ÓEGYIPTOMI PARAPSZICHOLÓGIA

JOAN GRANT

ANUBIS

A BÖLCSESSÉG KÖNYVE

A KIADÓ ELŐSZAVA

Kevés olyan könyv kerül kiadásra, amely a parapszichológia, a reinkarnáció titkait nem kézikönyvként tárgyalja, hanem bölcsességet kereső, különleges adottságokkal megáldott uralkodók élettörténeteként.

Az ANUBIS csodálatos írói alkotás és e ritka kiadványok egyike.

A kötet nagyon különleges olvasói élményt nyújt.

Az élet és a halál, a bűn és a megbocsátás olyan megvilágításba kerül általa, amely valóságos katarzishoz, megtisztuláshoz vezet e regény révén, minden olvasó lelkében.

Az emberi kapcsolatok minőségének átalakításához ajánljuk ezt a könyvet.

Emil Coué Magyarország Egyesület

A SZERZŐ JEGYZETEI

A régi egyiptomiak több nevet is adtak országuknak. Ebben az Első Dinasztia idejében játszódó történetben a neve felváltva *„Kam"* és a *„Két Ország".* Szumériát, a babyloniak elődjeinek földjét *„Zuma",* Krétát, a minoszi civilizáció középpontját *„Minoas"* néven ismerik. *„Menatet-iss"* város kivételével - a többi helység fekvése elég tisztán kitűnik magából az elbeszélésből. *„Abidwa"* a modern Abydos, a *„Búza Völgye"* pedig a jelenlegi Tell-el-Amarna vidéke. A *„Keskeny Föld"* a Sínai-félsziget, a *„Keskeny Tenger"* pedig a Vörös-tenger.

„A Dél", vagyis Felső-Egyiptom jelképe a Lótusz és a Nád. Koronája a „Fehér Korona". A „Vörös Korona" viszont „Az Eszak"-é, amelynek jelképei a Papirus és a Méh.

Bár a történetben lovak is szerepelnek, jól tudom, hogy semmiféle feljegyzés nem említ lovakat Egyiptomban a XVIII. Dinasztiát megelőzően.

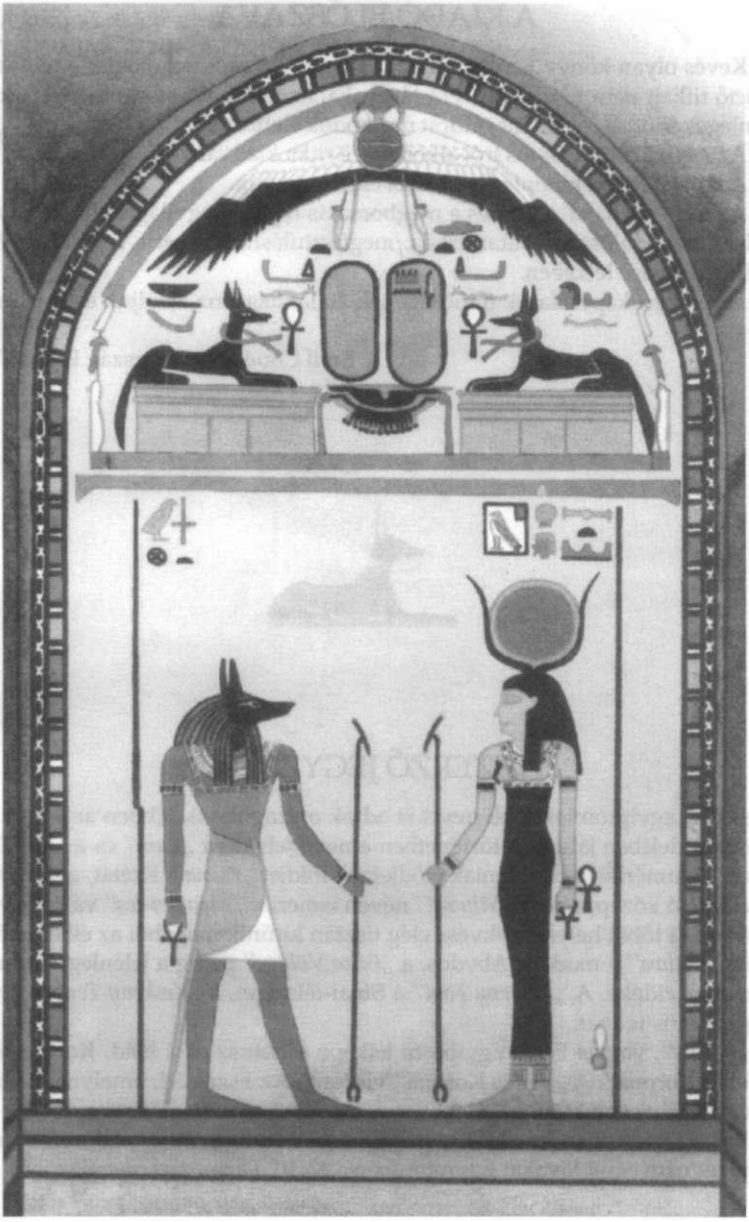

ELSŐ RÉSZ

A száműzetés

Amikor eljött az ideje, hogy visszatérjek a Földre, a Mindenség Urainak egyik hírnöke közölte velem, hogy Kam-ban kell újjászületnem. És azok ketten, akik majd kiformálják új testemet, örömmel fognak fogadni, mert hiszen már megelőzően is társak voltunk és a szeretet, nem pedig a gyűlölség kötelékei fűznek össze. Ez ugyanis az a két kötelék, ami a legszorosabban kapcsolja egymáshoz az embereket a Földön. Fivérem pedig majd az lesz, akivel már hosszú utat tettem meg együtt, a Nagy Utazáson.

Amikor ez tudomásomra jutott, kissé megenyhült bennem az a fájdalom, amelyet mindannyian ismernek azok, akiknek el kell hagyniok igazi otthonukat és újabb vándorútra kell kelniök a ködös helyek felé. Mert így legalább lesznek társaim a számkivetésben.

Mialatt anyám testében melengetett, apám igyekezett valami olyan ajándékot találni számára, ami kifejezze azt a szerelmet, amely szívét eltöltötte iránta. Szerelmét nem tudta szavakban megvallani, mert a szavak csak röpke árnyékai a valóságnak. Nem elégítette ki sem a türkizek faragóinak, sem az aranyművéseknek legművészibb kezemunkája sem. Egy napon, amikor az esti hűvösségben a palota kertjeiben sétált, az jutott eszébe, hogy egy kertet ültet anyámnak - egy kertet, olyat, amilyent még soha senki sem látott. Ezen az egy módon tudná csak jelképezni szerelmét. Mert semmi sem lehet nagyobb, mint az alkotója - és bár a szobor valóságos kőbe-faragott dal, mégis csak a szobrász szülötte. A föld növényei azonban az istenek gyermekei.

így azután az ifjú Holdhoz hasonló félkörben fákat ültetett el, hogy árnyékot adjanak asszonyának a déli nap elől és illatos levelű bokrokat, hogy fűszeressé és üdítővé tegyék a levegőt számára. Ennek az élő íjjnak a húrját egy tó csobogó vize alkotta, amely ezüstösen terjeszkedett a lenyugvó nap, a Nyugaton székelő Amenti felé. Aztán összeválogatta a dárda-alakú fűvek tömegét, amelyek felsorakoztak, hogy sima, zöld gyepet alkossanak. Meghintette őket kis skarlátvörös és sárga, lila, kék és fehér virágokkal, szőnyegül asszonya lábának. Kam határain túl fekvő országokból elhozatta az Arany Földjének bíborvörös liliomait és a harangvirágokat, amelyek messze délen teremnek, ahol az emberek saját árnyékukban járnak. Északról pedig citromfákat hozatott, meg fehér leandereket, meg szélrózsákat és

olyan virágokat, amelyek a Holdnak tartogatják illatukat, hogy aztán megtöltsék az alkonyatot kábító édességükkel. És az arbeeta, meg a kék komlóvirág fűzései fonódtak össze kínálkozó koszorúkba.

Amikor tizenkét napos lettem, apám először vitte le anyámat ebbe a kertbe, amelyet számára teremtett. A kertet védőfal vette körül és a cédrusfa-ajtó szemöldökfájába bele volt vésve a nevük: *Za Atet és Meri-nesut,* a „Fáraó szívének szerelmese". Együtt léptek be a virágzó lombok közé, ahol az ösvények oly titkosan húzódtak, mint a gazellák nyomai a nád között. Amikor anyám behatolt ennek a zöld nyugalomnak a szívébe és meglátta a kertet, amely gyönyörűbb volt, mint amiről valaha is álmodott, kijelentette, hogy itt a virágok szirmai olyanok, mintha a napnyugta felhőit faragta volna szirmokká Ra, a napisten, akinek sugarai soha ilyen gyönyörűséget nem értek még a Földön. És mindketten egyetértettek abban, hogy az istenség valószínűleg kedvét találja benne, ha látja, hogy gyermekeit ilyen dicsőség veszi körül.Igy aztán elnevezték a kertet *Sekhet-a-ra-nak,* „Ra völgyé"-nek. És nekem is ezt a nevet adták.

Fivéremet - aki előttem három esztendővel tért vissza a Földre - *Neyah*-nak nevezték. Amikor ugyanis megszületett, Maat szolgálattévő papja látván, hogyan siet az útjára, ezt mondta: - íme itt van az, aki érdemes arra, hogy Kam népei fölött uralkodjék, mert szellemének társai már előrehaladottak az években. Nevezzék ezt a gyermeket Neyah-nak „Bölcseséggel született"-nek, mert mestere is ezt a nevet viselte, amikor az Őshazában figyelte a hangot, amely figyelmeztette őt a Nagy Eső közeledésére. És ugyanúgy, amint mestere vezette népét, amikor a gonoszok eltűntek a hullámok alatt, úgy vezesse majd ez a gyermek Kam népét, amikor megtámadják a gonoszok, akiket hasonlóképpen elnyel majd a tenger.

ANUBIS

Amikor még igen kicsiny voltam és a járás még újszerű kalandszámba ment, Maata elvitt magával engem és Neyah-t a templomba. Neyah fogta a kezemet, mialatt felmentünk a lépcsőkön. Minden roppant nagynak és hidegnek tűnt az udvar forró napsütése után. A termek egyikében egy hatalmas, fából faragott állat állt, amely feketére festett vadászkutyára hasonlított. Hozzá akartam nyúlni, de Neyah azt mondta, hogy nem szabad, mert ez egy istenség szobra és az istenséget Anubisnak hívják. S hirtelen sokkal idősebbnek éreztem magam két évesnél - olyan okosnak, mint maga Maata, a dajkám - s olybá tűnt, hogy mindent tudok Anubisról, csak éppen nem találok szavakat rá, hogy megmagyarázzam azt Neyah-nak.

Hazatérve elmondtam a dolgot anyámnak, aki megajándékozott egy kis Anubis-szoborral. Ugyanolyan volt, mint az eredeti, csak éppen annak a kicsinyített mása. Még festett kis faházikója is volt, amiben lakhatott. Az ágyam mellé állítottam, hogy reggel, amint felébredek, rögtön láthassam. Anyám elmondta, hogy Anubis az, aki a gyermekek álmát hozza. Néha azt álmodtam, hogy felnőtt vagyok és különböző igen fontos dolgokat művelek. Nem tudtam pontosan visszaemlékezni rájuk, csak reggel aztán nagyon furcsának találtam, hogy mindössze kétéves vagyok.

Neyah-nak sokkal később kellett lefeküdnie, mint nekem, mert ő már ötéves volt. Gyakran, mielőtt elaludtam volna, bejött hozzám és meséket mondott. Volt egy történet, amit egész különösképpen szerettem, az Oroszlánról, a Vadmacskáról és a Nyúlról. A nyúl anyjával élt a nádasban. Gyorsabban tudott futni, mint bármelyik fivére, vagy nővére. Anyja sokszor figyelmeztette, hogy ne kódorogjon el nagyon messzire otthonról. O azonban nem hallgatott rá, mert azt hitte, hogy bármely veszély elől, akármilyen hirtelen érné is, el tud majd futni. Éjszakánként rendszerint kilopódzott és felnézett a Holdra, ahol láthatta a Nyulak Ősapját, akinek azután beszámolt mindazokról az ügyes dolgokról, amelyeket napközben művelt.

Egy napon, amikor éppen így önmagával volt elfoglalva, ráugrott egy nagy vadmacska. Felkapta a szájába és hazavitte a kölykeinek reggelire. A vadmacskakölykök azonban már sokat ettek reggelire, így hát a vadmacska letette a nyuszit a barlangja bejáratánál és megmondta neki, hogyha megmoccan, tüstént megöli. A szegény nyuszi annyira megrémült, hogy teljesen mozdulatlanná dermedt. Csak felnézett a Nyulak Istenére és így fohászkodott: „Kérlek, kérlek, nézz le a Holdból és segíts rajtam! Nagy hibát követtem el, amikor okosnak képzeltem magamat. Ezentúl mindig hallgatni fogok azokra, akik többet tudnak nálamnál, csak most az egyszer ments meg engem ettől a vadmacskától." A vadmacska végighallgatta a fohászkodást, aztán megnyalogatta a bajszát és nevetnie kellett arra a gondolatra, hogy egy nyúl - még ha a Holdban lakik is - megtámadhasson egy vadmacskát.

Hirtelen a barlang előtt az árnyékból nagy ordítás harsant fel. Egy hatalmas oroszlán ugrott rá a vadmacskára és szőröstől-bőröstől megette.

A kis nyuszi látta, hogy imája meghallgatásra talált. így hát egyáltalán nem ijedt meg az oroszlántól, mert tudta, hogy az ima meghallgatása mindig jó, bármilyen alakban következik is be. Odament hát az oroszlánhoz és köszönetet mondott neki. Erre az oroszlán lehasalt, hogy a kis nyúl felkapaszkodhassak a hátára. Szépen elhelyezkedett az oroszlán sörényében és úgy tért vissza annak a hátán az anyjához.

Amikor aztán a kis nyúl felnőtt, újra, meg újra elmesélte ezt a történetet és mindig ezzel fejezte be: „Nézzetek fel a Holdra és ott fogjátok látni azt, aki valamennyiünk között a legbölcsebb."

ÁLOMORSZÁG

ügy napon - hároméves koromban - anyámmal fürödtem az úszómedencében. A medence egyik vége egészen sekély volt, úgyhogy ott egyedül is meg tudtam állni. Levettem lapis lazuliból és kagylógyöngyökből fűzött nyakláncomat, meg kis fehér vászonszoknyámat és játszogattam a vízben, pacskolva a kezeimmel, úgyhogy a vízcseppek felfröcsköltek a levegőbe. Miután megelégeltem a vizet, meztelenül futkostam a napon. Virágokat szedtem és csokorba raktam, hogy majd odaadjam Neyah-nak, aki kirándulásra ment apámmal.

Ekkor megjelent Maata és kijelentette, hogy itt az ideje lefeküdni mennem. Én azonban nem akartam lefeküdni és meg is mondtam: - Nem, nem akarok! - Ugyanis inkább ott akartam maradni anyámmal a napon. Maata roppant szigorúan nézett és oly magasnak tűnt, mint egy oszlop a nagy csarnokban. Visszaugrottam a medencébe és elkezdtem erősen paskolni a vizet, úgyhogy ha nem akart egész nedves lenni, nem jöhetett a közelembe. Akkor aztán anyám szólt rám, hogy jöjjek ki, mire ki is jöttem. Maata haragos arcot vágott, mire hanyattvágtam magam és harsányan kiabálni kezdtem: - Nem megyek aludni! Nem megyek aludni! Nem akarok aludni menni! - És a sarkammal doboltam a földön, hogy láthassa: komolyan gondolom, és ne zavarjon többé. Ez jó ötletnek is bizonyult, mert anyám azt mondta Maata-nak, hogy hagyjon csak ott vele. így aztán Maatanak el kellett mennie és én pedig kitűnően éreztem magam.

Anyám ekkor megkérdezte, hogy miért nem akarok aludni menni. - Mert az unalmas - feleltem - és mert most itt remekül szórakozom.

- Akkor is remekül szórakozhatsz, ha alszol - mondta anyám. Nem értettem egészen, hogy mire céloz, amíg rá nem mutatott szoknyámra, amely még mindig ott feküdt a medence szélén. - Néha - magyarázta - viseled ezt a szoknyát, néha nem. De amiért nincs rajtad a szoknyád, az még nem jelenti azt, hogy unatkoznod kell. Amikor bemégy a vízbe, le szoktad vetni a szoknyádat. Ugye, szeretsz a vízben lenni? Nos, amikor alszol, leteszed a testedet és otthagyod az ágyadban, aztán mégy és kitűnően szórakozol. És egész sereg izgalmas dolgot élhetsz át, amiben nem lehet részed akkor, amikor a testedben vagy, éppúgy, mint ahogy szoknyástól nem mehetsz be ebbe a medencébe... Szoktál néha álmodni?

- Természetesen - feleltem. Erre azután megmagyarázta nekem, hogy az álmok tulajdonképpen emlékek azokról a dolgokról, amelyeket akkor csináltam, amikor alvó testemet elhagytam. - Ha ágyban fekszel és még mindig fürdeni szeretnél, egyszerűen otthagyod a testedet és ezzel Maata-nak is kedvében jársz, te pedig kijössz és eljátszol a medencében, ami viszont

neked szerez gyönyörűséget. És az Álomországban a víz éppolyan nedves és még jobban el tudsz játszani benne, mint amikor ébren vagy.

Miután ezt elmondta nekem, rájöttem, milyen csacsi voltam, hogy nem akartam aludni menni. így hát elhalmoztam csókokkal, aztán bementem a szobámba és megmondtam Maata-nak, hogy bocsánatot kérek, amiért ilyen undokul viselkedtem. Maata erre rögtön nem úgy festett, mint egy távoli oszlop, hanem ismét közelivé és barátságossá vált.

Anyám aztán bejött jó éjszakát kívánni. Leült mellém, hűvös kezével megsimogatta a homlokomat és lágy hangon, becézve mondta:

Mert a nap behúzta az éjszaka függönyeit
Es csak a csillagok őrködnek fölötted, amíg pihensz.
A folyami bárkák vitorláit begöngyölték,
A madarak összecsukták messzire szárnyaló szárnyaikat;
Oroszlánkölykök szunnyadnak anyjuk melegében
És halak álmodnak a sás tövén.
Virágok lehellik illatukat a félhomályban
És minden csendes, csak az éjszakai madár szól...
Aludj hát, kislányom, hunyd le fáradt pilláidat,
Aludj a világgal és engedd szabadjára lelkedet..."

Én meg gombolyaggá húztam össze magam az ágyamban és igyekeztem minél sürgősebben elaludni, hogy még többet is megtudhassak az Álomországról.

NEYAH KALANDJA

Maata időnként kivitt bennünket sétálni Neyah-val a folyópart mentén. A folyó elég messze volt a palotától, úgyhogy rendszerint hordszéken tettük meg az utat odáig. Láttuk ott a halászbárkákat és szerettünk volna felszállni is rájuk, de Maata nem engedte meg.

Egy szép nap aztán Neyah bejelentette nekem: nem hajlandó tovább tűrni, hogy Maata beleavatkozzék abba, hogy mit csináljon. És ha kedvem van hozzá, megengedi, hogy elkísérjem legújabb kalandjára. - Persze, hogy kedvem van - mondtam. - Nem is lehetne az rendes kaland, ha én nem vennék részt benne.

így aztán másnap reggel nagyon korán felkeltünk, amikor még éppen csak hogy derengeni kezdett. Legrégibb ruháinkat vettük fel, hogy úgy nézzünk ki, mint a falusi gyerekek. Előbb átmásztunk a szőlőskert falán és leszedtünk négy, gyönyörű fürt szőlőt. Ezeket Neyah vitte, én pedig né-

hány szem fügét csentem és beletettem egy asztalkendőbe, amellé a négy kis cipó mellé, amelyet még előző este eldugtam a szobámban.

Nagyon sokáig mentünk, míg végre elértünk a folyóhoz. A part mentén, kis távolságra néhány halászember éppen útra készítette a bárkáját. Neyah odament a legöregebbikhez és megkérdezte tőle, hajlandó lenne-e néhány halat adni cserébe szőlőért. A férfi készséget mutatott a cserére, de azt mondta, hogy túl korán jöttünk, mert hiszen csak éppen most indul kivetni a hálóit. Neyah úgy tette, mintha nagyon meg lenne lepve és szomorúan mondta: - Hát akkor meg kell várnunk, amíg visszajössz, mert nem mehetünk haza hal nélkül, különben a bácsikánk rettentően megharagszik ránk. - Aztán megkérdezte: - Nem szállhatna be a húgom a bárkádba, csak egy pillanatra? Már régen szeretne felszállni egy hajóra. Aztán majd leülünk itt a parton és megvárjuk, amíg visszajössz.

A halász úgy látszik, kedvelte a gyerekeket. Elmondta nekünk, hogy neki is öt pulyája van odahaza. Majd így szólt: - Ha nagyon jól viselkedtek és leültök a bárka fenekére és nem mászkáltok az utamban, akkor mindketten velem jöhettek.

Nagyon hálásan megköszöntük és gyorsan beugrottunk, mielőtt még megváltoztathatta volna az elhatározását.

A hálók ott feküdtek egy halomban a bárka fenekén. Rettentő halszaguk volt. Maga a bárka szegényes holminak látszott. Nem volt rajta festés, a vitorlát pecsétek és foldozások éktelenítették. A szél azonban gyorsan bevitt bennünket a folyó közepére. Akkor kidobták a hálókat, amelyek aztán ott úsztak a bárka mellett, mialatt az lassan haladt a vízfolyással lefelé.

A halász roppant helyes ember volt. Nem akartam megkérdezni a nevét, mert féltem, hogy ő is megkérdezi a miénket - pedig nem beszéltük meg, hogy akkor mit mondjunk. Neyah-nak megengedte, hogy egy kicsit foghassa a kormánylapátot. Én pedig arcot vágtam Neyah felé, hogy figyelmeztessem: nem szabad elárulnia, hogy tudja, hogyan kell kormányozni, mert hiszen azt mondtuk, hogy még sohasem ültünk hajón. Aztán megkérdeztem a halászt, nem énekelne-e nekünk egy olyan dalt, amilyent gyakran hallottunk a partról, de sohse elég tisztán ahhoz, hogy kivehessük a szövegét.

Kellemes, roppant mély és harsány hangja volt. A dal nem hangzott túl dallamosan, mindössze két-három hangból állt, mint valami templomi litánia:

„Óh, hálóm! Terülj szét gazdádnak,
Szólj a halaknak, hogy menedéket adsz nekik
A folyó szörnyetegei elől.
Óh, hal! Hagyd el a nádas barlangját

És húzz el bárkám árnyékában.
Fújj lágyan, széli
Hogy hajóm könnyedén szelje a vizet,
Csendesen, mint egy meztelen leány, aki napnyugtakor úszik.
Óh, hall Hallgass rám és jer testvéreidhez a hálómba.
Hogy az ezüsttől súlyosuljon
És egész családom örvendezzen velem..."

Aztán előszólította a bárka orrán álló embert, akit a vitorla eddig eltakart. S nekiláttak bevonni a hálókat, amiben Neyah, meg én is segítettünk. A bárka oldalán ömlött be a hal, mint nyüzsgő ezüst áradat. Ugráltak és a lábszáramat csapkodták. Legszívesebben felkapaszkodtam volna a bárka oldalára, de úgy láttam, Neyah nem nagyon törődik a dologgal. Segített a férfiaknak szétrakni a halakat különböző fajták szerint, aztán betenni őket a nádkosarakba. Azt hiszem, ha angolnák lettek volna köztük, mégis csak elszaladtam volna - de szerencsére nem voltak.

Mikor megint kikötöttünk, már sok ember állt a parton és várt, hogy halat kaphasson. Egy pillanatig attól tartottam, hogy felismerhetnek bennünket. De ahogy Neyah-ra néztem, megnyugodtam, hogy nincs semmi baj, mert az egész karja tele volt hozzáragadt pikkelyekkel, a homloka pedig elkenődött halvérrel.

Neyah megpróbálta rátukmálni a halászra a szőlőt, hálából azért, hogy elvitt bennünket a bárkáján. A halász azonban nagyon barátságosan nevetett és azt mondta: - Kaptok négy szép halat a szőlőért és kettőt külön azért, amiért segítettetek nekem. És ezentúl is eljöhettek, amikor csak akartok. Érdeklődjetek csak bármelyik halásznál Das felől és azok majd mindig megmondják, hogy hol találhattok.

Erre hat halat a kopoltyújukon keresztül felfűzött egy sáslevélre és odaadta Neyah-nak. Mindent szépen megköszöntünk neki, aztán elindultunk hazafelé.

Sokkal-sokkal hosszabbnak tűnt az út, mint odafelémenet. Egyre fáradtabb és fáradtabb lettem. A sarum szíjjá elszakadt és megvágta a lábamat. Neyah tudta, hogy milyen fáradt vagyok, de azt mondta, hogy ez pontosan olyan dolog, ami rosszabbá válik azáltal, ha az ember gondol rá. - Az ám, - feleltem - neked nem fáj a lábad. És ha nekem fáj a lábam, akkor arra muszáj gondolni.

Neyah azonban kijelentette: - ha ennyi hűhót csinálsz a lábadból, akkor sohasem jöhetsz velem, majd ha harcos leszek. A harcosokba állandóan nyilak és dárdák fúródnak és igen gyakran buzogányokkal is fejbecsapják őket, de azok olyan bátrak, hogy szinte észre sem veszik. És főleg nem csinálnak ilyen nagy hűhót belőle!

Erre persze mentem volna akkor is, ha térdig kopik a lábam. Valószínűleg sokkal könnyebb dolog fiúnak lenni, mert azoknak nem kell bátorságot tettetniök ahhoz, hogy elvigyék őket kalandokra - elmennek maguktól.

- Mesélek neked egy új történetet - mondta ekkor Neyah. - Figyelj jól és majd megfeledkezel a fáradtságodról:

„Egy kert közepén volt egy nagyon nagy és szép tó. Türkiz színű téglákkal volt kirakva és állandóan friss víz folyt bele egy kis kőcsatornán keresztül, majd a másik végén ki, egy rácson át.

Ebben a tóban egész sereg roppant kövér, elégedett hal élt, meg egy kis piros halacska. A nagy, kövér halak megették az összes legyeket és az összes férgeket. És ők foglalták el a legkellemesebb, árnyékos barlangokat a lótuszlevelek alatt. A szegény, kis, piros hal alig jutott ennivalóhoz és nem igen talált rendes helyet, ahová szundikálni húzódhatott volna az izzó napsütés elől. Miután pedig sem evéssel, sem az árnyékban való lustálkodással nem tölthette az idejét, kénytelen volt sokat gondolkozni, hogy búskomorrá ne váljék. Tüzetesen kitanulmányozta az egész medencét, amíg végül már pontosan tudta, hogy hány tégla van a falban és melyik lótuszbimbó fog legközelebb kihajtani.

A kövér halak egyre mohóbbak és mohóbbak lettek, a kis piros hal meg egyre soványabb és soványabb. Egészen addig, amíg egy szép napon, elúszva a rács mellett, eszébe jutott, hogy most már elég sovány ahhoz, hogy keresztül tudjon úszni a rácson. Meglehetős nehezen vergődött át és közben jó néhány pikkelyét elvesztette, de végül is szabad lett. Leúszott a vízcsatornán, amíg csak el nem ért a nagy folyóhoz. És úszott tovább és tovább a nagy folyón, amíg csak el nem ért a tengerhez. Ott aztán sok mindent talált, ami nagyon szép volt és sok mindent, ami nagyon ijesztő.

Egyszer látott egy akkora halat, hogy az odahaza az egész medencét kihihatta volna reggelire és még mindig szomjas maradt volna. Az óriás hal nyitott szájjal úszott és gyűjtötte a reggelijét, pontosan úgy, mint ahogy egy halász húzza a hálóját. És a szegény, kis, piros hal egyenesen leszaladt a torkán, le az óriás hal hasának szörnyű fekete mélységébe. A kis piros hal ekkor keservesen kezdett fohászkodni a Halak Istenéhez, aki meg is hallotta őt, annak ellenére, hogy. szegényke olyan sötét helyre került. A halisten erre úgy intézte, hogy az óriás hal csuklani kezdjen - ki is csuklotta a kis, piros halat, megint vissza a tengerbe.

A kis, piros hal ekkor egy gyönyörű koráll-palotát talált a tenger tiszta, zöld mélyén és szép kis kék- és aranypettyes halak hozták neki a leggönyörűbb kövér férgeket, gyöngyház tányérkákon. Annyira tetszett neki a dolog, hogy akár élete végéig is szívesen ott maradt volna, de mégis vissza akart menni az otthoni medencébe, hogy elmesélje a kövér halaknak mindazokat az izgalmas dolgokat, amelyeket azáltal mulasztanak, hogy sokkal

kövérebbek, sem hogy átbújhatnának a rácson. Elhagyta tehát a tengert és visszaúszott a folyóba. Útközben még több kalandja is akadt - egynémelyik majdnem olyan gyönyörű, mint a korall-palota, egynémelyik majdnem olyan veszedelmes, mint amikor a nagy-nagy hal lenyelte. S úszott és úszott fölfelé a hosszú folyón, majd a vízcsatornán úgy belesoványodott, hogy most már egész kényelmesen át tudott bújni rajta.

Azt hitte, mindenki nagyon meg lesz lepve, ha újra meglátja. De senki sem vette észre, hogy egyáltalán távol volt. Odaúszott egy nagyon kövér, nagy halhoz, aki a medence halkirálya volt s azt mondta neki: - Ne zabálj és ne fújj bugyborékokat, hanem hallgass rám, te kövér, buta hal! Azért jöttem, hogy elmondjam neked azokat a csodálatos dolgokat, amelyek a rács túlsó oldalán történtek velem. S majd megtanítlak rá, hogy soványodhatsz le, hogy aztán te is elindulhass ugyanerre az útra és ugyanolyan bölccsé válj, mint én.

A kövér hal odaúszott a rácshoz. Aztán mikor meglátta, hogy a rudak oly szorosan állnak egymás mellett, hogy még csak egy uszonya sem férne át rajta, lassan és megvetően két buborékot fújt és azt mondta: - Ostoba, kis, piros hal! Ne zavard elmélkedésemet buta fecsegéseddel. Sokkal bölcsebb vagyok náladnál, mert én vagyok valamennyi hal királya. Hogy tudhattál volna te átjutni ezen a rácson, amikor még én sem tudnám egyetlen uszonyomat sem átdugni rajta?

Azzal a nagy, kövér hal visszaúszott az árnyékba, a lótusz-levelek alá. A kis piros hal nagyon elszomorodott, hogy senki sem akar hallgatni rá. így hát átcsúszott a rácson és visszaúszott a tenger felé.

Nem sokkal utóbb szárazság támadt és a vízcsatorna kiapadt. A halastó egyre sekélyebbé és sekélyebbé vált, a kövér halak pedig mind jobban és jobban megrémültek, míg végül már tátogva feküdtek az iszapban, a medence alján. Aztán meghaltak.

A kis, piros hal pedig nagyon-nagyon boldogan élt tovább a korall-palotában, a tenger fenekén."

Olyan gyönyörű mese volt, hogy egészen megfeledkeztem a fájós lábamról. Mire Neyah befejezte, már a szőlőskertek szélén jártunk. Lehúztam a sarumat és a szőlőtövek mentén vezető öntözőcsatornába gázoltam, ami aztán kimosta a még megmaradt fájást a lábamból.

Ekkor azonban eszembe jutott Maata, meg az, hogy milyen dühös lesz. - Neyah, - mondtam - nem gondolod, hogy el kellene ásnunk a halakat, vagy oda kellene ajándékoznunk valamelyik kertésznek, hogy Maata ne tudja meg, hol jártunk?

- Szó sincs róla - felelte Neyah. - Olyan remek kaland volt, hogy apának is elmesélem. De különben is, valami ajándékot akarok küldeni a halásznak, amiért olyan kedves volt hozzánk... De azért jobb lesz, ha nem mutatkozunk Maata előtt, amíg apát meg nem találtuk.

Már láttuk is, amint kijött abból a szobából, amely a Kihallgatások Csarnokába vezet. Még rajta volt a szertartási szakálla, amit csak akkor viselt, amikor törvényt ült. Ezt a szakállat két szíj erősíti fejdíszéhez, amelynek lelógó része eltakarja a csatokat. Levette a fejdíszét és odaadta egy hadsegédnek, majd azt mondta, hogy megy fürödni a medencébe és mi is vele tarthatunk. Nem látszott meglepettnek, amikor bennünket meglátott, úgyhogy Maata valószínűleg még nem szólhatott neki arról, hogy elvesztünk.

Mikor megmutattuk neki a halakat és elmeséltük az egész kalandot, egyáltalán nem haragudott, bár megjegyezte, hogy nem lett volna szabad elmennünk anélkül, hogy valakinek nem szólunk. - Én szóltam volna Maatanak - mondta Neyah -, de csak az lett volna az eredmény, hogy eltiltott volna, már pedig sem goromba nem akartam lenni hozzá, sem engedetlen.

Apa kijelentette, hogy vacsorára megehetjük a halakat. Erre Neyah megkérdezte tőle, kaphatnánk-e valami ajándékot a bárkás ember részére, mire apa azt mondta, forduljunk Nu-setees-hez és őt kérjük meg, hogy fabrikáljon nekünk valamit.

Nu-setees csinált is egy szép, kis, arany halat, amit nyakban lehet viselni és arra ráírta az én nevemet, meg Neyah-ét.

Másnap reggel felvettük a legszebb ruháinkat és Harka kocsin elvitt a folyóhoz, hogy átadjuk Das-nak az ajándékát. Amikor megtudta, hogy kik vagyunk, le akart térdelni előttünk a földre. Neyah azonban megnyugtatta, hogy valamennyien halásztársak vagyunk, aztán a nyakába akasztotta az aranyhalat.

AZ OROSZLÁNKÖLYÖK.

Hatéves koromban rettentően vágyódtam egy oroszlánkölyökre.

Volt egy fekete kölyökkutyám és két galambom, meg egy törött lábú fürjem. Maata kijelentette: - Oroszlánok harcosoknak, nem pedig gyerekeknek való játszótársak.

Az egyik kertész, Pakeewi, barátaim közé tartozott. Csak félszeme volt és bal kezének három ujját is elvesztette, amikor apámért délen harcolt. A zöldségeskertben dolgozott, amely kissé távolabb esik a palotától. Maatanak volt egy fivére, aki ugyancsak ott dolgozott, mint a Kertészek Főfelügyelője és mialatt Maata vele beszélgetett, Pakeewi nekem és Neyah-nak mesélt az utazásairól. Sok történetet mondott el apánk harci cselekedeteiről is. Amikor azonban ezek felől kérdezgettük apát, csak nevetett s azt mondta: „Ha a valóság egy törpe alak, Pakeewi történetei olyanok, mint az óriási árnyék, amelyet egy lámpa az alakról a falra vetít!"

Pakeewi egy kis vályogtéglából épült házban tartotta a kerti szerszámait és megengedte, hogy mi meg ott tartsuk azokat az állatainkat, amelyeket

nem volt szabad hazavinnünk. így aztán gyűjtöttem egy szarvasbékát és két rózsaszín szemű fehér patkányt és egy kis mókust, amelynek nagy, szelíd szeme volt és hátsó lábára ült, amikor beszéltem hozzá. Neyah az elülső oldalán falécekkel elzárt ládában egy fiatal vadmacskát tartott, amelyet igyekezett megszelídíteni; továbbá volt egy sárga, homoki kígyója. Roppant bátornak tartottam, amiért játszani mert vele - ő is annak tartotta magát...

- Szeretnék egy kölyökoroszlánt! Ha volna egy kölyökoroszlánom, amely azután nagy-nagy oroszlánná nőne és még mindig ott aludna a szobámban, akkor egyetlen fiú sem állíthatná, hogy nem vagyok bátor, amiért nem akarok kígyókkal játszani.

Pakeewi-nek volt egy Serten nevű fia; ez azok közé a fiúk közé tartozott, akik a vadászkutyák mellett futnak. Neki is elmondtam, hogy mennyire szeretnék egy kölyökoroszlánt, mire megígérte, hogy legközelebb hoz majd egyet, ha megölnek valami garázdálkodó nősténynoroszlánt és kölyök marad utána.

Egy szép nap megint elmentem meglátogatni Sertent és ott találtam üldögélve egy kővályú szélén, amint valami lószerszámot fényesítgetett. Mikor meglátott, körülnézett, majd miután megbizonyosodott róla, hogy senki sem figyel bennünket, intett nekem, hogy menjek csak szépen utána. Bevezetett egy üres istállóba és ott, a távoli sarokban, megláttam egy nagy korcs szukát, amint a két kölykével egyetemben egy apró oroszlánkölyköt is szoptat. Rettentő kicsinek tűnt és a szeme még be volt ragadva. Megsimogattam foltos, aranysárga bundáját. És megígértettem Sertennel, hogy elhozza nekem, amikor majd éjszakára magamra maradok.

Mikor Maata lefektetett, úgy éreztem, hogy a rendesnél még hosszabb ideig fésüli a hajamat... de végül magamra hagyott. Olyan hosszú ideig nem történt semmi, hogy már biztosra vettem: Serten megfeledkezett ígéretéről. Akkor egyszerre csak halk kocogtatást hallottam az ablakredőnyön. Odaszaladtam az ablakhoz és megláttam Sertent, karján a kölyökoroszlánnal, amelyet fölnyújtott nekem. Az állat kissé nyöszörgött, de rettentő álmos volt és csakhamar ő is gombolyagba húzódott mellettem az ágy meleg takarója alatt.

Miután minden elcsendesült, megadtam a titkos füttyjelünket Neyahnak. Valószínűleg felébreszthettem vele, mert ahogy bejött, ugyancsak álmosnak és meglehetős morcosnak tűnt. - Neyah, egy oroszlán van az ágyamban!

- Ne csacsiskodj, hiszen még teljesen éber vagy.

- Ez nem álom - oroszlán; *valódi* oroszlán! - De még mindig nem akart hinni nekem, így hát félrehúztam a takarót és megmutattam neki.

- Hát ezt hol szerezted? - kérdezte.

Elmondtam neki a dolgot, aztán megjegyeztem: - Rendkívül bátor dolog tőlem, hogy szeretem, ha oroszlánok alszanak az ágyamban!

- Na, ez még nagyon apró oroszlán.

- De nemsokára igen nagy oroszlán lesz és meg fog harapni mindenkit, aki valaha undokul viselkedett velem szemben.

- Úgysem engedik, hogy magadnál tartsd, ha majd kinőnek az igazi fogai.

- Nos, a te kígyóidnak pedig nincs is fullánkjuk!

Mire Neyah azt mondta: - Hát akkor te meg kétszeresen gyáva vagy, hogy mégsem mersz hozzájuk nyúlni.

Olyan dühös lettem, hogy sírva fakadtam.

Erre Neyah roppant kedvessé vált s kijelentette, hogy az oroszlánom tulajdonképpen egy nagyon vad oroszlán mindenki mással szemben, csak velem szemben nem. Majd odaült az ágyamra és elmondta a Majomról és a Krokodilusról szóló mesét, egészen addig, amíg csak el nem aludtam.

A Majom és a Krokodilus meséje pedig így szól:

Hosszú-hosszú idővel ezelőtt élt egyszer egy majomcsalád, amely az erdő közepén, egy magas fa tetején lakott. Volt egy anyamajom, meg egy apamajom, két kis lánymajom és egy kis fiúmajom. A két kis majomkisasszony igen jól viselkedett és mindenben szótfogadott az anyjának, megtanulta, hogyan himbálódzzék a farkánál fogva és hogy mindig tartózkodjék a vékony ágakon, amelyek nem bírnák el valami ellenük acsarkodó veszedelmes állat terhét. Megtanította őket arra, hogy milyen gyümölcsöket ehetnek, milyen ételektől lesznek betegek, hogyan fésüljék a bundájukat az ujjaikkal, hogy a szőrük sima és rendes maradjon.

A kis majomfiú azonban nem akart hallgatni az anyjára, mert úgy képzelte, hogy ő a legokosabb majom az egész erdőben. Túl rátarti volt ahhoz, hogy a nővérkéivel játsszék; inkább magányosan szeretett sétálgatni a fák tetején.

Egy szép nap az erdő közepén egy nagy tisztást talált, ahol emberi lények éltek. Gondolta: ez valami nagyon előkelő majomfajta lehet, amelyről eddig még sohasem hallott. És rögtön azt mondta magában: „Ez az igazi nekem való társaság és igyekszem majd pontosan hozzájuk hasonlóvá válni."

Látta, hogy ezeknek nincs farkuk, így hát a maga farkát a karjára vette, mintha vinne valamit. De miután már megszokta, hogy a kapaszkodásnál segítségül használja, most gyakran leesett a fákról és jól össze-vissza zúzta magát. De még ebből sem okult. Azt is megfigyelte, hogy az emberi lényeknek nincs szőr a testükön, megpróbálta tehát kitépdesni a bundáját, hogy hasonlóbbá váljék hozzájuk. De olyan fájdalmat okozott magának és a csupasz helyeken annyira fázott, hogy ezzel utóbb mégis felhagyott.

Akkor aztán egyszer csak egyedül látott egy ilyen emberi lényt az erdőn. Odament hozzá s azt mondta neki: - Szeretnék a ti majomtörzsetekhez csatlakozni.

Na már most, ez az emberi lény igen bölcs ember volt, aki ismerte az állatok beszédét s ezt felelte: - Mi nem vagyunk majmok; mi emberek vagyunk.

Mire a majom azt mondta: - Hát akkor én is szeretnék ember lenni.

Erre a bölcs ember felvilágosította: - Eljön majd az idő, amikor az erdő minden állata emberré válik. Ne légy türelmetlen. Amikor betelik az időd, te is elhagyod majd a majmok társaságát és megismered az ember magányosságát. Tanulj meg mindent, amit mint majom megtanulhatsz és ezáltal gyorsabban megtanulod a bölcsességet. És ne hordozd a farkadat a karodon! Ha nem használod azt, amit az istenek adtak neked, egy szép napon majd megsiratod a hiányát.

A majom ezen nagyon felbosszankodott, mert még mindig azt hitte, hogy az ember tulajdonképpen csak egy különleges majomfajta, amely azonban túl nagyra tartja magát ahhoz, hogy vele játsszék - éppúgy, mint ahogy ő túl nagyra tartott magát ahhoz, hogy eljátszadozzék a nővérkéivel. Ezért aztán nagyon durván rávicsorgott a bölcs emberre és elszaladt, be az erdőbe.

Egyszer aztán a folyó mentén sétált - még mindig a karján cipelve a farkát - s akkor meglátott egy tutajozó embert, mire azt mondta magában: „Ugyanezt fogom én is csinálni, akkor végre el fogják nekem hinni, hogy én is az ő majomfajtájukhoz tartozom." Meglátott a vízben valamit, amit egy fatörzsnek nézett és rögtön rá is szökkent. Elkezdett lefelé haladni a folyón, mire roppant nagyszerűnek és fontosnak érezte magát.

A fatörzs azonban hirtelen két nagyon gonosz szemet nyitott ki és azzal ránézett. Akkor jött csak rá, hogy egy krokodilus. Annyira megijedt, hogy beleugrott a vízbe és roppant gyorsan elúszott.

De éppen, ahogy elérte volna a partot, a krokodilus - zsipsz-zsupsz! - leharapta a farkát.

Mikor aztán hazaballagott az anyjához, a többi majom, akikkel eddig büszkeségében nem akart játszani, ujjal mutogatott rá, kinevette és rávicsorgott. Senki se sajnálta, kivéve az anyját, aki természetesen változatlanul szerette, bármilyen undokul viselkedett is.

Nem sokkal azután nagy vihar támadt és a fa, amelyen laktak, oly erősen hajladozott, hogy a szegény majom, aki többé nem tudott kapaszkodni a farkával, fejjel lezuhant és meghalt.

Mielőtt egy év eltelt volna, újra megszületett ugyanannál az anyánál. Most már gyorsabban tanult meg a farkánál fogva hintázni, mint az anyának eddig bármelyik gyereke és megszívlelt mindent, amit az anyja mon-

dott neki - ő lett a legkedvesebb és legbarátságosabb majom az egész erdőn.

Mert most már tudta, hogy a bölcsességet és a boldogságot csak a tapasztalásban lehet megtalálni, amelyet a bölcs istenek rendelkezése szerint, mindenkinek meg kell tanulnia.

ZEB, AZ OROSZLÁNŐRZŐ FIÚ

Oroszlánkölykömnek a *„Natee"* nevet adtam és amíg egyéves nem lett, megengedték, hogy a szobámban alhasson, az ágyam lába mellett, egy szőnyegen. Akkor azonban apám döntött, hogy ott kell tartani a többi szelíd oroszlán között, amelyek az udvaron laktak a vadászkutyák mellett. Én azonban biztosra vettem, hogy majd rábírom: engedje, hogy Natee nálam maradjon.

Neyah-val a mocsarak közt jártunk. Aznap reggel már egész korán felköltött és azt mondta: elmehetek vele hattyúvadászatra.

Elsettenkedtünk Maata ablaka alatt, nehogy meghalljon bennünket. Majd a kerten túl találkoztunk három fiúval, Neyah barátaival, akik már vártak bennünket. A vállunkon átvetve tegezeket vittünk és háncs-puzdrákban vadmadárra való kis nyilakat. Még egész sötét volt, a fénynek csak egy halvány csíkja látszott a láthatáron. Elértünk a mocsárhoz, majd áttörtünk a nádason, míg végre elértük a tavat. Aztán lefeküdtünk a nedves földre a sekély víz szélén és vártuk az etetésből visszatérő madarakat.

Már világosodott, amikor meghallottuk azt a furcsa nyikorgó zajt, amit a vad hattyúk csapnak a szárnyaikkal. Vagy harminc madárból álló, nyílhegyszerű alakzatban röpülő raj húzott el a fejünk fölött és akkor felnyilaztunk rájuk. Az egyik leejtett egy tollcsomót, de egyébként sértetlenül szállt tova.

Ekkor hangokat hallottunk. Tudtuk, hogy ezek a madarászok, akik jönnek megkeresni a hálóikat. így hát szép csendben ellopakodtunk onnan. Nem akartuk, hogy meglássanak bennünket, miután megígértük, hogy nem megyünk el hazulról anélkül, hogy a felügyelő személyzetnek ne szólnánk.

Mikor hazaértem, kiderült, hogy Natee nincs többé a szobámban. Lementem hát az oroszlánudvarba, utánanézni, vajon ott van-e. Senki sem járt a közelben. Félretoltam az udvar ajtajának reteszét és rögtön meglátam Natee-t, amint szundikált a napon egy vele körülbelül egykorú fiatal nőstényoroszlán mellett. Magamhoz szólítottam, mire rohanva közeledett felém az udvaron keresztül. Az oroszlánőrző fiúk egyike azonban meghallotta a hangomat. Odaszaladt hozzám és azt mondta, hogy Natee-nek az

udvaron kell maradnia, mert ő azt a parancsot kapta, hogy ne engedje elvinnem, csak akkor, ha valaki más is van velem. Megfogtam Natee nyakörvet és elkezdtem vezetni, a fiú azonban megállt a kapuban és nem engedett át.

Félreparancsoltam az útból, de meg sem mozdult. Megláttam a fal mellett a padon egy nehéz, bőrből font korbácsot. Felkaptam és újra meg újra végigsuhintottam vele a fiú arcán és vállán. Nem jajgatott. Csak állt a helyén és nézett rám. Oly dühös voltam, hogy semmi nem létezett számomra a világon, csak a velem szemben álló fiú, meg azok a véres csíkok, amelyek a korbács nyomán az arcán és a vállán támadtak.

Natee ekkor előreugrott és ledöntötte a lábáról a fiút. Natee nem volt dühös, de azért morgott és a fiú karja mindenfelé vérzett, ahol Natee durván belemart. A fiú megijedt és mozdulatlanul feküdt a földön, így hát elszólítottam Natee-t és az állat szótfogadott. Akkor megfogtam a nyakörvénél fogva és visszavezettem a szobámba.

Natee rettentően örült, hogy visszakerült hozzám. Arra az időre, amíg fürödni mentem, bezártam a szobámba és mire visszajöttem, már újabb lyukat rágott a matracomba és kihuzigálta az ágypehely egy részét is, aztán lerágta az ágyam egyik lábát is, amiért nagy kár, mert nagyon szép ágy volt, olyan lábakkal, mint az antilop lába, kis aranyozott patákkal. Nagyon szerettem Natee-t, mégis szigorúan megszidtam. De egyáltalán nem törődött vele és csak hízelkedve nyalogatta a karomat érdes nyelvével.

Ekkor valaki odajött az ajtóhoz, amelyet elreteszeltem és beszólt, hogy apám azonnal látni kíván abban a szobában, ahol az okiratokat szokta pecsételni.

Amikor beléptem, éppen egy papirustekercset nézegetett. Egyenesen a kihallgatásról jött és még mindig a szertartási ruháját viselte. A korbács ott feküdt kezeügyében az asztalon. Mikor meglátott, nem mosolyodott el. Úgy nézett, mint egy szobor - mintha csak éppen törvényt ülne.

- A Korbács a Királyi Ház tagjainak kezében az igazság jelképe - mondta - a te kezedben az igazságtalanság és a gyávaság eszköze volt, mert olyan valakit ütöttél meg, aki nem tett egyebet, csak bebizonyította hűségét a Fáraó iránt és engedelmeskedett apád parancsának. Sőt, mi több, megütöttél egy fiút, aki a köztetek lévő rangkülönbség miatt nem üthetett viszsza. Ilyen valakit megütni szemtelen, gyáva viselkedés és méltatlan a mi hagyományainkhoz. Ha férfi lennél, sőt, ha csak nem fiatal lánygyermek lennél, elrendelném, hogy korbácsoljanak meg. Ha szándékosan csináltad, amit csináltál, ezáltal megkapnád az illő jutalmat, ha viszont tudatlanságból tetted, olyan tapasztalatot szereznél, ami mindig eszedbe juttatná, hogy az, aki igazságtalanul felemel egy korbácsot, saját hátán kap majd forradásokat. Miután azonban csak gyerek vagy, remélem, haragom korbácsa elegendő lesz ahhoz, hogy megszívleld ezt a törvényt.

Csak most ébredtem rá, hogy mit tettem. És arra gondoltam: milyen bátor volt az a fiú, hogy meg sem moccant egész idő alatt, amíg ütlegeltem. Sokkal inkább szerettem volna, ha nem lennék lány, hogy jól megverjenek, minthogy ilyen hidegnek, szigorúnak és távolinak lássam az apámat. Igyekeztem haragudni, hogy ne kelljen sírnom... Nem vagyok gyáva! Meg fogom mutatni neki, hogy nem vagyok gyáva... És az öklömet a szájamba vettem és addig harapdáltam, amíg a vér kiserkedt a fogaim között. Nehéz volt ezt véghezvinni, mert nagyon fájt! Akkor aztán előmutattam a véres öklömet és így szóltam: - az ugyanannyi, mint amennyire Natee megharapta a fiút s most megyek, megmondom neki, hogy visszaüthet, tekintet nélkül arra, hogy ki vagyok, vagy arra, hogy lány vagyok. Mert én nem vagyok gyáva.

Azzal sarkonfordultam és kiszaladtam a teremből. Mire visszaértem a szobámba, Natee már eltűnt. Elreteszeltem az ajtót, levágtam magam az ágyamra és sírtam és sírtam és sírtam és a szájam tele lett pehellyel. Aztán kopogtatást hallottam az ajtón. Gondoltam, Neyah lesz az, aki most úgy tesz, mintha apa volna. Neyah volt az egyetlen, aki előtt nem resteltem sírni, mert ő megmagyarázta, hogy a sírás olyan, mint a hascsikarás, amit nem kell szégyelni. így hát elhúztam a reteszt az ajtóról. De nem Neyah volt, hanem az apám. Már levette a fejdíszét és a szakállát. És most már mosolygott. Karjaiba vett és ölébe ültetve, letelepedett az ágyra. Nem szólt semmit a sok pehelyről, meg arról sem, hogy a lerágott lábú ágyam ideoda zötyög. Én meg annyira megkönnyebbültem attól, hogy nem gyűlöl, hogy akaratom ellenére három könnycseppet ejtettem csupasz vállára. Utóbb lenyaltam őket - roppant sós ízük volt.

Apám aztán kifejtette, hogy sokkal jobb ötlete van arranézve: hogyan egyenlítsük ki a Mérleg serpenyőjét köztem és az oroszlánőrző fiú között. Azt mondta, hogy bár a dolgot úgy is rendbe lehetne hozni, hogy az oroszlánőrző fiú megüssön engem, mégis, sokkal jobb kiegyenlítés lenne, ha megpróbálnám meggyógyítani a sérülést, amit a korbács okozott. Megemlítette, hogy neki van valami különleges kenőcse, ami kihúzza a fájdalmat a sebekből és meg is gyógyítja őket. így hát erősen kifújtam az orromat, megmostam az arcom hideg vízben, aztán lementem az őrök udvarába. A fiú, akit Zebnek hívtak, egy padon feküdt. Először is megmondtam neki: tudom, hogy helytelenül cselekedtem és kértem, hogy bocsásson meg. Zeb kijelentette, hogy semmiség az egész és a forradások nem is fájnak. - Zeb - mondtam - nagyon-nagyon sajnálom. - Ekkor féltérdre ereszkedett, megfogta a kezemet, szeméhez szorította és így szólt: - Hűségesen foglak szolgálni, egész szívemmel, amíg meg nem halok. - Apám közölte vele, hogy mostantól kezdve az én személyes szolgáim közé tartozik.

Apám aztán megmutatta, hogyan tegyek kenőcsöt a sebekre. És öt napon keresztül ápoltam Zebet, amíg a forradások teljesen el nem tűntek.

Megmagyaráztam apámnak, hogy teljesen öntudatlanul korbácsoltam meg Zebet, mert olyan dühbe gurultam, hogy semmi másra nem tudtam gondolni, csak arra, hogy az utamban áll. Éppen a mocsár mentén sétáltunk apámmal. Velünk volt kedvenc nősténvoroszlánja, *Shamba,* aki okosabb bármely vadászkutyánál, Apám így szólt: - Sekeeta, indulataidat akaratoddal kell korlátoznod, éppúgy, mint ahogy Shamba-t az én akaratom irányítja. A fékentartott harag - éppúgy, mint az idomított oroszlán - hűséges védelmező és hatalmas fegyver. Az ember a fékentartott haraggal lesújthat egy gonosztevőre éppúgy, mintha ostorral verné meg. És az ilyen haragtól való védelme a félelem a gyöngéknek azokkal szemben, akik bántalmaznák őket, ha ettől nem félnének. Ugyanúgy, mint ahogy az egyhónapos gyereket sem merné senki megtámadni, ha az Shamba védelme alatt állna. Az az ember azonban, aki nem tartja féken indulatait, olyan, mint egy megvadult bakkecskéhez láncolt gyerek. Követnie kell, amerre vezeti, falusi szemétdombokon és mocsarakon keresztül, egyenesen be a vad leopárdok ketrecébe, amelyek azután mind a kettőjüket darabokra szaggatják. Ne felejtsd el tehát, Sekeeta: az akaratoddal irányított harag olyan, mintha ostor lenne kezedben, a fékezetlen harag azonban olyan korbács, amely gyakran saját válladra zúdul.

ÍTÉLETMONDÓ LÁTNOKOK

Neyah gyakran helyet foglalt apám mellett, amikor az törvényt ült. Ez arra szolgált, hogy előkészítse arra az időre, amikor - tizennégy éves korában - majd társuralkodója lesz. Időnként magam is odamentem, hogy én is okuljak ítéleteiből.

Ptah-kefer, a Királyi Udvar főtisztviselőinek egyike a Kihallgatások Csarnokának baloldalán ült a Fáraó trónja és az írnokok asztala között. A beavatás legmagasabb fokozatát elért látnok-pap a kettős vörös tollat viselt, Maat, az Igazság Istennője tollait, amelyek azt jelképezik, hogy testi szemével látja mind a kétfajta igazságot: a földi igazságot, és a szellem igazságát.

Apám az ítéletmondásnál sokszor felhasználta Shamba-t, a nősténvoroszlánját, az úgynevezett „oroszlánistenítélet"-nél. Azt az embert, akinek a szívét éppen mérlegelte, felszólította, hogy menjen át a szobán és tegye kezét Shamba szájába. Megmondta neki azt is, hogy ha tiszta a szívében, az oroszlán szelíden fogja majd megnyalogatni, de ha bűnös, péppé zúzza a kezét. Ha az ember ártatlan volt, nyugodtan közeledett Shambá-hoz és az oroszlán foga oly szelíden ért hozzá, hogy egy madár tollazatát sem sértette volna meg. Az ártatlan ember aztán elment és újabb történetet terjesztett

a Fáraó bölcsességéről, mondván, hogy az olyan nagy, hogy még a lábánál fekvő oroszlán is megfürdik ebben a dicsőségben és oly bölcsen tudja mérlegelni a szíveket, mint maga Tahuti. Ha azonban az ember bűnös volt, még mielőtt elérte volna Shambá-t, apám már felemelte a korbácsot és kihirdette az ítéletet. Neyah és én olyan merev arccal ültünk, mint a szobrok, bár tudtuk, hogy ha apánk nyugalomra inti Shambá-t, még ha maga Set járna is a földön, még azzal szemben is szelíden viselkednék. - Ha viszont ráuszítja valakire, magának a nagy Ptahnak a torkát is szétharapná.

Apánk egyszer azt mondta nekünk: - Bölcs uralkodók tudják, hogy népük nagy része csak gyerek, még akkor is, ha öreg ember képében jár. Tehát úgy kezeli őket, mint a gyerekeket, olyan módon, amit megérthetnek, hogy aztán engedelmesek és elégedettek legyenek.

Megkérdeztem tőle, honnan tudja mindig biztosan, hogy valamelyik embernek nincs-e félnivalója Shambá-tól. Mire elárulta, hogy Ptah-kefer figyeli az illetőt, mialatt keresztülmegy a szobán. Ha fél, akkor Ptah-kefer megfordítja a gyűrűjét az ujján. Apám aztán azt mondta, ha meg akarjuk tudni, *miért* fordítja meg a gyűrűt, helyesebb lesz, ha tőle magától kérdezzük meg.

És Ptah-kefer elmagyarázta nekünk: - Földi szemünkkel nem látjuk a türelmet, vagy a haragot, a féltékenységet, vagy a kapzsiságot. Ezeknek csak a visszahatásait látjuk. Fia azonban én a szellemem szemével nézek egy emberre, akkor a gondolatait, sőt mondhatnám, az érzelmeit színek képében látom. És minél sötétebb a szín, annál inkább elfelhőzi őt a Föld és minél halványabb a szín, annál közelebb van annak a Fénynek a forrásához, amelyet egykor valamennyiünknek el kell érnünk... A féltékenységet és a mohóságot sötét tompazöldként látom. A valódi rokonszenv, vagyis a részvét, viszont olyan halványzöld, mint amilyen az égbolt szokott lenni derengés előtt. A bölcsesség tiszta halványsárga, mint a napfény egy fehér falon. A kincséhség meg agyagszínű, mint a sár, amelyből a téglákat égetik. És így tovább, minden egyes érzelemnek megvan a maga külön árnyalata. És azoknak az érzelmeinknek a színe, amelyeket leggyakrabban érzünk, határozza meg annak a fénynek a színét, amely valamennyiünkből kiáramlik. A félelem piszkos-szürkén tompítja a színeket, mint az olajos füst a vad türelmetlenség meg vörösen pettyezi, mintha apró vércseppek lennének. Sok más ilyen jel is van, amelyek alapján meg tudom ítélni az embert. És ha valaki minden rejtett félelem nélkül lépked Shamba felé, akkor tudom, hogy az igazságot mondta.

- De tegyük fel - kérdezem - hogy az illető nagyon buta és nem szereti az oroszlánokat, éppúgy, mint ahogy én nem szeretem még az egészen apró és ártalmatlan kígyókat sem?

- Aki nem a gonoszság embere, az nem fél a Fáraó igazságtételétől. Mert tudja, hogy a korbács csak védelmükre szolgál és a lábánál fekvő oroszlán

az igazságszolgáltatás eszköze. Aki tehát akár a Fáraótól, akár Shambától fél, annak saját szívétől van félnivalója.

- Na és tegyük fel, hogy az illető bűnös nagyon szereti az oroszlánokat, éppúgy mint én. Talán neki is van olyan oroszlánja, mint Natee és akkor nem ijed meg más emberek szelíd oroszlánjaitól sem.

- Vannak más módok is, amelyek alapján meg tudom mondani, hogy egy ember bűnös-e. Tegyük fel például, hogy két ember pereskedik egy darab föld miatt. Ha az egyik ember színe kapzsiságtól zavaros, a másiké meg türjciszkék^ mint_a költőké, vagy a_szohrá<;7nl<-p - és annyira olyan, hogy tudom: keveset törődik a gazdagsággal, akár éhesen is hagyja a gyerekeit és a felesége az egyetlen tunikáját foltozgatja, mialatt ő a világnak valami apró díszítésén töpreng - ha az ilyen tart igényt a földre, tudom, hogy az jog szerint az övé és nem azé, aki mohón vágyódik a birtoklásra... De csak ritkán fordul elő, hogy apátoknak szüksége van a látásomra. Mert bölcsességével és megértésével maga is olvasni tud az emberek szívében. És bár nem látja gondolataik színét, jellemük oly tisztán áll előtte, mintha egy tekercsre írva látná őket... Réges-régen, mikor ez a Föld még fiatal volt, egy bölcs ember azt mondotta: „Úgy sugároztasd lényedet, hogy bármerre, még ha az Alvilág Barlangjaiban jársz is, azok, akik veled vannak, ne féljenek a sötétségtől, mert te világítasz nekik az útjukon". És az a fény, amelyről beszélt, ugyanaz a Fény, amely valamennyiünkből sugárzik, úgy, amint az imént kifejtettem nektek. Amikor lábunk eléri földi utazásunk végét, akkor a Föld színei összeolvadnak a tiszta Fény fehérségévé. De ebben a fehérségben benne foglaltatik minden tiszta szín és benne van a föld három Őrzőjének színe: a BJjlcsesség, vagyis a tapasztalat tiszta, halvány sárgája, a Részvét, vagyis a tökéletes megértés szelíd zöldje és Maat Harcosainak égő vörösszíne, amely a félelmet nem ismerő Bátorság kisugárzása.

A TEREMTÉS LEGENDÁJA

Egyszer megkérdeztem Ptah-kefert a csillagok felől. - Vannak még a miénkhez hasonló világok - mondotta - oly végtelen sokaságban, mint a víz cseppjei a folyóban. Botorság lenne megpróbálni, hogy felfogjuk az ilyen végtelenséget: mert az aki megkísérli kifürkészni a Nap titkait, megvakul és még azt sem látja többé, ami a kezeügyében van.

Aztán elmondta nekem a Teremtés legendáját.

Valamikor réges-régen az istenek istenei - akik oly magasan lakoznak fölöttünk, hogy nagyságuknak még csak ezredrészét sem tudhatjuk elképzelni - maguk elé hívatták Ptah szolgájukat. Átadták neki az Élet edényét, amelyet akárhányszor kiürít, mindig újra megtelik és megmondták neki:

az a feladata, hogy ezt az Életet meg kell tanítania a bölcsesség elnyerésére mindaddig, amíg a tapasztalatok során a szellem tiszta lángjává nem változik. Ezután kinevezték őt a Föld - akkor még tudatnélküli homok és élettelen sziklatömeg - legfőbb urává.

Prah azután mindenütt a Földön elhintette az életet. És a hegyek kezdték érezni a lejtőikre tűző napot, a völgyek megismerték a téli éjszakák mélységes hidegét. Aztán eljött az idő, amikor ez az élet visszatért Ptah-hoz. És az edényből gyenge hang szüremlett ki, amely így szólt: - Most már tudunk valamit a melegről és a hidegről. Haladjunk tovább.

Ptah ekkor felöltöztette a dombokat fákkal, a völgyeket meg fiatal fűvel és virágokkal borította be és ezek között megint kiürítette edényét. És az Élet megtanulta, hogy a növények hogyan nyújtják ki gyökereiket a talajon keresztül, hogy erőt gyűjtsenek és aztán kibonthassák virágaikat a Nap felé, hogy némelyikük kacsos indákkal kapaszkodjék a sziklákba, mások megint árnyékot vessenek a tó mellett. De minden tapasztalatot, amit gyűjtöttek, megosztottak egymás között. Úgyhogy a fűszál is tudta, hogyan cibálják a nagy szelek a fák koronáit és a vad kaktusz osztozott a gyöngédségben a szelíd mohával.

Aztán az edény ismét egyszer megtelt a visszatérő életerővel. Most már erősebb hangon szólalt meg és azt mondta: - Megtanultuk leckénket a növények révén. Most már testeket akarunk, amelyekkel mozoghatunk és gyorsabban követhetjük sorsunkat.

Ekkor Ptah megteremtette az állatokat a Földön. Először az egyszerűbbeket, mint a férgek és a csigák, aztán később a nyulak, az antilopok, oroszlánok és zebrák, éneklő madarak és halak testét.

Az Élet aztán újra visszatért és ezt mondta: - Most már bölcsek vagyunk, éjszakának idején át tudunk haladni egy sivatagon, tudunk vizet és barlangot találni magunknak, keresztül-kasul jártuk a Földet és sok mindenféle dolgot megtanultunk. Alkoss számunkra most már hozzánk méltó testeket.

Ptah pedig ezt válaszolta nekik: - Belehelyeztelek benneteket sziklákba és növényekbe és állatokba. Visszatértetek hozzám megosztva egymással emlékeiteket és tapasztalataitokat, nemkülönben megosztva a növekvő lények együttérzését, amellyel mint állatok még mindig rendelkeztek, bár szeretnétek megszabadulni tőle. Most azután adok nektek a magaméhoz hasonló testeket és először fogjátok azt mondani: „Én vagyok", amivel együtt azt is mondjátok: „Én egyedül vagyok". Tovább azután nem vezethetlek benneteket az utatokon. Most majd hosszú utazásra indultok, amely csak akkor ér véget, amikor már majd nem mint Teremtőtöket, hanem mint testvéreteket fogtok engem üdvözölni.

Az Élet pedig így szólt: - Kérjük ezt a lehetőséget, ezt a jogot, hogy utunkra indulhassunk a veled való testvériség felé.

És ekkor Ptah megteremtette az embert.

Az ember pedig járt a Földön és gyönyörűségét találta benne. A fű-borította völgyek puhán terültek el lába alatt, orra élvezte a virágok illatát és nyelve kellemesnek találta a gyümölcsök ízét. Mialatt forró deleken az árnyékban pihent, gazellák járultak hozzá és orrukat beledörzsölték tenyerébe, oroszlánok jártak mellette hűvös folyók mentén és őzekkel mérte össze gyorsaságát a versenyfutásban.

De szívében mindegyre visszhangoztak Ptah szavai: „Én vagyok - én egyedül vagyok" - míg végre elkezdett félni magányosságától. És elhagyta a Föld szelíd tájait és kétségbeesetten rohangálva keresett olyan helyet, ahol nem lenne többé egyedül - és szorongattatásában felkiáltott az istenekhez.

És a nagy *Min* meghallotta és lejött a Földre. Almot bocsátott az emberre. És mialatt az ember aludt, Min így szólt hozzá: - Nem fogsz többé magánosan járni... most már férfi és nő vagytok és együtt mentek tovább az utatokon. És kettőtöknek megadom azt az erőt, hogy saját testetekből újabbakat alkothassatok és ezek újra befogadják majd Ptah életerejét. És örömet fogtok majd találni gyermekeitek láttára éppúgy, mint ahogy alkotótok örömét találta bennetek.

így aztán minden állatból is egy-egy párt csinált. Ettől fogva minden gyorsabban haladt, miután a kicsinyeket táplálni, védeni és óvni kellett. Még a növények is osztoztak ebben az isteni adományban. Gyökereiket mélyebben eresztették a földbe, hogy vizet gyűjtsenek érő magvaik számára.

Ezekben az ősi időkben minden élőlény átérezte rokonságát és hideg éjszakákon a kis nyúl meleget keresve odafeküdt a hatalmas oroszlán mellé, az emberek pedig hálásan gondoltak a növényekre és a fákra, amelyek árnyékot és gyümölcsöt adtak nekik.

Mert azokban a letűnt napokban, amikor a Föld még fiatal volt, senki sem feledkezett meg alkotójáról.

A TEST

Egy napon Neyah-t kerestem. Apámmal találtam, abban a szobában, ahol a nagy papirusztekercseket őrzik, amelyekben az írástudók örökítik meg mindazokat a dolgokat, amelyek a bölcsesség gyümölcsei. Egyes tekercsek sok-sok esztendővel ezelőtt íródtak még, mások már a mi korunkban keletkeztek. Mert a tudás nem ismer sem ifjúságot, sem öregséget - minden időben ugyanaz marad.

Apám éppen Zertar egyik újabb tekercsét mutatta meg Neyah-nak. Zertar a palotában lakott és itt jegyezte fel mindazt, ami megállapítható az em-

ber testéről, hogy azok, akik majd utánunk következnek, megtanulhassák, hogyan kell gondját viselni ennek a testnek, amely aztán kegyesen otthont ad majd szellemünknek.

A papirusz rajza egy embert ábrázolt bőr nélkül. Halványbarnára volt festve és koponyájának csúcsától kiindulva vörös vonalak sugároztak szét testének minden részén.

Apa megmagyarázta, hogy a testben kis ösvények vannak, amelyek közvetítik az érzést a test parancsnoka felé, aki viszont a fejben lakozik. És hogy ez fontos ismeret, mert ha ezeknek az ösvényeknek valamelyike megsérül, az ember például fájdalmat érez az ujjában, holott a sérülés tulajdonképpen a karját érte. És ez az ismeret segíti ki mind a füvekkel, mind a késsel gyógyítókat olyankor, amikor nincs kéznél látnokpap, aki irányítsa őket. - Ámbátor lényünknek ez a legkülső burka - mondta - az a részünk, amelyen keresztül a tapasztalatokat szerezzük, valódi lényünk szempontjából tulajdonképpen csak annyi, mint az a ruha, amelyet testünkön viselünk. Ennek a részünknek a neve *khat* és írásban egy szárazra került hallal ábrázolják. Amikor ugyanis a szellem egybefűződik a testtel, a test olyan, mint a folyóban úszó hal. Amikor azonban a szellem az álomban elhagyja a testet, az oly tehetetlenné válik, mint a partra kivetett hal.

- De mikor annyi látnokunk van, mi szükség van arra, hogy az emberek belsejéről képeket csináljanak? - érdeklődtem.

- Jóllehet, a Királyi Városban nincsen hiány látnokokban, általában mindig csak igen kevés ember akad, aki át tud esni azokon a nagy megpróbáltatásokon, amelyek szükségesek ahhoz, hogy elnyerjék ezt a képességet. Viszont igen sok ember van Kamban, akit sérülés érhet, vagy aki megbetegedhetik olyan helyen, ahol nincsen kéznél látnók. Sok tartomány van, ahol egyáltalán nincs látnók vagy gyógyítópap, hogy a sebesülteknek, vagy betegeknek segítségére siessen, sőt, ahol a papok is nélkülözik ezt az erőt és a templomok nem alkalmas gyakorlóhelyek. Az ilyen ember számára - bár ez korántsem teljes pótlása a látnokoknak - nagy értéke van a test működése alapos ismeretének.

Még mindig a képet néztem és észrevettem, hogy a koponyán belül, ott, ahonnan a piros vonalak kiágaztak, egy finoman odarajzolt apró emberke áll. Rámutattam és megkérdeztem: - Csakugyan van a fejünkben önmagunknak ilyen kis másolata, vagy ez csak efféle jelzési mód?

- Igen - felelte apa - minden emberi lényben és állapotban megvan az. A szellem parancsait ezen keresztül közvetítik a testhez. Ezt azonban csak látnók láthatja. Ha például Ptah-kefer szellemének szemével ránéz erre a részére annak az embernek, aki éppen felemelni készül a karját, akkor egy villanással azelőtt, hogy a valóságos kar fölemelkednék, ő már látja, hogy ez az úgynevezett *ka-ibis* már fölemeli a karját.

- Emlékeztek arra a na-kishi helyőrségből való katonára, akit idehoztak a templomba? Kapitánya szállíttatta ide egy üres gabonaszállítóhajón. Ez a katona látta, amint egy krokodilus elkapta és felfalta a feleségét. Olyan borzasztó megrázkódtatás érte, hogy megnémult. Ideküldték tehát, hogy talán itt megtudják gyógyítani. Nos, a következő történt vele: félelme és borzadása akkora volt, hogy a testét irányító érzések erejétől megsérült a *ka-ibis*-a. És amint egy ember, akinek vállizma elszakadt, nem tud dárdát hajítani, a *ka-ibis* sem tudta közvetíteni ennek az embernek szellemi parancsait torka beszélőizmaihoz és így megnémult. Amikor azonban Ptah-kefer felfedezte, hogy mi a baj, a *ka-ibis-t* gyógyítás révén addig erősítette, amíg az újra képessé vált arra, hogy engedelmeskedjék a parancsnoknak.

- A *ka-ibis-t* egy járó ember formájában írják. Ez a tevékenység ugyanis legjobb példája annak, mikor az ember a *ka-ibis* közvetítésével engedelmeskedik szellemének. Néha egyszerűen két lábbal jelzik, ami - mint az írnoktól megtanultátok - annyit jelent, „menni" vagy „utazni".

- Amikor Atlantisz népe először jött Kamba, itt találta az íbisz-madarat. És azt mondták, hogy annak fekete és fehér tollazata jelképezi a tudás fényét, amint áthatol a tudatlanság sötétjén. Az íbisz kiáltása pedig így hangzik: „Ah" - mire azt mondták: „íme, egy madár, amely nem mond egyebet, mint bölcsességet, márpedig az, aki nem mond egyebet, mint bölcsességet, az nem mond egyebet, mint igazságot". Na már most, az őshazában a nagy Tahuti-t, a bölcsesség istenét, a Szívek Mérlegelőjét mindig úgy jelképezték, mint két egyensúlyban álló mérlegserpenyőt - ugyanazokat a serpenyőket, amelyeket ma is láthattok Kamban az igazságosztás helyein. Az emberek később *Thoth-nak* nevezték el és íbisz-fejű szobrokat állítottak neki. Elnevezték a Nagy Feljegyzések Vezetőjének is. Mert azt mondották: „Amint az íbisz csak az igazságot mondja, ami egyben a bölcsesség, ugyanúgy Thoth csak azokat a dolgokat jegyzi fel, amelyek állandóak, bölcsek és igazak". És így vált azután az írnokok istenévé is. Ma már sokan vannak, akik elfelejtették, hogy Tahuti és Thoth egyugyanazon istenség... És ugyanúgy, mint az írnok gondolatait írásos jelekben fejezi ki, ez a kis ember a fejben a gondolatokat cselekvésekké változtatja. És miután testünknek olyan részéhez tartozik, amely - ugyanúgy, mint a *ka* - bár a testtel együtt meghal, földi szemekkel mégsem látható, ezt a részt *ka-ibis-nek* nevezzük.

Neyah már megmagyarázta nekem, hogy mi ez a testünknek *ka* nevű része, de azért nem voltam biztos benne, hogy pontosan megértettem, tehát megkértem apát, hogy magyarázza meg.

- A testnek sok része van, amely arra szolgál, hogy felhasználja azokat a földi dolgokat, amelyek révén élünk. Tüdőnk tisztít meg bennünket a belélegzett levegővel, beleink és gyomrunk és sok más szervünk alakítja át ételünket és italunkat friss vérré, amelyet azután a szívünk hajt testünkön ke-

resztül. Van azonban egy magasabb rendű szükségletünk is, amelyet e szervek egyike sem elégíthet ki és ez a szükséglet: az élet; az az élet, amely mindenütt megnyilvánul és amelyet az imént „Ptah életerejének" neveztem. Ez túlfinom jelenség ahhoz, semhogy összeköttetésben állhatna a *khat*-tal, így hát rendelkezünk lényünknek egy finomabb másolatával, amely olyan, mint valami hálózat, amely ezer, meg ezer láthatatlan érszálból áll. Ezeken a csatornákon keresztül áramlik Ptah életereje, amely nélkül meghalnánk. Lényünknek ezt a részét nevezzük fca-nak, ami annyit jelent, mint „az élet gyűjtője". Földi szemmel nem látható és mégis annyira fontos, hogy ha ezek a csatornák megsérülnek és nem tudják tovább közvetíteni az életerőt, akkor a test meghal. A *ka* csak alvás ideje alatt tud megtelni mindig újra élettel - ezért van az, hogy sokkal tovább tudunk élni táplálkozás, mint alvás nélkül... A *ka-t* egy egyenes vonalból kiemelkedő két, felfelé nyújtott karral írják. Ez a vonal eredetileg „a látóhatárt" jelentette, majd később az is lett a jelentése: „föld". A nyitott tenyerű, felfelé nyúló karok azt a lényt jelképezik, aki felfelé nyúl és összegyűjti Ptah életerejét. Sok száz évvel ezelőtt a kezek között és fölött egy kör is volt, ami az élet forrását jelképezte. Manapság azonban már csak ezt az egyszerűbb formát használjuk.

GYÓGYÍTÓ FÜVEK

Amikor apám - tizenkét esztendővel a nagy Meniss halála előtt - fáraó lett, Kamban még nem igen ismerték a füvekkel való gyógyítást. Az ő irányítása alatt azonban sok régi tudást elevenítettek fel és ehhez a tudáskészlethez sok újabb is csatlakozott.

Az Arany Országának népe sok tudást örökölt a füvek felől és apám számos olyan növényt hozatott onnan, ami országunkban még ismeretlen volt. Távoli földekről érkező utasok is hoztak neki ritka növényeket, amelyekért gyakran súlyuknak háromszorosát fizette aranyban. Bár szerette a virágokat és a fákat, a saját lakosztályához tartozó magánkertjében csak olyan növényeket termesztett, amelyek gyógyító hatásúak ember vagy állat számára. Ezek közül némelyiknek a leveleit megszárították, majd vízben kifőzték és ez a folyadék hűsítően hatott lázak ellen. Némelyiknek a gyökerét törték porrá és a port a nyelvre szórva gyógyították a rendetlen beleket. Voltak azután olyanok, amelyekből kenőcsöket készítettek sebekre, vagy a sebek körüli gyulladt hús gyógyítására. Egy sárga virágú, törpe cserje héjából készült főzet igen jónak bizonyult a szemre. Voltak aztán ráncos, selymes szirmú, hosszúszárú mákok, amelyeknek magvából italt főztek és ez kábítóan csillapította a fájdalmat. Meg volt egy húsos szárú,

ritka növény, amelynek nedvébe áztatott kötés a szemre, megszüntette a sárgahályogot, amely elpusztítja az ember szemevilágát.

Apám egyszer - akkoriban, amikor a palota építését hirdető emléktáblát felállították - ezt mondta nekem: - Ha a távoli jövőben az emberek visszagondolnak rám, remélem, nem mint harcos, vagy mint építkező jutok majd eszükbe, hanem mint az az ember, aki füvekkel gyógyított. Mert sokkal nagyobb dolog egy vak embernek visszaadni a szemevilágát, hogy ismét láthassa a csillagokat, mintsem kőből hatalmas épületeket emelni...

Gyakran hangoztatta, hogy a növények sok mindenre tanítanak bennünket. - Az emberiség gyakran botor: harcosok eldobják a kardot, hogy kezükbe fogják az ekeszarvát, földek megműveletlenül maradnak, mert a szántóvető képeket próbál festeni az istállója falára, a rajzoló ember viszont eldobja az írónádat, mert ő meg kardot szeretne viselni. Mennyivel bölcsebbek a növények, amelyek különböző utakon-módokon sorra megszereznek minden tapasztalatot: az ibolya nem bújik el szégyenletében a levelei alá, mert nincsenek tövisek a szárán, a verbéna nem akar olyan virágot hajtani, mint a komló, hanem megelégszik azzal, hogy frissítő illatot áraszt egyszerű, durva, zöld leveleiből...

Egy napon apámat ott találtam, amint éppen növényei egyike mellett térdelt. A növény levelei lekókadtak, a bimbók meghajoltak a föld felé. Apám úgy mutatott rá, mintha valami beteg ember lenne. Majd mikor elvégezte a dolgát, megkérdeztem, hogy mit művelt vele.

- Ez a növény - mondta - haldoklik, mert kevés az életereje. Emberek és állatok testei tudnak új életet gyűjteni, ha kiürültek és a szellem elhagyta őket álmukban. A növények azonban nem tudnak aludni és nem tudnak új életet gyűjteni maguknak. Ptah tehát minden növény számára egy kis szellemet teremtett, amely gondját viseli és amely a növény érdekében ugyanazt a munkát végzi, mint *a ka a* testünk érdekében. Ezek a kis növényszellemek különböző formákat öltenek, de valamennyien igen sebesen forognak körbe-körbe, sokkal sebesebben, mint ahogy ti egy búgócsigát forgatni tudtok a zsineggel. - Emlékeztetett bennünket arra az esetre, amikor egy furcsa szélvihart láttunk, amely port és kis faszilánkokat kavart fel és szinte szívott fel magába. - Ugyanígy gyűjti a növény szelleme az életet, amellyel azután táplálja a gondozása alatt álló növényt. Ennek a növénynek a szelleme gyönge volt és nem tudott kavarogni, így tehát én, mint gyógyítópap, gyűjtögettem helyette életet - Ptah életerejét - és akaraterőm segítségével odairányítottam, ahová ujjammal mutattam. És most ez a kis növényszellem ismét megerősödött annyira, hogy folytathatja munkáját.

LÁTNOKI ERŐ

Neyah vadmacskája sohasem szelídült meg, még két esztendő után sem. Neyah szerzett neki feleséget is, hogy ne érezze magát olyan egyedül és építtetett számára egy külön házat, tágas előtérrel, amelyen füvek és fák álltak, hogy még otthonosabban érezze magát. Nem tudom, miért kedvelte annyira Neyah. Órákat töltött el a tanítgatásával, hogy megbízható baráttá nevelje. Mindig személyesen etette az állatot, végül is látszólag valóban megbarátkozott vele és már szaladt a kapuhoz, amikor Neyah megérkezett. Egy napon azonban - minden különösebb ok nélkül, nyilván csak azért, mert a szokottnál rosszabb hangulatban volt - a vadmacska borzalmas mélyen belemart Neyah lábának vastaghúsába. Szerencsére Serten éppen akkor tisztogatta az előteret és egy gereblyével elzavarta az állatot.

Neyah sohase szerette, ha foglalkoznak vele, amikor megüti magát - ezúttal azonban nem tarthatta titokban sebesülését, mert alig tudott járni és a vér patakokban csorgott a lábáról. Ment és megmondta a dolgot apának, mert tudta, hogy Maata bizonyára zsörtölődne és valószínűleg azt mondaná: „Ezerszer megmondtam neked, hogy az az undok állat egy szép napon ellened fordul". Anyának nem akart szólni, mert ha valamelyikünknek valami bajunk esett, akkor anya rögtön odáig volt az aggodalomtól, bár ezt sohasem árulta el. Csak apa viselkedett tökéletesen, ha az embert valamely baj érte. Bennem ilyenkor azt az érzést keltette, mintha mindketten harcosok volnánk, akik megvizsgáljuk egymás sebeit az ütközet után, úgy hogyha puszta ügyetlenségből lepotyogtam egy fáról, akkor is azt játszottam, mintha harckocsitámadásnál sebesültem volna meg. Képzeletbeli történeteket meséltünk egymásnak a csatában viselt dolgainkról és ez annyira lenyűgözött, hogy a fájdalomról egészen megfeledkeztem.

Miután apa megnézte Neyah lábát, elküldött Ptah-kefer-ért, aki aztán szellemének szemével nézte meg a sebet. Kijelentette, hogy egy izom elszakadt, de ha naponta kétszer beköltözik, körülbelül tizenöt nap alatt rendbejön. Apám nem hivatott gyógyítópapot, hanem maga vitte bele Ptah életerejét Neyah sebébe, majd kenőcsöt tett rá és áztatott vászonnal bekötözte a lábat.

Neyah napokig nem tudott járni. Ptah-kefer minden reggel megnézte a lábát, hogy megállapítsa, mennyire gyógyult. Gyakran tovább is ottmaradt és elbeszélgetett velünk. Megértette a gyerekeket, bár jómaga gyermektelen volt. Ügyesen kezelte a szobrászvésőt és gyakran segített Neyah-nak fúrni-faragni valamit. Egyszer meg nekem javította ki Neyah játékcsónakját, amelyet Neyah tiltakozása ellenére kölcsönvettem és aztán eltörtem.

Neyah egy napon - amikor a lába már csaknem teljesen begyógyult - megkérdezte tőle: - Hogyan láthatod a sebet a lábamon, amikor a lábam be

van bugyolálva, te pedig a kezeddel eltakarod a szemedet? Tudom, hogy ez a látnoki látomás, csak azt nem értem teljesen, hogy ez hogyan működik.

- Én nem a testre nézek - felelte Ptah-kefer - hanem annak életet adó mására...

- A *ka-ra* gondolsz - szóltam közbe - amelyet két felnyúló karral és a látóhatárral ábrázolnak? - Neyah összeráncolta a szemöldökét, amiért közbelocsogtam. Ptah-kefer folytatta: - A földön nincs nyugalmi állapot. Mindennek, amit láttok, színe van és visszaveri a fény sugarait. Egyes dolgok gyorsabban verik vissza a sugarakat, mint mások. - Kezébe vette *checka*-labdát, amellyel éppen játszadoztam. - Tegyük fel, hogy ez a labda egy fénysugár, a fal pedig az a tárgy, amelyet a fénysugár ér. Mármost, ha a fal kőből van, akkor a labdát egészen ide hozzánk visszapattantja. Ugyanígy áll a dolog, ha a fénysugár olyasvalamire tűz, amely azzal a gyorsasággal veri vissza, mint amit mi ibolyának nevezünk, mert az ibolyaszín verődik vissza minden szín közül a leggyorsabban. Ha mármost az a fal nedves agyagból lenne, a labda lepottyanna a fal lábánál álló virágágyba, ugyanúgy, mintha a fénysugár valami vörösről verődnék vissza, mert minden szín közül a vörös veri vissza leglassabban a fényt... Azt, ami a fényt az ibolyaszínnél gyorsabban veri vissza, földi szemünkkel nem láthatjuk. Márpedig ha ez a fal abból az anyagból lenne, amiből a *ka* áll, akkor a labda a palotán, sőt a szőlőskerten túl pattanna vissza, mert a *ka-ról* visszatükröző fény sebessége sokkal nagyobb, mint bármi, amit közönséges földi látással felfoghatunk... Na mármost, amikor egy ember *ka-)át* a szellem szemével nézem, eltakarom a kezemmel a szememet, hogy elzárjam azt a lassú fényt, amelyet mi „szín" néven ismerünk. És akkor gyakorlott látásommal megláthatom a *ka* sebességét, amely azonban mégis oly csendesnek tűnik, mint egy alvó ember, mert az én látnoki látóerőm ugyanolyan sebességgel halad... Talán nem tudom világosan megmagyarázni mire gondolok?

- Oh, én értem - felelte Nayah. - Valahogy így állhat a dolog, ugye? Ha kinézek az ablakon és egy tehén megy el erre, feltétlenül meglátom, mert a rendes gyorsasággal halad. Ha azonban egy nagyon erős íjról elpattant nyílvessző suhan el, az olyan gyorsan halad, hogy esetleg észre sem veszem... éppúgy, mint ahogy néha nagyon nehéz megfigyelni a szitakötő cikázását...

- Ha kinézek az ajtón - kottyantottam közbe - és egy kocsi robog el előttünk, nem igen látom, mert olyan gyorsan megy... ha azonban két kocsiban két ember hajt egymás mellett, olyan tisztán látják egymást, mintha mind a ketten egy helyben állnának. És a látnók bármire néz, pontosan vele egyenlő sebességgel halad...

Azt hiszem, Ptah-kefernek tetszett, hogy ilyen jól értem a dolgokat. Kíváncsi voltam, vájjon nem veszíti-e el a türelmét, ha az emberek nem akarják megérteni bölcsességét. - Ha a népek nem akarják elhinni az igazságot, - kérdeztem - nincs kedved néha valami nagy varázslatot csinálni előttük, hogy belássák tudatlanságukat?

Ptah-kefer nevetve felelte: - Ha látsz egy embert, aki haldoklik az éhségtől, helyes dolog, ha ételt adsz neki. Ha azonban nem akarja elvenni, attól való féltében, hogy esetleg meg van mérgezve, ne erőltesd le a torkán, mert az ilyen módon lenyelt ételtől nem az éhsége csillapodik, hanem esetleg megfullad rajta... Éppígy ne adj az éhezőnek hatalmas tál ennivalót sem, mert esetleg túl mohón faldossa be, amitől aztán fájdalmai támadnak és azt mondja: „Túlnehéz ez a koszt, a jövőben tartózkodnom kell tőle". Helyesebb fokozatosan táplálni, egyszerre csak keveset adva neki, és jobb, ha előbb tejet iszik, mielőtt a gyomra hozzászokik a nehezebb húshoz. így aztán haszna lesz abból, amit kapott és erejének fokozására újabb étel után fog vágyakozni...

Ptah-kefernek azonban most már búcsút kellett vennie tőlünk, mert elérkezett a kihallgatások órája. Én pedig ezt mondtam Neyah-nak: - Ebből az derül ki, hogy nincs értelme magyarázgatni dolgokat olyan embereknek, akik azt nem akarják meghallgatni. Mert ebben a példázatban az étel a tanítást, az éhes ember pedig a tudatlant jelképezte.

- Sekeeta - felelte Neyah - nagyon örülök, hogy ezt felfogtad, miután ez szemmelláthatólag igaz!

Úgy találtam, hogy nagyképűen viselkedik és gúnyolódik rajtam, de azért mégsem voltam egészen biztos benne, tehát csak annyit mondtam: - Menjünk fürödni. - És el is mentünk.

A LÉLEK

Apám füveskertje végében egy kőből épült pavilon állott. Egyik oldala nyitott volt és két rovátkáit oszlop tartotta a tetőt. A falakra a kertben található valamennyi növény bele volt vésve, de még így is sok üres hely maradt, amit majd idővel kellett még megtölteni. A déli falon sorakoztak azoknak a növényeknek a nevei, amelyeknek gyógyítóereje a leveleikben rejlik, a keleti falon azok, amelyeknek virágja és magja gyógyít, a nyugati falon pedig azok, amelyeknek gyökere szolgál orvosságul.

Egy reggel arra jártam és ott találtam Neyah-t, amint éppen beszélgetett a kőfaragóval, aki bevéste a vonalakat, amelyeket apám utasításai szerint egy íródeák felírt a kőfalra. Az írnok fekete vonalakat rajzolt, amelyeket apám két helyen is vörös vonalakkal kijavított.

Neyah kölcsönkért egy-két szerszámot a kőfaragótól és most egy vékony letört kődarabon maga is megpróbálkozott a véséssel. Megmondtam neki, hogy véleményem szerint nem valami jól csinálja, mire azt felelte, próbáljam meg, vajon én tudom-e jobban. Valószínűleg tudtam volna is, de ráütöttem az ujjamra és az vérezni kezdett, így hát visszaadtam a vésőt Neyah-nak. A dolog sokkal nehezebbnek bizonyult, mint amilyennek látszott. Neyah annyira belemerült a vésésbe, hogy nem is szólt hozzám. így aztán észre sem vette, hogy közben hátul kis varkocsokba fontam a haját. Valószínűleg haragudott volna, ha észreveszi, de még az is kevésbé lett volna bosszantó, mint ez, hogy nem beszélt hozzám. Ekkor hangokat hallottam. Neyah és én sohasem ugrattuk egymást, csak olyankor, ha egyedül voltunk, így hát figyelmeztettem: - Neyah, gyorsan simítsd ki a hajadat az ujjaddal.

Apám jött Zertarral. A kőfaragó megkérdezte apámat, hogy pontosan fejezte-e ki azt, amit apám bevésetni óhajtott. Miután megbeszélték a vésések dolgát, apával átmentünk a szőlőskertbe, ahol éppen a vörös szőlőket szüretelték. A szüretelő férfiak fehér ágyékkötőt, a nők meg bal vállukon megerősített, durva vászontunikát viseltek. Amikor a magas szedőkosarak megteltek, nők fejükön vitték a taposóhordókhoz, ahol a szőlőfürtöket beöntötték a köralakú kőtartályba. Ott aztán egy rúdhoz erősített fazúzó segítségével, amelyet két fehér ökör hajtott körbe-körbe, összesajtolták a szemeket. A szüretelők a palota használatára csinálták a bort, így tehát könnyű fazúzókat használtak, amelyek csak a legfinomabb levet sajtolják ki a szőlőből.

Aztán a gránátalmafák során keresztül lementünk a gyümölcsöskertbe, ahol letelepedtünk egy vén fügefa árnyékába. Megkértem apámat, hogy meséljen nekünk valamit. - Önmagatokról fogok beszélni nektek, - mondta - mert rendkívül fontos önmagunk megismerése. Csak az olyan ember szerezheti meg bölcsen mindazt, amire földi útja befejezése előtt szüksége van, aki elmondhatja: „Tudom, ki vagyok, tudom, mim van, és tudom, mim nincs".

- Már beszéltem nektek a testről, amelyben éltek és arról, hogy ezt a testet a *khat,* a *ka-ibis és a ka* alkotja. Ha az ember meghal, akkor ez a test visszatér a porba. Mármost, azt a valamit, ami ezt a testet fenntartja, köznyelven léleknek nevezik, bárha valóságban ez két részből áll: a tulajdonképpeni lélekből, amelyre csak addig van szükségünk, amíg újra meg újra vissza kell térnünk a földre, és a szellemből, amely éppoly örökkévaló, mint az Idő.

- A léleknek és a szellemnek öt része - vagy ha úgy tetszik, öt tulajdonsága - van, éppúgy, mint ahogy a testnek öt érzékszerve. Ezek között a tulajdonságok között az első az, amelynek segítségével érzékeljük az indula-

tokát és amelyekkel érzünk. Ha például könnyedén hozzádérek, amikor alszol, valószínűleg nem érzed, mert lényednek az a része amellyel érzel, távol van. Ha azonban alvás közben testedet bántalom éri, akkor az a szellemedhez fordul segítségért és így felébredsz. Ha a fájdalom tudatratérésed után is tart még, akkor tudod, hogy mi ébresztett fel. Ha azonban az érintés oly futólagos és enyhe volt, hogy tested idegei tudatraébredés után már nem tartják többé számon, akkor nem fogod tudni, hogy mitől ébredtél fel.

- Az, hogy sírsz, amikor bodogtalan vagy, nem más, mint az a mód, ahogyan tested kifejezi azt az érzést, amit lelkednek abban a részében tapasztalsz, amelyet ba-nak nevezünk.

- Ha a testedben tartózkodói, benyomásaid sokkal kevésbé élesek, mint amikor megszabadulsz testedtől: Ha Natee megnyalogatja csupasz kezedet, akkor érzed a nyelve érdességét. De ha vastag kesztyűt viselsz, akkor már sokkal kevésbbé éreznéd. A test éber állapota is eltompítja az érzést éppúgy, mint ahogy a kesztyű eltompítaná Natee nyelvének érintését a kezeden.

- Nyilván azért van az, - jegyeztem meg - hogy az álomban a félelem sokkal rosszabb, mint ahogy bármitől félni tudunk a földön.

Bólintott, majd így folytatta: - Emlékeztek arra a történetre, amelyet Pakeewi mesélt önmagáról és a két núbiairól? Hogy egyszer, amikor velem járt az Arany Országában, olyan dühös lett két núbiaira, hogy kis ember létére addig verte egymáshoz a fejüket, amíg félholtah össze nem estek. Pakeewi később bevallotta nektek, igen szégyenkezve, hogy ezt erősen besörözött állapotban csinálta. Nos: túl sok sör vagy bor lerántja azt a bizonyos kesztyűt, úgyhogy az érzések csupaszon maradnak. És ilyenkor akkorára növekedhetik a harag, hogy egy kis ember is olyanokat művel, mintha egy óriás testével rendelkeznék... Ugyanazon az utamon történt, hogy körülfogott az ellenség. Számszerint több mint ötszázan voltak, engem pedig csak hetven emberem kísért. De velem volt Horus egyik papja is, aki erejével felébresztette harcosainkban a test által nem tompított bátorság tudatát. Ennek folytán úgy küzdöttek, mint a harci istenek. Nekizúdultak az ellenségnek, akik közül nagyon sok elesett, a többi pedig, eldobálva fegyvereit, rémülten elmenekült... Ezért van az, hogy a déli helyőrségek katonái énekelni szoktak, mielőtt csatába indulnának. Ez ugyanis meglazítja rajtuk a testet és a küzdelemben egy kardnak tíz ember erejét kölcsönzi.

Neyah azonban megkérdezte: - Ha ellenségeid az Arany Országában ugyancsak énekeltek volna az ütközet előtt, a Horus-pap akkor is véghez tudta volna vinni, hogy a te hetven embered legyőzze azt az ötszázat?

- Akkor más mágiához folyamodott volna. Akkor talán ellenségeinket hozzákapcsolta volna testükhöz, hogy földi terhüktől súlyosakká váljanak. Nem lett volna meg bennük az előbbi egységes szándék, - félni kezdtek

volna, vagy az jutott volna eszükbe, hogy miért és mi célból harcolnak egyáltalán, meg más efféle gondolatok, amelyekkel - bár a maguk idején helyénvalók - nem lehet csatát nyerni...

- A *ba-t* néha szárnyas emberi fejként ábrázolják, - ez a régebbi forma - néha pedig emberarcú madár formájában. Mert a *ka-ibis* a test legmagasabbrendű része és ez a fejben van, a *ba* viszont az az első részünk, amely tudatosan elhagyja a Földet és ennélfogva „szárnyas".

- A *ba* az első része a léleknek. A második rész pedig az a tulajdonság, amit akkor használunk, amikor alakszerű dolgokra gondolunk, vagyis azokra a dolgokra, amelyeket öt földi érzékünk révén ismerünk. Ezzel az adottságunkkal gondoljuk el a napnyugtát, vagy egy oroszlánt, a sült fürj ízét, egy hárfa hangját, vagy ha fáradtak vagyunk, az ágy huzatának simaságát, vagy dél idő tájt a babföldek illatát a folyó mentén. Ezzel a képességünkkel döntjük el azt is, hogy milyen szavakat mondunk vagy írunk, milyen formákat vésünk vagy építünk, nemkülönben azt a pontos pillanatot, amikor a nyílvesszőt kilőjjük a röppenő madár felé.

- Az ember semmit sem formálhat meg, ami előbb nem formálódik meg gondolatai útján. Éppúgy, mint ahogy nincs élő dolog a földön, amely előbb meg ne született volna a Nagy Kézművesek valamelyikének szellemében. Amikor a kőfaragó megkérdezte tőlem, vájjon helyesen fejezte-e ki az elgondolásaimat, tudta, hogy agyamban tiszta képet formáltam arról, amit kőben meg akarok alkotni és remélte, hogy azt a képet pontosan érzékeltette. Mielőtt Neyah kifarag egy csónakot, gondolatban előre elképzeli, hogy milyennek akarja majd készen. Érzi, hogy az tulajdonképpen benne rejlik a fában és csak a késre vár, hogy onnan kiszabadítsa. És mikor az én növényeim még a föld alatt vannak, az agyamban már kivirágoznak és az alvó ágak már kibukkantják leveleiket... Mint ahogy a benyomás is élesebb akkor, amikor alszunk, éppúgy tisztábban tudjuk elgondolni az alakszerű dolgokat, amikor távol vagyunk a Földtől. És azért van az, hogy mielőtt bármilyen fontos döntést hoznék, vagy akárcsak hozzájárulnék egy épület tervéhez, alszom rá egyet, mielőtt a pecsétemet ráütném... A gondolatnak ezt a tulajdonságát nom-nak nevezzük...

Neyah megkérdezte: hogyan írják ezt? Erre apa kivett egy szál faszenet abból a kis táskából, amelyet gyakran viselt az övén és amelyben az íráshoz szükséges nádakat és faszeneket tartotta. És a falra felrajzolt egy emberi szájat. - A szavak, amelyek szájunkon kijönnek, a Földhöz tartoznak. így tehát ha a szellemi dolgokról beszélünk, ezek a szavak csak szegényes tolmácsolói gondolatainknak. Amikor azonban alakszerű dolgokról beszélünk, ezeket már pontosan le tudják írni a szavak, mert mind a ketten a Földhöz tartozunk. A *nam* írásjele ezért a száj, mert ez az a szervünk, amely közvetíti a szavakkal leírható gondolatainkat... Most hát megismer-

kedtetek a lélekkel, amely a ba-ból és a *nam-bó*\ áll. A lélek túléli a testet. Ha azonban már nem kell többé újjászületnünk a Földön, mert mindent megtanultunk, amire a földi élet megtaníthat, akkor lélekre nincs szükségünk többé. Mert akkor már uraivá váltunk az érzéseknek és ezzel kinőttünk az alakszerű dolgok közül.

HORUS, A SÓLYOMFEJŰ

Nem sokkal Horus ünnepsége után Ptah-kefer elmondta nekem, hogy a nagy Horus szobrai miért ábrázolnak egy sólyomfejű embert.

Valamikor réges-régen, amikor a Föld még fel volt fűzve az Idő füzérére, Horus emberként élt a világon.

Az istenek láthatatlan dicsőségben székelnek magasan az emberek feje fölött - de mint ahogy nincsen növény, amely valamikor mag ne lett volna, épúgy nincs istenség, amely valamikor ember ne lett volna.

Horus szelíd volt, mint a völgyre permetező harmat, erejében azonban a tornyosuló áradathoz hasonlított, amely elönt mindent, ami útjában feltartóztatni akarná.

Igazságos haragja sújtó volt, mint a villám - de ha békességet hozott, a legvadabb viharok is elültek és a mennydörgés pisszenni sem mert a hegyek mögött.

Türelmes volt, mint a lassan kúszó folyondár és emlékezetének tömlőiben felhalmozta a világnak minden bölcsességét.

Szellemének lángja ki nem hunyt a körülmények leghidegebb szelétől sem s az öröm szelíd fuvallatai se tudták megzavarni békés nyugalmát: akaratának kardja így edződött meg az Élet tüzében.

A Sötétség Fejedelmei kilőtték feléje nyilaikat, amelyek úgy zuhogtak, mint a zápor a hegyeken. Szembeszegültek akaratával és elsenyvedtek, mint a tűzre hajított száraz levél. Hatalmas hadsereget küldtek ellene, amely azonban Horus tekintetétől kővé változott.

A Gonoszság Urainak leghatalmasabbjait fogva tartotta saját sötétségükben, amíg csak szívük meg nem változott. És kiszabadította azokat, akik előzőleg fogságba kerültek.

Jelképül a sólymot választotta, amely meg tud állni magasan a levegőben és az állatokat gyakorlott akaraterejének hatalmában tartja, mint ahogy a Hórus ellen menetelő hadsereg is megdermedt támadás közben.

Ezért van Hórusnak emberi teste, amelynek révén elnyeri az erőt és sólyomfeje, amely ennek az erőnek a jelképe.

A BORTÖMLŐK

Neyah mellett legkedvesebb játszótársam Neferteri volt. Valószínűnek tartom, hogy már réges-régen barátnők lehettünk, mielőtt még ezúttal Kamban megszülettünk volna. Apja a hadsereg vezére volt, anyja pedig meghalt, így hát nálunk lakott a palotában.

Egyszer azt játszottuk, hogy táncosnők vagyunk. A fügefák kertjében állt egy fehér fal, amelyen megfigyelhettük az árnyékunkat és megállapíthattuk, hogy melyikünk tud mélyebben hátrahajolni. Kiderült, hogy én az ujjaim hegyével meg tudom érinteni a talajt, Neferteri azonban egész tenyerét le tudja tenni a földre.

Egy unokahúgom is lakott a palotában. Arbeeta-nak hívták és nem igen kedveltük. Nagyon kövér volt és roppant ügyetlenül futott, sőt még fejest sem tudott ugrani az úszómedencébe, hanem a lépcsőkön ment le a vízbe, mint valami öregasszony, aki ruhát mos a folyó mellett. Nem akart velünk tartani a táncban sem, pedig unszoltuk, hogy próbálja meg és ilyen módon formálja szépre a testét. Ehelyett elment és megkérte az egyik varróaszszonyt, hogy csináljon új ruhát a babájának.

Amint meghallottam Neyah hívó füttyentését, abbahagytuk a táncot. Mikor meglátott bennünket, így szólt: - Most rakják el az új bortermést és még nem pecsételték le a borospince ajtaját. Lenéztem a folyosóba és ott olyan sötét van, mint Set palotájában. Menjünk és kutassuk fel... kivéve persze, ha attól félsz, hogy kígyók lehetnek odalenn.

Úgy találtam igazán utálatos dolog Neyah-tól, hogy folyton emlékeztet a kígyókkal szemben érzett ellenszenvemre. - Remek ötletnek tartom! - feleltem. - Azt fogjuk játszani, hogy ez az Alvilág Pincéje és hogy oda juthassunk, először végig kell járnunk az Igaz Ösvényén. Erre a célra pedig kitűnő lesz a gyümölcsöskert falának felső pereme. - Most legalább majd megtanulja Neyah, hogy ne piszkáljon engem kígyókkal! A gyümölcsöskert fala kétszer olyan magas, mint apám és tudtam, hogy Neyah nem szeret magasan fekvő keskeny úton járni, bár ezt sohasem vallotta be.

- Ezt én gyerekes ötletnek tartom - felelte. »

- Természetesen, Neyah, - mondtam gyorsan - ha túlnehéznek találod...

- Nem arról van szó, hogy nehéz, hanem arról, hogy buta dolog. De gyerünk. Én megyek elől.

Azzal már fel is kapaszkodott a fügefára és onnan át a falra; mi pedig követtük. Végigmentünk a falon, körös-körül a gyümölcsös- és a veteményeskerten és azon a meglehetősen nehéz darabon is, ahol át kellett ugornunk a kapu-bejárat fölött, hogy átjussunk a szőlőskert sarkába. Ott aztán a

borospince közelében a falon egy vén folyondáron könnyen leereszkedhettünk.

Tíz lépcső vezetett le az ajtóhoz, amely mélyen a föld alatt van, hogy a pince hűvös maradjon. A reteszt már előretolták, de elfelejtették lepecsételni. A pincét ugyanis apám pohárnokának kötelessége bezárni és lepecsételni a Királyi Pecséttel.

Neyah néhány percre magunkra hagyott bennünket. Aztán visszatért egy kis mécsessel, amelyet a Szőlőskert Felügyelőjének szakácsnéjától kért kölcsön. A mécses mindössze egy kis olajos csészéből és egy kanócból állott. Nem sok világosságot adott. Bementünk az ajtón és gondosan becsuktuk magunk mögött.

A borostömlők magasabbak voltak, mint én. Mindegyiken rajta volt apa neve és az az év, meg az a hely, amelyből a tartalma származott. Persze nem apám teljes neve, csak egyszerűen Za Atet - egy nádköteg, egy toll és egy kis félkör, utána pedig a Nád és a Méh képe, annak jeléül, hogy a tömlő a Fáraó tulajdona. A tömlők állványokon sorakoztak - ostoba dolognak találtam; miért nem úgy csinálják őkei, hogy a talpukon is megtudjanak állni? Nagyon hideg volt odalenn és vastagon úszott a friss must szaga. A földön néhány cserépdarab hevert - nyilván elejtettek egy tömlőt és eltörték.

A mécses óriásira nagyított árnyékunkat vetette a falra. Neyah elkezdett „ijesztő" hangján beszélni. Tudtam, hogy csak játék az egész, de azért mégis hideg futkározott végig a hátgerincemen.

- Kik azok a halandók, akik bemerészkedtek az Alvilág Pincéibe?

- Ne, ne csináld ezt, Neyah! - mondta Neferteri és én örültem, hogy elhallgattatta. Bátor dolognak találtam, hogy gátlástalanul meg meri mondani, ha valami nem ínyére való.

Neyah ekkor kijelentette, hogy most ő lesz Tahuti, a legnagyobb borostömlők pedig a Negyvenkét Bírót fogják jelképezni. Rámutatott az első borostömlőre és így szólt: - Ez az „Oktalan Harag". Nos, Sekeeta, tudsz-e szembe nézni vele és mered-e állítani: „Téged legyőztelek"?

- Igen, tudok - feleltem.

- Sekeeta, hazudsz! Visszatérsz a Földre! Ma reggel haragudtál a szolgálólányodra. Azt állítottad, hogy húzza a hajadat...

- Tényleg húzta!

- De te magad gubancoltad össze, mert fákra másztál és utána nem fésülted ki. Továbbá tegnap ugyanolyan ügyes akartál lenni a kőfaragásban, mint a fivéred. És mikor ügyetlenségedben megsértetted az ujjadat, dühbe gurultál s a vésőt a vízbe dobtad. El veled!

Most Neyah úgy tett, mintha a következő borostömlő azt kérdezné: „Van valaki, akinek bánatot okoztál?"

- Nem - feleltem - nincs.

Neyah a borostömlő helyett dörögte: - Nyomorult emberi lény! Hazudsz! Azonnal visszatérsz a Földre, mint egy bandzsa núbiai nő gyereke! Hát az a leány, aki házatokban lakik, nem pityereg-e éppen mpst unalmában, mert csak olyan játékokhoz hívod, amikről tudod, hogy nem szereti játszani és kigúnyolod, mert kövér?

- De Neyah... illetőleg Tahuti... ő oly buta...

- Ha pedig olyat mondasz, amiről mindenki tudja, hogy igaz, az éppoly oktalan dolog, mintha valaki forró délidőben rámutat a Napra és azt mondja: „Nézzétek, hogy süt a Nap". Ha tehát az ő ostobaságáról beszélsz, akkor abban magad is osztozol.

Neferteri hirtelen megszólalt: - Mit gondoltok, nem fog az emberek eszébe jutni, hogy nem pecsételték le az ajtót? Talán visszajönnek és bezárnak bennünket? Az pedig éppoly szörnyűséges érzés volna, mintha sírboltban lennénk.

- Oh - felelte Neyah - legfeljebb majd kiabálunk. És még ha senki sem hallana is meg bennünket, ezen a sok boron roppant hosszú ideig elélhetnénk.

- Azt hiszem, - mondtam igen határozottan - jobb lesz, ha most kimegyünk, Neyah, mert ezt a bort csak ma helyezték el ide és így hét évig ittmarad, anélkül, hogy hozzányúlnának.

Nagyon mulatságos játék volt, de azért mégis fölöttébb örültem, amikor megint felkerültünk a napvilágra.

Éreztem, hogy undokul viselkedtem Arbeeta-val szemben, tehát elmentem megkeresni, aztán megmondtam neki, hogy ma ő etetheti meg Nateet...

HARCKOCSIHAJTÁS ÉS DÁRDAVETÉS

Neyah meg én naponta leckét kaptunk dárdavetésből és nyilazásból. Benater felállított egy nagy vászon-céltáblát, amely húsz vörös és fehér négyzetre oszlott. Mindegyik négyzetben egy-egy állat vázlatos körvonalú rajza látszott és közvetlenül azelőtt, hogy elhajítottuk volna a dárdát, Benater megjelölte azt az állatot, amelyet el kellett vele találnunk. Egészen az utolsó pillanatig sohasem tudtuk, hová kell céloznunk, akár csak valami száguldó antilopra vadásztunk volna.

Könnyű pálmanyelű dárdákat használtunk, amelyeknek végén kis, kő buzogányfej ellensúlyozta a nehéz, levélalakú, réz dárdahegyet. A dárdát a jobb váll fölött hátrahúzva kell tartani úgy, hogy a test súlya a hátralépő jobb lábra nehezedjék. Hogy a dárda az íjról kilőtt nyílhoz hasonlóan re-

püljön ki a kézből, a testnek és a karnak tökéletes összhangban kell előrelendülnie.

Egy estefelé, amikor Neyah és én együtt gyakorlatoztunk, hólyagot kaptam a kezemre, úgyhogy abba kellett hagynunk a dolgot. Lementünk az istállókhoz és kihoztuk Neyah kedvenc lovát, Meri-nagá-t. Meri-naga gyönyörű, fénylő, fekete ló. Befogtuk egy könnyű vadászkocsiba. Ez a vadászkocsi fából van, amelyet festett vászon borít, a padlózata pedig összefonott bőrszíjakból áll, hogy kevésbbé zötykölődjék benne az ember, amikor sebesen halad a göröngyös talajon. Elhajtottunk arra a helyre, ahol a harckocsilovakat gyakoroltatják. Itt egy hosszúkás tojásdad alakú téren cövekek álltak a földben és ezek között a cövekek között kell a hajtóknak elrobogni a lovaikkal, anélkül, hogy akár a ló, akár a kocsi egyetlen cölöphöz is hozzáérjen. Háromszor hajtottunk körbe a pályán. Meri-naga igen gyorsnak bizonyult és oly sebes fordulatokkal cikázott, mint a fecske - meg kellett kapaszkodnom a kocsi peremében, hogy ki ne potyogjak.

Aztán lekocsiztunk a folyóhoz vezető ösvényre, hogy megszemléljük Neyah halcsapdáját. Semmit sem találtunk benne. Neyah szerint azért, mert nem elég mélyen helyezte el a vízben. Ez a csapda legújabb ötlete volt. Nem találtam jónak, mert a nyaka oly keskeny volt, hogy ha egy hal elég ügyes ahhoz, hogy megtalálja az utat befelé, elég ügyes lesz ahhoz is, hogy megint kibújjon rajta. De nem szóltam semmit, mert Neyah rengeteg időt töltött el a megfabrikálásával. Begázoltunk a vízbe és újra felállítottuk a csapdát, valamivel lejjebb a part mentén.

Nagyon csendes este volt, semmi szél - és a folyó úgy terült el, mint egy ezüst tükör. Meri-naga legelte a füvet; hallottuk az éles neszt, ahogy a fogaival ropogtatta a fűszálakat. Messze kinn a vízen egy vitorlásbárka siklott és hallottuk a halászt, amint szélért fohászkodott. Az istenek azonban nem hallgatták meg és a folyót még csak egy fuvallat sem borzolta.

Neyah nádat vágott és elkezdett azon faricskálni. Én meg lefeküdtem a parton és elnyúltam a homokban. A mélységes csendes estében olybá tűnt, mintha a Föld mozdulatlan vitorlásbárkaként lebegne az égbolt hatalmas tengerén és ha nagy vihar kerekednék és éjszaka lenne, átszáguldanánk a világegyetemen és magunk mögött hagynánk a csillagokat, oly messzire, hogy csak holmi égi paripák szélben lobogó sörényéhez hasonlítanának...

Megkérdeztem Neyah-t, mit szeretne legjobban csinálni, ha majd felnő, mire ezt felelte: - Oh, szeretném kormányozni a népet és bölcs törvényeket hozni és vezetni a hadsereget, egy kígyó okosságával és egy oroszlán bátorságával.

- Én pedig - mondtam - szeretnék mindenféle különös dolgot művelni... olyanokat, amiket egyelőre még magam sem értek. Néha hétköznapi dolgok roppant fontosaknak tűnnek és Kam meg akkora országnak, hogy sen-

kinek nem nagyon akaródzik a határain túl utazni. Néha viszont - ha éjszaka az ágyamban fekve kinézek az ablakon keresztül a csillagokra - az jut eszembe, hogy milyen apró pont a Föld és hogy a mi országunk csak akkora, mint egy porszem és hogy én oly csöpp vagyok, hogy ha egy hangya mászna el felettem, észre se venné, hogy göröngyös az útja. És amikor tudatára ébredek ennek a kicsinységnek, szeretnék túllátni rajta... Olyan ez, mint amikor a te vadmacskád átles a rácsok között és hallja a sakálok ugatását az éjszakában és tudja, hogy a sakálok most biztosan látnak valamit, amiről neki sejtelme sincs...

- Ne mozdulj, Sekeeta! Egy gazella jön le inni! Éppen csak hogy látni lehet a mély árnyékban. - Hallottuk a szürcsölését a vízen keresztül, ahogy ivott. Aztán felemelte a fejét, riadtan hallgatódzott, majd beszökkent a nád közé.

Besötétedett és Neyah kijelentette, hogy haza kell térnünk. Útközben hallottuk a szántóvető énekét, ahogy az ökreit visszaterelte a legelőre. Ezt a szántó-dalt nagyon szerettem:

Húzzátok az igátokat, ökreim, húzzátok az igátokat.
Fuss egyenesen, eke, hogy földem simán barázdálódjék,
mint ahogy a fésű választja szét az asszony haját.
Föld, nyisd meg méhedet elszórt magvaim előtt,
fogadd be melegedbe és érleld föl a Nap alatt.
Óh, mag, figyelj az éneklő madarakra
és dugd fel a fejedet, hogy tisztábban hallhasd őket.
Víz, fuss gyorsan a csatornákon át
és tápláld nedvvel a vetésemet.
Melengesd őket, óh Napi
Melengesd őket életadó sugaraiddal.
Szelíden bánj, te szél, érő gabonámmal,
hogy a súlyos búzafej le ne törje a karcsú szárat.
Vágd a szárakat, sarlóm, vágd a szárakat,
mint ahogy az újhold vágja a sötétséget,
hogy szérumét vastag aranyszónyeg borítsa.
Dübörögj, törő, a mozsárban
s őröld finommá lisztemet,
hogy házamból ne hiányozzék az élet pora.
Lobogj erősen, tűz, fútsd át kemencémet,
süsd meg jól kenyeremet, hogy erőt adjon...
Igába, ökreim!

Hangja elfoszlott a homályban, miközben lassan hazafelé hajtottunk. És mielőtt elértük volna a palotát, az út mélyen belesüppedt a Hold ezüst vizébe.

A SZELLEM

Egy reggel, napkelte előtt, Neyah meg én elkísértük apámat a mocsár mellett álló kis lugashoz, hogy megfigyeljük a madarak hajnali röpülését.

Neyah magával hozott néhány égetett agyag-táblát, aztán egy nádvessző és fekete ténta segítségével egy-két vonással felrajzolt egy repülő hattyút. Ha én próbáltam madarakat rajzolni, azok életteleneknek látszottak, sőt, sokszor egyáltalán nem is hasonlítottak madarakra. Figyeltem a keze mozgását és azon töprengtem: mi ennek az oka? Ugyanazok a szülőink, mi is nagyon hasonlítunk egymásra, örökké együtt vagyok vele és ugyanaz a rajzolóírnok tanított mind a kettőnket. Azon is törtem a fejem, mi lehet az oka annak, hogyha dühbe gurulok, legszívesebben hozzávágok mindenféle tárgyat az emberekhez és mindent kimondok, ami a szívemen fekszik - míg ha Neyah haragszik, akkor olybá tűnik, mintha visszahúzódnék önmagába. És a szeme néha mindent elmond, amiről az ajka hallgat, néha viszont olyanok a szemei, mint a lefüggönyözött ablakok.

Apa megkérdezte, min gondolkodom; mire elmondtam neki. És miközben elfogyasztottuk gyümölcsökből álló reggelinket, így szólt: - Mielőtt felelni tudnék a gondolataidban foglalt kérdésekre, szólnom kell nektek a szellemről. Mint ahogy már megtanítottalak rá: testből, lélekből és szellemből állunk. A testet a *khat,* a *ka-ibis és a ka* alkotja. Ez a lelkünknek és szellemünknek a külső burka, amelyen keresztül a Földön tapasztalatokat szerzünk és ha a test meghal, a faj és a *ka-ibis* is meghal. Lelkünket a bű és a *nam* alkotja és ezekre addig van szükségünk, amíg szellemünknek újjá kell születnie a Földön, vagyis amíg megtanultuk, hogy úrrá legyünk érzéseinken, gondolatunkon és akaratunkon. Marad tehát még szellemünk. Ez az egyetlen olyan részünk, amely örökkévaló... Amíg a földön tartózkodunk, sok mindenre tudunk gondolni, ami állandó, mint ahogy ez történik minden esetben, amikor olyan dolgokra gondolunk, amelyeket a *nam* nem foglal magában.

- Hogyan tudhatjuk meg - kérdeztem -, hogy amire gondolunk, az nem tartozik a *nam* nevű részünkhöz?

- Minden dolog - válaszolta apa -, amit a test öt érzékszerve útján felfoghatunk, alakszerű dolog és ennélfogva a *nam-hoz* tartozik. A tulajdonságokat azonban nem lehet se látni, se ízlelni, se tapintani. Nem lehet szagolni a bátorságot, vagy hallani a türelmet, mert ezek az általunk ismert alakszerűségek határain túl esnek. Ha tehát tulajdonságokra gondolunk, akkor szellemünknek azzal a részével fogjuk fel őket, amelyek *za* a neve. Ismeritek már a test és a lélek feloszlását és az egyes részek írásmódját. A *za* - amellyel az állandó dolgokat felfogjuk - jelzési módja egy kör, ame-

lyen belül rostélyszerű vonalak vannak. Olyan, mint egy szita. És mint ahogy a szita elkülöníti a kavicsokat a portól, épúgy a *za* is átszűri a Föld porát, amelyet felkap a szél és nem látni többé az Igazság Szikláiról, amelyek fennmaradnak minden időkön keresztül.

Megkérdeztem apát, hogy akkor miért nem jelöli ő is a nevét egy szitával. Mire azt felelte, hogy így is lehet írni, bár általában pecsétjeként a nádköteget, vagy a kígyót, vagy a kart alkalmazza, amelyek nevének hangzásszerinti jelölései. A nagy Meniss nevezte el őt Za-nak, mondván, hogy ez a megfelelő név az olyan uralkodó számára, aki el tudja különíteni a valóságot a csalárdságtól és így igazságot tud szolgáltatni.

- Szellemünk első része a *za.* Második része pedig az, ahol fel vannak halmozva az emlékei minden tapasztalatnak, amelyen keresztül mentünk attól a pillanattól kezdve, amikor - az állatvilágban már minden lehető tapasztalatot megszervezve - elsőízben születtünk meg emberi lényként és elsőízben mondhattuk: „Én vagyok én". Saját ősi tapasztalataink hangja az, amely így szól hozzánk: „Ezt megtenni bölcs dolog; ez itt biztonságos; amaz veszélyes".

- Igen, apa - mondtam - de engem például még sohasem mart meg kígyó és mégis félek tőlük, Neyah pedig sohasem esett le magasból, és mégis viszolyog tőle.

Neyah tiltakozni kezdett, de lehurrogtam: - Semmi értelme, hogy alakoskodni próbálj, Neyah, nagyon jól tudom, hogy így van. - Erre elkezdte mozgatni a nagyujját; mindig ezt csinálta, valahányszor kénytelen volt beismerni valamit. És vonakodva mondta: - Magas helyek valóban undok érzést keltenek bennem, de azért nem kellett volna szóvá tenned.

Apa mosolyogva folytatta:

- Mind a ketten különböző életetek folyamán, különböző tapasztalatokon estetek keresztül. És ezek a tapasztalatok megannyi eredményt hoztak számotokra. Azokat, amelyek kellemesek voltak, szeretnétek megismételni, azokat pedig, amelyek fájdalommal vagy bánattal jártak, igyekeztek kikerülni. De mindaddig, amíg el nem értek mindketten az Út végére, mindig lesznek dolgok, amelyeket Neyah megtanult és amelyek belőled hiányoznak, meg olyanok, amelyeket te tanultál meg, és Neyah-ból hiányoznak.

- Más ember cselekedeteit vagy félelmeit könnyű megérteni, ha ezek ugyanolyanok, mint a miénk. Ha azonban azt látjuk, hogy valaki olyasmit művel, amiről emlékezésünk belső hangja azt mondja: „Ez helytelen", akkor a tudatlan ember így szól magában: „Ez olyan bűnt követett el, amit én sohasem követnék el, tehát alantasabb nálamnál és méltatlan a részvétemre". Akik azonban így szólnak, azok botorak, mert ugyanúgy elfelejtették az igazságot, mint ahogy elfelejtették önmagukat. Ez a belső hang ugyanis

saját szenvedéseinkből született, pontosan annak a hibának eredményeként, amelyet most elítélnek. Ha bölcsen ügyelnének erre a belső hangra, nemcsak azt tudnák, hogy lábuk valamikor ugyanabban a mocsárban gázolt, hanem visszaemlékeznének arra az ösvényre is, amely kivezette őket a szilárd talajra. És az ösvényre való visszaemlékezés következtében képesek lennének megmutatni az utat annak is, akit - botorságukban - bűnösnek bélyegeztek, akiben azonban a bölcs ember nem lát egyebet, mint útitársat, aki egy rövid időre eltévedt a nagy Úton. És ebben a tudatban rejlik a részvét; a részvét pedig a tapasztalat gyümölcse.

- De apám - kérdezte Neyah -, ha azt látom, hogy valaki olyasmit művel, amiről tudom, hogy helytelen, csak igyekeznem kell megakadályozni és nem elégedhetek meg azzal, hogy részvétet érzek irányában?

- Én részvétről beszéltem és nem szánakozásról. Szánakozáson azt értem, ha valaki odamegy a búslakodóhoz, leül melléje és sír. Vagy ha valaki tátongó sebet lát és azt mondja: „Óh! Mennyi vér, milyen fájdalom, nem bírok nézni ilyen szenvedést!" - és lamentálva ül a sebesült mellett és olyan hangosan sápítozik, hogy a szenvedő nyögését is túlharsogja szánakozó jajgatásával, ami gyakran nem egyéb, mint önsajnálat amiatt, hogy ilyen közel került mások fájdalmához és bánatához. A szánalom azonban csak az első lépés a részvét eléréséhez.

- Az az ember, akiben *igazi* részvét lakozik, ha lát valakit, akit lesújtott a bánat, tudja, hogy mi okozta azoknak a könnyeknek a folyását és ezt tudván, már azt is tudja, hogyan állítsa meg őket. Mert tisztában van azzal - sőt talán még emlékszik is rá -, hogy jómaga is sok könnyet hullatott és annak idején ő is azt hitte, hogy az éjszaka örök és nem lesz soha hajnalhasadás. Meg tudja tehát magyarázni a szenvedőnek, hogy egy szép napon minden bánat örömre fordul. Aztán, mikor a síró elsírta könnyeit, rá fog jönni, hogy azok már rászáradtak az arcára. És a bölcs ember nem növeli mások terheit lamentálásának hangjaival, hanem igyekszik meggyógyítani a sebet, vagy ha az túlmély ahhoz, hogy földi kéz segíthetne rajta, igyekezni fog megerősíteni a szellemet, amíg az elhagyta a kimerült testet.

- így tehát, Neyah és Sekeeta, figyeljétek emlékezésetek hangját. Ha azt akarjátok, hogy utazásotok gyors legyen, vigyázzatok, hogy cselekedeteiteknél a jövőben a hang ezt kiáltsa: „Ez helyes, ez az igaz út" - és nem azt, hogy: „Ne arra menj, mert az a helytelen út". De a hosszú utazás során kevesen akadnak, akik nem térnek le a helyes ösvényről. Mert az a különös, hogy bár az ember látja, hogy útja tövisek között vezet, sokszor mégis tovább erőlködik, mert büszkesége nem engedi bevallania, hogy eltévedt. Pedig ha figyelne, meghallaná, hogy vannak, akik utána kiáltanak: forduljon vissza és kövesse azok nyomdokait, akik előtte jártak... Gyermekeim, eljön majd az idő, amikor ti is uralkodni fogtok. Mindig gondoljatok vissza rá,

hogy országotok minden lakója és a sokféle fajtájú és színű nép, amely csak él a földkerekségen, akár barát, akár ellenség, akár veletek egyenrangú, akár rabszolga, mind csak útitárs ugyanazon a hosszú úton és hogy egy napon mindezek veletek együtt foglalnak helyet abban a nagy testvériségben, amelynek valamennyien részeseivé kell válnunk.

Apa nagyon csendesen ült, kezével körülkulcsolva térdét és elnézett messzire, a látóhatár felé. Úgy hiszem, most nem mint gyermekeihez, hanem mint igaz magunkhoz szólott. Aztán felrezzent álmodozásából és megjegyezte, hogy túl ünnepélyesen társalogtunk. Más dolgokra fordította volna a szót, de Neyah nem engedte és megkérdezte tőle, hogy a szellemnek ezt az emlékező részét, hogyan ábrázolják.

Apa kivette Neyah kezéből az írónádat és egy tömlőt rajzolt vele... - Mert a tömlő megőrzi a folyadékot, amely minden földi anyag közül a legközelebb áll ahhoz, aminek nincs földi formája. Amikor az ember első ízben megszületik, emlékezetének tömlője üres. Sok-sok élete során azután fokozatosan megtelik. Tartalmának legnagyobb része eleinte a Földhöz tartozik és ezért a tömlőben a folyadék zavaros. Később azok a dolgok, amelyek nem részei a tökéletes egésznek, még mindig kissé elfelhőzik a tömlő most már tisztuló tartalmát. Amikor azonban a szellem megtisztul a Földtől és megszerzett minden tapasztalatot, a zavaros folyadék áttetszővé válik és olyan lesz, mintha a tömlőt folyékony fény töltené be... És ennek a neve *maat,* „igazság"; mert az igazság az a fénylő tulajdonság, amely megmarad azután is, hogy a szellem megszabadult a Földtől és felszállt az Idő Bárkájára.

ANYÁM SZÜLETÉSNAPJA

Anyám születésnapján már egész korán reggel átmentem Neyah szobájába és felébresztettem, hogy mind a ketten mégegyszer megnézhessük az ajándékunkat, mielőtt bevinnénk anyánk szobájába.

Az ajándék egy gyönyörű karkötő volt, arany holdszázszorszépekből, amelyeket ametiszt- és türkiz-cseppek fogtak össze. Nu-se-tees, az aranymíves azt állította, hogy ez a legfinomabb munka, amelyet valaha készített. Neyah megfestett egy kis fadobozt, amelyet sajátkezűleg készített ékszerdoboznak. Zöld és bíborvörös csíkokból állt a szegélye és rajta a kép halastavat ábrázolt, lótuszokkal és roppantul élőknek látszó halakkal.

Anyánk ablaka alatt, odakünn, az úszómedence felől, még terjengett a köd. Jómagam külön is verset írtam felköszöntőül, ezt ismételgettem folyton, hogy ki ne menjen a fejemből.

A kert a hideg éjszakában
vágyik a nap melege után.
A hal a folyó partján
vágyik visszajutni a vízbe.
A törött szárnyú galamb
vágyik a magas ág felé.
Sötét éjszaka az utas
vágyik a Hold fényére.
De a Föld még ezerszer jobban
vágyott, hogy megszüless rajta.

Azt kívántam, bárcsak szebb szavakat tudtam volna találni annak kifejezésére, hogy mennyire szeretem.

Aztán meghallotta a motozásunkat és beszólított a szobájába. Miután megcsókoltuk, átadtuk neki a karkötőnket. Azt mondta, ez a leggyönyörűbb karkötő, amit valaha látott és ezentúl mindig ezt fogja viselni. Aztán felmondtam neki a versemet. És kijelentette, hogy ez sokkal gyönyörűbb költemény, mint amit valaha is hallott - beleszámítva Then-apt, a dal-csináló mester legsikerültebb verseit is.

Anyánk gyönyörű volt. Haja fekete és puha - nem viselte befonva éjszakára, mint a legtöbb ember. Néha megengedte, hogy megfésüljem elefántcsont fésűjével.

Aztán bejött apa és leült az ágya szélére és anya felszólított, hogy mondjam el újra a versemet apának. El is mondtam s apa kijelentette, hogy ő még újabb két sort tudna hozzáfűzni, arról, hogy ő még ezerszer jobban örült, mint a Föld, amikor anyánk megszületett - bár akkor még nem is tudott róla, mert amikor először látta anyánkat, jómaga már csaknem felnőtt volt, hat egész esztendős, anyánk pedig kedvenc nagynénje újszülöttje, akit még a dajka vitt a karján a régi palota szikamor-bokrai között.

Most anyánk szólalt meg: - Miénk az egész nap, egészen estig, a kihallgatások idejéig! Mitévők legyünk? - Valamennyien törtük a fejünket és miközben elhatároztuk, hogy apa vitorlás bárkáján kirándulunk a tóra, meghallottam, hogy Natee morog az ajtó előtt és beengedtem. Anya kijelentette, hogy ha akarom, Natee-t is elhozhatom a kirándulásra. Mire Neyah megjegyezte: - Nem valami jó ötlet, oroszlánt hozni egy csónakba.

- Az oroszlán mindenütt jó ötlet - feleltem. - Ha tudni akarod, Ptah legjobb ötlete volt az oroszlán.

Anyám most leküldött bennünket a konyhába, hogy válogassuk össze, ami elemózsiát magunkkal akarunk vinni a csónakba. Kiválasztottunk egy hideg ludat és egy halom retket és fügét, egy tömlő szőlőnedvet, néhány mézeskalácsot és gránátalmát, ami unalmas gyümölcs ugyan, de jólesik, ha

az ember szomjas. Neyah a készlethez még hozzácsapott tizenkét keményre főtt kacsatojást és néhány kis vajas cipót. Szörnyű tömeg ennivalónak látszott, de kifejtettem, hogy jó, ha ennyi ennivaló van a csónakban, mert hátha vihar kerekedik és elsodor bennünket valami nagyon távoli földre. Mire Neyah megjegyezte: - Akármekkora lesz is az a vihar, valami nagyon távoli földre nem vetődhetünk, mert jó széllel két óra alatt át lehet vitorlázni az egész tavat. Rászóltam, hogy ne nagyzoljon és igyekezzék rendesen beleélni magát az izgalmas helyzetekbe.

Gyönyörű volt a tavon; a szél éppen alkalmasnak bizonyult vitorlázásra. A távolban egy vízilovat is láttunk. A vízilovakat mindig utáltam, mert felfalták dédnagybátyámat. Azt hiszem, tulajdonképpen túlságosan öreg volt ahhoz, hogy vízilovakra vadásszon, nyolcvanhét esztendős ember létére. Egyébként azonban a legnagyobb király volt, aki valaha élt a földön; a legbölcsebb ember, és a legnagyobb harcos.

Láttunk egy észak felé elhúzó madárrajt és apa elmondta, hogy nyaranta ezek oly távoli országba vándorolnak, ahová sohasem tudnánk eljutni, amíg ébren vagyunk. Jómaga is csak álmában járt ott. Télen a hidegtől minden fehér arrafelé és napok és napok múlnak el egymás után úgy, hogy Ra nem hajtja szét a fellegeket. Remélem, hogy sohasem kell ilyen vidéken megszületnem.

Neyah és én úszóversenyt rendeztünk. Ő sokkal gyorsabban hasította a vizet, én viszont sokkal kevésbé fröcsköltem. Natee jól viselkedett. Összegömbölyödött a vitorláscsónak fenekén és nem okozott semmi zavart, kivéve egyszer, amikor nagyon izgatott lett és akkor a csónak úgy ingott, mintha csakugyan vihar közelednék.

Mikor a nap magasan járt, kikötöttünk egy kis szigeten és elfogyasztottuk az elemózsiát a fák alatt. Natee igen hasznosnak bizonyult: felfalt mindent, amit egyébként vissza kellett volna vinnünk.

Hazatérőben elállt a szél. Apa és Neyah nekiláttak az evezésnek, míg anya az evezős-dalt énekelte nekik, hogy ütemben maradjanak.

Gyönyörű nap volt! Azt kívántam, bárcsak örökre kilencéves maradhatnék!

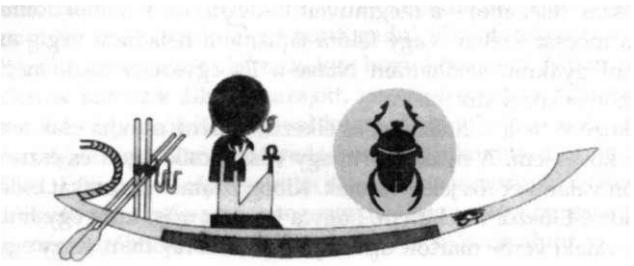

MÁSODIK RÉSZ

Ney-Sey-Ra

Natee hároméves korában megszökött. Sok napon keresztül nem tudtuk megtalálni és már azt hittem, sohasem fogom viszontlátni többé. A tizenkettedik napon azonban visszatért egy fiatal vad nőstényoroszlán társaságában. A nőstényt egyenesen bevezette az oroszlánudvarba és bár a vad menyecske félt az emberektől, követte Natee-t a rekeszébe, Natee pedig morgott és ráordított minden oroszlánra, amelyik csak az asszonya közelébe merészkedett. A nőstény eleinte egyedül csak Zeb közeledését tűrte el, de mikor már hozzászokott az emberekhez, még akkor sem volt szabad egyedül elcsavarognia.

A királyi oroszlánok rendszerint olyan nemzedékek leszármazottai, amelyek megszokták az emberi lények társaságát. Csak nagy ritkán történik meg, hogy egy vad oroszlánt meg lehet szelídíteni, hacsak nem egészen apró kölyök korában került hozzánk.

Natee feleségét „Simma" névre kereszteltem. Simmának azután egyszer csak - éppen mikor kölyköket várt - nyoma veszett. Natee rettentő boldogtalannak érezte magát nélküle. Nem akart enni és egész nap csak nyögött és nyöszörgött magában. Zeb azt mondta, hogy véleménye szerint Natee meg tudná találni Simmá-t, mert megszimatolná a szaga után. A kopókat nem meri erre a célra felhasználni, mert Simma megijedne tőlük.

így aztán Zeb útnak eredt, éjszakának idején, amikor is az oroszlán könnyebben tudja követni a szagot, mint a forró napsütésben. Senkit sem vitt magával, mert azt mondta: Simma megismeri a hangját és hallgatni fog rá, míg bárki más elől még csak messzebbre menekülne.

Másnap reggel egész korán felkeltem és lementem az oroszlánudvarba, hogy megnézzem, vajon Zeb visszatért-e. De még nem jött vissza. Megindultam észak felé, ahol - a megművelt földeken túl - homokdombok húzódnak a mocsár szélén. Vagy félóra járásnyira haladtam végig az ösvényen, ahol gyakran sétáltattam Natee-t. És egyszerre csak megláttam, amint robogva közeledik felém.

Fogai közé vette a köntösömet és elkezdte húzni, mintha csak noszogatna, hogy kövessem. A nyaka körül egy vászoncsík lógott és észrevettem, hogy azon valami vörös jelek vannak. Kibogoztam a vásznakat és leterítettem a földre. Először azt hittem, hogy a jel nem más, mint egy hullámvonal, amit valaki vérbe mártott ujjal rajzolt. Aztán rájöttem, hogy egy kígyó

képe, amelynek fején két vonal jelezte, hogy szarvasviperáról van szó. S ebből megtudtam, hogy Zebet megmarta egy kígyó és azért menesztette Natee-t, hogy segítséget hozzon.

Közelebb lévén a templomhoz, mint a palotához, gyorsan odafutottam, Natee-vel a sarkamban. Ott találtam Zertart, amint éppen el akarta hagyni az udvart. Rögtön hozatott három hordágyat, amelyek mindegyikéhez két-két gyorsfutó tartozott. Azt mondta, így érhetjük el leghamarább Zebet, aki nem lehet túlságosan messze, mert a vászondarabon a vér egy része még nem száradt be teljesen. Zertar magához vett egy doboz kenőcsöt és egy *smaoo-t;* egy kis állatot, amely gyorsabb a kígyónál és úgy játszik vele, mint a macska az egérrel - ezért is nevezik kígyó-macskának.

Mikor Zertar elkészült, elengedtem Natee nyakörvet. Az állat nekiiramodott, majd időnként vissza-vissza nézett, hogy megbizonyosodjék, vajon követjük-e. A futók sebesen lépedeltek; nem egészen egy óra alatt elhagytuk a megművelt területeket és bejutottunk a homokdomborulatok közé, a mocsár északi szélére, ahol hatalmas tömegekben, magasan áll a nád.

Zebet a nádas szélén fekve találtuk. Először azt hittem, hogy meghalt. Amikor azonban Natee - aki bennünket megelőzve odaért - nyalogatni kezdte, megmozdult. Zebet a bal bokáján érte a marás és késével mélyen felhasította a sebet. Jó sok vér futott ki, de mégsem elég, mert a lába már megdagadt és feketedni kezdett.

Zertar utasított, hogy próbáljam megitatni egy kis nádszesszel. Mialatt ezzel foglalatoskodtam, fogta a *smaoo-t* és egy kis vágást ejtett a lábán, majd a vért belecsöpögtette egy apró csészébe. A művelet látszólag nem fájt a *smaoo-mk,* mert közben még nyalogatta is Zertar kezét. Zertar ezután megparancsolta az egyik hordágyvivőnek, hogy kösse be az állat lábát, aztán két apró vágást csinált Zeb húsán, egyet a kígyóejtette sebnél, a másikat pedig a bal mellén, éppen a szíve fölött. Erre a két vágásra két kis vászonpárnácskát helyezett, amiket előzőleg belemerített a *smaoo* vérébe. A vér megmaradt részét beleöntötte Zeb szájába, akinek most már volt annyi ereje, hogy lenyelje. Zertar ezután előszedett egy tömlőből valami rossz szagú kenőcsöt, amivel bekente a kígyómarta sebet. Majd Zebet gyapjútakarókba burkolták, ráemelték az egyik hordágyra és elindultak vele a palota felé.

Hívtam Natee-t, de nem akart szótfogadni. Csak törekedett vissza a nádas felé, mintha csak azt akarta volna, hogy kövessem. Mikor látta, hogy nem akarok kötélnek állni, visszajött, kezemet roppant óvatosan a fogai közé vette és úgy próbált magával húzni. Vele mentem tehát és az egyik tisztáson, egy száraz homokmélyedésben megpillantottam Simmá-t, két kis kölyökkel. Felhúzta a száját, mintha rám akarna vicsorogni, Natee azonban rádörmögött, mire még azt is megengedte, hogy megsimogassam. Két kis kölyke még apróbb volt, mint Natee, amikor először aludt az ágyamban.

Levettem Natee-ról a nyakörvet, hogy tudomásul vegye: ezentúl nem tartozik nekem engedelmességgel és tetszése szerint visszajöhet a palotába; vagy itt maradhat Simma mellett. Miután elváltam tőle, még elkísért a nádas széléig. Állt és nézte, ahogy elmegyek, aztán visszaügetett a családjához.

A futók a hordszékemmel utóiérték Zebet, mielőtt még visszaértek volna a palotába. Ott elhelyezték egy olyan szobában, amely közel esett Zertar munkahelyéhez - mert mindazokat, akik a palotában megbetegedtek, Zertar igyekezett meggyógyítani, részint késsel, részint gyógyfüvekkel.

Megérkezett Ptah-kefer és megnézte Zebet, majd kijelentette, hogy csak másnap tudja megmondani, vájjon életben marad-e. Zab ajka már kiszínesedett, de még mindig mozdulatlanul és kihűltén feküdt és nem válaszolt, amikor szóltam hozzá.

Magára hagytam és átsétáltam a kerteken. Közben nagyon szomorúnak éreztem magam, mert szerettem hűséges szolgámat és fájt arra gondolnom, hogy meghalhat. És az is elszomorított, hogy Natee elhagyott egy új élettársa kedvéért. Elhatároztam, hogy elmegyek a templomba és imádkozni fogok Zebért. Szedtem tehát néhány szál fehér- és vörös-csíkos liliomot, hogy magammal vihessem, aztán elküldtem a hordszékemért.

A templom előudvarában senki sem tartózkodott, mert a nap magasan járt és ebben az időben az emberek behúzódtak az árnyékba. Bementem Ptah szentélyébe s letettem virágaimat szobra fehér lépcsőire. Felfelé nyújtott kezekkel megállva előtte, egyetlen hangos szót sem szóltam, de mégis oly erősen fohászkodtam Ptah-hoz, hogy csillagokon nyugvó trónján meg kellett hallania hangomat. Beszámoltam neki a kígyóról és kértem, hogy életerejéből adjon egy kicsit még Zebnek és engedje, hogy Zeb velem maradjon. Aztán letérdeltem, homlokommal megérintettem lábát, iránta való szeretetem és alázatom jeléül.

Mikor kiléptem a szentély hűvös homályából, a külső udvar napfénye tömör aranyfalnak tűnt. Egy fiatal pap lépkedett az udvaron keresztül - ruhájáról láttam, hogy Anubis egyik főpapja. Már előzőleg is láttam a templomban és hallottam róla, hogy igen fiatalon, mindössze huszonhárom éves korában, esett át a beavatáson. Ney-sey-ra-nak hívták.

Odajött hozzám és megszólított. Úgy beszélt velem, mintha már réges-régen ismerne, én meg úgy éreztem, mintha egy barátommal beszélnék, aki sokkalsokkal bölcsebb nálamnál. Láthatólag tudta, hogy aznap még semmit sem ettem, mert anélkül, hogy bármit is szólt volna, bevitt az egyik elkülönített kertbe és kihozott néhány mézeskalácsot meg fügét és egy csésze bort, mondván, hogy ettől majd kevésbé fogom fáradtnak érezni magam.

Evés közben folytattam a beszélgetést. És bár most váltottunk szót első izben, olybá tűnt, mintha valami tegnap megkezdett társalgásunkat foly-

tatnánk. Beszámoltam neki Zebről és Natee-ről és Simma kölykeiről, ő pedig megjegyezte, hogy okosan cselekedtem, amikor Natee-t szabadjára bocsátottam, mert valaki, akit kedve ellenére tartanak fogva, sohasem lehet igaz barát. Véleménye szerint azonban Natee visszatér majd hozzám, ha a kölykei felcseperedtek. Szokásait ugyanis most már kedvem szerint változtatja meg, miután én megértettem a szívét.

Megkérdeztem Ney-sey-ra-t a kígyó-macska felől és hogy Zertar miért kente annak a vérét Zebre. - Egyesek azt hiszik - magyarázta -, hogy a kígyó-macskának még a kobra mérge sem árt és hogy a vérüknek valami különleges tulajdonsága van, ami közömbösíteni tudja a kígyóméreg ártalmas hatását. Zertar azt próbálja megállapítani, vájjon néhány csöpp ilyen vér elkeverve a megmart ember vérével, nem adja-e át ezt a közömbösítő tulajdonságát, hogy azután a megmart ember könnyebben meg tudjon birkózni az ereibe belekerült méreggel.

Megemlítettem a kenőcsöt is, amiről azt mondta, hogy azt annak a kígyónak a zsírjából készítik, amilyen fajta a sebet ejtette, de véleménye szerint ez is, meg a kígyó-macska vére is csak keveset ér.

Ekkor megjegyeztem, hogy most vissza kell mennem a palotába, megnézni, hogyan érzi magát Zeb.

Ney-sey-ra mosolygott és így szólt: - Ezt megtudhatom számodra anélkül, hogy el kellene mozdulnod erről a padról. - Azzal kezébe vette azt az ezüst tálat, amelyben megmostam volt az ujjaimat és úgy tartotta, hogy ráessen egy fénynyaláb a vadszőlő folyondárjain keresztül, amelyek alatt ültünk. És akkor mintha csak egy ablakon keresztül nézne be egy szobába és elmondaná, amiket lát, így szólt: - Zeb alszik. Ptah új életerővel töltötte meg testét. Egy órával napnyugta után fel fog ébredni, akkor majd tejet és bort kell adni neki. Azután újra elalszik és ha majd holnap felébred, valamennyien tudni fogják, hogy életben marad. Húsz nap múlva ismét meggyógyul és csak egy kis forradás marad a lábán.

Ezelőtt még sohsem láttam ilyen „nézést", de valahogy mégsem találtam különösnek. Ney-sey-ra szótlanul felkelt a helyéről, a tóból kiszakított egy lótuszt és megkérdezte: - Emlékszel?

És akkor eszembe jutott, amit az elmúlt éjszaka álmodtam. Álmomban egy nyíló lótuszt mutatott nekem, pontosan olyat, mint amilyent most a kezében tartott és azt mondta, hogy amiként a lótusz kitárja szirmait, amíg arany szíve visszaveri a nap fényességét, épúgy kell nekem kitárnom emlékezetem kapuit, amíg a Földön vissza tudom sugározni majd a Fényt. Aztán álmomban rámutatott egy félig kinyílt bimbóra - amelyen már látszottak ugyan kék szirmok, de még mindig eltakarták a szívét - és azt mondta, hogy ez a jelképe a jelenlegi állapotomnak.

Álmom emlékezete rövidebb idő alatt tért vissza, mint ahogy egy madár a szárnyát megrezzenti. Odamentem a tóhoz, leszakítottam egy még kéklő lótuszt és azt mondtam: - *Ez* vagyok én. - Majd rámutattam a kezében tartott virágra: - És *ez* akarok lenni.

Ekkor elmosolyodott, és így szólt: - Én főpap vagyok, te pedig királynő leszel. De szívemnek még nagyobb gyönyörűségére szolgál, hogy megtaníthatlak mindenre, amit tudni kívánsz. Szellemedet sok mindenre máris megtanítottam, mialatt aludtál. Nemsokára majd itt a Földön is tanítani foglak.

Mielőtt elbúcsúztam volna tőle, lelkemre kötötte, hogy ezentúl alvás előtt ezt az imádságot mondjam:

„Mester, bölcseségeddel taníts meg rá, hogy Fény legyek a vakok számára, hogy melengethessem szívüket és világíthassak nekik a sötétségben mindaddig, amíg saját tudásuk révén fel nem tudják szítani tüzüket, hogy végre elhagyhassák a sötétséget és kinn élhessenek a nap fénye alatt."

Zeb a huszadik napon valóban újra járni tudott és három hónappal később, Natee is visszatért hozzám. Simma és a kölykei követték. Maga vezette be őket az oroszlánudvar kapuján, azok meg mentek utána a külön rekeszébe, amit továbbra is fenntartottak számára. És apám megengedte, hogy - éppúgy, mint kölyökkorában - mindenhová velem jöhessen.

OROSZLÁNVADÁSZAT

Tízéves koromban kísértem el első ízben apámat oroszlánvadászatra. Benater már régen oktatott a dárdavetésre és végül Harka, a Királyi Kocsik Felügyelője kijelentette, hogy elég gyakorlott vagyok már a kocsihajtásban is.

Örültem, hogy elmehetek oroszlánvadászatra; legalább megmutatom Neyah-nak, hogy minden dologban, amit ő tesz, én is részt tudok venni, úgyhogy ha felnövünk és kivonul valami hadviselő ország ellen, engem is magával vihet majd a csatába.

Jobb szerettem volna, ha leopárdokra vagy krokodilusokra vadászunk és nem oroszlánokra, bár csak azokat az öreg oroszlánokat szemeltük ki, amelyek a mezőn dolgozó emberekre fanyalodnak, miután őzet már nem tudnak többé fogni. Reméltem, hogy az elejtett oroszlán egy kicsit sem fog hasonlítani Natee-ra - bár tudtam, hogy ha apámnak, aki szerette Shamba-t, nem okoz lelkifurdalást a gonosz oroszlánok megölése, akkor tőlem is csacsiság azon törni a fejemet, hogy valamelyik elejtett állat akárcsak távoli rokon is lehet Natee-val.

A palotában ebben az időben egy külföldi is tartózkodott: egy északkeletről származó barbár, - legalább is Neyah annak nevezte. Én egyelőre még nem láttam.

Fiús vadászruhát kaptam, ugyanolyat, mint Neyah: csíkos vászon-fejdíszt, finom arannyal kihímzett, vastag, bélelt mellvédőt, széles arany karpereceket és vászonszoknyát, arannyal kihímzett bőrövvel, amelybe a vadászkésemet dughattam.

Miután elkészültem, kimentem a külső udvarra, ahol a kocsik várakoztak. Negyven ilyen kocsi sorakozott fel hosszú vonalban. Apa és Neyah lovának meg az enyémnek is strucctoll volt a fejébe tűzve - zöld és vörös, apám színei. Mindegyik ló fejénél a kocsihajtó állt, aki majd tartja a dárdát addig, amíg a lovakat hajtó nemes úrnak szüksége van rá, aztán átveszi a gyeplőt, amíg az oroszlánt meg nem ölték. Az udvar másik oldalán álltak a vadászkutyák, fekete, hegyesfülű állatok, mint a sakálok. A falkaőrző fiúk kettesével fogták őket egy-egy pórázon.

Anyám a legfelső lépcsőnél odalépett hozzám. Kék ruhát viselt, amelybe vörös halak és ezüst hullámvonalak voltak belehímezve. Új lilaszínű köpeny volt rajta - ezt a festéket egy halból csinálják, amely az észak felé eső tengerből származik. Skarlátvörös arbeeta-virágokból font koszorú ékesítette. Ezeknek a virágoknak roppant édes az illatuk és anyám mindig ezekkel illatosíttatta kedvenc kenőcsét.

Tekintete kissé aggodalmasan nyugodott rajtam. Remélem, nem búslakodik amiatt, hogy vadászatra megyek. Tudtam: akkor se mondaná, ha aggódna, mert hallottam, amikor egyszer megjegyezte, hogy ha egy anya elég oktalan ahhoz, hogy gyermekei fölötti titkos félelmével elhomályosítja a napjait, botorságával legalább mások napját ne árnyékolja el. Maata már nem ilyen volt. Egyszer, mikor Neyah meg én vitorlázni mentünk, a csónakunk megfeneklett egy homokzátonyon és csak késő éjszaka tértünk haza. Maata rettentően haragudott ránk, csak azért, mert ő maga szörnyen megijedt. Sohasem ébredt tudatára, hogy ez milyen méltánytalan volt részéről - mi egyáltalán nem tehettünk a dologról és egész nap semmit sem ettünk egy fürt szőlőn kívül, amelyet véletlenül a csónak felé menet útközben szedtünk. Anya egy csöppet sem haragudott. Inkább megdicsért, milyen ügyesek voltunk, hogy egyáltalán le tudtunk kecmeregni a zátonyról és különösen kitűnő vacsorát adott nekünk a szobájában, holott akkor már régen le kellett volna feküdnünk.

Megkérdeztem anyát, hogy milyen ember a barbár, mire nevetett és azt mondta: - Nem szabad így nevezned, mert bár idegen itt, király a saját országában. Sardok a neve... - Aztán elhallgatott, mert meghallottuk, hogy emberek közelednek. Apám jelent meg, vadászvendégeivel. Amikor meglátott engem királyfinak öltözve, átkarolta a vállamat és odaszólt a mellette álló embernek: - Látod, még egy fiam van! - Reméltem, hogy Neyah is hallja.

Neyah végigjárt a lovak előtt és megvizsgálta a szerszámokat. Mintha erre szükség lett volna! Édes Neyah - néha nem tudta megállni, hogy egy kicsit ne fontoskodjék.

Azt hittem, Harka majd velem jön, apa azonban utasította, hogy a barbárral menjen. Ránéztem Sardokra és ezt gondoltam magamban: „Lehetsz király a saját országodban, de itt csak egy kövér, nagyon kövér ember vagy". Csigákba rakott és zsírosan fénylő nagy fekete szakállával úgy festett, mint egy kicicomázott bakkecske. Haja is csigákba volt szedve és olyan erősen illatosítva, hogy messzebbről meg lehetett érezni a szagát, mint egy vadmacskáét.

Aztán ki-ki felszállt a kocsijára. Serten került mellén - őt mindig szerettem, mert tőle kaptam Natee-t. A lovam fekete és fehér volt, mint az ibisz, úgyhogy elneveztem Hold-Árnyéknak. A kocsisort apám vezette ki az udvarból, azután Sardok következett, mint fővendég, majd Neyah és én. Mielőtt kirobogtam a kapun, odaintettem anyám felé és igen sebesen hajtottam a kocsit a pylonok között, hogy láthassa, mennyire értek a hajtáshoz és így nem kell aggódnia miattam.

Vagy félóra hosszat haladtunk a folyóparton felfelé Arbaw síkságáig, ami tulajdonképpen egy nagy mocsár, amely ebben az évszakban ki szokott száradni. Ott bujkált valahol két öreg oroszlán, amely megtámadta az ivásra járó szarvasmarhát. A falkaőrző fiúk előttünk haladtak a folyóparton. Amikor elértünk az oroszlánhajtás helyére, a kocsik nagy félkörben sorakoztak fel, apám a középen, mellette egyik oldalon Sardok, másik oldalon én. Ha az oroszlán kitör a rejtekéből, a két kocsi, amelyek között elszalad, versenyt fut egymással és a gyorsabbé a dicsőség.

Velünk szemben széles övezetben magas-szárú papirussás terült el. A hajtók azt jelentették, hogy az oroszlánok ott alusszák ki a nap forróságát. Hallottuk a kutyák csörtetését a nádasban és a falkaőrző fiúk kiáltásait. Ezek gyantával bekent száraz pálmalevélből készült lobogófáklyákat vittek magukkal, ami nehéz, fekete füstöt terjeszt és ezzel is rémíti az oroszlánokat. Láttam, hogy füst közeledik felém. Egynémelyik ló nyugtalankodni kezdett és kapálta a földet, Hold-Árnyék azonban igen jól viselkedett: Serten megjegyezte, hogy olyan félvállról veszi az oroszlánt, mint más ló az istállóban kódorgó kutyát. Azt hiszem azért, mert megszokta, hogy Natee is mindig velünk jött. Magamban fohászkodtam, hogy ne gondoljak folyton Natee-re.

Hirtelen nagy ordítás hangzott és a nádasból egy oroszlán tört ki, nyomában négy csaholó vadászkutyával. Olyan izgatott lettem, hogy alig tudtam lélegzeni. Olybá tűnt, mintha egyenesen felém tartana. Már szorongattam a gyeplőt, készen arra, hogy átadjam Sertennek. Ekkor az utolsó pillanatban az állat elkanyarodott és apám és Sardok között vágott át. Apa előre engedte Sardokot. Sardok azonban ügyetlen volt és olyan gyorsan fordította meg a lovát, hogy az megbotlott, úgyhogy amikor aztán elhajította dárdáját, jócskán eltévesztette az oroszlánt. Az megfordult és ráugrott, Sar-

dok azonban lekushadt, mire az oroszlán Harkára vetette magát és levágta a földre. Apám, aki szorosan mögöttünk haladt, a robogó kocsiról egyenesen ráugrott az oroszlánra. Dárdáját nem merte használni Harka miatt, tehát karjával az oroszlán feje alá nyúlt és kését belevágta a nyakába.

Neyah és én éppen akkor értünk oda apához, amikor leráncigálta a döglött oroszlánt Harkáról. Azt hittem, apám is ott leli halálát és nyilván Neyah is erre gondolt, mert igen sápadtnak látszott. Rettentő büszke voltam most apára, de nem szóltam egy szót sem, mert féltem, hogy elbőgöm magam. Harka még élt, de bal karja csúnyán szétroncsolódott. Leültem a földre és a fejét az ölembe vettem. Kinyitotta a szemét, megpróbált rámmosolyogni, aztán megint lehunyta a pilláit. Apa megtapogatta a szívét, aztán azt mondta, hogy még él.

Sardok is kiszállt a kocsijából. Reméltem, hogy az a megvetés, amelyet Neyah-val együtt éreztünk irányában, meglátszott a tekintetünkön is, úgyhogy tudomásul vehette, hogy bár király, lelkileg mégis igen kis ember. - Túl nagy kockázatot vállaltál egy szolgáért - szólalt meg, apám felé fordulva.

Apa gránitkemény hangon felelte: - Ennyit mindenki megtett volna a barátjáért.

Hogy merészelt Sardok így beszélni Harká-ról! Harká-ról, aki többet ér ezer kövér barbárnál! Harká-ról, aki gyerekkorunk óta szeretett bennünket és aki annak idején még apámat tanította kocsit hajtani! Úgy látszik, Sardok megérezte megvetésünket, mert eltávolodott tőlünk és saját kíséretének egyik tagjával kezdett beszélgetni.

GYÓGYÍTÁS KÉSSEL

Az oroszlán alaposan helybenhagyta Harká-t. Apa kijelentette, hogy biztonságosabb lesz, ha nem kocsin szállítják haza, hanem végigfektetve a hordágyon, amelyet eredetileg az elejtett oroszlánnak szántak. Ezt a hordágyat négy szolga vitte és bár sebesen szaladtak vele, mégis zökkenés nélkül vitték, olyan egyenletes volt a futásuk üteme.

Én kocsin előre mentem, közölni anyámmal, hogy mi történt, hogy máris gyógyítókat hívhasson a templomból. Az oroszlánharapás ugyanis olyan, mint a rézkard vágása - gyorsan kell kezelésbe venni, mert különben a hús megrothad a seb körül, még mikor a sebesült életben van. Szerettem volna, ha apa és Neyah nem folytatja tovább a vadászatot. Tudtam, mit érezhet anya, amikor Neyah és én ilyen veszedelmes dolgokat művelünk, amik kétszeresen veszedelmesnek tűnnek, ha az ember maga nem csinálja.

Apám magánlakosztályában készítettek elő egy szobát. A szoba közepére beállítottak és vászonlepedőkkel több rétegben leborítottak egy magas,

keskeny ágyat, amilyet a dömöcköléshez szoktak használni. Mellette az asztalon két tömlő állt apám gyógyfüveiből készült kenőcsökkel, aztán néhány tál víz, meg egy tömlőben nádszesz, amely csíp, mint a tűz, de megtisztogatja a szennyes sebet.

Ptah-kefer és a Királyi Udvartartás szolgálattevő gyógyítója már a szobában várakozott, mikor Harká-t bevitték. Megkérdeztem anyámat, ott maradhatok-e Harka mellett? Először nem akarta megengedni, mert úgy vélte, hogy ilyesmihez még túl fiatal vagyok. Én azonban azzal érveltem, hogy ha elég idős voltam ahhoz, hogy lássam, amikor megsebesült, elég idős vagyok ahhoz is, hogy lássam, amikor meggyógyítják.

Kicsi koromban mindig összefacsarodtak a beleim, ha vért láttam, a kezemen és a homlokomon pedig ilyenkor kiütött a verejték. így aztán titkon mindig végignéztem, amikor az áldozati bikákat levágták a mészárosok, míg végül a kiontott vér látása nem izgatott jobban, mintha bort látnék patakzani egy megrepedt tömlőből. Mégis, amikor láttam, hogy behozzák Harká-t, úgy éreztem, hogy ez a gyöngeségem, amelyről azt hittem, hogy már legyőztem, még mindig megvan és hogy egészen más az, ha egy barát vére folyik, mint egy bikáé.

Harka arca valami furcsa, bíborvörös színben égett; féloldalt fintorba húzódott, míg a másik fele sima maradt. Ptah-kefer kezével eltakarva szemét, a sebek fölé hajolt. Egy percig mozdulatlanul állt, majd intett a *gyógyítónak,* aztán odamentek az ajtóhoz és halkan tanácskoztak. Hallottam, amikor azt mondta, hogy Harka koponyája bezúzódott s most nyomja az agyát, amíg tehát azt a csontdarabot ki nem emelik, testének féloldala dermedt marad és hogy itt Zertar művészetét kell igénybe venni.

Zertar megérkezett és olyasféle eszközöket hozott magával, mint az aranyműves szerszámai. Az e fajta munkát általában a templomban szokták elvégezni, de úgy döntöttek, hogy Harka érdekében jobb lesz, ha a helyén hagyják és nem mozdítják meg újra.

Szegény Harka! Odamentem hozzá és megfogtam a kezét. Megszorította az ujjaimat és ebből megtudtam, hogy szelleme még nem hagyta el a testét. Vállán és oldalán a sebeket nedves vászonruhákkal takarták le, de a szivárgó vér csakhamar átütött a kötésen.

Ujabb pap lépett a szobába - Anubis egyik magasrangú papja. Leült egy székre a szoba távoli sarkában és olybá tűnt, mintha aludnék, mialatt a gyógyító-pap ujjaival Harka szeme közé mutatott és így kényszerítette, hogy szelleme elhagyja testét. Tudtam, hogy bár Anubis papja aludni látszik, szelleme lesben áll, hogy Harká-t kiragadja a fájdalomból, amint elhagyja testét. Akkor aztán oly nyugodtan dolgozhatnak a testén és úgy foltozgathatják, mint ahogy egy szakadást bevarrnak egy üres kabáton.

Éreztem, hogy Harka keze elernyed. Tudtam, hogy most már nem érez többé semmit és én sem segíthetek azzal, ha mellette maradok. De helyesnek véltem, ha megfigyelem, amennyire módomban áll, Zertar művészetét.

Legelőször is leborotválta a hajat Harka fejének féloldaláról és a simára borotvált bőrön Ptah-kefer megjelölte azt a helyet, ahol a koponyacsont nyomta az agyat. Zertar elővett egy kis levélformájú kést és azzal egy négyszög három oldalához hasonló három vágást ejtett, majd két szemöldökcsipeszre emlékeztető szerszámmal visszahajtotta a fedő bőrréteget. Ezeket a csipeszeket azután a gyógyítópap vette át, aki összeszorította az ereket, úgyhogy csak egészen kevés vér szivárgott. Két magas állványzaton álló ezüsttükör erős napfényt sugárzott Harka fejére. Tisztán láttam a koponya fehér csontozatát és rajta a szarkaláb-szerű varratot, amely olyan volt, mint amikor egy tojást megrepesztenek a kanállal. Zertar kezébe vett egy kis fémhengert, amely széles rovátkás volt, mint valami finom fogazatú fűrész; azt nekiszorította a koponyának és elkezdte sebesen forgatni, pontosan úgy, mint amikor az aranymíves valami kemény kőgyöngyöt fúr át. Aztán úgy fordult, hogy nem láttam többé Harka fejét. Ok azonban tovább dolgoztak rajta.

Ptah-kefer - aki ezalatt az egész idő alatt szellemének szemével figyelt - utasította a gyógyító-papot, hogy ömlessze be Ptah életerejét Harka szívébe, mert kezd már elgyengülni. Ahogy a gyógyító-pap elmozdult, láttam, hogy a Zertar által fúrt lyukba egy elefántcsontlemezkét illesztettek és ezt kis arany kapcsok szorították a megvésett koponyához. Aztán visszahajtotta rá a bőrlebenyt és bevonták tiszta viaszréteggel, hogy a helyén maradjon, amíg a vágások begyógyulnak. Miután a viasz megkeményedett, különleges folyadékba áztatott vászonpárnázást tettek a sebre, ami majd biztosítja a tiszta gyógyulást. Aztán az egész fejet szorosan bepólyázták.

A váll és a derék sebeit először kiöblítették nádszesszel, hogy eltávolítsanak minden piszokdarabkát, ami esetleg az oroszlán karmai révén odakerült, majd megmosták Ptah életerejével telített vízzel. Ezután bekenték valami zöld, növényi kenőccsel, amelyről apám megállapította, hogy az meggátolja a kötözés fájdalmas odaragadását a nyitott sebhez. Zertar aztán bekötözte a kart és a vállat, úgyhogy Harka nem mozdíthatta őket és nem szakíthatta tovább az izmot, amelyről Ptah-kefer megállapította, hogy behasadt.

Hűsítőoldatba áztatott ruhákat raktak Harka homlokára és türölközőbe csavart, felmelegített követ helyeztek a lábához, a gyapjútakaró alá.

Miután mindezzel elkészültek, az Anubis-pap megengedte, hogy Harka visszatérhessen testébe és hirtelen éreztem, hogy keze, amelyet még mindig tartottam, megszorítja a kezemet. Harka felnyitotta a szemét, arca meg-

int kisimult és már nem torzult fintorba. Kábultan nézett körül és megszólalt: - Za... Za Atet... uram és parancsolóm, sértetlen maradt?

Megmondtam neki, hogy apámnak semmi baja nem esett és erre a kedves Harka megnyugodott. Ottmaradtam mellette, amíg el nem aludt.

ÁLOMZUMÁRÓL

Aznap este nagy lakomát rendeztek Sardok, Zuma királya tiszteletére.

Sardok, aki apám jobbján ült, csúcsos és rovátkás arany- és zománckoronát viselt, amely olyan volt, mintha egy teteje felé keskenyedő nádköteget arany levelekkel borítanának és háromszor átkötnének ékköves zsinegekkel. Hosszú, egyenesen hulló köntösét három sorban pikkelyek borították és toll alakú lemezek díszítették. Efölött sötétvörös gyapjúköpenyt viselt, amelyet a vállán egy hosszú aranytű fogott össze. A tű fejét egy ametisztből aprólékos gonddal kifaragott nagy kör alakú pecsét díszített. Kezén és lábán a körmök festve voltak, mint a nőké; zsírozott haja csigákban hullott a vállára és hosszú, fekete szakállát gondosan kigöndörítették és fénylőre kizsírozták. Horgas orra húsos volt, bőre meg iszapsárga és nem olyan sima, mint a miénk, hanem likacsos, mint a giliszták-járta folyópart. Karján kornélián- és onyx-szemekből álló karkötőket, mindkét lábának nagyujján pedig egy-egy széles gyűrűt viselt.

Harka jutott eszébe. És magamban azt kívántam, hogy bárcsak inkább Sardok testét tépázta volna meg az oroszlán.

Sardok négy főura is velünk evett; kíséretének többi tagja a szolgákhoz, vagy a katonákhoz tartozott. Arcuk nem volt olyan tiszta vágású, mint a miénk - amely kőbe vésett arc benyomását kelti -, hanem inkább olyanok, mint a viaszfigurák, amelyek már elkezdtek olvadni a napon.

Még nem voltam elég idős ahhoz, hogy a lakoma végéig maradhassak s amikor felkeltem az asztaltól, Neyah elkísért, mert szerette volna, ha mindent elmesélek neki Harkáról. Miután már ágyban feküdtem, bejött a szobámba és figyelmesen hallgatta, amíg aprólékosan elmondtam neki a történtek minden részletét.

Gondolataim mindegyre visszatértek Sardokra. - Tudom, hogy Sardok gonosz - mondtam.

- Igen, én meg tudom, hogy kegyetlen is. Láttam, ahogy megverte a lovát, amiért megbotlott. Pedig nem is a ló volt a hibás. Ha Zumá-nak ilyen a királya, akkor szörnyű lehet abban az országban élni.

Már régebben rájöttem, hogy bizonyos dolgokra néha álomban kapom meg a feleletet, úgyhogy aztán mikor felébredek, egyszerre tisztán látom azt, ami elalvás előtt még homályos volt előttem. Sokszor beszélgettünk er-

ről Neyah-val és úgy találtuk, hogy ez rendkívül hasznos adottság. Neyah egyszer elvesztette apa egyik pecsétjét, amelyet elcsent és elfelejtett visszatenni a helyére. Kerestük és kerestük, de nem tudtuk megtalálni. Aznap éjszaka azonban azt álmodtam, hogy a pecsét a vadmacska ketrecében a szalma alá esett. Felköltöttem Neyah-t és megmondtam neki. Korán reggel - még alig pirkadt - kimentünk és utánanéztünk a dolognak és csakugyan: a szalma alatt megtaláltuk a pecsétet! Senkisem hallott meg bennünket és senki se jött rá, hogy Neyah az éjszaka folyamán honnan szerezte azokat a karmolásokat a kezén. Neyah visszatette a helyére a pecsétet és senki sem tudta meg, hogy azt elvette ahhoz a játékhoz, amelyben ő alakította a fáraót, én pedig a fogoly királyt.

De amint a tóban alvó halnak tisztán látszik minden egyes pikkelye és uszonya, aztán ha megzavarják, villant egyet a farkával és eltűnik - ugyanígy az álom is, felébredéskor minden részletével tisztán áll, de rögtön elfoszlik, hacsak gyorsan fel nem jegyezzük. így tehát ha valami különleges dolgot szerettünk volna megtudni, Neyah behozta a matracát a szobámba és ott aludt a padlón, hogy felébredéskor elmondhassam neki, amit álmodtam. Akkor aztán mind a ketten pontosan vissza tudtunk emlékezni minden részletre. Megpróbáltunk kényelem szempontjából egy ágyban aludni, az ágy azonban túl keskenynek bizonyult és mind a ketten kiestünk.

Aznap éjjel Neyah bejött és megosztottam vele a szobámat. Mielőtt aludtam volna, fohászkodtam, hogy elmehessek Zumá-ba, Sardok országába.

És csakugyan sok mindent láttam. Majd mikor visszatértem testembe, beszámoltam Neyah-nak a látottakról: - Eleinte olybá tűnt, mintha repültem volna, mint a madár. Mélyen alattam láttam elterülni egy földet, ahol minden irányban, egészen a látóhatár széléig, zöldelő vetés állt, fodrozódva a szélben, mint a tó vize. Ezen a hatalmas zöldelő térségen keresztül folyók futottak, egyenesen, mintha késsel vágták volna az ágyukat. Sok ilyen folyó volt! Olybá tűnt, mintha rendezett minta szerint futnának; azt hiszem, csatornák lehettek, olyanok, amilyenek nálunk is vannak - ezek azonban hússzor olyan szélesek és sokkal-sokkal hosszabbak voltak. A csatornák mentén falvak álltak, egész másféle téglákból építve, mint amilyen nálunk használatos; sokkal kisebbek is voltak ... és sokkal mocskosabbak. Mindenfelé hemzsegtek a legyek. Az emberek ijedteknek tűntek és nem énekeltek.

- Bementem egy nagy város templomába. Hatalmas épületek álltak ott, de követ sehol sem láttam. A templomot magas, tojásdad-alakú fal övezte és a főkapunál egy asztal állt, amelyen durva agyagszobrocskák sorakoztak. Ezeket eladták azoknak az embereknek, akik eljöttek a templomba, hogy valami különleges kéréssel forduljanak istenükhöz. Némelyik tetézett kosár búzával fizetett, némelyik két gidával; egyesek öt furcsa madarat ad-

tak, amelyek nem tudnak repülni, csak nyújtogatják a nyakukat és totyognak ... sárga a lábuk, kopott a tollazatúk és apró gyöngyhöz hasonlít a szemük.

- A templomban senkit sem láttam, aki tanítani tudna. Az úgynevezett papok inkább olybá tűntek, mintha az egyik istenség szobrának a szolgái lennének. Az istenséget Nardoknak nevezik. Emberformájú, de ajka fölött kiugrik agyarszerű foga és mancsok helyettesítik a kezét, meg a lábát. Aki könyörgéssel fordul hozzá, köteles összetörni színe előtt azt a szobrocskát, amelyet a kapunál vásárolt. Aztán nem tesznek egyebet, csak megalázkodva hajlongnak a szobor előtt. Nem is tudom, minek mennek oda: nem távoznak a templomból bölcsebben és erősebben, mint ahogy jöttek, sőt, inkább megalázottabbaknak kell érezniök magukat. Nőket nem láttam ott - lehetséges, hogy a nőknek több eszük van, semhogy oda akarnának menni, de az is lehet, hogy a férjeik erre méltatlannak tartják őket.

- Aztán végignéztem valami vallási szertartást, amelyet az aratás megünneplésére rendeztek... Ez a királyi palota udvarán folyt le. Hatalmas fehér bikát vonszoltak be; olybá tűnt, mintha mohón vágyakoznék egy tehén után ... nem, Neyah, ezt nem mesélhetem el!

- Ne légy ostoba - mondta Neyah. - Folytasd.

- Mialatt nyolc ember fogta a bikát lábainál fogva, egy hosszú, vörös ruhás férfi aranytokból elővett egy kést és levágta a bika egyik testrészét. Odaadta a királynak, aki azt magasan a feje fölé tartotta, úgyhogy a vér végigcsorgott a karjain. Aztán ezeket a testrészeket körülvitte az udvaron, ahol számos agyag-gabonatömlő sorakozott és mindegyikbe beledobott egy-egy kis darabkát a bikából. Legalább kétszáz ilyen tömlő lehetett. Amikor valamennyit sorban végigjárta, a megmaradt részt egy zöld kőtálba dobta, amelyet azután elvittek a főtemplomba és elhelyeztek az istenség előtt. Ezután a köznépet is beengedték az udvarba és azok, akik gyereket kívántak, előretolakodtak, hogy ujjaikat belemélyesszék a döglött bikába és megkóstolják a vérét.

- Aztán kissé hátrább mentem az időben és végignéztem legutóbbi királyuk temetését. Mert gondoltam, ha van ezekben az emberekben valami jó hajlam, akkor ez most majd kiderül. Agyagtéglából építik a sírboltokat és azt hiszem, be sem balzsamozzák a halottaik testét! Oh, Neyah, szörnyű ország ez! Minden, amit láttam, elmondhatatlanul borzalmas. Szellemalakban bementem a királyi sírboltba. Ezt a mi országunkban ragyogóan berendezték és lepecsételték volna, itt azonban félelmetes és borzalmas homály uralkodott és olyan beteges szürkeség, hogy az eltemetettek lelkei valósággal belegabalyodnak, mint a rovarok a pókhálóba. És itt - rendezett sorokban - fiatal lányok és fiatal férfiak testei feküdtek. Megtudtam, hogy ezeket lefogták, mialatt a szemükön keresztül hosszú tűt szúrtak az agyukba és

így külső sérülés nélkül olyanoknak tűntek, mintha még élnének. És papjaik nemcsak megengedik ezeket a dolgokat, de hatalmukkal még rá is kényszerítik ezeket a földi rabszolgákat, hogy eltűrjék gonosz királyukat... El kell pusztítani ezeknek az embereknek az urait! Oh, Neyah, bárcsak Sardok ne volna a vendégünk, hogy ma éjszaka, mialatt alszik, leszúrhatnád!

- És így még jobban lealacsonyítanám magamat, mint egy zumai! Kamban nem akad harcos, aki megölne egy védtelen embert. De bárcsak kihívhatnám párviadalra... harciszekéren, dárdára, vagy akár húsz lépés távolságról nyilazásra!

- Dehogyis, Neyah! Sokkal okosabb lenne leszúrni álmában, mert túl nagy hozzád képest, semhogy megküzdhetnél vele. Mire való lehetőséget adni a gonosznak a harcra? Ha mérgeskígyót látsz, eltaposod és nem dugod be a kezed a méregfogai közé, csak azért, hogy egyforma esélyetek legyen egymás elpusztítására!

- Sekeeta! Téged csaknem királyfiként neveltek. Azt hiszed, hogy velem jöhetsz a háborúba és bajtársa lehetsz a harcosoknak! Hát olyan keveset tanulták, hogy képes lennél alattomosan rátörni ellenségedre, megvesztegetni szolgáját, hogy megmérgezze a borát, mert nincs bátorságod harcban szembeszállni vele?

- Rendben van. Ha úgy tetszik, mondd, hogy nő vagyok, vagy gyerek, vagy kislány, aki nem érti azokat a dolgokat, amiket a férfiak értenek. Mégis azt állítom: ha valami gonosz, azt taposd el, oldd meg, pusztítsd el, amilyen módon csak tudod... az a mód a legjobb, amelyik a leggyorsabb és a legbiztosabb!

- Kam neve hamarosan elhomályosulna, ha uralkodásod alatt vendégeidet álmukban legyilkotatnád.

- Neyah, ha felnövök, meg fogom tanulni, hogyan éljek a hatalommal. Valamiképpen meg fogom tanulni, hogyan szabadítsam meg a hálóba került lelkeket, akik rémületben haltak meg. És meg fogom tanulni, hogy mágiával harcoljak a gonoszok ellen és megtörjem erejüket, hogy rabszolganépük felszabaduljon...

Másnap reggel elhatároztuk Neyah-val, hogy figyelmeztetni fogjuk apát Sardok és Zuma földjének veszedelmes voltára.

Anyám társaságában találtuk, a fürdőző medencéjük mellett. Az úszásból kijövet vékony gyapjúköpenyekbe burkolództak, mert még hűvös volt a reggel. Apám skarlátvörös, anyánk pedig halványzöld köntöst viselt. Gyümölcsöt ettek egy lapos alabástrom-tálról és anya mindegyikünknek adott egy-egy fürt szőlőt. Keresztbevett lábakkal letelepedtünk melléjük és Neyah megszólalt: - Apa, Sekeeta a zumákról álmodott. Borzalmas ország. Sardok is gonosz ember; és ahelyett, hogy üdvözlésül kezet nyújtanál neki, inkább csatabárdoddal kellene ketté hasítanod a koponyáját.

Apa nevetett és megjegyezte, hogy Neyah ugyancsak barátságtalan vendéglátógazda. De azért kikérdezett az álmomról és én el is mondtam az egészet, kivéve azt a bikadolgot, mert gondoltam, anya helytelenítette volna, hogy azt láttam.

- Tisztában vagyok én Sardokkal - mondta apa - és azzal is, hogy szíve mélyén fondorkodik ellenünk. De amikor érdeklődött, hogy meglátogathatna-e, szívélyesen meghívtam, mert reméltem, hogy ha Zuma királya meglátja, hogyan virágzik Kam a fáraó és az igaz papság alatt, Kam tanulságait elviszi majd magával Zumá-ba és idővel a Fény nekik is világítani fog.

Neyah most afelől érdeklődött: helyes dolog-e megengedni, hogy Sardok katonái és szolgái a mieinkkel elegyedjenek, miután bizonyára gonosz dolgokra tanítják őket.

Mire apa kijelentette, hogy az ő szolgái és harcosai erős emberek, akiknek nincs szükségük védelemre a gonosszal szemben. Felmutatott az égre, ahol éppen egy keselyű keringett és így szólt: - Az erős nem fél a gonosszal való érintkezéstől, mert olyan, mint a keselyű, amely nem pusztul el a döghústól, hanem különleges adottsága folytán megerősödik rajta és evés után még magasabbra tud szárnyalni.

Aztán anyám kérdezett ki az álmom felől. És mikor elmondtam neki, hogy gyakorta álmodom ehhez hasonló igaz álmokat, elégedettebbnek látszott, mintha valami nehéz leckét tökéletesen felmondtam volna neki. Ezen viszont Neyah lelkesedett fel annyira, hogy elmondta azt az esetet, amikor megtaláltam a pecsétet - tökéletesen megfeledkezve róla, hogy azt apa tudta nélkül vette el. Apa komolyan hallgatta végig a tcirténetet, majd így szólt hozzám: - Igaz álom kellett, hogy legyen! Ezek a dolgok értékesebbek lesznek számodra, mint az édeshangú énekesnő számára a hangja, vagy a szobrász számára a keze!

Miközben megindultak lakosztályaik felé, hogy előkészüljenek a napra, hallottam, amikor apám megjegyezte: „Ezek ketten együtt fognak majd uralkodni utánunk". Azt hiszem, ekkor határozták el, hogy Neyah és én társuralkodók leszünk - mert alig egy hónappal később.. Ptah ünnepén apám már be is jelentett bennünket a népnek.

Aznap este anya bejött a szobámba és megint az álmaimat hozta szóba. Majd mielőtt elaludtam volna, ezt mondta: - Mindenekfölött gondozd az emlékezeted. Mert a magadra való emlékezés - az Ezüst Kulcs - megóv majd attól, hogy lábad olyan ösvényre tévedjen, amelyről tudod, hogy nem vezet a szabadság felé. Az emlékezés tanít meg majd alázatra, ami nélkül nincs igazi büszkeség. Az emlékezés idézi majd vissza a félelmet, ami nélkül nincs értelemből fakadó igazi bátorság. És emlékezés révén fogod megtanulni a részvétet, ami az erő magva... Egy napon aztán birtokodba kerül

az Arany Kulcs, amely felnyitja majd mások emlékezetét. És ennek az emlékezésnek révén megtudja, hogy nem eshet bele olyan gödörbe, amelyből valaki már ki ne kapaszkodott volna, hogy nincs olyan magas hegy - bármily meredeknek látszik is -, amelyet valaki már meg ne mászott volna, éppúgy, mint ahogy neked is meg kell majd másznod; hogy nincs fájdalom, amely el ne múlt volna és nincs bánat, amely meg ne libbentette volna szárnyainak árnyékát, hogy azután a napfény felszáríthassa a sírdogáló könnyeit... A Földön minden a szabadság felé halad és egy napon el kell érnie a Nagy Kapuhoz, ahol az utolsó bilincs is lehull a lábáról. S akkor mindenek egyenlővé válnak az utolsó alkonyat és az első pirkadás fényében - a legnagyobb pap és a legnyomorultabb rab egyesül az istenek testvériségében... Ezért mondom neked, leányom, emlékezzél szellemedre...

KIRÁLYI ORSZÁGJÁRÁS

Később, ennek az évnek a folyamán, apa elvitt bennünket Neyah-hal a Királyi Országjárásra, amelynek során egészen a déli Na-kish helyőrségig ment fel a folyó mentén. Anyám a Királyi Városban maradt, mert apám - ha távol kellett lennie - egyedül csak az ő kezére bízta a Királyi Pecsétet.

Amikor megtudtam, hogy apa Neyah-val együtt engem is magával visz, roppant izgatott lettem, mert még nem jártam soha délebbre Abidwá-nál és ez is még egészen kicsi koromban történt. Most ruháimat öt, boltozatos födelű ládába csomagolták - három festett fából volt, kettő pedig szögekkel kivert bőrrel bevonva.

A Királyi Bárkát ötven evezős hajtotta. Az evezősök keskeny fedélzeten ültek, szobáinktól kétoldalt. Lakosztályunk falát hűvös nádszőnyeg alkotta, amelyet belső oldalán színes vászonfüggönyökkel aggattak be. A bárka farán, közvetlenül a nagy kormánylapát előtt, szőnyegek és párnák feküdtek, hogy azokra letelepedhessünk és ha a Nap magasan járt, zöld és skarlátvörös csíkos mennyezetet feszítettek pihenőhelyünk fölé.

Időtöltésből eljátszottunk színes kis csövekekkel, amelyeket kockás táblába lehetett beleilleszteni, vagy gyakoroltam egy négyhúrú hárfán, miközben Neyah kifaragta a bárka kicsinyített mását cédrusfából, vékony elefántcsont-szilánkokkal helyettesítve az evezőket. Gyakran megállapodtunk egyes falvaknál a part mentén és ilyenkor a falu főnöke elhozta a Fáraónak a gondjára bízott emberek és állatok, meg a csűrökben álló gabona legjavát. Apám egyes helyeken igazságot is szolgáltatott és ilyenkor mindig bennünket is magával vitt.

Az egyik faluban két ember kapott össze egy vadszamáron, amelyről mind a kettő azt állította, hogy ő látta meg először. Az egyik ember jobb-

módú volt, mint a másik, mégis folytonosan jajgatott, hogy milyen szegény, mennyi gyereke van és milyen terméktelenek a földjei és azt állította, hogy neki sokkal nagyobb szüksége lenne a vadszamárra. Apám tudta, hogy hazudik és ezért így szólt: - Azt mondod, hogy a te szükséged sokkal nagyobb, mert szegény vagy, ez a másik ember pedig gonosz és hazudik. Igazságot fogok tehát szolgáltatni és orvoslom majd bajodat. Te, miután szegény ember vagy, megkapod a vadszamarat. És hogy lásd kegyemet: te és ez a másik ember el fogjátok cserélni egymással minden vagyonotokat!

Erre az ember nagy magasiratással jajgatni kezdett és azt hangoztatta, hogy kifosztották. Mire apám úgy tett, mintha meg lenne lepve: - Kifosztottak? Hiszen neked adtam a szomszédod nagy vagyonát, amit annyira irigyeltél! Nézd csak, amaz mennyire elégedett az ítéletemmel, pedig csak azt a földet, meg nyájat kapta, amiről azt állítottad, hogy a legnyomorúságosabb az egész országban...

Apám utóbb ezt mondta nekünk: - Az embernek néha mindenét el kell veszítenie ahhoz, hogy rájöjjön vesztesége értékére. Amint hogy egyeseknek, akik hangosan jajongnak egy karcolás miatt, kardvágásra van szükségük, hogy értékeljék az egészséges testet.

Egy másik faluban apám szemügyre vette az összes állatokat és azt látta, hogy az egyik ember ökrei rossz állapotban vannak: a lapockájukon mély sebeket dörzsölt fel a rájuk nem illő iga. Figyelmeztette a gazdát, hogy ez így nincs rendjén, gondolván, hogy a gazda talán tudatlan, vagy buta és nem vette észre, hogy fájdalmat okoz az állatainak. A férfi azonban tiltakozott és azt állította, hogy ökrei azért soványak, mert túlságosan lusták legelni, meg hogy az a munka, amit a földeken végeznek, egy gyerek számára sem lenne sok és hogy valósággal irigyli az ökreit a jómódjukért. Mire apám azt mondta: - Nem szükséges irigyelned őket... majd megosztod velük a jómódjukat! Igába leszel fogva az eke előtt és húzhatod majd előrehátra a forró, tűző nap alatt, amíg csak a földed fel nincs szántva! - Az ökröket pedig apám elvette tőle és odaadta egy másik embernek, akinek barmai izmosak és gondozottak voltak.

Néhány nappal később elértünk egy faluba, ahol nagy volt a morgás a nép között. Kiderült, hogy ezt a főnök hatalmaskodása okozta, mire apám megfosztotta hivatalától és mást jelölt ki a helyébe.

Amikor megkérdeztük tőle, hogyan döntötte el: melyik emberre bízza a hivatalt, a következőkép magyarázta el a dolgot: - Három ember látszott egyformán alkalmasnak, amíg meg nem láttam a kertjeiket. Az egyik kertben a növények izmosan szökkentek ki a földből, míg a másik kettőben elsorvadtak a víz hiányától, bár a folyó csak ötven ölnyire folyik. Az olyan ember, akinek növényei a víz közelében elfonnyadnak, lusta és ostoba. Azonfelül pedig hálátlanságot tanúsít az időjárás istennőjével szemben,

akinek védelme alatt állnak mindazok a dolgok, amelyek a talajból fakadnak. Az ember magasabbrendű, mint a tehén, amelynek tejét megissza és a tehén magasabbrendű, mint a legelő. És mégis, bármily alacsonyrendűnek is tűnik a legelő, ha az elpusztul, vele együtt elpusztulnak mindazok a láncszemek, amelyek belőle kiindulva, az élet láncát alkotják. Ezt tehát ne felejtsétek el és hálásan siessetek segítségére minden növényzetnek...

Néha, amikor éjszakára lehorgonyoztunk, Neyah meg én a bárka farán letelepedve horgásztunk. Bronzhorgokat használtunk, amelyekre csalétékként mocsári férgeket vagy rothadt húsdarabkákat akasztottunk. Neyah egyszer egy jókora angolnát fogott és az egyik matróz azt mondta, hogy ez biztos olyasvalakinek a szelleme, aki szánt-szándékkal beleölte magát a tengerbe. Nem nagyon hittük el neki, de Neyah mégis átvágta a szineget, feláldozva vele együtt a horgot is, az angolna pedig visszasiklott a vízbe, mint valami hosszú ezüstkígyó.

Legnagyobb gyönyörűségünkre azonban az szolgált, amikor apát elkísértük napnyugtakor a nádasba, vadlúdvadászatra. Hosszú nyilai sokkal messzibbre szálltak, mint a mieink. Egyszer szemtanúja voltam, amikor egy sebesen röpülő vadhattyú kinyújtott nyakát fúrta át nyílvesszejével.

Öt napig maradtunk Abidwa-ban, amely a Menissek idejében a királyi székváros volt. Az első két nap után bizony már nagyon untam, mert az egész időmet lányok és asszonyok között kellett eltöltenem. Ünneplő ruháikban feszesen ültek körül és épületekről, meg újfajta ruhahímzésekről társalogtak. Volt köztük egy lány - az egyik főnemes lánya -, aki úgy festett, mint egy játékbaba, amelyet olyan gazdagon öltöztettek fel, hogy az ember nem is mer játszani vele. Megkérdeztem Neyah-t: - Mit gondolsz, van ezalatt a ruha alatt ember tényleg?

- Csak azért viselkedik így - felelte -, mert folytonosan az jár az eszében, hogy te a Fáraó leánya vagy.

- Mit gondolsz, ha egy gyíkot tennék az ágyába, megfeledkezne arról, hogy ki vagyok és jobban lehetne játszani vele?

Erre nagy méregbe gurult és kijelentette: - Ha gyíkot teszel az emberek ágyába, akkor nem fogadlak el társuralkodómnak!

- Nos, ha pedig te morcoskodsz velem, akkor meg én nem fogadlak el téged társuralkodómnak! - És már csaknem összevesztünk, de szerencsére Neyah-nak eszébejutott valami mulatságos dolog, amit el akart mesélni nekem: - Abban a házban, ahol laktunk, ahelyett, hogy ez ember végignyúlna a fürdőkádban és aztán olajjal végigdörzsölnék, be kell mennie egy kis szobába, ami olyan, mint egy födélnélküli doboz és akkor valaki hirtelen a fal túlsó oldaláról vizet zúdít az emberre. Nem valami jó ötlet, mert a víz mindig vagy túl forró, vagy túl hideg...

Aznap, mikor elhagytuk Abidwá-t, díszmenetben vonultunk végig a folyó mentén. Elől apám haladt egy díszkocsin, amelyben egyedül állott, utána Neyah meg én kettős kocsin, amelyet két ló húzott.

Erős északi szelet kaptunk és így az evezősök kipihenhették magukat a dagadó vitorla árnyékában. Négy nap alatt elértük *Nekht-an-t,* a Dél legfőbb városát, amelyet még Na-mer alapított, aki a Két Ország egyesítése előtt, tíz esztendőre leigázta Észak királyát. O nevezte el a várost Nekht-an-nak, ami annyit jelent: „A hely, amely emlékezetes marad erejéről". Ezzel való vetélkedésként nevezték el az Észak fővárosát fss-an-nak, aminek jelentése: „A hely, amely emlékezetes marad bölcsességéről".

A vidék itt egészen más, mint a Delta közelében. Több nap után elérkeztünk egy helyre, ahol a folyó sziklás dombok között kanyarog. Itt fekszik az a nagy vörösgránit bánya, amelyet három esztendővel ezelőtt apám egy álma segítségével fedeztek fel újra. Apám ugyanis álmában visszaemlékezett rá, hogy sokszáz esztendővel ezelőtt, helytartó volt a Na-mer alatt és hogy erről a helyről bányászták a követ a király szarkofágja számára. Minthogy az álom töredékes volt, apám felhatalmazta Anubis egyik papját, hogy nézzen utána a feljegyzéseknek, talán azok révén újra meg lehet találni ezt a helyet. És így - három évvel jelenlegi utazásunk előtt - apám visszatért ugyanahhoz a kőbányához, amelyet utoljára Na-mer uralkodása alatt látott. Elrendelte tehát, hogy a helyet nevezzék el Za-an-nak, aminek jelentése: „A hely, amely Za emlékezetét őrzi".

Ezelőtt soha sem láttam még ilyen színű követ. Ebből vágtak ki egy hatalmas tömböt apám és anyám szobra számára, amelyet majd a Királyi Városban, Atet templomában állítanak fel.

Azután elértünk az első Vízeséshez, amelyet a matrózok „A Dühös Víz Dombjának" neveznek. Három napig maradtunk ott, hogy részt vegyünk a „Sima Víz Szelíd Lejtője" hivatalos megszületésének szertartásán. Ez egy csatorna, amelyen a jövőben a hajók felfelé és lefelé haladhatnak a folyón, tekintet nélkül a vízesés veszélyeire.

Amikor megérkeztünk, a csatorna még száraz volt. Egy részét a sziklába vágták, egyes helyeken azonban kövekből rakták fel a falát. Mindkét oldalán ösvény húzódott végig, az ökrösfogatok számára, amelyek a bárkákat majd az ár ellen felvontatják. És a bemélyedés tetején két, nagy kőoszlop állt ki a tömör sziklából - ezekből mély árkok ágaztak el, zsiradékkal töltve és ebben nehéz kövek forogtak, amelyekhez emberkarnál vastagabb kötelek voltak erősítve. Ezek a kötelek az oszlopokon átvetve hozzá voltak kötve a vízfolyással haladó hajóhoz és ahogy a nehéz kövek forogtak, úgy ereszkedett lefelé nyugodtan a hajó. Ezt a módszert azonban csak akkor alkalmazták, ha a folyó magas, vagy ha a bárkák oly súlyosan voltak megterhelve, hogy átcsapott volna rajtuk az ár, ha nem haladnak simán.

A csatorna torkolatát nehéz szálfákból rakott zsilip zárta le, ezelőtt pedig száz meg száz homokzsák feküdt, mindegyik egy-egy hosszú kötélre erősítve.

A szálfák legnagyobb részét az ünnepély előtti napon eltávolították. Ötezer munkás állt a köteleknél és amikor a Fáraó megadta a jelet, felhúzták a vizet visszatartó homokzsákokat, úgyhogy a víz most belezuhoghatott a csatornába. S míg a folyó egyik ága neki vágott a szikláknak, hogy elfoglalja szokott ágyát, másik ága simán siklott ezen a szelíd kőlejtőn, míg végre a kúszó ezüst fonál egyesült a vízesés alatt folyó nyugodt vizekkel.

Aztán a Királyi Bárkán végighaladtunk a Fáraónak ezen a hatalmas, új útvonalán, elkísérve azoknak az embereknek az énekétől, akik a víziutat megépítették.

Aznap este, napnyugta után, ünnepség volt és mindazok, akik a nagy mű megteremtésében részt vettek, barátságos lakomára ültek össze. Neyah meg én apa mellett ültünk egy oroszlánbőrön, a sok-sok tűz egyikénél. Egész ökröket és gazellákat sütöttek meg nyárson, tömlőszámra hordták a sört és a bort, tálszámra a süteményt, mézet és sült halat. Az emberek elénekelték munkadalaikat, amelyben felszólítják csákányaikat, hogy hasítsák a sziklát, vagy kérik a földet, hogy ugorjon a hordozó kosárba, éppúgy, mint a szántóvetők, amikor azt éneklik ökreiknek, hogy tapossák ki a gabonát. És mire a tüzek leégtek, már a hajnal pirkadt az égbolton.

Másnap reggel visszatértünk a bárkára és öt napig utaztunk a folyón felfelé, *Na-kish-ba*.

Ez a helyőrség, amely Kam déli határát védi, a folyó nyugati partján fekszik. Szabálytalan alakú és egy ugrásra készülő oroszlánhoz hasonlít, mert követi annak a sziklakiugrásnak a vonalát, amelyen épült. A hat, négyszögletes torony között húzódó falak égetett téglával vannak kirakva, amelyeket az edényekéhez hasonló máz fed. Maguk a falak egyenesen a természetes sziklából emelkednek ki. Magasabbak, mintha öt ember állna egymás vállára és olyan vastagok, amekkora hosszú egy magas férfi, ha lefekszik aludni. A falak egy udvart övéznek, ahová ötszáz barmot és ezer kecskét lehet biztonságba beterelni. A bejárathoz keskeny töltés vezet, amely kétoldalt meredeken esik, úgy hogy három katona akár egy egész hadsereggel szemben is védelmezheti. Magát a bejáratot egy sziklába vágott folyosón keresztül lehet megközelíteni és ezt veszély idején három leereszthető kőkapu védi. Ezeket a köveket húsz, nyersbőrből készült kötél mozgatja, amelyek egy tizenhat küllőjű, lapos kereken forognak; a kerekek mindegyikét két ember csak ereje teljes megfeszítésével tudja megfordítani. A főudvar közepén áll az Édesvíz Kút, körülötte pedig a raktárak, amelyekben bort, gabonát és más idegenből származó élelmiszereket, nemkülönben nyilakat, buzogányfejeket és dárdahegyeket tartanak.

Na-kish helyőrségét kétezer északi és nyolcezer erről a vidékről származó katona alkotja. Ez utóbbiak másfélszer akkorák, mint más közönséges ember, vagy legalább ilyennek látszanak - testük fekete, mint a szurok és úgy ragyog, mint a fényezett ébenfa-szobor. Fejük borotvált, csak hosszú koponyájuk tetején hagynak egy hajcsomót és mosolygós képükben a fogak fehérebbeknek tűnnek, mint az elefántcsont, vagy a gyöngykagyló. Ruhát nem viselnek, csak egy ágyékkötőt, amelyet bőrszíjakkal öveznek derekuk köré. Ezek is a mi alattvalóink és ők védik Kamot azokkal a velük egyszínű emberekkel szemben, akik azonban sem fajilag, sem szívbélileg nem rokonaik, mert kegyetlenek, árulók és varázslatokban jártasak. És ők védenek bennünket az esetleg délkeletről, Puntból jövő betöréssel szemben.

A helyőrségnek erősnek kell lennie, mert itt van felhalmozva mindaz az adó, amely a Kamtól délre eső népektől befolyik: az arany és elefántcsont, az értékes fák és festékek, réz és ezüst, az égszínű márvány, ametiszt, borkő, továbbá ritka növények. Mindez itt várja be, hogy a folyó évenkénti áradásakor elszállítsák. Aztán, mikor a folyó apad, a bárkák visszatérnek, színültig megrakva gabonával, a határainkon túl élő népekkel való kereskedés céljára.

Helyes, hogy az aranyat erős falak védjék, mert a kő és az arany egyforma természetű. És miért is kockáztatná életét emberek fala a Föld legfiatalabb termékeiért? Ha azonban ezek a harcosok azt hallanák; hogy egy gyermek kegyetlenségtől szenved, dárdáikkal szolgáltatnának igazságot és ha szükséges, az utolsó szál emberig harcolnának Kam hatalmas törvényei védelmében.

Neyah közölte velem, hogy ha fegyverforgató-sorba kerül, ezek között az emberek között akarja elnyerni kapitányságát - meg akarja ismerni gondolkodásmódjukat és igyekszik megnyerni szívüket, hogy majd győzelemre kísérjék, ha ellenséges idegenek háborúba sodornának bennünket.

Magam is megszerettem ezt a népet és főleg a dalokat, amelyeket éjszakánként a rőzsetüzeik mellett énekeltek. Dalaikban valami különös harmónia van, amely minden eddig hallottnál jobban megindítja a szívet - némelyik daluk zümmög, mint a méh, némelyik meg harsány, mint az oroszlán -, mintha vihar zúgna el hatalmas nádasok fölött és mennydörgés duruzsolna a nyögő tengeren.

Kilenc napig maradtunk ott és a tizedik napon megindultunk le a folyón, haza, Men-atat-iss felé.

ZA ATET HALÁLA

Tizenegy éves voltam, amikor Sardok, Zuma királya - aki árulással a szívében vendégként jött hozzánk, hogy kiismerje országunk ösvényeit és harci erőnket - betört Kamba.

Emberei sárgabőrűek és szakállasak. Bőrük zsíros, mert tisztátlan eledeleket esznek, testük pedig durva, szőrös és kövér, mint egy vemhes, fehér emse. És sok gonoszságot ismertek.

Volt például egy csapat halott rabszolgájuk, akiket úgy kínoztak meg, hogy haldoklásuk közben lelküket elrabolták a Földről és kényszerítették, hogy sötét uraiknak engedelmeskedjenek. Ezek a rabszolgák támadták meg azokat az emberekeinket, akik álmukban vigyáznak a mi országunkra. De semmire sem mentek vele és a templomokból csakhamar hírt adtak róla, hogy a zumák ott állnak északkeleti határunkon, a Két Víz között fekvő Keskeny Földön.

Az északi helyőrség rájuk csapott. Kevés harcikocsink volt azonban, mert lovainkat Zumából kaptuk, amely csak csődöröket adott át nekünk. És Sardok harcikocsijai legázoltak bennünket, mint ahogy a gabona lehull aratáskor a sarlóról.

A zumák aztán elözönlötték országunkat, pusztító árvíz módjára. A földek parlagon hevertek, a falvak népei elmenekültek otthonukból és akik nem tudtak menekülni, azokat elborította a szenvedés árja.

A Királyi Hadsereg a Fáraó vezénylete alatt öt ízben zúdult neki a behatolók falának. Sardokot visszaszorították, de aztán újabb csapatok töltötték fel a megritkult sorokat. A zumák olyanok voltak, mint a sebet kapott leopárd, amely visszahúzódik, de csak azért, hogy megnyalogassa a sebeit és még ádázabb dühvel újra támadjon.

Most aztán apám zászlaja alá szólítottak minden embert Kamban, aki csak dárdát tudott fogni, vagy buzogányt lendíteni. És a vidéken az asszonyok fogták igába az ökröket és szántották a földet, helyezték el a madárcsapdákat és vetették ki a halászhálót, hogy a harcosok ne szenvedjenek szükséget és ha visszatérnek, ne éhínség fogadja őket.

A pusztulás árnya öt hónapon keresztül lebegett Kam felett és akkor elhatározták, hogy Kam egész erejét bevetik Sardok ellen egyetlen hatalmas ütközetben. Ha ő győzedelmeskedik, akkor országunk sötétségbe borul és templomaink Fénye kialszik, mint a gyertya lángja a szélben.

Elérkezett a nap, amikor minden erőnk felsorakozott a zumbabeliek ellen és a behatolók mögött a tenger állott. Hír érkezett a templomokból, hogy a csata már megkezdődött.

Ez az éjszaka hozza meg Kamnak a győzelmet, vagy a vereséget.

Szerettem volna, ha fiúnak születek, hogy - mint Neyah - követhettem volna apámat a csatába. Vagy pap szerettem volna lenni, hogy legalább a szellemem velük lehessen - mert még a vereség tudata is jobb lett volna, mint ez a bizonytalanság. Az idő rettentő lassan cammogott, minden pillanat olybá tűnt, mintha jeges víz csöpögött volna cseppenként a homlokomra.

Ekkor eszembe jutott, hogy néha, ha fénylő vízre néztem, látomásaim támadtak, oly élénkek, mintha valóságos álom lenne. Lementem a kertbe és letérdeltem a vízmedence mellé és fohászkodtam Ptah-hoz, hogy könyörületesen tisztítsa meg látásomat. A nap utolsó sugarai ráhullottak a víz felületére, mint valami fekete pajzsra. És néztem a fényt...

Két hatalmas csatázó hadsereget láttam...

Láttam ágaskodó lovakat, amint még vergődő sebesülteket taposnak patáik alá. Láttam egy embert, aki belegubancolódott a saját beleibe, amint még küzdeni próbált és egy másikat, akinek egy lándzsa meredt ki a szájából...

Tudtam, hogy a levegő zeng Neyah Íjászainak nyilaitól és rettenetes lárma volt, a csődörök nyihogtak, emberek ordítoztak és nyögtek... de mindezt csak úgy láttam, némán, mint egy képet.

Aztán a kép megváltozott... Láttam a Fáraó harcikocsiját, amint a mennydörgő támadást vezeti. Mint a bárka orra, hasította a zumák vonalát, amely kettévált előtte, mint hullám a viharban. Harcosaink előreözönlöttek és a zuma sereg menekült előlünk... Tovább már nem hátrálhattak, mert mögöttük a tenger ágaskodott... De mi tovább kergettük őket, amíg el nem nyelte őket a víz, pontosan úgy, ahogy elnyelte a gonoszokat az Őshazában. Nem nép küzdelme volt ez nép ellen, hanem a Fény küzdelme a Sötétség ellen. És a Sötétség számára nincs irgalom!

Aztán megpillantottam apám harcikocsiját. Bele volt tűzve skarlátvörös tollas zászlaja. De a kocsi üres volt.

A szín megint megváltozott...

Apámat láttam. Mosolygott. Különös... hallottam... tisztán hallottam a hangját. Ezt mondta: - Lányom, mondd meg anyádnak, hogy a győzelem tudatával halt meg testem egy dárdától és a szellemem elhagyta azt, mint egy vadmadár, amely kiszabadult a madarász hálójából. Mondd meg neki, hogy ma este korán aludjon el, hogy mielőbb együtt lehessünk, mert sok mondanivalóm van számára. Mondd meg neki, ne búslakodjék felszabadulásom miatt, inkább ossza meg azt velem. Mondd meg neki, hogy alvó testéből egy lépéssel átszökkenhet a karjaimba... Neyah-nak pedig ezeket mondd meg: Sokra megtanítottam az uralkodást illetően már a Földön is és még sokra meg fogom tanítani távol a Földtől. Mondd neki, hogy hallgas-

son az okos szóra, jöjjön az akár egy öreg ember, akár egy fiatal agarászfiú ajkáról, mert a földi munka és nem a földi évek teszik értékessé a beszédet a fül számára. Mondd neki, hogy úgy uralkodjék, ahogy én igyekeztem uralkodni: megosztva erejét a gyöngékkel, amíg meg nem erősödnek, megosztva bátorságát a megfélemlítettekkel, amíg azok is bátrakká nem válnak, megosztva becsületét a tolvajokkal, amíg igazakká nem lesznek. Mondd meg neki, hogy igyekezzék olyan lenni népével szemben, mint amilyen az ő mestere volt vele szemben... Neked pedig, leányom, ezeket mondom: - Amikor tizenkét éves leszel, eredj el Atet templomába és tanulj, hogy olyanná lehess, aki azt mondhatja a népnek: „Én saját tudásom alapján mondom nektek, hogy ez az igazság". Aztán ha szavad igazolást nyer, térj vissza és segíts fivérednek vezetni a népet, mint ahogy anyád és apád együttesen vezették őket.

VISSZANYERT SZABADSÁG

Tudtam, hogy olyannak kellett volna lennem, mint anyám, aki nem árnyékolta be apám dicsőségét könnyeivel. De amikor fájdalmam túlságosan nehéz volt ahhoz, hogy egyedül elviselhessem, elmentem a templomba, ahol Ney-sey-ra addig beszélt nekem a halálról, amíg azt helyes alakjában, szelíd dolognak láttam. És apám temetése előtt így szólt hozzám: - Ha börtönben lennél, kis Sekeeta és veled lenne valaki, akit szeretsz, aztán egy napon a börtön ajtaja megnyílik és őt szabadon bocsájtanák, akkor annak ellenére, hogy te magad még rácsok mögött maradnál, mégis örülnél annak, hogy visszanyerte szabadságát, ami után mind a ketten vágyakoztatok és magányosságod könnyeit elfojtaná az ő örömére való gondolás.

- És ha éjszaka, mialatt a világ alszik, kiszállhatnál börtönöd ablakán és megoszthatnád vele szabadságát, ha együtt lehetnél szeretett társaddal és szemeddel, - amelyet a börtön árnyai nem homályosítanak el többé - viszont láthatnád őt, amint bilincseiből kiszabadult karjaiban tart, akkor az együtt töltött időt nem borítanád árnyékba sírással azért, hogy minden nap vissza kell térned ama négy fal közé, amely egykor mind a kettőtöket körülzárt.

- Amikor apád még a Földön járt, beszámoltál neki minden dologról, amit napközben műveltél. És ha este viszontláttad őt, nem bánkódtál azon, hogy egész nap kihallgatásokon kellett ülnie, vagy országának irányításával kellett foglalkoznia. Most a viszontlátás órája csak egy kicsit esik távolabb a napnyugta órájától. Ne bánkódj tehát, ha délben nem hallod a lépteit, mert csak össze kell húznod a függönyöket és álomba merülnöd hogy megint együtt lehess vele.

- Utasok vagyunk valamennyien egy hosszú Úton és sok országon haladunk keresztül. Útközben találunk kerteket és csendes folyókat, amelyeknél egy időre boldogoknak érezzük magunkat. De szívünk mélyén tudjuk, hogy számkivetettek vagyunk és vágyakozunk visszatérni igazi hazánkba. Amikor a Föld Urai utunkra küldenek bennünket, meghatározzák számkivetésünk időtartamát. Amikor azután ezt az időt betöltöttük - legyen az egy gyermek órája, aki éppen csak hogy túléli születését, vagy egy aggastyán napja, aki kilencven esztendőn keresztül nézte testének romlását -, az utas megpillantja otthonának kapuit.

- Voltak idők a földön, amikor az emberek félelemmel haltak meg. Mi itt Kamban azonban már tisztábban látunk. Apád tudatában volt a halál jelentéktelenségének. Tudta, hogy az csak egy fok azon a lépcsőn, amely felvezet a csillagokhoz. És te légy méltó örökségedre és taníts meg másokat is arra, amit tanulták. Nemsokára itt fogsz lakni ebben a templomban, amelyet ő építtetett és én majd megtanítlak, hogyan saruzd fel lábadat, hogy velem együtt haladhass az istenek ösvényén. Aztán majd ha pap lettél, vissza fogsz térni és megosztod apád trónját Neyah-val - azután te leszel népednek kalauza és te vezeted majd őket az útjukon.

A FÁRAÓ TEMETÉSE

Za Atet Meniss első nővére legidősebb lányának fia volt. Anyjának sírboltja a Királyi Várostól északi irányban épült ott, ahol Meniss egy időben új székvárosát akarta felépíteni. Az asszony azonban egy kis bárkán való vitorlázás közben az Első Vízesés közelében vízbe fulladt - testét sohasem találták meg és így sírboltja üres maradt.

Amikor aztán Meniss és apám mint társuralkodók felépítették *Men-atet*-iss-t, az új székvárost, elhatározták, hogy testük nyugvóhelye Abidwa-ban legyen, ahol a Fény újra felgyulladt. Mikor apám meghalt, a sírkamrája még mindig nem készült el, bár tervrajzaiból megállapítható volt, hogy minden egyes téglát hová kell helyezni.

Testét a Delta egyik templomában balzsamozták be és amíg sírboltja elkészült, anyjának lepecsételetlen sírboltjában pihent meg. Szarkofágja cédrusfából készült, amelyet tökéletes hasonmásává faragtak és festettek ki, amint szfinx-fejdíszét viseli, kezében a Pásztorbottal és a Korbáccsal.

Mialatt ott feküdt, katonái őrködtek fölötte. Az ajtó mellett állandóan egy harcikocsi állott, mintha csak gyors parancsára várakoznék - kardját és

dárdáját naponta kifényesítették, mintha csak sátrában szunnyadna a csata előtt.

Az Áradás második hónapjának első napján indult el utolsó útjára Abidwa felé. A nagy temetési bárkát az istenek bárkájának hasonmására készítették el. A bárkát kötelek vontatták, amelyek a víz színe alatt vezettek a menet élén haladó másik bárkához, úgyhogy olybá tűnt, mintha a temetési bárka önmagától siklana a vízen. Ott feküdt szarkofágjában, zöld és skarlátvörös mennyezet alatt és a bárkán senki sem volt, csak Neyah, aki ott állt a kormánylapát mellett. Kilenc napig utazott Za-Atet és Neyah-nak minden nap, hajnalhasadás után egy órától egészen napnyugtáig kormányoznia kellett. Ezalatt se nem pihenhetett, se nem táplálkozhatott. Messzebb utána a folyón úsztak a többi hajók, a Királyi Udvar, a harcosok, a papok, az íródeákok. A partokon meg összecsődült a nép, amely egybegyűlt minden országából, hogy lássa fáraója díszes elvonulását. Virágokkal koszorúzták fejüket, tiszteletadásként az iránt, aki meghalt, hogy megszabadítsa népét a Sötétségtől.

Anyám szemét sohasem árnyékolták el könnyek - de mikor mosolygott, bánat ült az ajkán és én tudtam, hogy napjai csak száműzetésnek tűnnek egyik alvástól a másikig. Azt hangoztatta, hogy a Fáraó népének osztoznia kell apám örömében, amiért felszabadult a Földtől, bátornak kell lennie és nem szabad könnyet hullatnia azért, hogy előre ment és eltűnt a szemünk elől. Utolsó útja Abidwa felé tehát ne a szomorúság útja legyen, hanem olyan, mint egy diadalmenet győzelem után.

Abidwá-nál halotti szekerét tizenkét párba-fogott fehér ökör húzta, amelyeket vörös pipacsokkal, a harcosok virágjával, meg a bölcsességet jelképező aranysárga búzakalászokkal koszorúztak fel. És így haladt népének hömpölygő tömege élén a szikamor-fasoron keresztül, amelynek két oldalán déli országainak katonái sorakoztak fel harci dalaikat énekelve, akárcsak akkor, amikor a csatasorban vezette őket.

Ennek a nagy fáraónak a sírboltja nem faragott kövekből készült sírkamra volt, hanem annak a szobának a mása, amelyben pecsétjét használni szokta. Fehér falai azokhoz az állványokhoz hasonlítottak, amelyeken vastag papirustekercseit őrizte. Za Atet végső nyugvóhelye mögött feküdtek azoknak a sírkamrái, akik vele együtt dolgoztak és a barátai voltak. De az egész nem emlékeztetett a Halottak Városára, mert körös-körül gyepszőnyeg övezte, mint sima zöld tenger, amelyből virágszigetek emelkedtek ki. Mert ő mondta mindig, hogy ha majd utolsó kertje nem lesz többé zöld és senki sem jön többé rendbehozni az általa ültetett ösvényeket, akkor fog elfoszlani emlékezete az emberek szívéből. És nem vágyakozik a kő jelentéktelen halhatatlanságára, amikor majd megismeri a Napnyugta dicsőségét.

Aztán népe elvonult a hatalmas halott képmása előtt...

HARMADIK RÉSZ

Az írju rarao

Apám temetése után este visszatértünk a palotába és Neyah meg én bementünk a Növények Pavillonjába és ott beszélgettünk.

Egy esztendővel azelőtt még gyerekek voltunk. Most már azonban Neyah valósággal férfivé cseperedett. Sokkal idősebbnek látszott koránál és a hangja szinte fáradt volt, amikor így szólt: - Nemcsak mi vagyunk azok, Sekeeta, akik elvesztették apánkat: elvesztette az egész népe. Valamennyien tudták, hogy hozzá fordulhatnak igazságért és tanácsért, bölcsességért és jóindulatért. És ő most már nincs itt többé...

- Tudtam, hogy egy napon fáraó leszek, de azt hittem, hogy majd még esztendőkig vele együtt fogok uralkodni; fokozatosan egyre több és több munkát enged majd át és ha megöregszik, azt akarja majd, hogy egyedül uralkodjam ugyan, de azért mindig ott fogom érezni őt a hátam mögött. Most aztán a népének nem maradt más vezetője, mint én. Még csak te sem leszel mellettem, hogy velem együtt uralkodj ... nagyon hosszú ideig. Oh, Sekeeta, siess feladatoddal a templomban! Ha igazán keményen nekilátsz, akkor talán mégsem kell évekig tartania!...

- Szeretném, ha nem kellene beköltöznöm a templomba. Szeretném, ha a papok elintéznének mindent, hogy én veled maradhassak. De ha majd pap leszek, vissza fogok tudni emlékezni arra, hogy nemcsak időnként, hanem mindig apánk mellett voltam.

- Apa ítéletei mindig helyesek voltak. Amíg ő uralkodott, az Igazság, a Fáraó és Tahuti Mérlegserpenyői ugyanannak a dolognak három kifejezésmódját jelentették. Ezernyi és ezernyi népének kellett gondját viselnie, mégis mindenki, aki vele beszélt, azt érezte, mintha egyedül ő töltené be a fáraó szívét. Katonáit harcostestvéreinek tekintette, tudta mindegyiknek a nevét, még ha esztendők óta nem látta is, emlékezett rá, hány gyerekük van és hol laknak. Nem csupán hadsereg volt az, amit vezényelt: valamennyi ember szívvel-lélekkel harcolt érte, mert a barátjuk volt. Egy gyerek is szólhatott hozzá és oly biztos lehetett a megértése felől, mintha maga is gyerek lenne. Emlékszel, Sekeeta, hogy valahányszor hozzá fordultunk és kérdeztünk tőle valamit, még ha fáradt volt is valami hosszú kihallgatás, vagy munka, vagy Zertarral folytatott fontos tanácskozás után, akkor sem felelt soha szórakozottan, hanem mindig teljesen adta magát?... Hogyan lehessek valaha is méltó arra, hogy utána kezembe vegyem a Pásztorbotot és

a Korbácsot, hogy utána helyet foglaljak az ő Kihallgatási Csarnokában és Kettős Koronáját viseljem?

- Neyah, én tudom - nemcsak szívemben, hanem azzal a bizonyos „tudással", ami valahonnan kívülről érkezik az emberhez - hogy te is Atet leszel. Emlékezz vissza arra, amit nekem mondott, miután elesett: „Mondd meg Neyah-nak, hogy sokra tanítottam már a Földön is és még sokra fogom tanítani távol a Földtől". Ő mindig támogatni fog téged, csak rá kell gondolnod és ott fog melletted állni, hogy tanáccsal szolgáljon. És elfelejtetted, mit mondtak rólad, amikor megszülettél? „Vezetni fogja népét, amikor a támadókat elnyeli a víz, épúgy mint ahogy a gonoszokat elnyelte az Őshazában". Ez is beteljesedett, éppúgy, mint ahogy be fognak teljesedni azok a rád vonatkozó szavak is: „Nevezzétek ezt a gyermeket Neyah-nak, mert szellemének társai hosszúk az években és méltó arra, hogy uralkodjék Kam felett".

- De apa nem volt olyan türelmetlen, mint én. Tudott élni a jelenben és azt tisztán látta, sem a múlttól sem a jövőtől el nem torzítottan. Amikor kihallgatást adott, semmi másra nem gondolt, csak arra, hogyan hozzon legtisztább ítéletet az eléje került dologban. Sohasem gondolt félfejjel arra, hogy még tizenkét ügyet kell végighallgatnia, vagy hogy milyen meleg van, vagy hogy délben vitorlázni szeretne menni, vagy más ilyesfajta dologra, ami nekem állandóan belesettenkedik az agyamba... És ha esténként megtért hozzánk, nem volt többé fáraó, vagy fő-főkapitány, vagy Ptah főpapja: csak apa volt, aki beszélget a gyerekeivel, ember, aki gondozza a növényeit, vagy gyógyfüvekkel gyógyító orvos, aki a Nagy Kézművesek titkait kutatja.

- Emlékszel még, Neyah, amikor réges-régen egyszer ezt mondta: „Ha az emberek visszaemlékeznek rám, remélem, nem mint harcosra, vagy építőre, hanem mint füvekkel-gyógyítóra fognak emlékezni?" Mégis, sok templomot épített és legnagyobb győzelme után halt meg. Uralkodása alatt az emberek már nem nevezték magukat többé a „Két Ország" népének, hanem „Kam népének"; a Méh és a Nád pedig két szemmé vált, amely ugyanazt a dolgot látja... És ha attól tartunk majd, Neyah, hogy nem álljuk meg a helyünket, azt fogjuk mondani szívünkben: „Atétért és a Fényért". Mert az ő gyermekei vagyunk, őt követjük és akkor semmitől sem kell félnünk.

A GYERMEKKOR UTOLSÓ NAPJA

A templomba való költözésemet megelőző napon anyámmal elmentem Ra Völgyébe. Sokáig maradtunk ott, mert tudtam, hogy ez gyermekkorom utolsó napja.

Leültem a lábához, térdére nyugtattam a fejemet és keze úgy simogatta a homlokomat, mint az alkonyati hűvös szellő. Szívem bánatos volt, mert arra gondoltam, hogy Neyah meg én sohasem fogjuk ismerni többé a gyermekkor boldogságát; neki uralkodnia kell, és majd talál új társakat, akik közül egyesek talán kedvesebbek lesznek számára, mint én. Anyám szeretete se burkol majd körül, mint a saru a lábamat, mert magamnak kell megtanulnom a bölcsességet, hogy igazsággal övezetten viselhessem a terheket a Föld göröngyös útjain.

És ahogy az árnyékok mind hosszabbak lettek, anyám beszélni kezdett hozzám és a szívem megkönnyebbült a könnyek súlyától: - Ha vak lennél, Sekeetá-m, mindent a világon elkövetnél, minden tőled telhetőt megtennél, csakhogy ismét megláthasd a csillagokat... Mielőtt ebben az életben először tartottalak karjaimban, hosszú ideig kellett küzdened, hogy erről a szegény, ködös vidékről, amelyet mi Földnek nevezünk, felnézhess a Valóságra, ahol az igazság lakozik. Emlékezz csak vissza, hogy gyermekkorodban, amikor megijesztett valami álom, milyen megnyugvást tudott adni egy mécses azáltal, hogy elhessegette a sötétséget, amelytől féltél. Egy napon tudásod révén te is ilyen mécses leszel és azok, akik félnek ennek a világnak a homályától, rád fognak tekinteni, hogy világíts nekik az útjukon. Kicsi korodban megtanítottalak erre az imádságra: „Mesterem, bölcseségedben engedd meg, hogy nagy fává növekedhessek, hogy a fáradtak lepihenhessenek árnyékomban és felfrissülve folytathassák útjukat, a viharvertek pedig visszanyerjék erejüket ágaim védő koronája alatt". Most majd fa módjára növekedsz fel a Fény felé és tudásod lesz a gyökér, amely szembeszáll az Idő keserű szeleivel, amelyek a jövőben próbára teszik erődet.

- A távoli időben eljöhet az az idő, amikor tudatlanság terpeszkedik el az országban, olyan idő, amikor az emberek elfelejtik, hogy a halál és az álom ugyanaz, az idő, amikor az emberek eltakarják az igazság arcát és félelemben élnek és nem tudják, merre járnak. Ha azonban te az istenek ösvényén haladsz, sohasem fogod megismerni azoknak a szánalmas tévelygőknek magányosságát, akik a ködben jajongva saját könnyeiktől nem látják a csillagokat.

- Irántad való szeretetből legszívesebben fognám a Földnek minden örömét és letenném a kezeidbe. Eltávolítanék minden fájdalmat az utadból, hogy csak nevetés lakozzék a szívedben. De még ennél is gazdagabb ajándékot adnék neked - csakhogy ezt az ajándékot neked magadnak kell megtalálnod! Mert hiába lenne tiéd a Föld minden öröme, az mind csak rövid ideig tart - mert harci szekerek eltörnek és oroszlánok kimúlnak, vitorlás bárkák nem siklanak örökké a szélben és még a leggyönyörűbb testnek is vissza kell térnie a porba... Amit azonban a templomban tanulsz, az megmarad, még akkor is, amikor a Föld már nem egyéb, mint egy szem valami

félig elfeledett láncban. A tudás és a szeretet hatalmasabb, mint az idő: ahol most ez a kert áll, valamikor talán sivatag lesz, a templomi szentélyek elfeledett romokká válhatnak, de a szív szeretete mindig velünk marad és éppen azt kell megtanulnod, hogy ezt soha el ne feledd.

ELSŐ NAPOK A TEMPLOMBAN

Aznap este búcsút vettem anyától és Neyah-tól. Nem mondhattam meg nekik, mennyire fáj elhagynom őket, nehogy úgy érezzék, mintha valami számkivetésbe küldenének. Aznap éjszaka Natee a szobámban aludt. Amikor reggel felébredtem, láttam, hogy az ágyam mellett ott áll nyitva egy egyszerű faláda, belecsomagolva az a néhány tárgy, amit magammal kell majd vinnem. Nem hordok többé arannyal és színes fonalakkal kihímzett finom vásznakat, vagy arany oroszlánfejekkel összekapcsolt köpenyeket; tunikám mostantól kezdve durva, fehér vászon lesz és köpenyemet lila zsineggel kell majd megkötnöm.

És most első ízben öltöttem magamra egy templomi tanítvány tunikáját, amely érdesen érte a bőrömet. Sima bőrsaruim olyanok voltak, amilyeneket a palotában csak a szolgák hordanak. Felnyitottam a festett cédrusfadobozt, amelyben a nyakláncaimat és a karkötőimet tartottam és az jutott eszembe: milyen sokára lesz, hogy újra láthatom maid őket. Bár az effajta dolgok tulajdonképpen nem fontosak, mégis ha az ember talán utoljára látja őket, új lehetőséget nyernek: éppúgy, mintha valakinek kertje van és csak elszáradt növényeket meg virágokat lát benne: mégis, abban a tudatban, hogy el kell hagynia, szépnek és hibátlannak látja.

Amikor búcsút vettem Natee-től, nagy mancsát rárakta a vállamra és megnyalta az arcomat. Megmondtam neki, nem vihetem magammal, de Zeb megígérte, hogy időnként kihozza a templom melletti kis erdőhöz, hogy egyszer-másszor elvihessem magammal sétálni. De tudta, hogy szomorú vagyok és nem lehetett megvigasztalni: nyöszörgött, mint mindig, ha boldogtalannak érezte magát. Aztán bezártam a szobámba, hogy utánam ne jöhessen. Azt kívántam, bárcsak megint kölyök lenne és azzal könnyíthetne boldogtalanságán, hogy valami tilos dolgot művel, mint például, hogy megeszi a saruimat, vagy kiráncigálja a tollat a párnámból.

Egyedül mentem a templomba, hogy a tanítványok közül senki ne sejtse, hogy a Királyi Házhoz tartozom - mert a templomban nincs rang a beavatás fokozatain kívül.

Amikor áthaladtam a pylonon, amelynek szemöldökfájára Tahuti Mérlegserpenyői vannak vésve, még sok ember tartózkodott az udvaron. A szikamor-fák árnyékában a fűre telepedve várták barátaikat, akik bemen-

tek a szentélyekbe. Áthaladtam az előudvaron, fel a három széles lépcsőfokon, majd átmentem az oszlopos teraszon keresztül a zárt udvarba.

Ney-sey-ra éppen kijött a Szentélyek Csarnokából, beszélgetésbe elegyedve egy másik pappal. S mikor őt megpillantottam, egyszerre elfelejtettem, hogy milyen nehéz szívvel hagytam el a palotát.

Leültem a fűre a vízmedence mellett és vártam, amíg ideje akad számomra. A nyíló lótuszok, - amelyeknek magja mint aranynap szikrázott szirmaik kék égboltján - arra az időre emlékeztettek, amikor először találkoztam Ney-sey-ra-val.

Hamarosan odajött hozzám és ahogy egymás mellett állva lenéztünk a vízmedencébe, megszólalt: - Minden templomnak megvan a maga lótusztava, mert a lótusz mindig is az igaz pap jelképe volt. Bár gyökere a víz alatt a sárban ered, fenn a napfényen bontja ki szirmait és a gyökér a száron keresztül szerez tudomást arról, amit a virág odafönn látott... Az ember, - születése és halála között - tudatában van földi testének. És ez a lótusz gyökere. Álmában mindenki elhagyja a testét, de csak kevesen vannak azok, akiknek emlékezetéből a Feledés Vizei nem mossák el annak emlékét, amit a Földtől távol átéltek. Egyesek eljutnak azokra a helyekre is, ahonnan a Fény sugárzik. De azt, amit a Fényben láttak, csak azok képesek visszahozni a Földre, akikben megvan az emlékezés csatornája, ami a lótusznak a szára... A lótusz virág-magja érzi a fényt és tudja annak jelenlétét, de mégsem nyílik meg neki. Pedig már messze jutott az úton. Ez a jelképe annak, aki a templomi oktatás első szakaszait éli. A szirmait éppen csak megmutató, felső bimbó annak a jelképe, aki a beavatás első próbáján átesett; a félig kinyílt virág meg azt jelképezi, aki már teljesen kiképzett pap. Az egészen kinyílt virág pedig azt, aki birtokában van minden erőnek, amellyel még a földön élő ember rendelkezhetik.

Aztán közölte velem, hogy most elvisz *Hak-kab-hoz,* aki a templomban lakó leányok gondját viseli.

A templom ama részének bejárata, ahol a tanítványok laknak, az előudvar nyugati oldalán fekszik - éppen szemben a papok lakásainak bejáratával. Ney-sey-ra házában már gyakran jártam, de most először láttam azt a helyet, amely majd számos évre otthonom lesz.

Hak-kab öreg volt és nagyon sovány. Egy kicsit hasonlított Maata-ra, csak a tekintete volt keményebb. Odaszólított egy lányt, aki éppen kátránnyal és gyöngykagylóval rakta be egy doboz födelét, aztán annak a gondjaira bízott. A lány megkérdezte a nevemet; azt mondtam, Sekeetának hívnak. Megmutatta nekem a tanítványok szobáit, amelyek sorban álltak három oldalt egy hosszú úszómedence mellett, amelyet gyep szegélyezett, a negyedik oldalról pedig gránátalmafák árnyékolták. A fákon túl álltak a fiatalabb papnők két-kétszobás házai és mindegyik mellett egy kert,

amely az égbolt felé nyitott szobához hasonlított. A templomnak attól a részétől, ahol a fiúk laktak, egy hosszú épület választott el bennünket; itt étkeztünk, itt találkoztunk egymással, játszottunk különböző játékokat és beszélgettünk.

A palota után minden rettentő csupasznak és idegenszerűnek tűnt. Nagyon nyomorúságosnak éreztem magamat. A jövő úgy terült el előttem, mint valami hosszú szürke út és valahová olyan messzire vezetett, hogy a végét nem is láttam...

Társnőim figyelmeztettek, hogy elérkezett a fürdés órája. Levetettem a tunikámat és bementem a többiekhez a medencébe. Először történt, hogy Neyah-n és barátainkon kívül más valakivel fürödtem együtt és nem nagy kedvemre volt ugyanabban a vízben tartózkodni, harminc emberrel, akit meg sohasem láttam.

Egyesek valami játékot játszottak, amit láthatólag nagyon szórakoztatónak találtak. A medence egyik végén sorba felállt három lány, míg egy negyedik bedobott a vízbe egy tálat, mire azok hárman fejest ugrottak és versenyt úsztak, hogy melyikük éri el a tálat először.

Hak-kab délután közölte velem, hogy egyik leszek ama négy lánynak, akiknek meg kell koszorúznia virágokkal Meniss oszlopait a Szentélyek Csarnokában. Megmagyarázta nekem, hogy ezek az oszlopok kő-másolatai ama kis templom rovátkáit oszlopainak, ahol Meniss tanult hosszú száműzetése alatt. Minthogy azonban Meniss az én dédnagybátyám volt, mindezt már régen tudtam. Közölte velem azt is, hogy amikor kedvem tartja, ki is mehetek a templomból, de alkonyatkor a szobámban kell lennem.

A nap hátralévő részében csak lődörögtem mindenfelé és senki sem szólt hozzám. Azon töprengtem, vajon valaha is megszokom-e, hogy ennyi lánnyal együtt éljek. És kívánkoztam Neyah után, hogy jöjjön a kocsijával és vigyen el innen...

Este kimentem az előudvarba és meghallgattam az egyik templomi regemondót, aki régi legendákat és bölcs történeteket mesél mindenkinek, aki odaáll meghallgatni. Férfiak, nők és gyerekek ültek körülötte körben a fűvön. Letelepedtem egy kecskepásztor meg a fia közé, aki egy újszülött gidát tartott a karján. A regemondó éppen új történetbe kezdett:

„Volt egyszer egy ember, aki addig járt a köveken, amíg a csupasz lába vérezni kezdett. Sarukat kínáltak neki, de ő nem akarta felvenni.

Aztán beleesett egy gyorssodrú folyóba és már azt hitte, hogy megfullad - amikor azonban erős kezek be akarták húzni egy csónakba, igyekezett elúszni megmentői elől.

Délidőben átizzott sziklán üldögélt és látta maga előtt a hűvös fákat a tó mellett. A fák hívogatták, hogy pihenjen meg árnyékukban, ő azonban csak még beljebb szaladt a sivatagba.

Megpróbált hangokat kicsalni egy repedezett nádsípból. Adtak neki egy ritka fából és elefántcsontból készült fuvolát, de azt kettétörte a térdén és elhajította a törött darabokat.

Mikor éhezett, legkedvesebb ételei jelentek meg előtte egy tálcán. De azokat beásta a földbe és úgy próbálta éhségét csillapítani, hogy egy követ nyalogatott.

S mikor az idő hidegre fordult s csak néhány rongya volt, amivel eltakarja meztelenségét, friss vászonruhát és puha gyapjú-köpenyt kínáltak neki. De nem akarta viselni; inkább reszketett a viharban.

Talán hihetetlennek tűnik ez a történet. De ha úgy gondolnátok, hogy ennek az embernek az ostobasága felülhaladja az értelmet, kérdezem: vajon nem ismertek-e olyan embert, aki fél meghalni? Mert ha ismertek, akkor egyben ismertek sokkal botorabbat is annál az embernél, akinek a történetét éppen elmondtam nektek".

így fejeződött be első szomorú napom.

Ahogy azonban telt-múlt az idő, lassanként hozzászoktam a templomi élethez. Kis szobám falai fehérre festett, vakolatos vályogból épültek. És nagyon vastagok voltak, hogy semmiféle hang vissza ne szólíthasson a Földre, amíg magamtól vissza nem akarok térni. Az ágy fejét és lábát faragott Anubisfejek díszítették - más bútorzat aztán nem is állt a szobában, kivéve egy ládát, amelyben ruháimat tartottam. Az ablak magasan feküdt a falban és az ablak alatti bemélyedésben egy csuporban virágokat tartottam, hogy ezek és ne a megszokott fehér fal legyenek az utolsó tárgyak, amelyekre elalvás előtt rápillantok. *Az* ágyam mellé egy viasz-táblácskát készíttettem, hogy amint visszatérek a Földre, felírjam rá mindazt, ami álmomra emlékeztet. Volt egy kis kőhengerem, amellyel elalvás előtt elsimítottam a viaszt és így készítettem elő reggelre. Ugyanígy kellett elsimítanom minden a Földre vonatkozó gondolatot az agyamból, hogy az akadálytalanul jegyezze fel mindazokat a dolgokat, amelyeket a Földtől való távollétem alatt cselekedtem és láttam.

Este, mielőtt szellememet szabadjára bocsátottam volna, ezt az imádságot mondtam:

„Anubis, taníts meg engem arra, hogy ösvények egyengetője legyek, ugyanolyan, mint jelképed, a sakál, amely éjszaka is, csillagfény nélkül is, át tud vágni a sivatagon és otthagyja nyomát, amelyet mások a világosságnál azután követhetnek. Bölcsességed segítségével engedtessék meg nekem áthidalni a szakadékot eközött a világ között és a te világod között, hogy népemet bevezethessem a te békességed országába".

Reggel pedig, amikor feljegyeztem kis utazásomat Anubis útján, így fohászkodtam Ptah-hoz:

„Ptah, legyen az én testem a te életerődnek edénye, hogy e Földön erőm legyen elvégezni a te munkádat".

Délben pedig így imádkoztam Horushoz:

„Horus, hadd váljék életem a te bölcsességed segítségével köszörűkővé, amely megélesíti akaratomat, hogy karddá válhassak a te hadseregedben".

Minden reggel felkerestem Ney-sei-ra-t és elmondtam neki, amit feljegyeztem a táblácskára. Gyakran találkoztam vele álmomban is, amikor közölte velem, hogy felébredésem után vigyek neki valamit, annak jeléül, hogy visszaemlékezem találkozásunkra. Ez a valami hol egy virág, hol egy galambtoll, hol meg egy színes gyöngy volt. Néha pontosan visszaemlékeztem arra, amit lelkemre kötött, eleinte azonban gyakran tévedtem. Felébredtem például és esetleg úgy emlékeztem, hogy egy virágot kell vinnem neki, még pedig egy pipacsot - holott ő azt mondta, hogy komlóvirágot vigyek. Később, mikor emlékezetem már tisztábban működött, előfordult, hogy visszaemlékeztem rá: egy búzakalászt kell vinnem. Azt hittem, hogy ez már egészen tiszta emlék és vittem is neki egy kalászt, csak azért, hogy aztán kiderüljön: kalászt kellett volna vinnem ugyan, de a Szentélyek Csarnokában álló harmadik oszlopot övező koszorúból.

Ilyen és sok más úton segített nekem az emlékezetem gyakorlásában. Beszélt a földi és a földöntúli dolgokról, néha pedig elmondta az istenek, a Fény nagy harcosai és a fáraók történetét. Sok ilyen történet teljesen újdonságszámba ment számomra, de azok is, amelyeket már hallottam, egész új életet nyertek a szavai nyomán. Ilyen volt például, amikor elmondotta nekem a nagy Meniss történetét.

MENISS TÖRTÉNETE

Meniss kétszáz és nyolcvan éven keresztül volt Kam jog szerinti uralkodója. Bár egymásután sokan viselték ugyanezt a nevet, olybá tűnt, mintha ugyanaz az ember megújítaná testét és így földi élete szakadatlanná válna, oly pontosan folytatta mindegyik az elődje munkáját, és így a Meniss névre ebből az időből mint egyetlen nagy uralkodó nevére emlékeznek.

Az első fáraó, aki ezt a nevet viselte már a hosszú Út végéhez közeledett. Bölcsességével sok mindent tervelt országa boldogulása érdekében, de tudta, hogy szelleme nem lakozhatik elég sokáig testében ahhoz, hogy ezek a tervek kivitelre érhessenek. Kiválasztotta tehát fiai egyikét, aki igaz álmok álmodója volt és sok mindenre megtanította, amíg együtt lakoztak a Földön, majd miután meghalt, újra találkoztak, valahányszor a második Meniss teste álomba merült. És az idősebbik tanácsokat adott a fiának, úgy-

hogy az ifjú fáraó nemcsak a saját, hanem atyja bölcsességére is támaszkodhatott.

És eljött az idő, amikor apja közölte vele, hogy sok pap van Kamban, aki méltatlan tisztségére. Parancsot adott tehát katonáinak, hogy ezeket űzzék el a templomokból. A Sötétségnek ezek a papjai azonban, akik nem tükrözték a Fényt, hanem azt elhomályosították, nagy földi hatalommal rendelkeztek, mert templomaik gazdagok voltak és a nép oly régen fordult hozzájuk igazságért, hogy már nem ismerték fel a hamisságot sem, ha azt ezeknek a papoknak az ajkáról hallották. A papok pedig azt mondták a népnek, hogy fáraójukat gonosz szellem kerítette hatalmába, országuk megmentése érdekében tehát el kell őt tenniök láb alól.

Úgy határoztak, hogy a fáraót és a hozzá hűséges katonákat Hórus ünnepének első napján fogják legyilkolni.

Az ifjú Meniss, apja révén értesült erről a tervről, de még mindig remélte, hogy a Sötétség eloszlik népe fölül. Az ünnepség első napján egyedül ült nagy, magányos trónján. A fényezett fekete kőpadló kerek, dísztelen oszlopok kettős sora között húzódott egészen a Kihallgatások Terme nyitott ajtajáig. Az udvaron túl látta a kapu pylonját. Az udvaron nem álltak katonák; mert azt mondta, hogy ha egy fáraónak védelemre volna szüksége népével szemben, az ugyanolyan lenne, mintha egy apának félnie kellene saját gyermekeitől. Egyedül várakozott tehát, hogy meglássa, vajon az a bizodalma, amelyet másokkal szemben mutat, bizonyítani fogja-e igazságát azokkal szemben, akik kételkedtek benne. Vajon megtanulják-e belőle, hogy ahol nincs félelem, ott nem lehet árulás és a bátorsággal szemben nincs hitszegés.

Amikor azonban látta, hogy akik hódolva eléje járulnak, nem ajándékokat, hanem tőrt szorongatnak a kezükben, mozdulatlanul ült és várta a halálát - oly mozdulatlanul, hogy az, aki szívenszúrta, döfés előtt megtorpant a felemelt késsel, mert azt hitte, hogy szobor.

Ez a Meniss - még halála előtt, éjszakának idején - kisfiát titkon egy kis, termékeny oázisra küldte a homoksivatagban. Az oázis tizenöt napi gyors utazásra feküdt Abidwá-tól a lenyugvó nap irányába. Itt - mint apjától tudta - Tahutinak egy kis temploma állott, ahol a Fény elhomályosítatlanul ragyogott. A kisgyerekkel ment dajkája is, aki a gyerekágyban meghalt anyja helyett anyja volt és velük ment a Királyi Háztartás Felügyelőnője, férjével együtt, aki gyógyító-pap volt, továbbá a testőrség tizenöt katonája, egy kapitány vezetése alatt. Nagy fehér szamarakon utaztak, mert hordszékeken vagy ökrösszekereken csak nagyon lassan haladtak volna.

Itt, e kis néptelepülés közepette, nőtt fel azután a fiú. A papnő és a gyógyító-pap lányát vette feleségül és fiuk született, aki azután újra maga is felvette a Meniss nevet. Amikor ez a fiú tizenhat éves lett, ő is megnősült;

az ő fia is ugyanezt a nevet viselte, hogy a Meniss-ág töretlenül folytatódjék mindaddig, amíg a Meniss nevet majd ismét egy uralkodó fáraó fogja viselni. Tíz nemzedéken keresztül élt itt ez a nép, mint kis, tiszta láng a Sötétség nagy tengerében.

Mindenki - a főpaptól kezdve a gyerekekig - a földeket művelte. Halhoz nem jutottak és a fiatal üszőket leszámítva húshoz is csak ritkán, mert a legelőkből csak arra telt, hogy a tehenek tejet adhassanak, de arra már nem, hogy az ökrök meghízhassanak. Gabonát, babot és lencsét, tököt, retket, és fokhagymát, dinnyét, datolyát és gránátalmát termesztettek. Voltak kecskéik, amelyek tejéből fehér sajtokat készítettek és néha, a nagy madárvándorlások idején, hálóval elfogtak egy-egy vadmadarat, amely pihenni, meg vizet inni megállt a kis tó mellett. Ez a tó mindig tiszta és hűvös ízű maradt és ez látta el vízzel az egész települést. Házaikat kő hiányában vályogtéglákból építették és pálmalevél-zsuppal fedték be. Vásznuk sem volt, csak annyi, amennyi meg volt már a második Meniss halála előtt; és nem volt friss papirusuk sem, csak az, amit a pálmafák kérgének szálaiból készítettek. Ez azonban nem bizonyult tartósnak és összeráncosodott, úgyhogy az íródeákok inkább agyagtáblákra írtak.

A település népe megsokasodott. És mégis úgy éltek itt, mint valami saját külön kis világukban, mert a közeli látóhatáron túl a főpap nagy, láthatatlan védőfalat emelt, úgyhogy aki arrafelé tévedt, elfordult az ösvénytől és ezen a titkos körön kívül haladt tovább, anélkül, hogy tudta volna, hogy útja más irányba csapott.

Minden egyes Menisst kiképeztek Anubis papjává, hogy ha elhangzik a hívó szó, visszatérhessen és felszabadíthassa országát. És minden gyermeket öt esztendős korában megvizsgált egy látnók s aztán annak az ösvénynek megfelelően, amelyen járt, kitanították arra, hogy majdan hasznot hajthasson országának. Egyesek a templomba kerültek és ott tanulták meg, hogy különböző utakon-módokon visszahozzák az igaz tudományt a Földre, vagy hogy új élettel töltsék meg a beteg testeket, ha majd eljön az idő, ezek fogják elkergetni a hamis papokat, hogy a nép ismét elmehessen a templomokba és meghallgassa azt, amire szellemének kiterebélyesedése érdekében szüksége van, mégpedig olyan valaki ajkáról, aki elmondhatja nekik: „Én a magam tudása révén mondom néktek, hogy ez az Igazság".

így ment ez határozatba... Másoknak nyilakat kellett eregetniük és elsajátítaniuk a kard és a dárda kezelését, hogy olajsima izmaik engedelmeskedjenek akaratuknak. Az ő erejük védje a gyengéket és hatalmuk a csatában, óvja majd a népet a gonosztól. Igaz harcosok legyenek, akik a megsebesült ellenséget barátnak tekintik, akik ellenségeik asszonyait támogatásban és védelemben részesítik és ha elmennek egy új országba, építeni mennek és nem pusztítani, felszabadítani és nem leláncolni, békét, nem pedig félelmet támasztani és főleg világossággal szolgálni a sötétségükben.

És lesznek olyanok, akik majd igazgatni fogják az országot. Ezeknek kell utánanézniök, hogy a piactereken a mérlegek igazak legyenek és ilyenképpen az asszony, gyerek vagy férj, aki keze munkáját elhozza, hogy valami másra becserélje, méltányos ellenértékhez jusson.

Ezek viseljék gondját annak, hogy a víz akadálytalanul eljusson minden kerthez és semmi se gátolja életadó csörgedezését.

Ezeknek kell megtanítaniok a népet földjeik leghelyesebb művelésére, hogy a gabonaszárakon súlyos kalászok hajladozzanak.

Ezeknek kell utánanézniök, hogy senki a szolgálatában állót - legyen az ember, vagy állat - ne dolgoztassa erején felül.

Ezek ellenőrizzék, hogy az állat ne szenvedjen gazdájától, csak akkor, ha az maga is egyenlő részt vállal a szenvedésből.

Ezek gondoskodjanak róla, hogy egyetlen gyereknek se kelljen felemelt kéztől félnie, vagy éhségtől sírnia.

Ezek viseljék gondját, hogy az írnokok híven jegyezzék fel azt, amit mondanak nekik.

Ezeknek legyen gondjuk rá, hogy a csűrökben a búza ne csökkenjen tíz ölnyi magasság alá, nehogy a népnek éhínségtől kelljen félnie.

Ezek gondoskodjanak róla, hogy - ha alacsonyabb rangú ember nem tudja helyrehozni a hibát, - el ne torlaszolódjék a fáraóhoz vezető út.

És legyenek bölcsek és pártatlanok minden munkájukban, hogy az ország népe joggal mondhassa: „íme, a piactér és az igazságszolgáltatás helyeinek mérlegei oly igazak, mint Tahuti Nagy Mérlegei.

Amikor a sorban tizenkettedik Meniss tizenkilenc esztendős lett, atyja álmában közölte vele, hogy elkövetkezett az idő, amikor a Menisseknek ismét át kell venniök az uralkodást. Megmondta neki, hogy öltözzék pásztornak, menjen el Abidwá-ba és keveredjék el a nép között, hogy láthassa, milyen sorsra jutottak a Sötétség uralma alatt.

És Meniss elutazott Abidwá-ba. Látta, hogy a nagy templomokban lerombolták Anubis, Horus és Ptah szobrait és helyükbe Sekhmet szobrait állították fel. Az oszlopok közé falakat építettek, úgyhogy minden homályba borult, csak egyetlen fénysugár tűzött át a tető egy résén és ez világította meg Sekhmet szemét, amely valami gonosz hatalommal élőnek látszott. Ahol valamikor a tanácsadó pap ült, most egy torzfejű, hájas, felfúvódott testű fiú terpeszkedett és ennek az ajkáról jöttek az összefüggéstelen szavak, amelyeket az elkorcsosult testen uralkodó gonosz szellem sugallt. A trónemelvényt, amelyen ült, az áldozatok vére mocskolta be. Ott, ahol valamikor a templom fürdőmedencéje állott, most krokodilusokat tartottak és ezek közé vetették azt, aki szót mert emelni a papok ellen.

Meniss azután elkeveredett a nép között a piactéren és látta, hogy a mérlegen a búzát kővel tetézik és hogy a gyümölcs csak a kosár legtetején

egészséges, lejjebb azonban már férges és rothadt. S azt is észrevette, hogy szegények földjei elsenyvednek víz hiányában, mert a csatornák a hatalmasabbak ellenőrzése alatt állhak. És látott barmokat, amelyek hátát gennyező sebek borították. Szemét és rothadó étel hevert az utcákon, hogy szinte lélegzeni sem lehetett a legyek miatt, amelyek rajokba szálltak a gyerekek szeme körül és megdézsmálták szűkös eledelüket, de letelepedtek a csecsemők szájára és a fáradt anyák sovány, beesett mellére is.

Mindenfelé az elégedetlenség morgását hallotta, de ha valaki megszólalt, csak óvatosan beszélt, nehogy a templomnak valamelyik kémje meghallhassa.

Meniss ezután a kaszárnyákat kereste fel. És megállapította, hogy a kapitányok arany mellpáncélokat viselnek, mert vesztegetések révén meggazdagodtak. Maguk a katonák azonban egyszerű emberek, akikben nincs alattomosság és a gonosz tanítás hamar elhalványul és elsorvad bennük éppúgy, mintha egy mérges növényt száraz homokba ültetnek el. És Meniss beszélt velük, kapitánynak adva ki magát az elégedetlenkedő Északról. Mire azt felelték neki, hogy ha ismét jog szerinti vezér állna az élükre, szívesen követnék a gonosz papok ellen. És Meniss megmondta nekik, hogy egy titkos helyen igazi fáraójuk már készen áll arra, hogy kivezesse őket az elnyomatásból - arról ismernek majd rá, hogy az ősi Fehér Koronát fogja viselni, kezében pedig Meniss Pásztorbotját és Korbácsát fogja tartani. A katonák pedig megígérték neki, hogy ha meglátják igaz fáraójukat, követni fogják és kisöprik a gonoszt országukból, mint ahogy a tisztító tűz elkergeti a dögvészt a szántóföldekről.

Meniss pedig meghallotta, hogy a papok a következő holdtöltekor újabb báb-királyt szándékoznak a trónra ültetni. Értesítette tehát álmában a főpapját és megmondta neki, hogy népe gyorsan igyekezzék Abidwá-ba és várjon rá a városon kívül, ahol majd csatlakozik hozzájuk.

És a nép eljött. Ekkor Meniss első ízben vette kezébe a Korbácsot és derekára kapcsolta az arany övet, amelyet nagy elődje testéről mentett meg valaki, aki szerette és aki azt élete kockáztatásával hozta el a telepre.

Fáraói díszben, kétszáz harcostól kísérve lépett be a katonák udvarára. És azok vezérükként üdvözölték. Aztán végigvezette őket a városon. A férfiak és nők örömkiáltásokkal üdvözölték a felszabadítót. Mikor a templomba ért, megállította követőit és magányosan ment fel a lépcsőkön. Ott állt papjaitól körülvéve Sekhmet főpapja. S mialatt a nép mélységes csöndben figyelt, Meniss és a főpap akaratereje birtokrakelt egymással. Mozdulatlanul álltak, csak a hatalmuk harcolt egymással és akaraterejük úgy sütött ki a szemükből, mint egy-egy fehéren izzó vasrúd. Meg sem moccantak, de az erőfeszítéstől ellepte őket a verejték. Végül a főpap megingott és mintha

csak hatalmas kezek nyomták volna le, leroskadt a fáraó lábához és vonagló testtel nyúlt el a lépcsőkön.

Sekhmet többi papja, - miután látták, hogy legnagyobbjuk megszégyenült és akaratereje megtört, mint egy repedt kard - menekülni próbáltak. Útjukat azonban előreszegeződő dárdakerítés zárta el, amely lassan közeledve, némán, mint a növekvő áradat, hajtotta őket a vízmedence felé, míg végül lábuk nem talált támasztékot hátrálás közben és követték áldozataikat a krokodilusok közé.

Az utolsó Meniss szelíden és bölcsen kormányozta országát ötvenhét esztendőn keresztül és uralma alatt kivirágoztak az első Meniss tervei. Népe terebélyesedett a Fény alatt, mint a búzaföld a napon, mert a templomok igaz templomokká váltak, ahol a szellemben elepedők csillapíthatták szomjúságukat a tudás vizével. Az ország igazságosztása méltó lett Tahuti Mérlegéhez, a csűrök tíz ölnyi magasságban megteltek és senkinek sem kellett félnie szükségtől, sem igazságban, sem kenyérben.

És noha Meniss sokáig élt földi években, halála napjáig mestere maradt a harci szekérnek és félelmetesen kezelte a dárdát. Amikor pedig meghalt, egész népe egészen a legfiatalabbig, érezte azt az elhagyatottságot, amelyet az ismer, akinek atyja elhagyta a földet.

*

Még gyermekkoromban hallottam Meniss történetét, most azonban, hogy Ney-sei-ra elmesélte, olybá tűnt, mintha a jelenetek megelevenedtek volna a szemem előtt. Megkérdeztem ennek okát, mire azt felelte: - Elolvastam ezeknek az eseményeknek a feljegyzéseit, emlékezetem tömlőjében tehát pontosan megmaradtak. Az elmúlt éjszaka, mialatt aludtunk, emlékezetemnek ezt a részét megosztottam veled és így ez a történet most a te tudatodnak is valóságos részévé vált.

Megkérdeztem tőle, hogyan lehet megosztani az emlékezetet, mire így felelt: - Képzelj el két vizescsuprot, amelynek mindegyikében egy-egy hal úszik. A hal jelképezi a tiszta szellemet, a víz pedig az emlékét mindazoknak az élményeknek, amelyeken a szellem keresztülment. Minden szellemet élményei határolnak, mint ahogy a hal világát is a víz határolja, amelyben úszik. Most képzeld el, hogy a két csuporban álló vizet összeöntik egy nagyobb edénybe, úgyhogy most mindegyik hal éppoly szabadon úszhat a másik csupor vizében, mint a sajátjában. Ugyanígy válhatik kellő akarattal eggyé az emlékezetünk is és szellemed így osztozhatik az én élményeimben. Egyelőre azonban még nem jött el az idő, amikor ezt segítség nélkül megteheted.

ÉJSZAKA ANUBIS SZENTÉLYÉBEN

Három esztendőt töltöttem a templomban, amíg Ney-sei-ra kijelentette, hogy ettől kezdve minden holdtölte éjszakáján ellenőrizni fogja emlékezetem haladását, mialatt a Békesség Szobáinak egyikében Anubis szentélye mellett alszom. Ezek a szobák varázserővel vannak megtisztítva, úgyhogy semmiféle szellem be nem hatolhat oda test nélkül. Ez védekezésből van így, hogy valamely gonosz szellem, aki szeretné bemocskolni az istenek tükrét, ne leshesse meg azt a pillanatot, amikor visszatérünk testünkbe, mert ez az a pillanat, amikor a szellem a legsebezhetőbb és amikor az emlékezetet a legnehezebben lehet megőrizni.

Mialatt aludtam, Ney-sei-ra sok helyre vitt el a Földről és figyelte, hogyan dolgozom irányítása alatt a Fényben. Reggel aztán, amint felébredtem, elmondtam neki, mi mindenre emlékszem; ő viszont közölte velem, hogy mit tükröztem vissza híven, mit torzítottam el földi gondolataimmal és miről nem hoztam vissza egyáltalán feljegyzést.

Az első éjszakán, amit a szentélyben töltöttem, hosszú ideig tartott, amíg elaludtam. Egyedül voltam a templomban, mert a tanítványok lakrészei és a papok házai a belső falon kívül fekszenek. Szobámat vastag függöny választotta el a szentélytől. Ablak nem lévén, amint kioltottam a mécsest, - amelyet nem gyújthattam meg újra - rámsúlyosodott a sötétség. Erre a sötétségre gondoltam, meg a szobrokra, amelyek az oszlopok között maguk elé merednek. Surranó neszt hallottam és félni kezdtem. Reméltem, hogy csak valami madár röpült be a szentélybe. Ezelőtt soha nem tudtam, hogy milyen sötét lehet egy szoba. Teljesen mindegy volt, akár lehunytam, akár nyitva tartottam a szememet. Sohasem aludtam még akárcsak elfüggönyözött ablak mögött sem, úgyhogy most azt éreztem, mintha a falak összeszűkülnének körülöttem és a szoba oly kicsivé válnék, mint egy szarkofág. Közeljártam ahhoz, hogy kiszaladjak az udvarra, a barátságos holdfényre - de tudtam, hogy ha ezt megtenném, csalódást okoznék Ney-sei-ra-nak. Kíváncsi voltam, vajon lesz-e valaha is elég erőm ahhoz, hogy átessem a beavatáson, amikor is négy napot és négy éjszakát kell majd magányosan töltenem sötétségben és csöndben és mielőtt visszatérnék testembe, át kell esnem a nagy megpróbáltatásokon, amelyekbe belepusztulok, ha meg nem állom a helyemet.

Ismét hallottam a suhanó neszt és a szívem mélyén arra gondoltam, hogy talán nem is madártól, hanem kígyótól származik. A nesz visszhangzott, de nem tudtam megállapítani, hogy honnan ered. Hangosan mondtam: - Sekeeta, gyáva vagy! - csak azért, hogy bebizonyítsam önmagamnak, hogy nem vagyok gyáva. Aztán meg azt kívántam, hogy bárcsak ne

szóltam volna hangosan, mert most meg olybá tűnt, mintha rám rontott volna a csönd: olyan mélységes némaság, mintha ismeretlen ujjak dugaszolták volna be a fülemet. Reméltem, hogy Ney-sei-ra alszik és így várakozik reám. Nagyon erősen gondoltam reá és ugyanakkor bátorságért fohászkodtam Horushoz...

Mikor felébredtem, Ney-sei-ra ott ült az ágyam mellett és várta, hogy meghallgassa az emlékeimet. De annyira örültem, hogy látom őt és feleszmélek az éjszaka eltűntére, hogy álmaim emlékezete elsuhant és semmivé foszlott. Azt hittem, Ney-sei-ra elégedetlen lesz velem. De még nem ismertem a megértését. Elmondta, hogy a szentélyben eltöltött első magányos éjszakája után a templom sok növendéke - kissé ráeszmélve arra, hogy mit jelenthet a beavatás - visszatért családjához és lemondott a papi hivatásról.

AZ EMLÉKEZET ELSŐ PRÓBÁJA

A következő alkalommal, amikor a szentélyben aludtam, testemben való visszatértem után már sok mindenről tudtam beszámolni Ney-sei-ra-nak.

- Először elmentem egy szegény asszony házába, akinek beteg volt a gyereke. Nem tudta, hogy a gyereknek mi a baja és attól félt, hogy meghal. Mikor a kimerültségtől elaludt az ágy mellett a padlón, közöltem vele, hogy gyermeke valami mérges növényt evett, amikor a kecskéket kihajtotta a legelőre, tehát itasson vele egy csésze édes olajat és tegyen a gyomrára meleg vízbe áztatott ruhákat, hogy a fájdalmat csillapítsa, végül, hogy három óránként etessen a gyerekkel meleg tejbe mártogatott kenyeret és akkor a méreg hamarosan eltűnik és a gyereke megint jobban lesz.

Ney-sei-ra megkérdezte: - Mi volt a gyerek, lány vagy fiú? És melyik országban éltek?

- Azt hiszem fiú volt, de nem vagyok biztos benne. Nem ismerem az országot sem, csak annyit tudok, hogy a dombokat alacsony fű borította.

- Fiú volt, a hely pedig Mínoas, öt napi hajóútra attól a szigettől, amelyen a király is lakik.

- Azután felkerestem egy embert, aki éheztette az ökreit és tőgyig érő trágyában tartotta őket, ahol is a legyek fürtökbe rajzottak a kisebesedett bőrükön. Megjelentettem előtte egy aranyszarvú fehér bikát, amely így szólt hozzá: „Én vagyok az ökrök istensége. Amiért kegyetlenül bántál népemmel, álmodban mindig mocsokba fogsz feküdni és válladon igát viselsz mindaddig, amíg minden sebük be nem gyógyul". Nem tudok visszaemlékezni rá, hogy ki volt a férfi és hol történt ez.

- Shezzak a neve és Zumá-ba való. Már öt éjszaka felkerested és intetted irgalmasságra. De nem akart hallgatni rád, tehát szavaknál erősebb tanítás-

ra van szüksége, mert nem tudja átérteni barmainak kínlódását, amíg azt maga is meg nem osztja velük.

- Aztán elmentem valahová, de nem tudom hová. Megpróbáltam áthaladni egy szűk ösvényen, utamat azonban valami szörnyűséges krokodilushoz hasonló félelmetes teremtmény torlaszolta el. És amikor nekemrontott, sarkonperdültem és elszaladtam, majd rémületemben felébredtem.

- Ez egy gonosz szellem műve volt, hogy visszazavarjon testedbe és megakadályozza a munkádat. Ismerem ezt a félelmet, amit ilyen dolgok tudnak kelteni. Legközelebbi alkalommal azonban ha ilyen jelenséget látsz, igyekezned kell tovább haladni és megfeszíteni akaraterődet, hogy a jelenség összezsugorodjék lábaidnál. Ha túl erősnek bizonyul számodra, hívj engem segítségül. Bátorságodat úgy használd, mint kardot és pajzsot és akkor támadóid el fognak szaladni előled, mert a Sötétség valamennyi teremtménye fél a Fénytől...

- Aztán újra elaludtam és eljutottam a Gyerekek Helyére. Két kis nyomorék apróságot megtanítottam, hogy nem kell sántikálniuk, hanem versenyt is futhatnak egymással... és még más dolgok is történtek, amikre azonban nem tudok visszaemlékezni. Azt hiszem, meséket is mondtam nekik. Egy kislánynak pedig homokból házat építettem.

- Emlékezzél csak: már azelőtt is gyakran jártál te azon a helyen és eljátszadoztál a gyerekekkel, akik mosolyogtak alvás közben, mert olyan boldogokat álmodtak...

- És végül emlékszem, hogy felkerestem egy férfit, aki éppen akkor halt meg. Közöltem vele, hogy most már felszabadult a Földtől. De kinevetett és őrültnek nevezett. Felkapott egy követ, megcélzott vele egy fát és így szólt: „Még most is kísértetnek nézel? A kísértetek nem egyebek az emberi képzelet szülötteinél, vagy legjobb esetben is ködös árnyak, amelyek zokognak a szélben. Én élek... miféle ostobaság hát az, hogy halottnak nevezel! Hiszen már a sebem is begyógyult, még csak a forradása sem látszik!" És hiába beszéltem hozzá szelíden, csak kinevetett. Én meg azt mondtam: „Azt állítod, hogy még mindig a Földön vagyunk: nos, nézd hogy repülök, könnyebb vagyok mint a madár!" És akaraterőm segítségével föléje szárnyaltam. De még mindig nevetett és azt állította, hogy ez valami bűvészfogás, vagy pedig valami különös fantasztikus álom lehet. Talán túl sok bort ivott és most mindezt álmodja... Egy csapszéki verekedésben ölték meg azon a szigeten, ahol Minoas tengerjáró hajóit építik és a neve Raxares.

- Erre helyesen emlékeztél - jelentette ki Ney-sei-ra. - Tisztán és részletesen hoztad vissza; semmit sem fűztél hozzá és semmit sem értettél félre. Legközelebb ha újra alszol, keresd fel ismét, mindaddig, amíg nem eszmél rá a valóságra és meg nem tudja, hogy hova jutott.

- Miért nem akarta elhinni, hogy meghalt?

- Az ő országában az emberek nem tudják, mi a halál. Azt hiszik, hogy ha orrukon keresztül nem szívják be többé a lélegzetet, elérkeztek a tudat végére. Miután tehát még mindig élve találják magukat, azt hiszik, hogy nyilván még mindig a Földön élnek. És e gondolatuk folytán még mindig érzik a földi kötöttségeket, amelyektől fel kellene szabadulniuk... Végül is fog majd hallgatni rád, csak az még időbe telik.

A NAGY KÉZMŰVESEK

Megkérdeztem Ney-sei-ra-t, hogy a Nagy Kézművesek miképpen alkották meg a Földön az Élet Edényeit. - Mielőtt bármely élőlény először jön a földre - mondta - annak meg kell formálódnia alkotója agyában. És alkotójának gondolatában egyszerre, egész bonyolultságában kell kialakulnia. Majd földi jellegzetességekbe kell öltöznie, hogy emberi szem számára láthatóvá váljék.

- Amikor az íródeák egy képet rajzol, előbb az egyik vonalat rajzolja meg, aztán a másikat, míg végül valamennyi különálló vonal együttesen kiadja azt a képet, amit elméjében lát. Ha kézműves módjára dolgozna, akkor az egész képet teljesen és minden részletében tökéletesen kellene elméjében tartania és egy szemvillanás alatt kellene megalkotnia szobrát, annak minden részletét agyában kellene tartania, úgy, mintha ezernyi egymásba folyó kör határolná és minden kör kerületének minden egyes pontja ugyanabban a pillanatban azon a helyen lenne, ahol a körvonalat képzeli. Pedig a szobor csak külső burok, - fából vagy kőből - amelynek nincs bőre, se húsa, se szíve, se életet közvetítő csatornázata.

- Most gondold el, mi a teendője egy alkotónak, ha meg akarja formálni egy oroszlán testét. Nemcsak mindazt kell tudnia, mit a szem láthat, hanem tisztában kell lennie az erek és a gyomor, a szív, a tüdők és a belek, az izmok, a vér és ezer más dolog bonyolult működésével, ami mind szükséges ahhoz, hogy az oroszlán élhessen: az ezernyi ezer szőrszállal, amely bundáját és sörénye királyi ragyogását alkotja; az élőszemekkel, ezekkel a varázslatos tükrökkel, amelyeken keresztül szelleme kinéz a külvilágba; füleivel, melyeken keresztül megismeri a szelet... Most hunyd be a szemedet és képzeld el ezt az oroszlánt... Látomásodnak összefogóbbnak kell lennie, mint a napfénynek, mert a nap megfürdet ugyan fényben egy követ, de annak egyik fele árnyékban marad. Az alkotónak azonban ismernie kell minden hajszál helyét, minden vércseppet és mindezt egyenlően megfürdetnie akaraterejének ragyogó fényében, hogy az egészet egységesen és egyszerre láthassa. És akkor még feladatának csak negyedrészét végezte el.

Most aztán hatalmával földi formába kell öntenie, hogy befogadhassa az életet, amelyből alkotódott. Ugye ez bonyolultnak hangzik?

- Rettentő bonyolultnak!

- Annál méltóbb az istenekhez, akik végbeviszik.

- Örülök, hogy nem pocsékolják idejüket olyan dolgok alkotására, amit meg tudok érteni... Egy hangyát sokkal könnyebb megalkotni?

- Talán valamivel. De bár a hangyát kicsinynek látjuk, a nagyság - a Földtől távol - csupán a gondolatnak egy formája. Nem lehet tehát azt mondani, hogy egy oroszlán nagyobb, mint egy hangya, csak akkor, ha földi fogalmakban gondolkodunk róluk. Mert bár a hangya rövidebb, mint a kisujjad hegyén a köröm, alkata pontosan megfelel annak a célnak, amelyre teremtődött és ha önmagáddal arányos méretben látnád, rájönnél, hogy milyen rettentően bonyolult.

A BÚZAFÖLD LAKÓJA

Egy napon végigsétáltam egy ösvényen a termőföldek között, aztán bementem a búza közé, hogy vérvörös pipacsokat szedjek - a harcosok virágát - hogy megkoszorúzzam velük a templom oszlopait, mivel éppen apám nagy győzelmének évfordulója volt. Forrón sütött a nap, messzire elkószáltam és nagyon fáradt lettem. Leheveredtem a búza közé és elaludtam.

Nagy erdőségben találtam magam. Fejem fölött a fák sima törzsei egész az égig nyúltak. Ahogy mentem e között az élő oszlopsor között, egyszerre csak megláttam egy állatot, amely akkora volt mint egy oroszlán, de egyébként mezei egérre hasonlított. Beszélgetni is tudtunk, mert ismertem a gondolatait. Megkérdeztem, hogy hívják, mire azt felelte: „A Búzaföld Lakója". Ekkor ráeszméltem, hogy elhagytam testemet és hogy az a rengeteg, amelyen most keresztülhaladok, tulajdonképpen az a búzaföld, amelyen elaludtam.

Kinyújtottam a kezemet és megérintettem az egeret. Az egér engedte, hogy simogassam, akárcsak kedvenc lovam lett volna. Szeme nagyobb volt, mint egy gazelláé, bajsza meg ezüst rudacskára emlékeztetett. Megkérdeztem, hol lakik, mire az egér odavezetett egy oszlopnagyságú sima búzaszárhoz és megmutatta a fészkét. Ott álltam mellette a lágy és kerek csőszerű szárban, amely meg-meghajladozott az elfutó szellőben. Az egér figyelmeztetett a Mezők Veszedelmes Árnyékára: félénken meg kell húzódni, amikor a halál zuhog az égből. És arra is figyelmeztetett, hogy el kell bújni és nem szabad áthaladni nyílt térségen, amíg be nem sötétedik.

Azután búcsút mondtam az egérnek és tovább mentem az utamon. A fejem fölött a szél kifeszítette a skarlátvörös pipacsszirmok selymes vitorláit.

Aztán megpillantottam egy fűvel benőtt falat és ahogy átnéztem fölötte, látta, hogy egy fészek, amelyben három hatalmas tojás fekszik. Hirtelen szárnycsapások kavarták föl körülöttem a levegőt: az anya-fürj tért vissza a fészkéhez. Látszólag észre sem vett engem és nem érezte, amint kezemmel simogattam a feje tollazatát. Tudtam, hogy azt figyeli: hogyan kopognak a kis csibéi, amint megpróbálnak utat törni kifelé a tojásokból. Hosszú ideig ült rajtuk és szerette volna már látni az éhes csőröket, amint tátognak feléje, amikor az eledelt hozza nekik.

Felébredésem után hosszú ideig töprengtem álmomon. Miért feledkezünk meg arról, hogy méretek csak akkor léteznek, ha földi formák fogalmaiban gondolkodunk? Zeb, aki inkább levágatná a jobb kezét, mintsem, hogy bántalmazza Natee-t, semmi különöset nem talál rajta, ha látja, amint egy ölyv lecsap egy egérre. Pedig a molylepke ugyanolyan értékes műve Ptah-nak, mint egy sebes járású paripa. Azt hinni, hogy a terjedelem összefüggésben áll az értékkel, ugyanolyan, mintha valaki a magassága és nem a szavai miatt figyelne egy emberre. A legmagasabb épületek nem szebbek, mint egy virág és húsz hárfa sem szól édesebben, mint egy éneklő madár. Minden dolgot úgy kell megítélnünk, mint önmagunkat, mert hiszen egyszer mi is átéltük az ő életüket, előző utunk alkalmával, amikor Ptah kezéből kikerültünk.

A TEMPLOMI ÍRNOK

A templomban töltött ötödik esztendőmben tizenketten voltunk tanítványok, akik Anubis útját jártuk és összesen negyvenen olyanok, akiket „nézésre" tanítottak.

A „néző" azt gyakorolja, hogy el tudja hagyni a testét azáltal, hogy ránéz valami éles fénypontra. Ez a fénypont néha egy lángnyelv, legtöbbször azonban maga a napsugár, amint egy fényezett ezüst csészéről visszaverődik. A „néző" számára - bár elhagyta testét, - olybá tűnik, mintha azok a dolgok, amelyeket a Földtől távol lát, látomásszerűen jelennének meg a csészében. A „nézők" csak a Föld szellemi árnyékoldalát látják. Ok ügyelnek országuk határai fölött, hogy valamely betörés ne érjen bennünket készületlenül. Arra is felhasználják őket, hogy üzeneteket váltsanak az egyes templomok között. Ezen a módon a hírek több napi utat tehetnek meg annyi idő alatt, amennyibe az telik, hogy egy pap elhagyja a testét és a távoli néző-leány előtt a csészében a látomás megjelenjék. Egyes üzenetek számára jelképeket használnak, amelyeket valamennyi templomban ismernek. Minden nagy városnak is meg van a maga jelképe. Ha például egy abidwa-i néző-leány előbb egy pásztorbotot, aztán egy sáskát lát, akkor

tudja, hogy dögvész ütött ki a Királyi Városban. Ha kőszáli kecskét és lehántott tengericsövet lát, tudja, hogy Na-kish helyőrségének gabonára van szüksége. Veszély idején a főbb templomokban három leány nézi egy ezüst gúla három oldalát és ha mindhárman ugyanazt a látomást látják, akkor nyilvánvaló, hogy látásuk tiszta és zavartalan.

E közül a negyven tanítvány közül hármat választottak ki „Maat nézői"-vé. Ezek közé tartoztam én is. Ney-sei-ra megtanított, hogyan hagyhatom el testemet eleinte azáltal, hogy valami éles fényre nézek, majd egyszerűen csak akaraterőm révén, minden külső segítség nélkül. Végül már oly szabadon tudtam járni-kelni, mintha testem aludt volna, ugyanakkor pedig nyelvem megörökítette mindazt, amit testemtől távol cselekedtem és láttam. Nemcsak a Föld árnyékoldalára utaztam, hanem mindazokra a helyekre is, amelyeket csak szellemem az álomutazás során elérhetett. És Ney-sei-ra arra is megtanított, hogyan olvassam feljegyzéseimet, míg végül esztendőkre tudtam visszanézni és láttam magamat, amikor még más országokban éltem és más nyelveket beszéltem. Visszaemlékeztem száz meg száz gyermekkoromra és száz meg száz halálomra, oly pontosan, mintha minden egyes elmúlt pillanat az élő jelen lenne.

Bár arra vissza tudtam emlékezni, hogy testem beszélt akkor is, amikor távol voltam tőle, visszatérésem után már nem tudtam részletesen visszaidézni mindazt, amiket mondtam. így hát szavaimat egy írnok jegyezte fel. Mikor aztán felolvasta szavaimat, ellenőriztem, vajon pontosan jegyezte-e fel azokat a dolgokat, amelyeket láttam.

Az írnokok közül az egyik, *Thoth-terra-das,* a barátom volt. Munkánk végeztével gyakran elbeszélgettünk. Oreg volt már és negyven éve írnokoskodott a templomban. Bár nem rendelkezett papi gyakorlattal, mint a papok írnoka, sok bölcsességet jegyzett meg magának, szavakkal úgy bánt, mint a rajzolóíródeák a színekkel: szavakkal festette meg azokat a dolgokat, amelyeket látott, úgyhogy mások is szinte a szemük segítségével fogták fel.

Gyakran mondta, hogy úgy válogassam össze a szavakat, mintha aranymíves lennék, aki egymáshoz illő gyöngyszemeket keres össze egy nyaklánchoz és mérlegeli színüket, csengésüket és alakjukat és úgy fűzzem fel őket gondolataim fonalára, hogy agynak és fülnek egyaránt gyönyörűségére szolgáljanak.

- Az igazság istennője - mondta egyszer nekem - mezítelen szépségben járkál égi köreiben, amikor azonban leszáll a Földre, szavakba kell burkolódznia. Akadtak bölcs emberek, akik felismerték őt, de közönséges durva gyapjútunikába öltöztették és kezének ezüstös szépségét tompaszínű, buggyos, ormótlan ujjakba rejtették. Holott finom gyolcsruhákat kellett volna szőniök számára, hogy ragyogása kisugározzák az emberek felé, mint ahogy a fény átragyog egy alabástrom-lámpáson.

- Bár öreg vagyok és régóta írnokoskodom, csak a papok szavaiból ismerem őt. A papok szava azonban nehézkesen hangzik és nem tudja pontosan megmutatni az istennő képét a szívemnek. Övék a tudás, enyém a szavak szövevénye. Ha megtudnánk osztani egymás tehetségét, akkor látnák az emberek igazán az istennő ritka szépségét és valamennyien követnék őt azon az úton, amelyen vezetni akar bennünket.

- így hát szavaimat csak a hála fonalára fűzhetem, azért, hogy a Föld ilyen gyönyörű... hogy a tenger álmosan mormol, hogy az öreg folyondár türelmesen kúszik, hogy a napfény olvadt aranya áttör a ködön, hogy a hegyek türelmetlenül ágaskodnak az égbolt felé... és ebből keletkezik a gondolataimból faragott nyaklánc, amelyet azonban nem hevít át az istennő érintése, akinek kedvéért csináltam.

- Sekeeta, a te kapud néhány rövid év múlva megnyílik az istennő előtt. Akkor jusson majd eszedbe, hogy a szó az egyetlen kapcsolat azok között, akik itt élnek a Földön és aközött a tökéletesség között, amelyet nem láthatnak. Könyörögj tehát Ptah-hoz: tegyen téged bölccsé szavakban, hogy az Igazság illően megkoronázva járjon a Földön. Belémsugallta a szavak szeretetét. Mert nem elég azt mondani: „A halál szelíd". Azt kell érzékeltetni az emberekkel, hogy a halál tulajdonképpen elveszített kedvesük, akit igyekeznek újra megtalálni. Aztán megmutattam Thoth-terra-das-nak azokat az apró kísérleteimet, amelyeket annak kifejezésére csináltam, amit szívem szépnek és igaznak talált:

Kedvesem van, de nem tudom,
milyen hosszú az út, mely ajtajához vezet.
Ha kinyitja előttem ajtaját,
hárfák és fuvolák szavánál édesebb
zene csapja meg fülemet.
Ha éhség kínoz
gyümölcsöket ad nekem,
ízesebbeket, mint a füge, vagy a gránátalma.
Ha szomjúság epeszt,
hűvös bort ád kedvesem,
mely jobban frissít, mint a királyi pincék bora.
Ha fáradt vagyok, illatos olajjal ken meg
és a fáraóénál finomabb sarut húz lábamra.
Ha bánat emészt,
könnyeimet örömkönnyekké változtatja.
És ahogy sietek feléje,
azt remélem az út minden kanyarulatánál,
hogy meglátom, amint várakozik rám,

üdvözlésül felémnyújtott karokkal.
Mert már alig várom,
hogy házában békében megpihenhessek.
Kedvesem gyönyörű szép,
szeme szelíd és segítő keze erős.
Utána vágyakoztam mindvégig
magányos napjaimon a Földön,
mert oly szívesen fogadott már oly sok utam után.
És kedvesem neve: a Halál.

Thoth-terra-das-nak nagyon tetszett a költeményem, de megjegyezte, hogy túl hosszú és sokkal jobb lenne, ha így végződnék:

... Azt remélem az út minden kanyarulatánál,
hogy meglátom, amint üdvözlésül kinyújtja felém karjait,
mert már alig várom,
hogy házában békén megpihenhessek.
Tudjátok-e kedvesemnek nevét?
Az ő neve: Halál.

- Nem vagyok biztos benne - mondtam - hogy egyetértek veled. De ha rövid verset akarsz, azzal is szolgálhatok:

Egy éhező azt álmodta, hogy lakománál ül,
egy vak zenész azt álmodta, hogy a csillagokat látja,
a legyőzött harcos győzelemről álmodott,
és mikor felébredtek, minden igaz lett,
mert álmában mind a három meghalt.

- Ezt már szépnek találom - dicsért meg. - Sohse felejtsd el, hogy helyesebb egy karkötőt csinálni, amely pontosan ráillik a csuklóra, mint egy olyan hosszú nyakláncot, hogy a viselője megbotoljék benne.

AZ EMLÉKEZÉS MÁSODIK PRÓBÁJA

Ahogy telt-múlt az idő, emlékezésem mind tisztábbá, mind részletesebbé vált. Egy este, mielőtt elaludtam volna a szentély mellett, Ney-sei-ra meghagyta nekem, hogy két órával napkelte után térjek vissza a Földre. Reggel azután, amint felnyitottam a szememet, ott láttam ülni az ágyam mellett. Várta a beszámolómat...

- Először is felkerestem egy gazdálkodó feleségét, aki jószívű, de csacskanyelvű asszony volt. Szerette a férjét, de gyakorta szidalmazta, amiért lustálkodott, vagy teleitta magát sörrel, vagy ha a földek öntözése után nem hagyta odakint az ajtó előtt a saruit, hanem besározta a padlóra terített sásfonatot. Férje fel sem tudta ismerni szeretetét, mert azt eltakarta előle a tüskés szavak bozótja. így hát egyre többet gondolt a teheneket fejő lányra, aki szelíd volt és csak csodálattal a nyelvén szólt hozzá. Az asszony elalvása előtt fohászkodott, hogy férje szerelme térjen vissza hozzá.

- Elvittem egy helyre őt ahol egy égetett téglákból rakott fal emelkedett. A fal olyan magas volt, hogy éppen csak átláthatott a peremén. A túlsó oldalon megpillantotta férjét, amint aludt egy fügefa árnyékában; mögötte tétlenül feküdt az ekéje, mellette meg egy üres sörtömlő hevert. Rögtön rákiabált: „Lusta! Ha az ekéd járna olyan gyorsan, mint amilyen gyorsan a sör lecsorog a torkodon, gazdag ember lennél és alvásod az érdem és nem a lustaság jele lenne". És miközben beszélt, a fal egy újabb téglasorral növekedett.

- Sebek - szóltam hozzá - látod-e: a fal, amely közted és férjed között oly magasra emelkedett, hogy már el sem érheted őt, még egyre növekszik, annyira, hogy már szemed elől is eltakarja? Ennek a falnak minden téglája nem más, mint egy-egy balga szavad. És amint a faltól már nem is látod többé, ugyanúgy nem lát ő sem téged. Magányosságában tehát ráfanyalodik a teheneslányra. Mostantól kezdve jól gondold meg a szavaidat, mielőtt beszélsz. Csak olyanokat mondj, amiket magad is szeretnél hallani olyasvalakitől, akit szeretsz. Ne építsd még magasabbra ezt a választófalat és meg fogod látni, hogy szívednek szeretete előtt összeomlik, mint ahogy az áradás elmossa a nyers vályogfalat... - Azt hiszem, meg fogja szívlelni a szavaimat, mert a kép, amelyet láttattam vele többet ért, mintha csupán szavakkal adtam volna tanácsot. Az asszony a Deltában lakik, egy napi utazásra a tengertől. Házának öt szobája van és három szikamor-fa állt az ajtaja előtt. Helyesen jegyzetem meg?

- Igen. És fohászkodására bölcsen választoltál.

- Aztán elmentem abba az országba, amely nyugat felé fekszik a nagy óceánon túl, arra, ahol valamikor Atlantis volt. Ott egy nagy erdőben kódorgott egy ember, aki aranyat keresett. Legutóbb nemes emberként született a Földre, de nem törődött népe jólétével és azok, akiket gyermekeiként kellett volna tekintenie, keservesen megszenvedték közömbösségét. Az öntözőcsatornák eldugultak és így ott, ahol gazdag földeknek kellett volna elterülniök, csak mocsarak álltak, amelyekből esténként láz terjengett. Mikor meghalt, rájött, hogy elmulasztott segíteni azokon, akiknek barátja kellett volna, hogy legyen. És azt kérte, hogy mivel engedte népét láztól elpusztulni, a Földön gyógyíthassa azokat, akik hasonló szenvedéseken mentek

- Mostani, rákövetkező életében, egy útépítőmester legidősebb fiaként született meg. Tizennyolc esztendős korában elhagyta apja házát és hosszú útra indult, mert tudta, hogy van valami, amit meg kell találnia, csak éppen azt nem tudta hogy mi ez a valami. Azt hitte, hogy talán az arany, mivel majd kisegítheti embertársait. Hetekig vándorolt nagy erdőségeken keresztül, ahol vadul burjánzó falként zárták el előle a napot. Aztán őt is leverte lábáról a láz. Eleinte, amikor testét rázta a hideg, meleg takarók után vágyakozott. Majd mikor a láz kiütötte, vágyakozott az alkonyatban elhűvösödő tenger, meg a hideg csuporban úszó gyümölcslé után. Azt hitte, elérkezett halála órája és még a saját szenvedésére sem tud orvosságot találni.

- A láz következtében képessé vált túllátni a földi dolgokon, mintha csak egy időre látnokká vált volna. így hát magamra vettem képmását, ő meg azt hitte, hogy valami látomásban látja: mit kell tennie, hogy meggyógyítsa betegségét. Odamentem egy fához, a *kahan-íához,* amely ott ált a közelben fekvőhelye mellett; lehántottam a kérgét és megfőztem vízben a rőzserakáson álló agyagcsuporban. Hosszú főzés után kortyoltam belőle egyet, majd felkiáltottam: „íme, a láz kiszállt a csontjaimból és megint egészséges vagyok!" Aztán eltűntem előle. De figyeltem, ahogy odamászik a fához és ebből tudtam, hogy visszaemlékezett a látomására. Most megtalálta a gyógyszert arra a lázra, amelyet valamikor miatta mások elszenvedtek. És így helyrebillentek a Mérleg serpenyői. Ney-sei-ra nagyon megdicsért, én pedig boldog voltam, hogy ez az ember közbenjárásom révén megtalálhatta azt, amit oly régen keresett. És könyörgésére az istenek rávezették azoknak a csodáknak egyikére, amelyet az emberiség istápolására alkottak a Földön.

- Aztán felkerestem egy asszonyt, aki halálos ágyán feküdt. Sok napi járásra lakott Minoas népének legészakibb határán túl. Országának emberei tudatlanok s azt hiszik, hogy ha meghaltak, az élet emléke egy rövid időre még körüllengi a testet, annak azonban csakhamar vissza kell térnie az anyaföldbe, ahonnan jött, éppúgy, mint ahogy a rövid időre tömlőbe zárt víz is feloldódik, amikor visszakerül a folyóba.

- Ennek az asszonynak volt egy fia, aki elvágyakozott a látóhatáron túl fekvő ismeretlen országokba. Elhagyta tehát otthonát és elvándorolt távoli földekre. Egy ideig halászemberek között élt, akik azt a keményhéjú halat gyűjtik, amelyből a lila festék készül. Közöttük élve összeakadt egy olyan hajó kormányosával, amely festéket és cédrusfát szállított Kam-ba. Ez a kormányos beszélt a fiúnak a Fényről és felébresztette benne az emlékezést, úgyhogy a fiú rögtön érezte: a szavak, amelyeket hall, igazak.

- Aztán mikor hónapok múlva visszatért otthonába, azt hitte, hogy falvában örömmel fogják fogadni a felismerést: az özvegyek nem sírnak töb-

bé és az anyák megvigasztalódnak abban a tudatban, hogy elhalt gyermekeiket nem veszítették el örökre. Az emberek azonban nem hallgattak rá, álmodozónak és bolondnak nevezték és azt mondták, hogy gyáva, aki hátat fordít a valóságnak.

- Csak az anyja hallgatta meg, mert szerette a hangja csengését. De még ő is azt mondta: „Ezekre a dolgokra nincsen bizonyíték. Ne gondolj a halálra, mert a halálra gondolni annyi, mint a semmire gondolni, semmire pedig csak a bolondok gondolnak." A fiú elszomorodott és gyakorta fohászkodott az istenekhez, hogy anyja ne haljon meg vigasz nélkül, nehogy testetlenül kelljen majd kísértenie a Földön.

- A fiú azután elhagyta faluját és elment az emberek közé, de úgy találta, hogy csak kevesen vannak, akik hitelt adnak a szavának... Amikor én felkerestem ezt az asszonyt, már csaknem betelt az ideje, hogy távoznia kelljen. Halál előtt azonban mégegyszer szerette volna viszontlátni a fiát. Szemével folyton az ajtót leste, remélve, hogy egyszer csak kinyílik és újra megláthatja az útjáról ismét visszatért gyermeket. A fiú azonban ébren volt és éppen egy bárkán tartózkodott, a viharos tengeren, ahol senkinek sem volt ideje aludni a vihar miatt. így hát az ő alakját öltöttem magamra és úgy léptem be a nyitott ajtón az anya elé. Az asszony pedig nem látta többé az ágy mellett sírdogáló családját, csak engem nézett, ahogy feléje közelítettem. És ekkor azok, akik ott ültek mellette, egyszerre csak azt látták, hogy fölül, kitárja a karjait és hallották, amint felkiált: „Fiam, mégis visszajöttél hozzám!" És miközben ők csak annyit láttak, hogy holtan visszazuhan a fekhelyére, az anya már velem együtt kilépett a nyitott ajtón a napfényre. És otthagytam feküdni békességben, míg fia álmában majd viszontláthatja...

VÖRÖS PIPACSOK

Tizenhét esztendős koromban megtanultam, hogyan olvassam el feljegyzéseimet. Öt nap leforgása alatt öt életet éltem át. Ezek közül háromban férfi, kettőben pedig nő voltam. Valamennyi életem zavaros volt; meghaltam csatában, dögvészben és éhínségben. És utam egyikben sem vezetett nyugodt mezőkön; mindig a nyugtalanság sivatagjain keresztül vándoroltam, viharfelhők árnyékában.

Nem tudtam mire vélni, hogy oly kevés nyugalomra és békességre emlékezem vissza. Megkérdeztem tehát Ney-sei-ra-t, aki ezzel válaszolt: - Gondolj életedre, Sekeeta. Melyik nap bukkan fel elsősorban emlékezetedben? Ugye, a küzdelem napjai, a bánat napjai, azok a napok, amikor olyasmit tanultál, amitől bölcsebb lettél?

És a szavai nyomán az a nap, amikor először találkoztam Ney-sei-ra-val, aztán Harka megsebesülésének, majd a nagy csatának és végül apám temetésének a napja.

Ney-sei-ra ismerte a gondolataimat és így szólt: - Az élet nagy tanítómester. Időnként örömről suttog az esti hűvösségben, máskor meg olyan hangon beszél, amely mennydörgésként zúg a fülben. De mindig azt tanítja nekünk, hogy legyünk bátrak és ne felejtsük el, hogy könnyeink öntözik a gabonát, amely hét ölnyi magasságra nő. Számos napon és számos életedben volt részed békességben és nyugalomban. És a legnagyobb öröm, vagy a legnagyobb fájdalom pillanatai oly tisztán rajzolódnak ki emlékezetedben, mint egy szál skarlátvörös pipacs az aranysárga búzakévében. Épp ezért először azokat az életeket jegyezd meg magadnak, amelyek révén bátorságot, bölcsességet, vagy részvétet tanultál, mert ezek az élénk színek. A többi dolog, amit meg kell tanulnod, ugyanúgy felhalmozódik, bár az emlékezetedben, kevésbé élesen tűnik elő, mint a bölcsesség, vagy a bátorság. Mert például, sok életen keresztül tanulhatod a türelmet, mint szántóvető ember, vagy mint a mezőkön dolgozó asszony - de ezekre az életekre nem fogsz oly gyorsan visszaemlékezni, mert ezekből csak lassan párolódik le a bölcsesség, mint ahogy az ibolya terjeszti illatát, miközben meghúzódik a levelek alatt. Könnyű visszaemlékezni az időkre, amikor trombitaharsogás közepette, ellenségeid vérétől vöröslő karddal a kezedben kopogtattál be a halál kapuin. Vagy amikor éhínségtől sújtott vidéken keresztül vánszorogtál a halál kapui felé, olyankor, amikor csak a dögkeselyűk nem éheztek. De egy-egy ilyen esettel szemben százszor és százszor nyíltak meg a halál kapui simán előtted, szélesre tárva szárnyaikat, mialatt átsétáltál köztük és azt az édes otthoniasságot érezted, mintha házadnak ajtaján lépnél be. És ezekre nem emlékszel vissza. Mert a hatalmas vízesés és nem a partjai között suhanó csendes folyó az, amire visszaemlékszel; a nagy viharok napjára, amikor a villámlás nyilai zuhogtak az emberiségre és nem a csendes estékre, amikor magányosan sétáltál az alkonyatban.

- A jövőben, ha megint eszedbe jut, hogy megfordítsd az Ezüst Kulcsot, az én hangom lesz az, amit majd hallani fogsz. Mert a bölcsesség szava hangosabb minden más szónál. És akkor majd emlékezni fogsz rá, hogy - *hogyan* kell emlékezned!

ARBEETA MENYEGZŐJE

Tizenhét éves voltam, amikor anyámmal és Neyah-val elmentünk Abidwa-ba, ahol is anyám nővérének házában laktunk, mert lánya Arbeeta férjhez ment a helytartó legidősebb fiához. Három éve nem láttam Arbeetá-t,

akivel gyerekkoromban sokat játszottam, amikor nálunk lakott a palotában. Neyah meg én mindig is meglehetősen unalmas kislánynak tartottuk.

Megváltozottnak találtam, mert valósággal megszépült a boldogságtól. Megmutatta nekem a házat, ahol lakni fog és a szobákat, ahol majd elhelyezi a gyermekeit, ha megszületnek. És állandóan ilyeneket mondott: „így terveztük ... tetszik neked ez a kert, így ahogy megcsináltuk?" - mintha csak ő meg a férje egyugyanazon személy lenne. És ettől ráébredtem életem magányosságára. Nekem nem jutott ki a sorstól ez a megosztott biztonság - én sohasem fogok megszépülni, mint ő, egy férfi szerelmétől. A női szív dolgai nem jutnak osztályrészemül ebben az életemben.

Mennyegzői ünnepségének lezajlása után visszatértünk fővárosunkba és én újra beköltöztem a templomba. De azon kaptam magamat, hogy gondolataim gyakran időznek az abidwa-i élményeken. És szívem mélyén irigyeltem Arbeeta megosztott biztonságát. S bár tudtam, hogy az a gondolat méltatlan hozzám, mégsem bírtam elhessegetni. Felkerestem tehát Ney-sei-ra-t és beszámoltam neki ezekről a gondolatokról, amelyek megzavartak.

- Mindazok, akik irigységet éreznek - válaszolta - olyasvalakire néznek, akinek látszólag többje van, mint nekik, ahelyett, hogy olyasvalakire néznének, aki a maga részéről velük cserélne szívesen. A nyomorék irigyli a gyorslábú futót és megfeledkezik a vak emberről, aki szeretne osztozni látásában. A zenész irigyli a fülemülét és nem gondol azokra, akik korgó gyomorral bandukolnak el az ő bódéja előtt. Ebben az országban talán tízezren is lehetnek, akik irigylik a fáraót, csak éppen nem ismerik a királyok magányosságát. Éppen azok a dolgok, amelyeket nehéznek találsz, alkotják megérdemelt büszke örökségedet és ezekről lemondani annyi lenne, mintha egy zenész el akarná hajítani a hárfáját.

- De nézd csak, Ney-sei-ra! Hosszú-hosszú-hosszú esztendők óta dolgozom, hogy megtanuljam az emlékezés visszaidézését. Más királynők uralkodtak és voltak fáraók, akiket nem tanítottak templomban... Amikor csak kis időre is távol vagyok a templomtól, ez a földi láz belekúszik a vérembe és ilyenkor úgy érzem, hogy a papi dolgok túl nehezek. Rettentő nehezek, ha az ember fiatal.

- Az ifjúság örömei édesek, de gyorsan eltűnnek, mint a szárnyaló madarak a nyári égboltozaton. Itt azonban bölcsességet szerzel. És ez maradandó. Ez a tiéd lesz akkor is, amikor tested már megöregszik.

- De bárki az országból eljöhet a templomba, hogy igazságot halljon! Mindenki elhozhatja gondját-baját a pap elé, akinek bölcsessége azután megvilágítja a szívüket. Csak nekem kell dolgoznom érte, hogy ezt önmagamnak megszerezzem.

- Van olyan erő és békesség, amit az ember csak önmagának adhat meg. És éppen ebben rejlik erőfeszítéseid értéke. Nincs olyan dolog, - a saját tu-

dásodat kivéve - amit a földi élet el ne vehetne tőled. Itt Kamban, ahol sok a pap, ragyogón világít a Fény és abban mindenki sütkérezhetik. A múltban azonban a gonoszság sokszor végigsöpört a földön és nem voltak papok, hogy világítsanak embertársaiknak a zavaros évek sötét szakadékos völgyeiben. Ezek a dolgok megtörténtek és újra megtörténhetnek. Megszülethetsz vakok országában, ahol a papi köntöst bábok viselik, akik elfeledett szavakat szajkóznak, amelyek még önmagukat sem nyugtatják meg. És ha senki más nem akad is majd abban az országban, aki nem a Sötétségben botorkálna, neked ott lesz útravalóul az a bölcsesség, amelyre én tanítottalak és ezért sohasem fogod érezni azoknak a magányosságát, akik ezt nem szerezték meg maguknak. És akkor szólhat majd szavad a sokasághoz. Akadnak majd olyanok, akik ezt már itt Kamban is hallották; ezek megpróbálják majd csillapítani szellemük szomjúságát az igazság iránt, hogy el ne epedjenek abban a szóáradatban, amely majd akkori templomaik felől árad... Neked, tanítványom, mindig az Igazságról kell majd beszélned. Kiálts az istenekhez: „Atetért és a Fényért" és én meg foglak hallani, még akkor is, ha messze-messze leszek a Földtől. Ne féld a halált olyasmiért, amit igaznak érzel, még akkor sem, ha a gonoszak megégetnek a szavaidért. Miközben a máglya lobog, tekints a csillagok felé és érezni fogod a kezem szorítását.

- De miért kell ilyen dolgoknak történniök? Miért nem világít mindig a Fény?

- Visszaemlékszem arra, ami Atlantisz bukása előtt történt. Az emberek önmaguk teremtik meg sorsukat a Földön: ha gonoszságot vetnek, gonoszságot is kell aratniok és a békés völgyek vadonná válnak. A jövő az emberiség kezében van. Ha engedik, hogy a Fény ragyogjon fölöttünk, akkor békességben élnek; a Sötétben azonban nem látják az utat és pusztulásba zuhannak. Ha eljön az idő, amikor az emberek megfeledkeznek a Fényről, olyan földön fognak élni, amelyen több a kétségbeesés, mint az olyan városban, ahol az emberek legyek módjára hullnak a dögvésztől. Szellemi nyomorékok tartják majd kezükben a Pásztorbotot és Korbácsot; félni fognak az igaz papoktól és ha egy-egy ilyen megszólal, máglyatűzzel hallgattatják majd el. Miután eltörték az istenek tükrét, ezzel romlást hoznak a Földre. Akkor aztán majd a Halál jár az utcákon, de nem mint szívesen látott vendég, hanem abban a képében, amely rémülettel fagyasztja meg a szívet. És lesznek háborúk. De nem a Fény háborúja a Sötétség ellen, hanem népek harcolnak majd népek ellen, akikből hiányozni fog a leopárd nemessége, amely csak akkor öl, ha éhes. Ezek még csak nem is a pusztítás kéjéért fognak mészárolni, hanem azért, mert gondolataik halottak és emlékezetük tömlői úgy le vannak pecsételve, hogy elpusztulhatnak a szomjúságtól, mégsem csillapíthatják emlékeik vizével. A csűrök telve lesznek és

az emberek mégis éhenhalnak. Lesznek nagy templomok, de a bölcsesség kenyerét és az igazság borát nem lehet majd bennük fellelni... Nyomorúságukban az emberek azután majd felkiáltanak az istenekhez, akiket oly sokáig megtagadtak. És sok-sok esztendőn keresztül szavuk elfoszlik a szélben és nem lesz visszhangja. Végül azonban - amikor már-már azt hiszik, hogy sötétségük a sír sötétsége - a látóhatáron megpillantanak egy kis, tiszta lángnyelvet; feléje sietnek és az betölti majd szíveiket. És akkor - éppúgy, mint ahogy a Nap elkergeti az éjszaka árnyait - visszatér majd a Fény, amelyet ápolni fognak és a Föld oly fényessé válik, mint a Hold tányérja.

Szavaival megtisztította a szívemet és már nem vágyakoztam többé Arbeeta sorsa után. Erőt kívántam csak, hogy Kam völgyét megvédelmezzem a Sötétségtől... Anubis, akinek papnője leszek egy napon, adj erőt nekem, hogy jól használhassam bölcsességedet és érdemes szolgálód lehessek!

NEFERTERI

A templomban volt egy kebelbarátnőm: Neferteri, aki gyermekkoromban ugyancsak a palotában lakott. Két esztendővel volt idősebb nálam. Tizenhárom éves korában eljegyezték egy fiatal nemessel, aki azonban ugyanbban az ütközetben esett el, mint az apám. Ugyanazon a napon, amikor meghalt, Neferterit - aki még nem hallotta halála hírét - elgázolta egy kocsi. A darázscsípéstől megvadult ló végigrobogott a keskeny utcán, a magas vályogfalak között, ahol Neferteri éppen sétált és a dülöngélő kocsi leverte a lábáról; az egyik kerék átszaladt rajta és megsértette a hátát.

Öt napon keresztül feküdt, mintha aludnék, majd mikor végül visszatért testébe, lábai nem engedelmeskedtek többé neki. S mikor magához tért, tudta, hogy jegyese meghalt. Nem búslakodott miatta, mert eszébe jutott mindaz, amit a Földtől távol együttesen átéltek. A következő alkalommal azonban, amikor ismét felébredt, csak határozatlan, töredékes álmokra tudott visszaemlékezni. így hát elvágyott a templomba, hogy emlékezetét fejlessze. A papok úgy vélték, hogy ez túl nagy megerőltetés számára. A templomban ugyanis csak azokat fogadják be, akik testben erősek. Anyám azonban úgy vélte, hogy a templom Neferteri számára nem súlyosbítani, hanem éppenséggel könnyíteni fogja a terheket. így hát, miután megerősödött és ismét járni tudott már, - bár jobb lába meggörbült és úgy elhalt, mint a madár karma - ő is Ney-sei-ra tanítványa lett.

Neferteri ott élt a templomban egészen addig, amíg tizenkilenc éves lettem. Gyakran, mikor a palotából visszatértem, neki sírtam el a bánatomat a templomi gyakorlat hosszadalmas és fáradságos volta miatt. Ragyogónak

láttam a palota színes és vidám életét, amivel szemben kis szobám falai oly siváraknak tűntek, mint egy sírkamra. Akkor azonban Neferteri elkezdett beszélni hozzám, az ünnepségek muzsikája egyre távolabbról hangzott, szobám falai kinyíltak, mint egy kapu és ez a kapu valami ismeretlen ragyogás felé vezetett... a lázongó türelmetlenség kiszikkadt belőlem és ismét tudatára ébredtem annak, hogy az idő oly gyorsan múlik, mint ahogy a homok pereg az összecsukott ujjak közül...

Tizenkilenc éves voltam, amikor Neferteri meghalt. Előzőleg már három napja tudta, hogy földi ideje végéhez közeledik. Szelleme testéhez képest túl nagy lánggal égett és megrepesztette porhüvelyét, mint ahogy az égő olaj megrepeszti a vékony kagylóbúrát.

Egyedül ültem az ágya mellett, a szobájában. Nem érzett fájdalmat és keze, amelyet kezemben tartottam, mozdulatlan és hűvös volt. Időnként mosolygott és szólt valakihez, aki ott állt valahol az ágyán túl - ahol én csak a falat láttam.

Aztán a derengés betűzött az ablakon. Megfordultam, hogy lecsippentsem a kanócot, amely már az utolsó néhány csepp olajban sistergett. Csak egy pillanatra akartam elmozdulni mellőle, de éreztem, hogy gyöngén megszorítja a kezemet. És ezt mondta: - Ez a kis mécses olyan a Naphoz mérve, mint az én cselekedeteim ahhoz mérve, amit szerettem volna végrehezvinni. Nemsokára mind a ketten kihunyunk, de a Föld mind a kettőnk után egy egész kicsivel sötétebb lesz...

Mikor a mécses kihunyt, a szobát a hajnal rózsaszín pirkadása töltötte be. És a derengésben egyedül maradtam.

TANÁCSADÓK A TEMPLOMBAN

Kam templomaiban minden nap két órával napkelte és két órával alkonyat után azok, akik még nem beavatott papok, de már elegendő gyakorlatot nyertek, a szentélyek mellett a Békesség Szobáiban várakoznak. És elébük járulnak mindazok, akik szívük irányítására bölcs tanácsot keresnek. Ha a tanácsadó úgy találja, hogy az elébe cipelt teher túl súlyos ahhoz, semhogy segítség nélkül könnyíthetne rajta, olyasvalakihez folyamodik, aki nálánál nagyobb bölcsességgel rendelkezik.

Olyan falvakban, ahol nincs templom, mindig akad valami pap, akihez az emberek ügyes-bajos dolgaikkal fordulhatnak; így aztán Kamban senki sem lehet híjjával bölcs barátnak vagy tanácsadónak.

Mikor tizenkilenc éves lettem, Ney-sei-ra úgy döntött, hogy alkalmas leszek tanácsadónak Atet templomában. E munkám során sokat megtanultam, ami nagy értéket jelentett számomra, mert hivatásomnál fogva az em-

berek kitárták előttem szíveiket, elmondták nekem bajaikat, minden tódítás és minden elhallgatás nélkül.

Az első reggel felkeresett egy férfi, aki sírva mondta el, hogy csapásokkal sújtják az istenek. Hosszas kérdezősködés után kiderítettem, hogy gyümölcsárus a piacon és hogy tisztességtelenül kereskedett, miután sok embernek olyan kosár gyümölcsöket adott el, amelyek már rothadni kezdtek. Elmondta, hogy egy öreg asszony megátkozta, amiért becsapta - és azóta minden éjszaka álmában rothadt fügék hullnak le rá és valósággal agyonnyomják kásás tömegükkel. Ordítva riad fel, mert az az érzése, hogy megfullad. Szánja-bánja, hogy gonoszat cselekedett és arra kér, hogy szüntessem meg az átkot és bocsássak meg neki.

- Az átok - mondtam neki - tisztességtelenséged miatt nehezedik rád. A pap nem billentheti helyre Tahuti mérlegének serpenyőjét. Csak te magad hozhatod helyre a hibát, amelyet elkövettél. Éjszakának idején titkon állíts oda egy-egy kosár friss gyümölcsöt mindazoknak ajtaja elé, akiket megkárosítottál. És ha ezt megtetted, úgy fogod találni, hogy álmaid ismét szelídekké válnak.

Utána egy másik férfi jött, aki elmondta, hogy fiatal felesége néha különös szemekkel néz rá és furcsa nyelven beszél hozzá, néha meg éppenséggel görcsökben fetreng a padlón. Utóbb aztán nem meri szóvátenni, mert attól fél, hogy túlságosan megijesztené vele.

Úgy véltem, hogy itt valami gonosz szellem próbálja hatalmába keríteni az asszony testét. Bevittem tehát a Férfit Ney-sei-ra-hoz, aki megnyugtatta a férfit, hogy hozza csak el hozzá a feleségét, ő majd felfegyverzi mindenféle támadás ellen.

Mikor visszatértem a szentélybe, ott találtam egy kis fiút, aki már várakozott rám. Eleinte félszegen viselkedett, de csakhamar megoldódott a nyelve és úgy beszélgettünk, mintha mind a ketten egyivásúak volnánk.

- Elmentem Ptah szentélyébe - vallotta be - és fohászkodtam hozzá, de úgy gondoltam, neked is elmondom, arra az esetre, ha Ptah nem hallotta volna meg. Tudniillik nem vagyok biztos benne, hogy olyasfajta dologról van-e szó, amivel Ptah hajlandó lenne bajlódni.

Megnyugtattam, hogy Ptah mindig mindennel hajlandó törődni. A kisfiú láthatóan megkönnyebbült és így folytatta: - Apám meghalt, anyám vászon-szövőnő és mind a ketten nagybátyámnál lakunk. Van egy kedvenc patkányom, gyönyörű szép és *Tee-tee-nek* neveztem el. Nagyon szeretem. De az aprófa mögött egy dobozban elrejtve kell tartanom; csak olyankor vihetem magammal, ha elmegyek otthonról. És most megbetegedett, én pedig nem merem megmondani nagybátyámnak, mert ő gyűlöli a patkányokat. Agyonüti és a farkuknál fogva a fára szegezi őket, hogy a többi patkányokat elriassza. Megkértem Ptah-t, hogy gyógyítsa meg Tee-tte-t. Mit gondolsz, meg fogja hallgatni könyörgésemet?

Megmondtam a kisfiúnak, hogy hozza csak el Tee-tte-t a templomba és ott majd Ptah saját szolgáinak egyike fogja meggyógyítani.

A kisfiú estére visszatért és hozott magával néhány szál virágot, amit a mezőn szedett, ajándékul Ptah számára. És elmesélte, hogy már szükségtelenné vált Tee-tee-t magával hoznia, mert Ptah oly gyorsan hallgatta meg, hogy mire hazaért, nemcsakhogy Tee-tee meggyógyult, de hat apró patkánykölyök is feküdt mellette a dobozban.

SEPTES

Voltak, akik a gyakorlat kezdetleges stádiumában csak évente kétszer jöttek a templomba, hogy vizsgát tegyenek otthon végzett munkájukból. Csak ha reményt nyújtottak arra, hogy alkalmasak a beavatás három fokozatának valamelyikére, kerültek bennlakónak a templomba.

Tizenkilenc éves koromban történt, hogy egy Septes nevű leányt, aki a „nézők" első vizsgája előtt állott, kikergettek a templomból. Bár valamennyien tudtuk, hogy szégyenbe került, egyikünknek sem mondták meg pontosan, hogy mit cselekedett, amiért mindenki, aki csak ismeri, megvetéssel sújtja. Az olyat ugyanis, akit érdemtelensége miatt száműznek a templomból, az ország legaljának tekintik.

Megkérdeztem Ney-sei-ra-t, hogy mit vétett Septes. O aztán elmondta nekem, hogy a lány együtt aludt az Új Udvaron dolgozó kőfaragók egyikével.

- Vannak itt papok és papnők, - mondtam - akik házasok és akiknek gyermekeik vannak. Ez a leány nem ment férjhez. Egy cselekedetnek azonban, - ami helyes - minden körülmények között helyesnek kell lennie és azt, ami helytelen, nem változtathatja meg semmiféle ceremónia. Hogyan van az tehát, hogy ez a lány érdemtelennek számít, míg Na-saw és férje tiszteletben állnak?

- Sekeeta - felelte - igazad van! A ceremónia nem hozhatja helyre a hibát. De jelképe kell, hogy legyen a belső helyességnek. Na-saw és férje szellemei szeretik egymást és örvendeznek azon, hogy testük egyesül a Földön és hogy testükből és szellemükből gyermekek születnek. Septes tudta, hogy helytelen dolog odaadnia magát ennek a férfinek. Mert ha szerette volna, nyilván azt akarja, hogy férje legyen és megossza vele életét, annak ellenére, hogy ez a férfi szegény ember, ő viszont egy nemes leánya. De bár tudta, hogy nem szereti, teste mégis mohón vágyakozott utána és vére oly hangosan kiáltott, hogy túlharsogta szellemének hangját. Az, akinek akarata nem elég erős ahhoz, hogy saját testét kormányozza, nem alkalmas arra, hogy megtanulja egyébként is könnyen befolyásolható akaraterejének élesítését.

Megkérdeztem Ney-sei-ra-t: mi az, ami a nőt erkölcstelenné teszi. Mire így felelt: - Kétfajta erkölcstelenség van. Az első az, amikor egy nő odaadja magát egy férfinek, bár lelki tapasztalatainak hangja figyelmezteti, hogy botorságot művel. Ez helytelen azért, mert azáltal, hogy testével irányíttatja magát, meggyöngíti akaraterejét. De valamennyien átesünk szellemi ifjúságunkban ezen az állapoton és szükségszerűen boldogtalanokká leszünk általa, éppúgy, mint azok, akik nem tudván fegyelmezni indulatukat vagy mohóságukat, ugyancsak kénytelenek számolni a következményekkel, amelyek gyakran rendkívül kellemetlenek. A törvény azonban - és itt nem az emberek törvényeire gondolok, hanem ama nagy törvények egyikére, amelyeket nem e Földön írtak meg - elsősorban azt az erkölcstelenséget tiltja, hogy a nő odaadja magát a férfinak, bár testének és szellemének hangja egyképpen tiltakozik ellene; aki tehát ezt aranyért vagy világi haszon kedvéért teszi. És a haszon fokához mérten növekszenek cselekedetének következményei is: az olyan nő, aki éhes és egy ebédért odaadja magát a férfinak, csak keveset vétett a törvény ellen. Az olyan azonban, aki nagy gazdagság kedvéért dobja oda magát, - akár olyan formában is, hogy férjhez megy egy nemeshez, vagy egy gazdag kereskedőhöz - már sokkal vétkesebb és ennek kiengeszteléséül sok könnyet fog hullatni.

- Amikor a palotában részt vettem Anubis ünnepén, - jegyeztem meg - megjelent az ünnepségen a Teknősbéka-Föld helytartója is és vele a felesége, egy gazdag kereskedő leánya. Megfigyeltem, hogy amikor az asszony a férjére pillant, gyűlölet sugárzik a szeméből. Közben pedig oly büszke volt frissen szerzett nemességére, amilyen sohasem tud lenni az, aki abba jogszerűen beleszületett. Ha már most azért ment feleségül a helytartóhoz, hogy mint annak felesége tekintélyt szerezzen, vajon egy beszámítás alá esik-e azokkal a nőkkel, akik a katonák udvara közelében laknak?

- Ha igaz az, - felelte Ney-sei-ra - amit erről az asszonyról mondasz és ha a helytartóval nem a szívét csak az ágyát osztja meg, akkor igazságtalanság lenne a katonák nembereivel szemben, ha vele összehasonlítanák. Mert ők legalább kedvelik azt a férfit, akit ágyukba fogadnak.

- És milyen beszámítás alá esik az a nő, aki odaadja magát egy férfinak, hogy ilyen módon ennivalót szerezzen a gyerekének, vagy valaki másnak, akit szeret?

- Ha nem a saját hasznára teszi, hanem azért, hogy másnak adjon, akkor nem követett el semmi bűnt. Sőt azáltal, hogy feláldozta magát másvalaki éhségének csillapításáért, éppoly jót cselekedett, mint az, aki a barátját oltalmazza a csatában. Ne felejtsd el Sekeeta, helytelen dolog ítéletet mondani, amíg nem vagy abban a helyzetben, hogy megismerhesd azoknak a szívét, akiket megítélni akarsz. Még ha egy cselekedetnek valamennyi körülményeit ismered is, akkor még mindig ismerned kell a cselekvő szellemé-

nek életkorát is. Abban nincs semmi kivetnivaló, ha az oroszlán nem ismeri meg a kétéves kölykét. De mindenki felháborodnék az ellen az ember ellen, aki a saját gyermeke ellen fordulna. Mert az ember régibb múltú, mint az oroszlán és ennélfogva nagyobb a felelőssége is.

- Nem nagy dolog, ha egy fiatal lény átengedi magát teste gyönyöreinek. Az olyannál azonban, aki akaratát gyakorolja, éppen ezzel az akarattal szemben jelent lealacsonyodást, ha arra földi árnyék vetődik. Ezért számít bűnnek az erkölcstelenség a templom bennlakója számára. Nem azért, mert általában helytelen, hogy egy nő odaadja magát egy férfinek, hanem azért, mert helytelen, hogy éppen ő lelkitapasztalatai hangjával szemben így cselekedjék. A templomban élő számára méltatlan összefeküdni azzal, akivel nem akarja megosztani az életét. Mert ha tudják azt, hogy szellemük is együttjár, akkor ezt kinyilatkoztatni is kívánják oly módon, hogy egységüket megpecsételik a pap előtt.

- Sohse felejtsd el: akármit teszel is, ha szíved a legalaposabb mérlegelés alapján úgy találja, hogy abban nincs semmi szégyenletes, akkor az a cselekedet nem lehet méltatlan és ezért helyesen jártál el. Az Út végén valamennyiünk számára el kell jönnie annak az időpontnak, amikor visszatekintük *valamennyi* életünkre és számbavesszük mindazt, ami bennünket vándorútunkon elősegített és mindazt, ami bennünket késleltetett. De minden olyan cselekedet, amelyről igaz őszinteséggel elmondhatjuk, hogy „ezt nem önmagamért, hanem azért tettem, mert valakit jobban szerettem", egy-egy lépés előre az igaz ösvényen. Még ha valaki mestere nyomában Set seregéhez csatlakozik is, érdeméül tudják be mestere iránt tanúsított hűségét, ha azért követte őt, mert szerette és nem azért, mert abból önmaga számára hasznot remélt. Az emberek néha - azért, hogy másokon segítsenek - megsértenek kisebb törvényeket. Ha egy nő kenyeret lop, amikor más módon nem tudja azt megszerezni éhes gyerekének, az emberek szemében lehet tolvaj, de az istenek előtt magasabban áll, mint az, aki félelemből hagyja a gyerekét éhenhalni. És bár ezáltal adósává válik a péknek egy cipó erejéig, amelyet valamikor valamelyik életében majd vissza kell fizetnie, ki fog derülni, hogy az, amit ezzel szemben bátorságban nyert, olyan, mint egy aranytömb egy homokszemhez mérve.

- Szóval a más érdekében való tolvajlás helyes?

- Csak abban az esetben, ha semmilyen más úton nem lehet megszerezni az ennivalót. Előbb azonban az illetőnek hajlandónak kell lennie bármilyen munkát elvégezni, vizet hordani, vagy szennyes istállót kitisztítani, vagy bármi kínálkozó munkát elvégezni. És ebben az esetben is csak akkor, ha előzőleg imádkozott, hogy ne váljék tolvajjá.

Megkérdeztem, milyen lesz a következő élete az olyan nőnek, mint amilyen a Teknősbéka-Föld helytartójának felesége. - Valamennyi körülmény

ismerete nélkül - felelte - ezt nem tudnám megmondani. Egyszer azonban egy asszony segítségért fordult a templomhoz s hogy ezt megadhassam neki, át kellett néznem az élete lajstromát. Rájöttem, hogy egyik előző életében szép táncosnő volt és érdekből feleségül ment egy nemes fiához, bár sem szeretetet, sem gyengédséget nem érzett iránta szívében. Jelenlegi életében az északi helyőrség egyik kapitányának lánya volt. Teste megtelt vágyakozással Sardok udvarának egyik tisztviselője iránt, amikor Sardok meglátogatta apádat az országunkba való betörés előtti esztendőben. A lány apja akarata ellenére feleségül ment ehhez a zumaihoz. Messze kerülve saját népétől, rájött, hogy férje kegyetlen és keserű ember, aki Kam népe iránt érzett gyűlöletében abban lelte gyönyörűségét, hogy megalázza feleségét a vendégei előtt. És az asszony - bár félt tőle és megvetette - nem tudta legyőzni irányában érzett mélységes vágyakozását és ezért mindent eltűrt, amit férje tett vele. Csak férje halála után tért vissza Kamba. És megtudta, hogy apja elesett a Zuma ellen vívott legutóbbi csatában és nincsenek rokonai sem, akikhez mehetne. így hát dajkának szegődött a Szőlőskert Felügyelőjének anyátlan gyermekéhez. Ez a nő tehát, aki valamikor mindent elfogadott és semmit, még hálát sem adott cserébe, jelenlegi életében odaadta önmagát és egész szívét - és most ő nem kapott érte semmit.

Megkérdeztem, mi lehet a titka annak a szenvedélynek, amelyet a zumai iránt érzett.

- Lehet, hogy valamilyen tartozását kellett lerónia vele szemben. Vagy az is lehet, hogy ezt a testi vonzódást az istenek mérték rá a Mérleg Serpenyőinek helyrebillentésére és azért, hogy tapasztalatokat szerezzen. Megtörténik néha, hogy e tapasztalat okából emberek keresztülmennek olyan dolgokon, amelyeket más körülmények között nem lennének hajlandók elviselni. Néha meg abban a formában történik ez, hogy két ember, akiket a gyűlölség láncol össze, lerázhassa bilincseit. Mert minden házasság, bármilyen boldogtalan legyen is az, megtanít bizonyos türelemre és megértésre. Testek megtalálhatnak testeket és istenek akarata segítségével, de a szellemek közötti vonzást csak a megosztott tapasztalat hívhatja életre. És az igazi házasság az, ahol az azonos ösvényen járó utasok segítik és istápolják egymást száműzetésükben.

AZ IDŐ KEREKE

Egy alkalommal Atlantisról álmodtam és amikor felébredtem, csodálkozva láttam, hogy Kam-ban vagyok, ötezer esztendővel előbbre az időben, mint amikor testemtől távol jártam.

Miután elmeséltem Ney-sei-ra-nak álmomat, megkérdeztem tőle, mi az oka ennek a Földtől távol tapasztalt időtlenségnek. Mire azt mondta, hogy ezt majd meg fogja magyarázni nekem, előbb azonban látni szeretné, vajon tapasztalatomat önmagam szavakba tudnám-e foglalni. Elhívattam tehát Thoth-terra-dast, hogy jegyezze fel beszédemet. Azután elhagytam testemet és elmentem oda, ahol tisztán láttam az időt. Majd miután visszatértem, Thot-terra-das felolvasta szavaimat:

- A Földön úgy látom az Időt, mint egy egyenes vonalat. Ezen a vonalon a jelen egy pont, amelytől ellentétes irányokban fekszik a múlt és a jövő, felosztva évekre, hasonlóan a rajzolódiák kifeszített mércéjén látható csomózásokhoz. A Földön a látóhatárt is egyenes vonalként látom. Ha azonban felszabadulok testemtől, akkor a Földet mint gömböt, az Időt pedig mint kört érzékelem. Ezen a körön vannak jelezve az évek és ha az ember a kör kerülete mentén halad, akkor bármely két tetszőleges pont közötti távolság nagyobb vagy kisebb, aszerint a távolság szerint, amelyet az ember bejár, ugyanúgy, mint ahogy az a Földön is van. Eljuthatok azonban egy helyre, ahol olybá tűnik, mintha az Idő köre egy kerék abroncsa lenne és én a küllők közepén állnék. Felőlem sugároznak szét a küllők, amelyek egyforma hosszúságúak, függetlenül attól, hogy az Időnek olyan pontja felé irányulnak-e, amelyben voltam, amelyben vagyok, vagy amelyben leszek. Mialatt ezen a ponton állok, teljesen egyforma távolságra fekszik tőlem az a pillanat, amikor először születtem emberré - bár az még e kis Föld keletkezése előtt történt - és az a pillanat, amikor elhagyom azt a testet, amelyben jelenleg lakozom, nemkülönben az a jövőbeli időpont is, amikor ismét meg fogok születni. Mert az a pont, ahol vagyok, az Időn belül és az Időn túl fekszik. Ez alkotja ugyanis középpontját annak a körnek, ahol a múlt, a jelen és a jövő egyesül és örökkévalóvá válik. Ha jövőm és múltam egyesült, akkor válik köröm tökéletessé és akkor szabadulok fel a Föld kötöttségei alól. Amikor pedig magának a Földnek a köre is majd tökéletessé lesz: a Föld betöltötte rendeltetését. És akkor majd egy Hold lesz belőle valamelyik másik világban. Ney-sei-ra kijelentette, hogy helyesen fejeztem ki az igazságot s ezáltal megismertem az Idő kötelékeit s megtanultam azt is, hogyan szabadulhassak meg tőlük leggyorsabban, aminek majd hasznát fogom venni feladatok elvégzésében.

Ez az ismeret sok dolgot tett világossá előttem. A Földön az emlékezet botorkálva tévelyeg az esztendők ködében és gyakran megfeledkezünk valamilyen régebbi élményről, amely igyekszik közölni velünk, hogy melyik a helyes ösvény. Az Idő kerekének kerékagyából nézve azonban minden dolog tiszta és nem szükséges visszaemlékeznünk arra, amit tanultunk, mert minden tudás ott van velünk egyhelyen és egyidőben, tisztán és változhatatlanul az örök Most-ban.

Megkérdeztem Ney-sei-ra-t: - A Földtől távol a múltat olyan pontosan látom, akárcsak a jelent; miért nem látom hát a jövőmet is?

- A múlt - felelte - tömör valami; mert azt, ami megtörtént, nem lehet többé megváltoztatni. Minden cselekedet azonban befolyásolja a jövőt; amely folyékony és alakítható és ebből lesz a mult, amely állandó. Holnapod, vagy az az élet, amelyben legközelebb megszületsz olyan, mint egy tó, amely visszatükrözi a képedet. Bármely pillanatban tudni lehet, hogy jövődnek tava milyen állapotban van, de szabad akaratoddal elcsitíthatod fölötte a viharokat, vagy felkavarhatod szelíd felületén a hullámokat. Ezért van az, hogy olyan kevés jövendölés válik be. Nézd csak azt a kertészt, aki amott a víztömlővel cipekedik. Megjósolhatom, hogy át fog haladni az udvaron anélkül, hogy tömlőjéből kiloccsantaná a vizet, mert jelenlegi cselekedetei ezt a jövőt formálják. Ha azonban megbotlik, vagy önszántából eldobja a tömlőt, akkor jelenlegi jövője megváltozik, mert cselekedete révén más eredményt hozott létre és így jövendölésem helytelennek bizonyulna. Csak azt lehet mondani, hogy valamennyi körülmény ismerete segítségével fel lehet építeni egy jövő képét. Ez azonban olyan kép, amely kevéseknek engedtetik meglátni, mert az befolyásolhatná az ember cselekedeteit. Ha valaki, aki sok-sok érdemet szerzett, megláthatná, hogy jövője tiszta és zavartalan, biztonságban érezhetné magát és épp ezért engedné, hogy gyom verje fel a földjét és tönkretegye a vetését. Vagy viszont, ha valaki előre látná az éhínséget, amely majd osztályrészéül jut, kétségbeesésében elhanyagolná földjeit és így még attól a néhány kalász búzától is megfosztaná magát... Ne gondolj a jövőre, csak igyekezz azt megformálni azzal a jelennel, amelyben élsz. Mert te magad veted el a magot, amelyet majd aratni kívánsz.

AZ ÖZVEGY

Egy napon, amikor a babföldeken keresztül visszatértem a templomhoz, egy asszonyt láttam közeledni az ösvényen. Maga elé bámult, mintha vak lenne és a bánat fájdalmasra torzította az arcát. Hogy beszédbe elegyedhessek vele, megkérdeztem tőle, útba tudna-e igazítani Kechet, a takács háza felé. Azt felelte, hogy majd megmutatja az utat. S mialatt egymás mellett haladtunk, megkértem Ptah-t, hogy ha megtudom vigasztalni ezt az asszonyt, engedje, hogy elmondhassa nekem bánatát.

És az asszony, mintha, csak magában beszélne, megszólalt: - Még egy héttel ezelőtt én voltam a legboldogabb asszony Kam-ban, most meg én vagyok a legvigasztalanabb a földön. Férjemmel gyerekkorunk óta ismertük egymást, mert apáink fivérek voltak. Aztán, mikor tizenötéves lettem, - ő

két évvel idősebb volt nálam - összeházasodtunk. Örökké együtt voltunk; öt évvel ezelőtt fiúnk született és mind a hárman vidámságban töltöttük napjainkat. Férjem, aki halászember volt, gyakran elvitte magával fiúnkat a csónakján. S egyszer csak egy hirtelen támadt viharban a csónak felfordult. Később, mikor aztán a csónakot a parthoz sodorta a víz, megtalálták a hálóba bonyolódott holttestüket. Miért kellett nekem egyedül életben maradnom bánatommal? Az én világom összeomlott. Miért látom hát mégis a Napot és miért hallom a madarakat, amikor a szívem és a szerelmem és az életem örökre elveszett és el van temetve a földbe? Miért sújtottak ilyen keményen az istenek... hogy lehetnek kőszobrok ilyen ádázak és kegyetlenek?

- Ha lehunyod a szemedet - feleltem - a Nap azért nem tűnik el az égről és változatlanul melenget sugaraival. Egy kis időre, itt a Földön, nem láthatod szívednek két szeretettjét, de azért azok ott vannak melletted és mikor alszol, együtt vagy velük.

- Könnyű ilyen dolgokat mondani. De miért higgyek bennük? Úgy beszélsz, mintha valami pap volnál, pedig csak leány vagy, még nálam is fiatalabb. Ne hidd el, amikor a halál jelentéktelenségéről beszélnek neked. De még ha hinnék is a papoknak, mit segítene az rajtam? Én például sohasem álmodom! Számomra az alvás maga a semmi. Ugyanilyen lehet a halál is: a tudat vége, a remény vége!

- De ha vissza tudnál emlékezni az álmod mögötti életre - még tisztábban, mint arra, amit mondjuk tegnap csináltál - ez nem azt bizonyítaná-e, hogy igaz, amit a papok mondanak?

- Ezt is könnyű mondani. De éppúgy megkérdezhetnéd tőlem, vajon elhinném-e, hogy férjem él, ha itt látnám szembejönni az úton és hallanám a hangját és érezném a kezét a kezemben. Mind a kettő lehetetlenség. Akkor hát miért kínozzam magam olyan látomások reményével, amelyeket sohasem fogok látni?

- Megtennél-e valamit a kedvemért? Mielőtt elalszol, ne úgy gondolj férjedre és gyermekedre, mint ahogy holtan láttad őket. Képzeld el őket úgy, ahogy éltek; gondolj azokra a kis boldog pillanatokra, amiket együtt átéltetek; a fiad nevetésének a hangjára, vagy arra, ahogy a férjed délben az árnyékba húzódva foltozta a hálóját és te meg ott álltál mellette... Ne burkolódzz be a bánatodba és én majd segíteni fogok neked, hogy visszaemlékezzél. És mire felébredsz, tudni fogod, hogy ő még él. Nem kérlek rá, hogy vakon elhidd ezeket a dolgokat, de én majd bizonyítékokkal szolgálok, úgyhogy aztán magad mondhatsz ítéletet felőle. Találkozz itt velem holnap, három órával napkelte után, és jó híreket fogok hozni szívednek.

Láttam, hogy nem hisz nekem. De azért megígérte, hogy meg fog várni.

Aznap éjjel, miközben elaludtam, felkerestem őt és még mindig keserves könnyeinek árjában találtam. Ott állt a felfordult csónak mellett, úgy,

ahogy megtalálták a parthoz sodorva. Szinte megdermedt a rémülettől, ahogy meglátta a súlyos hálóba beleakadt holttesteket a víz alatt. És mellette állt a férje, meg a fia. Kérlelték, hogy szóljon hozzájuk és vegye tudomásul, hogy élnek. Igyekeztek áttörni azt a pókhálószerű szürkeséget, ami körülvette.

Mozdulatlan alakját egy fénysugárban fürdettem meg, mire eltűnt szemei elől a halál látomása és a szürke fátyol szétfoszlott, mint a köd a napfényben. És mintha csak valami mély álomból ébredt volna, meglátta férjét és fiát. Arca jobban sugárzott, mint a vak emberé, aki visszanyeri szemevilágát. Aztán elvezettem őket egy helyre, füves partok, virágok, vízesések és gyönyörű fák közé. A Föld ezer és ezer jelenségének mása van itt, ahol az emberek találkoznak elhalt szeretteikkel, ugyanazokon a helyeken, ahol valamikor a boldogságot megismerték. És itt sokkal inkább, mint a Földön, el tudnak feledkezni magányosságuk óráiról. De a valóságnak ebből az országából minden nap egy kis időre vissza kell térniök a Földre. Szerencsére ez az idő rövidebbnek tűnik, mintha valaki egy pillanatra elhagyja a kedvesét, hogy a ház mellett csörgedező patakban megmerítse a víztömlőt. Mielőtt az asszonyt magára hagytam volna, a kör jelét írtam a homlokára és a lelkére kötöttem, hogy a Földön majd emlékezzék vissza rá. Azt is megmondtam neki, hogy amikor majd holnap találkozunk, ugyanezt fogom művelni, nehogy azt képzelje: csak álom volt és nem a valóságnak az emléke.

Amikor aztán másnap reggel találkoztam vele, hálából legszívesebben a lábam elé térdelt volna. S amikor kört írtam a homlokára, örömkönnyekben tört ki. És ezt mondta nekem: - Kiemeltél engem a sírból és újra megajándékoztál az élettel. Valamikor nem hittem abban, amit a papok mondtak nekem. Most azonban már szükségtelen hinnem, mert *tudom,* hogy amit mondanak, az igaz. És naponta imádkozni fogok azért, hogy valakivel szemben meghálálhassam azt, amit értem tettél.

HYKSO-DIOMENES

A templomban töltött utolsó esztendő során megkezdték annak a két, új oszlopos udvarnak az építését, amelyeket Neyah csatolt Atet templomához. A falak nem a szokásos vakolattal bevont téglából, hanem kövekből épültek. És Kam népének életéből vett jeleneteket vésték rájuk: halászokat, amint kivetik a hálójukat és madarászokat a mocsarak közt; szüretelőket, amint a szőlőt sajtolják és pásztorokat, a juhaik között. Mindezeket mélyen vésték a kőbe, hogy időállóak legyenek, mint a növények apám kertjében. A fáraó harckocsijai és királyi adószedői nem szerepeltek rajtuk, mert

mindez a templom számára készült, ahol az emberek rangját csak a szívük alapján mérlegelik.

Az új épületeket a Delta egyik nemes emberének fia építette, akit Hyksodiomenesnek hívtak. Hajának színe a csillogó rézre emlékeztetett, szeme viszont sárga volt, mint az oroszlán szeme, csak fekete foltozású.

Munkája révén gyakran kellett eljönnie a templomba, mert az épületek és a falfestmények tervét mind ő készítette és a kövek vésése is az ő irányítása alatt folyt. Háza a templom közelében állt s ott őrizte hosszú papyrustekercseken a terveket és rajzokat, amelyek némelyikéből aztán falfestmény, másikából meg vésett féldombormű lett. Az udvaron fölállította az új épület pálmafából és keményített viaszkból készített mását. Ezt azért csinálta, hogy megmutassa a többieknek is az elgondolását és hogy azok, akik az épületen dolgoznak, láthassák, mi növekszik a kezük alatt. S így, tudva, hogy mit építenek, jobban dolgoznak majd, ha az egész elgondolást ismerik.

Ha nem tartózkodott a templom közelében, akkor ideje nagy részét a mezőkön, vagy a mocsaraknál töltötte, ahol állatokat és madarakat rajzolt.

Gyakran elbeszélgettem ezzel a férfivel, akit én Diónak neveztem. Meg akartam ugyanis ismerkedni az építőművészettel, hogy azok a templomok és paloták, amelyeket majd fáraó-koromban építtetek, méltó mérföldkövei legyenek Utamnak.

Néha beszéltem neki azokról a dolgokról, amelyeket a Földtől távol láttam, de észrevettem, hogy úgy hallgatja, mintha valami ámulatos gyermekmesét mondanék. Az ő hite szerint az emberek elpusztulnak, ha a testük meghal és halhatatlanságuk csak gyermekeikben, vagy embertársaik emlékezetében marad fenn. A gyermekeket úgy tekintette, hogy minden nemzedék növeli az atyák által hátrahagyott tudást, mint ahogy a fa minden szüret után dúsabb gyümölcsöt hoz és egyre több virágot fakaszt meghosszabbodott ágain. Az ő bölcselete szerint a gyermek szelleme szülőinek szelleméből származik és azoknak gondolatait fejleszti tovább. Amikor teste elhagyja az anyaméhet, akkor látja meg elsőízben a napot. És ebben a gyermekben találja meg a szülő a halhatatlanságát. Bár az életben semmiféle rendezett tervszerűséget nem látott, mégis elégedett volt. Úgy gondolta, hogy amit én mesélek neki, az nem más, mint kecses képzelődés, aféle babona, olyasmi, mint mikor a szolgája egy kis ételmorzsát odatesz a házi istenség elé, mielőtt enni kezdene. Én viszont kereken megmondtam neki, hogy az ő hite meg olyan mintha megfeledkezett volna minden Tegnapról és megtagadná az összes Holnapot.

Dio számára az idő oly sebesen suhant, hogy szinte hallotta a száguldó árnyak suhanását a homokon. Az ő felfogása szerint az Élet és az Idő kimért mennyiségek voltak és az örök semmi sötét tengerében élete egy kis

olajmécseshez hasonlított, amelynek világánál kis távolságra elláthatott, érezhetett és élhetett - de ha az olaj elfogyott, teste kihűl és a Semmi nagy tengere simává és mozdulatlanná válik.

- Építeni valamit, - mondta - ami megfogamzik az agyban, aztán - akárcsak a gyerek - kemény munka árán megszületik és láthatóvá válik vonalainak nyugodt tisztaságában: körülbelül ez a legtöbb, amit az ember remélhet. Az, hogy agyából megteremt valami szépet, ami fennmarad, hogy aztán majd későbbi korokban mások is láthassák és azt mondhassák: „Épúgy, mint én, ő is tudta, hogy a szépség időálló, még akkor is, ha a test már porrá lett."

Sohase találkoztam még ilyen gondolkodású emberrel. Ismertem gonoszokat és jókat. O azonban egyik fajtához sem tartozott. Ismertem fiatalokat - túl fiatalokat ahhoz, hogy értelmük meghaladja a helyes és helytelen egyszerű fogalmait. Ez a férfi azonban alaposan megedződött az élet tüzében. Nem értettem tehát ezt a furcsa sötétséget és megpróbáltam akaraterőmmel, eszességemmel, szívemmel és agyammal felvilágosítani. Ahogy egy vak zenész édesebb hangokat tud kicsalni, mint társa, aki látja a csillagokat, talán a Földön is tisztább formában látják a szépséget azok, akiknek szellem-szemét ólompecsétek zárják le...

Hogyan élnek ezek az emberek? Hogyan tudnak nevetni és énekelni, hogyan tudják magasztalni a csillagokat, ha arra gondolnak, hogy minden hajnal, amikor a nap felkel, közelebb viszi őket valami időtlen sötétséghez? Miért próbálják kormányozni életüket, amikor a végtelen folyót álló tónak képzelik? És ha nem látják az élet rendezett tervszerűségét, miért nem lázadnak fel az ellen a vak igazságtalanság ellen, amely megfosztja őket az istenektől? Hiszen csak porszemnek képzelik magukat vak erők hatalmas homokviharában, amely valami rendezetlen végzet felé sodorja őket...

ÁLOM MINOASRÓL

Dio néha elmondta nekem szülőhazája, Minoas - az Északi Tengerben fekvő szigetkirályság - legendáit, ahol az isteneik a csillagokban laknak és ha az emberek elmulasztják az adózást számukra, akkor villámsugarakkal sújtanak le rájuk. Ott a bikákat imádják, mert az a felfogásuk, hogy tej híjján elpusztulnak a csecsemők, márpedig ha a csecsemők elpusztulnak, elpusztul az egész emberiség. A tej ugyan a tehéntől ered, de a tehén sem ad tejet, amíg a mohó bika meg nem termékenyíti szelíd ágyékát. Ezek az emberek megküzdenek a szent bikákkal, ott ugrálnak veszedelmes szarvaik között, hogy a nézők ujonghassanak, amikor látják, hogy hozzájuk hasonló halandók fölébe tudnak kerekedni az istenségnek.

És hogy jobban megérthessem Dio szívét, meglátogattam álmomban Minoast...

Zöldelőbb, mint Kam és szőlőskertjei sűrűn egymás mellett, lépcsőzetesen lejtősödnek le egészen a tengerig. Templomaikban bonyolult szertartás folyik, ez azonban csak olyan, mint egy maszk, amely valami nemlétező arcot takar. Isteneik nem egyebek kőből faragott báb-isteneknél; elfelejtett jelentőségű jelképei valaminek, ami sohasem létezett. Templomaikban harsog a zene a süketek számára és tömjénillat csapja meg az orrcimpát, amely nem tud szagolni. Faragott kőajkakról lesik az igazságot és a vak szemek számára rózsafűzérekkel díszítik magukat. És a nép felfogása szerint ezek a külsőségek a földi szépség hatalmas megnyilvánulásai. Pedig ha rá nem ébrednek az igazi tudásra, épületeik végül rombadőlt csarnokokká válnak, ahol majd csak gyíkok surrannak a megrepedezett kőpadlón és elhagyott oltárok omladoznak az égbolt alatt...

Ezekben a templomokban nincsenek igaz álomlátók. A papok növények nedvéből, mákfőzetekből, párlatokat készítenek, és ezt adják azoknak, akik hozzájuk fordulnak a templomban - ha meg tudják fizetni. Aki az ilyen párlatból iszik, furcsa álmokat lát, mert a főzet felnyitja a szellem szemét. De olyasmit lát, ami nem kívánatos. Majd mikor az alvó felébred, elmondja álmát a papoknak, akik értelmes, tapasztalt és földi tudású - bár nem igaz bölcsességgel rendelkező - emberek lévén, megfejtik az álmait, amelybe rejtett értelmet magyaráznak és addig csűrik-csavarják a lázittas látomást, amíg a szegény álmodó azt az istenektől származó üzenetnek tekinti.

És az egyik templomban, Praxitlares templomában, volt egy alantas szellemű, fölöttébb kéjvágyó főpap. Ennek az országnak a papjai és papnői nem kötnek házasságot és furcsa módon fontosabbnak tartják szüzességük megőrzését, mint azt, hogy szellemük kapuit nyitva tartsák. Ez a főpap azonban olyan volt, mint a magvető, aki nem győzi már türelemmel kívánni, hogy a magot el ne hintse valami termékeny barázdába, semhogy ott őrizze a csűrben...

Mármost, a templomban állott egy szobor, amely belülről üres volt. És a szobor alatt egy titkos kamrában rejtőzött a főpap, akinek hangja onnan úgy visszhangzott, mintha a szobor beszélne. És az emberek ezt orákulumként tisztelték.

Egyes napokon ezt az orákulumot szüzek keresték fel, akik azt kérték tőle, mondja meg nekik, milyen ember lesz a szeretőjük, vagy a férjük. A szobor talapzatát virágokkal koszorúzták meg, mert ez testesítette meg minden reményüket - a szobor ugyanis egy rendkívüli szépségű, egyenes orrú, szívalakúra formált szájú és dús, hullámos hajú ifjút ábrázolt.

Egy napon, amikor ezek a lányok meghajoltak a szobor előtt, az üregen át megszólalt a pap hangja és ezt mondta:

- Istenség vagyok ugyan, de néha, ha a tiétekhez hasonló szépség kísértésbe ejt, lejövök a Földre. Ha azonban valódi isteni alakomban jelennék meg előttetek, meghalnátok, akárcsak a tűz emésztene el. Nem vehetem fel az ember külső mását sem, mert ez olyan lenne, mintha az aranyat mocsokba öltöztetnék. Felveszem azonban egy hattyúnak képmását és tízen közületek, akiket arra a legérdemesebbnek ítéltek, velem fognak hálni, hogy szépségük még tökéletesebb legyen. És ha majd az emberek látják őket, azt fogják hinni, hogy földön járó istennők. És a legbüszkébbek is eléje térdelnek, könyörögve, hogy legyen a feleségük.

- Ma éjjel tehát, amikor nincsen holdvilág, titkon jöjjetek el a templom mögött álló harmadik szentélybe. Egyenként lépjetek be. Akkor érezni fogjátok, hogy hattyúszárnyaim súrolják az arcotokat. Mindegyiktek megtarthat magának egy tollat a szárnyamból. És ha valamelyitekben az istenségnek nagyobb szikrája rejtőzik, mint más halandóban, akkor az is istenségnek fogja érezni magát a hattyú jelenlétében. És ennek a kiválasztottnak, a sötétben, legszentebb alakzatomban, ember képében fogok megjelenni.

- Minderről azonban ajkatok egyetlen szót sem ejtsen, nehogy más halandókkal való közlés útján megszentségtelenítsétek az istenek üzenetét! Ma éjjel hattyú képében - és talán valamennyiteknek ember képében - fogok megjelenni!

A lányok visszatértek házaikba. És egész napjuk vágyakozásban telt el, miközben testüket illatos olajokkal ápolták.

Mialatt a holdvilágtalan sötétségben a templom felé közeledtek, vérükben a várakozás gyönyörűsége lüktetett. A főpap a legbelső szentélyben várakozott és ahogy a lányok egyenként beléptek, egy tollas köpenybe burkolódzott, úgyhogy mindegyik lány azt érezte, mintha valami nagy hattyú ölelné át a szárnyaival. S mialatt a selyemmel leborított fekvőhelyen pihent, istennőnek érezte magát, hogy egy istennel eljutott a boldogságnak erre a csúcsára, ahol a múlt és a jövő beleveszett a lángoló tollfergetegbe.

Aztán a szentély titkos ajtaján keresztül sorban mindegyik kilépett és egyedül találta magát a hegyoldalon, kezében egy madártollak Egyikük - az emlékektől ittasan - elaludt egy fa alatt a meleg éjszakában. Teste ismeretlen gyönyörökről álmodott s a jótékony jövő eltakarta előle a megpróbáltatásokat és a szülés kegyetlen fájdalmait...

A VAK ISTENNŐ

Dio megépítette a templomokat, amelyben az Igazság lakozik. De szeme nem látta, amint az istennő áthalad az udvarokon; füle nem hallotta hangját a csendes szentélyekben. Bár nem tudtam megosztani tudásomat vele,

sok földi dolgot viszont én kaptam tőle. Megmutatta nekem, hogy bár egy madár kőbe van vésve, a kéz szinte melegnek érezheti a tollait és egy faragott szamárcsikóban érzékeltetni lehet az ifjúság minden esetlen nyugtalanságát. Egy vadászatot ábrázoló féldomborművön az izmok simán feszülnek egy fiatal leopárd bőre alatt és az ivóhelyén meglepett őz megdermed a hirtelen rémülettől. Megmutatta nekem, hogy egy táncosnő mozdulatát úgy lehet megfogni, hogy mozdulatlanságában is lágy ritmus lüktet. És bár a döglött hal elrothad, kőbe faragva ezer évig élnek ezüstös pikkelyei.

Egy napon, - mialatt figyeltem, ahogy Dio egy domborművön telt hálókat húzó halászokat farag - ezt gondoltam szívem mélyén: „Ha fáraó leszek, megvalósítom a Földön azokat az épületeket, amelyeket Dio elméje elgondolt. Hírnököket küldök szét, hogy összegyűjtsék az írnokokat és a kőfaragó munkásokat Men-atet-iss-be. Mások agyaggal és téglával dolgoztak, én gránittal fogok dolgozni. Az oszlopok úgy fognak emelkedni az emberek fölé, mint a búzaszárak a mezei egerek fölé. De a kézműveseknek úgy kell majd kidolgozniok a követ, ezzel a részletes pontossággal, ahogy az aranyműves végzi a maga munkáját. Az írnokok úgy fognak írni, hogy üzenetükben a szem és a szív egyaránt gyönyörködhessék és a falakat úgy festtetem meg, mintha tükrök lennének, amelyekben a két országnak szépsége verődik vissza. Almomban felkerestem országokat, ahol nagy templomok emelkednek, amelyekből azonban hiányzik a tanítás és másokat, ahol a tanítás rút épületekben folyik. Kam-ban azonban a Fény méltó otthonra talál: mint a láng egy hibátlan alabástrom-mécsesben."

Szerettem volna elmondani Diónak, hogy milyen terveim vannak vele a jövőre, de attól tartottam: ha megtudja, hogy a fáraó a fivérem és hogy magam is a királyi szülő-székben születtem, el fogja zárni előttem szívének kapuit. Reméltem, hogy ezek a kapuk egy napon kinyílnak előttem és belépheték rajtuk, annak ellenére, hogy a Fehér Koronát viselem.

Mialatt elnéztem, hogy a kő Dio keze alatt hogyan változik hálókba jutott halakká, a Nagy Kézművesek jutottak eszembe. Ezekről beszéltem neki és arról, hogy ők ugyanúgy mintáznak húsban, mint ő kőben. - Azok, akik látják a te faragott halaidat, meg fogják őrizni az emléküket. Az istenek gondolatai is ugyanígy megelevenedhetnek a Földön és betölthetik alkotómesereik szándékát. Vannak halak, amelyek arra születtek, hogy békésen szunnyadozzanak a tavakban és a déli hőség elől elbújjanak a lótusz leveleinek árnyékában, mások meg arra, hogy a vizek útján a tenger felé vándoroljanak...

Láttam, hogy szavaim nem fodrozzák gondolatait, bár szerette hallani a hangomat.

- Dio, te nem hiszel abban, hogy a Földet Ptah teremtette. Akkor hát mit gondolsz, hogyan tanulták meg a hangyák, hogy felépítsék városszerű bolyaikat? Miért él meg a lótusz csak a vízben és a vörös pipacs miért éppen csak a búza között terem?...

- A lótusz ezer meg ezer esztendőn keresztül olyan növényektől származott, amelyek nedves talajon nőttek. Azok a növények, amelyek gyökerének szüksége volt a nap melegére, kipusztultak és így nem is ismerjük őket. A lótusz azonban alkalmazkodott és hosszú szárat eresztett, hogy virágai a levegőben nyílhassanak.

- Azt gondolod, hogy itt a fal tövén ez a növény saját akaratából formálta meg védő leveleit, hogy azok oltalmazzák bimbóit a forró nappal szemben? Tagadod a Nagy Kézművesek létezését és azt hiszed, hogy a dolgok önmagukat teremtették és változtatták meg?

- így kell lennie - válaszolta Dio. - Hallottam, hogy az északi országok állatai telente vastagabb bundát növesztenek, hogy védjék magukat. És még sok más hasonló dolog van. Azok, amelyek a változásokhoz alkalmazkodni tudnak, maradnak. A többiek elpusztulnak. így mi csak azokat látjuk, amelyeknek ez sikerült. Azokat, amelyek elpusztultak, elfelejtjük.

- Akkor hát azt hiszed, hogy egy növénynek pontosabban szabályozott akarata van, mint egy nőnek? Mert te azt állítod, hogy ez a növény tetszése szerint formálta meg leveleit. Én ismertem nőket, akik szerettek volna vörös hajat és bár harminc esztendőn keresztül vágyakoztak rá, a hajuk makacsul fekete maradt... kivéve azt a részt, amit megfestettek. A Természetről beszélsz, akit vak istennőnek képzelsz, a Véletlen ikertestvérének! Pedig csak a Nagy Kézművesek tudják megváltoztatni bármely élő lény formáját úgy, hogy annak magja megismételje azt a változást. Úgy tetszik neked, hogy megtagadd az isteneket. De valójában nem ragadod meg őket. Csak erejüket más neveken nevezed. Egy napon rá fogsz jönni, hogy csak a szavakkal játszol és bár azt hiszed, hogy ezzel egyszerűbbé teszed a világot, tulajdonképpen csak összezsugorítod az igazságot, még kisebb bonyolultsággá... Azt hiszed, hogy a komlóvirág valamikor a földön kúszott, ahol magasabb növények védték a naptól, aztán saját akaratából kacsos karokat bocsájtott ki, hogy megvédje magát a haláltól a zöld árnyékban? Azt hiszed, hogy az ibolya önmaga alkotta illatát és a hal a maga sokféle pikkelyét? Magad sem hiszed, hogy a kő a kezed alatt formát ölthet anélkül, hogy a gondolatok által vezetett véső meg ne érintené. Akkor hát miért ruházod fel a virágokat ezzel az isteni képességgel, a halakat ezzel az ésszerűséggel, a gondolatnak ezzel a tisztaságával, hogy önmaguktól elérhessék a szépséget? Te, aki szereted a minta rendjét és szépségét, minden egyes kő gondos elhelyezését, miért keresel káoszt a világegyetemben és miért

igyekszel a világ sima ütemét eltorzítani valami részeg botorkálássá egy olyan úton, amely a semmibe vezet?

Dio mosolyogva felelte: - Sekeeta, miért töröd a fejed folyton furcsa végtelenségeken? Hagyd ezeket a gondolatokat arra az időre, amikor majd szükséged lesz melegségükre, ha érzed a hideg szél fuvallatát a sírboltod felől. Mirevaló elrontani a szikamor-fa örömét, délidőben, amikor a port árnyékokkal mintázza? Mit számít az, hogy ki alkotta, hogy miért áll ott? Élvezd a napfényt és ne úgy gondolj rá, mint súlyos istenségeitek egyikére! Fogd fel a folyót, mint tiszta vizet, amelyben fürödni lehet és nem mint a határtalan élet jelképét. Amíg fiatal vagy, élvezd ki és ne gondolj a múltra. Légy hálás a szépségért és ne hasonlítsd össze folytonosan látomásokkal, melyek szerinted azt árnyékba burkolják. Élvezd a zenét és ne fülelj visszhangjára a csillagok felől. Majd ha öreg leszel, akkor megszépítheted magányosságodat emlékekkel, de most még nincs rájuk szükséged, mert a jelen maga is dicsőséges szemed előtt... Egy napon majd elviszlek erről a régi földről, ahol az embereket lenyomja a túl sok tudás és elviszlek Minoasba, ahol a szívek ifjúságról zenélnek...

DIO

Ha a jövő gondolatai elfelhőzték napjaimat, elhessegettem őket magamtól, mert a jelen virágai édesen nyíltak lábam előtt. Ha reggel felébredtem, úgy éreztem, hogy szívemet öröm teliti, mert a nap arra a földre süt, amelyen Dio és én együtt élünk. Már nem unszoltam Thot-terradas-t, hogy meséljen nekem történeteket a régi bölcsességről, vagy a Fény nagy harcosairól; ehelyett szerelmesekről mesélt, akik szerelmük erejénél fogva oly hatalmasakká váltak, mint maguk az istenek.

Bár Dio és én nem beszéltünk szerelemről, éreztük, hogy az kihajtott a szívünkben. Tudta, hogy nem hagyhatom el a templomot csak majd beavatásom után, de azt remélte, hogy azután majd elszabadulok és megoszthatom vele az életét. Én meg olyan voltam, mint három lélek egy testben: szerettem volna pap lenni, hogy méltó legyek Ney-sei-ra-hoz; szerettem volna Neyah társa lenni, mint fáraó; de ha Dióval voltam, csak a szabadságra vágytam és a gazdag beteljesülésre, mint az ő felesége. Az együtt töltött órák tiszták voltak, mint a minden földi szennytől érintetlen álom és nem vetettek rájuk árnyékot az elsuhanó napok, mert vigyáztam gondolataimra, nehogy megrontsa őket az a félelem, hogy mindennek a boldogságnak végeszakad, ha a beavatás során elpusztulnék.

Amikor beavatásom ideje közeledni kezdett, anyám - aki bölcseségében ismerte szívemet - hat hónapra délre küldte Diot, hogy új köveket válogas-

son a templom szobrai számára. S bár bánkódtam azon, hogy el kell hagynia engem, másrészt meg örültem, hogy távol lesz a templomtól beavatásom idején.

Elutazásának előestéjén közölte velem, hogy a mostantól számított hatodik telihold estéjén vissza fog térni és akkor ott találkozunk majd a lápnál, ahol a múltban oly gyakran sétáltunk. És azt is mondta, hogy akkor majd végre szabadon kiöntheti mindazt, ami a szívében van.

Én magam azon töprengtem, hogy ha majd visszatér, karjaiban tarthat-e, vagy testem akkor már szarkofágomban fog pihenni, véremet nem hajtja többé a szerelem üteme és az élet lehellete nem lesz többé orrcimpáimban, amelyek nem érzik majd a kátrány és a mirrha illatát...

*

Dio nem sokkal azután, hogy elutazott délre, verset küldött nekem, amelyet szép színekben íratott fel egy kis papirusz-tekercsre:

Szobrász vagyok, aki elvesztette kezeit
és gyümölcsöskert, amelyen nem fut víz keresztül.
Vitorlás bárka vagyok, szélcsendes napon
és madár, amely nem tudja mozgatni szárnyait.
Lótusz vagyok egy kiszáradt tóban
és ijj, amelynek elszakadt a húrja.
Szentély vagyok, istenség nélkül,
és éjszakai égbolt, ahol nincsenek csillagok:
mert hosszú útra kelve, válnom kellett tőled
és útravalóul nem adtad nekem a szívedet.

Később ezt küldte:

A magot elvetették
és a vetés kibújt a barázdából.
A halász kiveti hálóját
és ugrálnak benne a halak.
A vincellér kisajtolja a szólót
és megtelnek a boros tömlők.
A dobófa röpül a levegőben
és a madár leesik a vadász elé.
Az éjszaka hosszú,
de a napot új életre kelti a hajnal.
A déli nap forró,
de az árnyékok megnyúlnak az esti húvösségben.
Szívemet neked adtam,
de nekem adod-e a tiédet?...

NEGYEDIK RÉSZ

A beavatás előjátéka

A beavatás helye a nagy tavon túl feküdt, nyugatra, Amenti felé. Sok-sok idővel ezelőtt épült. Olyan volt, mint egy piramis, bár az oldalai nem voltak simák, hanem három nagy lépcsőzetben épültek, amelyek a testet, a lelket és a szellemet jelképezik. Amikor olyan valaki tartózkodott benne, aki a Földtől távol tett bizonyságot szellemének lángjáról, az épület tetején jelzőtüzet szítottak. A tótól egy kőcsatorna vezetett a bejárathoz, ahonnan aknaszerű nyílást vágtak a beavatás szobájához, amely hegyesfödelű szarkofág alakjában épült. Az aknaszerű nyílást három nagy terméskő zárta el, úgyhogy az le volt pecsételve, mint egy sírkamra. Azt jelképezte ez, hogy a beavatandó meghalt és bölcsességben újjászületett. Sokak számára, akik nem állták meg a helyüket a nagy megpróbáltatásokban, a sírkamrának ez a jelképes volta valósággá vált.

A beavatandó jelölt aranyozott bárkán haladt át a tavon. Ez ugyanolyan volt, mint a Halottak Bárkája és éppúgy csónakmenet kísérte, mint egy fáraót a temetésen. Ha dagadó vitorlákkal tértek haza, olyan volt, mint amikor egy nagy harcos tér meg a győzelemből. És a hazafelé való út a vizén keresztül jelképezte azt, amikor a Szárnyas Lélek átszeli a Feledés Vizeit.

Beavatásom előtt hét napon keresztül anyám mellettem maradt a templomban és megosztotta velem szobámat. A napokat nyugalomban és szelíd társalgásban töltöttem vele. Éjszakánként felüdített az alvás, mert Ney-seira bölcsességében úgy intézte, hogy ne hozzak vissza emlékeket magammal, hogy erős maradhassak a nagy megpróbáltatásokra. És ébredéskor, meg este, lefekvéskor, egy gyógyító pap belémsugározta Ptah életerejét, hogy testem ne szenvedjen károsodást, amikor majd négy napra és négy éjszakára el kell hagynom.

Az utolsó napon egészen késő délutánig aludtam. Akkor azután anyám felöltöztetett a papnők fehér gyolcsruhájába, derekam köré kapcsolta a beavatandók aranyövét, ujjamra pedig gyűrűt húzott, amelybe Anubis papjának jele volt belevésve. Ha visszatérek, ez a gyűrű enyém lesz, ha meg nem, akkor majd halotti öltözéket adnak rám, mert ha meghalok, azzal a tiszteletadással temetnek el, mint a csatában elesett harcost. Arcomat, mint egy halotti maszkot, arannyal festették be és lábamra arany sarukat húztak, hogy méltóan járhassak az istenek ösvényén.

Mindezzel elkészülve, anyám megcsókolta a homlokomat; azt mondta: már várja, hogy mint győztest üdvözölhessen. Aztán ráfeküdtem egy ravatalra, amelynek oldalait Anubis két sakálja díszítette és így vitt négy pap az emberek hosszú sorfala között. Sokakat láttam ugyanezen az úton és bár szemem zárva volt, tudtam, mi van körülöttem. A nap letűzött lehunyt szempilláimra, amelyeknek nem volt szabad megrezzenniök; mert hogyan higyjék el a nézők, hogy az istenek tükre vagyok, ha még a testem sem engedelmeskedik az akaratomnak?

Amikor elértünk a tóhoz, ravatalomat ráhelyezték a Halottak Bárkájára, amelynek orra Anubis fejét, tatja pedig Tóthnak a kormányrudat tartó aranyozott Majmát ábrázolta. Aztán hallottam az evezőlapátok nyikorgását és tudtam, hogy az élcsónak elhagyta a partot.

Eszembe jutott mindaz, amit Ney-sey-ra mondott nekem arról, amiken majd rövidesen át kell esnem... Fel kell majd keresnem azokat a helyeket, ahol a Magaslatok Lakói székelnek. Magányosan kell áthaladnom az Alvilág Barlangjain. Bölcs tanácsot kell adnom a tudatlanoknak és rá kell vennem őket, hogy meghallgassanak. Meg kell küzdenem valami hatalmas erővel a balkézre eső ösvényen, de nem mint a nagy testvériség egy tagja, hanem teljesen egyedül. Át kell esnem a nagy megpróbáltatásokon, amelyekben viszont fogom látni legrégibb félelmeimet a maguk legszörnyűbb valóságában. És nem azzal a magasabbrendű tudással kell harcolnom ellenük, amellyel akkor rendelkezem, amikor távol vagyok a Földtől, hanem minden földi korlátozással megkötözötten. És ezekben a lényekben, amelyek majd utamban állnak, nem valami idegen akaraterő teremtményeit fogom felismerni: a saját földi akaratom az, amit kormányozni kell tudnom, mielőtt a papi címet viselhetném. Csak ha visszatérésem után mindezekről hűségesen be tudok számolni, akkor lehetek majd Anubis papja.

Ra megragyogtatta hosszú sugarait, mielőtt az evezők hangja elhallgatott és én ráléptem volna utolsó utamra. Majd miután a ravatalomat leemelték a bárkáról, hallottam a lépések visszhangját, amint a papok lefelé haladtak a folyosón és megcsapott a kőboltozat hidegsége.

Amikor a ravatal megállapodott, ezerszeresen megnagyítva rohant meg az a régi félelem, amelyet kislánykoromban éreztem, amikor az első éjszakát töltöttem a templomban. Bátorságom pislákolt, mint a mécses a léghuzatban. Szerettem volna felkiáltani, hogy nem bírok szembenézni azokkal a veszedelmekkel, amelyeken át kell mennem. A büszkeség azonban néha legerősebb védőpajzsunk és most is ez mentett meg attól, hogy cserben ne hagyjam Ney-sey-ra-t.

Aztán hallottam ruháik suhogását, ahogy teljesen magamra hagytak. A zárókövek egyenként zuhantak a helyükre és bebörtönöztek ebbe az élő

sírba, amely úgy visszhangozta a zuhanásukat, mintha valami hatalmas gong lett volna.

Ebbe az élő csendbe burkolózva, tudtam, hogy most ugyanolyan vagyok, mint a halott: testem nem barátságos menedék többé, ahová visszatérhetek, ha a Gonosz Hatalmai túl erősek, semhogy megküzdhetnék velük. Vajon fog-e nekem ismét szelíden és kedvesen engedelmeskedni, vagy pedig akaratom ellenére rabságban tart majd? És olyanná válok, mint Hekket, aki nem állta ki a próbát, de mégsem halt meg és most ott üldögél a templom udvarán, megvakult szemekkel és nyáladzó, reszkető szájjal?...

A félelem állt mellettem a sötétben. Akaraterőmmel elhessegettem magamtól és olybá tűnt, mintha hallanám csontjainak halk zörgését...

Nyugalmas, szelíd dolgokra kell gondolnom, hogy megnyugodjam.

A házitűzhelyek tüzére fogok gondolni, ahogy a füst szelíden csavarodik felőlük napnyugtakor. Ezekre fogok gondolni, amíg csak nem érzem melegüket és biztonságukat.

Napkeltekor, a csendes hajnalban, a nádasból felszárnyaló madarakra fogok gondolni, amíg csak nem hallom a szárnyaik suhogását a csöndben.

A virágokra fogok gondolni, amint lágyan kibontják szirmaikat az új hajnal felé.

A gyerekekre fogok gondolni, ahogy halkan pihegnek szelíd álmukban, anyjuk mellett.

A harcosokra fogok gondolni, akiknek kardján megcsillan a Fény, amelyért harcolnak. Bátorságuk lesz a pajzsom és emlékezetük fog majd erőt adni nekem. És anyám szeretete, mint köntös borul majd reám.

Vissza fogok emlékezni tanítómesterem... Ney-sey-ra bölcsességére és az ő szavai fognak majd vezetni, mint a csillagok az utast, éjszaka, a pusztaságban...

A KÍNZÓK

És aztán beléptem az Alvilág Barlangjaiba.

Itt szürkeségbe borult minden és semmiféle fény nem világít ezen a helyen, ahol az emberek levezeklik azokat a bűnöket, melyek túl bonyolultak ahhoz, semhogy a Földön szabadulni lehessen tőlük. Keserves tanulságok révén sokszor kaptak figyelmeztetést, hogy cselekedeteik ellentétben állnak az istenek törvényeivel. De nem hallgattak az intő szóra és most - a maguk kovácsolta bilincsekben - egész kíméletlenségében és egyszerre kell elszenvedniök mindazt, amit valaha a Földön mások ellen vétettek.

Először eljutottam a Kínzások Helyére. Itt hatalmas kerekek abroncsaira emberek vannak ráfeszítve. Kezüket-lábukat kötelek rögzítik, melyek ször-

nyű kínokkal feszítik ki tagjaikat. És a köteleket húsz kínzó-társuk húzza. Amikor a megsanyargatott ember a fájdalom legvégső fokára ér, akkor csatlakozik a többiekhez, akik a köteleket feszítik, mialatt egy másik foglalja el a helyét a keréken.

Tudják, hogy halottak és arcukon kirajzolódik a halálnak az a képe, amely szellemüket megbénítja: egyesek csontváz képében mozognak; mások csontjain még látszanak a rothadó hús cafatjai, némelyik meg olyan, mint a napon foszladozó hulla.

Nem hallani nyögést, vagy jajkiáltást, csak a kötelek baljós nyikorgását, meg az éles pattanást, ahogy a kar kiugrik az Ízületből.

Találtam közöttük egy nőt, aki már elérte a határát azoknak a megpróbáltatásoknak, amelyeken keresztül kellett mennie, hogy levezekelje régi gonosztetteit. Női harcosok csapatának vezetője volt, akikhez azért csatlakozott, mert a szerelmese elhagyta. Hogy a férfiakon bosszút álljon a fájdalmáért, valahányszor foglyot ejtett a csatában, vagy tőrbecsalt egy pásztort, aki a nyáját legeltette, foglyát kezénél fogva egy fához, lábánál fogva pedig egy ökörhöz kötözte, aztán tüskés vesszővel verte az ökröt mindaddig, amíg az a kíntól megbőszülve elszakította élő kötelékét.

Ahogy megfogtam a kezét, éreztem rég halott csontjainak zörgését és ahogy kivezettem őt ebből a pokolból, viszontláttam ifjonti szépségében, olyannak, amilyen kétezer esztendővel ezelőtt volt. Most azután majd aludni fog addig, míg újra meg nem születik - résztvevő szívvel mindazok iránt, akik fájdalmakat szenvednek.

Aztán odaléptem egy másikhoz, aki a gonoszság papja volt egy országban, melyet Perunak neveznek. A sötét áldozatok templomában, egy kúp alakú hatalmas toronyban, rabszolgák ezreinek élő szívét tépte ki, miután mellüket levél alakú késével felhasította és érezte a tenyerén a vérző szív lüktetését.

Most mezítelenül fekszik, rákötözve saját oltárára és nézi, amint egy hozzá hasonló alak felajánlja őt a Gonosznak. Aztán érzi, amint a kés vékony skarlátvörös vonallal az első jelet ejti a bőrén, majd felszakítja a mellét és érzi, amint karmos ujjak kapaszkodnak a szívébe. Tízezerszer és megint tízezerszer érzi, hogy ezt műveli vele valaki, akiről tudja, hogy ugyanaz, aki valaha ő maga volt. Ezt a valakit azonban szörnyű ikertestvérének képzeli és nem tudja, hogy amit lát, az tulajdonképpen önmaga megjelenítése és hogy a saját kegyetlensége az, ami megkínozza.

Aztán láttam valakit, aki a mocsárvidék egyik nagy törzsének főnöke volt. Az emberek, akik hatalma alatt állottak, rettentően féltek tőle, mert azokat, akik haragját felkeltették, vízhalállal büntette. Az áldozatokra súlyos köveket kötöttek és úgy fektették be őket a mocsár szélén a sekély vízbe. Szájukba két, ujjnyi vastagságú, üreges nádat dugtak és ezeken keresz-

tül kellett szívniok a levegőt. A nádszálak nyílását minden nap szűkebbre és szűkebbre tapasztották nedves agyaggal, úgyhogy az áldozatoknak egyre keservesebben kellett küzködniök, hogy tüdejük kínlódását csillapítsák. Némelyik három napon és négy éjszakán át szenvedett, amíg el nem pusztult. Mikor eljött az idő, hogy a főnök meghalt, testét kőkoporsóban helyezték el. Mielőtt azonban eltemethették volna, népe - amely oly régen gyűlölte - fellázadt. És nem a temetkezési helyére vitték a koporsót, hanem oda, ahol másokat kínzott. És beledobták az iszapos vízbe, szájába pedig két üreges nádszálat dugtak. És azt hitték, hogy csak élettelen báb az, amin kitöltik a bosszújukat.

Pedig ha halott volt is, szelleme még mindig oda volt láncolva testéhez. És mintha csak most halt volna meg, még mindig küzködik a levegőért, bár teste már rég felszívódott az iszapban, a mocsár fenekén.

Odamentem hozzá és kiemeltem a vízből. Megmondtam neki, hogy elérkezett az ideje, amikor ismét meg kell születnie a Földön, és hogy ezúttal halászember lesz, aki kiismeri magát a vizek dolgaiban. És ő, aki víz útján pusztította el az embereket, megfogja tanulni, hogyan táplálja most őket a vizek halaival.

Aztán odaértem a Sárkány Emberek egyikéhez, aki életében a kín árnyalatait és mélységeit kutatta és abban találta gyönyörűségét, hogy a kegyetlenség fokozatait játszotta el más emberek élő testén.

Most először egyenként húzták ki minden egyes fogát az állkapcsából. Aztán a körmöket szaggatták le az ujjairól és a vérző csontokat durva gyapjúval törölték le. Majd egyenként minden egyes hajaszálát kitépték a fejbőréből, ami olyan szúró fájdalmat okozott, mintha mérges legyek csipkedték volna. Aztán ízenként vágták le az ujjait és forró zsírba dugták, hogy a vérzés elálljon. Ezt követően óvatosan levágták a szemhéjait, hogy örökre nyitott szemekkel lássa a borzalmakat. Majd testét éhes patkányok rágták és ahogy meghíztak borzadó húsán, azokat jelképezték, akiket valamikor elvenen megnyúzott.

Aztán láttam egy másikat, aki megégette embertársait és ilyenképpen a tüzet az emberiség ellenségévé torzította. Most azután a tűz elkerüli őt. Magányosan él a csikorgó hideg országában. Meztelenül bolyong a jégen, amely kés módjára hasogatja a lábát. És a hideg jeges ujjaival szorítja össze ereit. Időnként tábortüzet pillant meg és meleget vágyva szalad feléje, de mire odaér, a rőzse jégcsappá változik. És itt kell maradnia mindaddig, amíg soha többé eszébe nem jut, hogy visszaéljen a tűzzel, amelyet az emberek barátjaként kell szeretnie. Mert ez az első ajándék, amivel a Föld - az állatokat kirekesztve - az emberiséget megajándékozta.

Aztán elértem egy helyre, ahol kínban vonagló állatokat láttam. Ökröket, tátongó sebekkel az oldalukon; éhező kutyákat, amelyek egyik-másikának

bordáit kemény ütések zúzták be; aztán egy levágott mancsú majmot és egy lenyesett szárnyú madarat...

S ahogy néztem őket, észrevettem, hogy a szemgödreikből emberi lények tekintenek ki, akik most olyanokká változtak, mint amilyeneknek kis testvéreiknek kellett volna lenniök, akiket azonban ehelyett rabszolgáikká alacsonyítottak.

A GONOSZ SZÓSZÓLÓI

Aztán eljutottam arra a helyre, ahol a mérgezett nyelvűek szenvedik el azt a kínt, amelyet fullánkjuk másoknak okozott. Nem azok vannak itt, akik botorul, vagy gondolkodás nélkül beszéltek, hanem csak azok, akik rosszindulatúan visszhangozták a szívükben lakozó kegyetlenséget.

Először láttam egy embert, aki arcán feküdt és talpaira zuhogott egy vékony vessző, gyorsabban, mint a rohanó zerge patája. Ez az ember egy hibátlan gyöngyöt lopott és hogy tettét palástolja, szolgáját vádolta meg a lopással. És a szolgát halálra korbácsolták.

Aztán láttam egy nőt, aki egy keleti nép királyának kisebbrendű feleségei közé tartozott. A király első felesége tiszta szív és tiszta test volt - ez az ágyas azonban féltékenységből gyűlölséggel töltötte meg a király szívét, elhitetvén vele, hogy mialatt ő távol volt a palotától, a királyi feleség gyönyörűségét találta mindenkiben, akit csak megkívánt, még egészen alsórendű emberekkel is. A királynő sokkal büszkébb volt, semhogy védekezett volna és miután férje mindezt elhitte róla, nem is kívánt már egyebet, mint a halált. A király féltékenységében elvakulva nem tőrrel, vagy méreggel, hanem sorozatos megbecstelenítéssel végeztette ki. Az ágyasnak pedig ötven zsák aranypénzt adott.

Az ágyas most a földön kinyúlva fekszik; szétfeszített kezei és bokái facövekekhez vannak kötözve. A feje mögött egy tömlő áll és ebbe egyenként hullanak bele az aranypénzek, amelyekben valamikor olyan kéjjel vájkált. És valahányszor az arany csengését hallja, mindannyiszor el kell szenvednie a soha véget nem érő erőszakot, amelyet egy legalacsonyabbrendű ázsiai követ el rajta: egy mocskos, kiütéses, leprás rabszolga, akinek tagjait már elrothasztották a láncok.

Aztán láttam egy nőt, aki állandóan felkavarta a házbéliek nyugalmát, úgyhogy végül olybá tűnt, mintha fullánkos rovarok csipkednék őket. Most aztán darazsak lepik szurkálják a kezét, amíg az olyanná nem válik, mint a kacsa úszóhártyás lába. Szeme keskeny nyílás a szemhéjak felduzzadt húsában. Nyelve megdagadt felrepedezett ajkai között és egész arcát szakállszerűen lepik el a legyek.

Aztán láttam egy férfit, aki ha bajba került emberekkel találkozott, ahelyett, hogy olyan szavakat mondott volna nekik, amelyek gyógyító kenőcsként istápolták volna sebeiket, önelégülten közölte velük, hogy érdemtelenek a részvétére, mert saját maguk az okai a szenvedéseiknek. Ez az ember, aki nem akart megvigasztalni másokat, most árnyéktalan pusztaságban bolyong. Letűz rá a nap úgyhogy a bőre felrepedezik, mint a folyó anyagja az áradás idején. Hirtelen pálmafákat pillant meg egy hűs vizű forrás körül és a fák árnyékában egy ember ül két tömlővel. Tudja, hogy az egyik tömlőben gyógyító kenőcs van, odamegy tehát az árnyékba ülő idegenhez és megkéri hogy kenje be sebeit. De a sebekre csak a másik tömlőből kerül kenőcs, amely sóval van töltve és lángnyelvként égeti a bőrét. Aztán tovább kell vándorolnia a tűző napban, hogy megtanulja: igaz, hogy az az ember, aki eltéved a pusztaságban, nem tévedt volna el, ha odahaza marad, mégis ha társtalanul bolyong, akkor majd ő keres istápolást és nem találja meg...

Aztán láttam azokat, akik gyermekeken meg olyanokon gúnyolódtak, akik nem tudtak megfelelni a gyilkos szavakra. Most ott állnak mezítelenül a piactéren, nem urai többé kezüknek és lábuknak, amelyek bolondos mozdulatokat végeznek és saját testüket hajigálják meg mocsokkal, hogy aztán az arrajárók gúnyolódhassanak rajtuk.

Láttam azután egy embert, aki azoknak a szerencsétleneknek, akiket titkainak kéretlen őrzőivé tett, levágta a nyelvüket, nehogy elárulhassák őket, úgy, ahogy ő másokat elárult. Most szomjúságtól kínozva fekszik egy sziklán, miközben vízhordók haladnak el mellette, akik hacsak egy szót szólna, édes vizet öntenének eltikkadt szájába. De néma.

Aztán láttam egy másikat, aki a homályba húzódva megleste a nem tekintetének szánt szent dolgokat és azután kifecsegte őket. Most dermedten fekszik a földön és figyeli a levegőben keringő keselyűket, amíg egyikük le nem csap rá és mind a két szemét ki nem vájja. Akkor egy pillanatra sötétség borul rá, aztán újra látja a keringő madarakat, amíg csak valamennyiük megint le nem zúdul sötétséget hozó csőrével.

Aztán láttam azt a helyet, ahová mindazok kerülnek, akik hites barátaikat elárulták. Ez egyike a legnagyobb bűnöknek; mert az, aki elárulja a barátját, elárulja az Emberi Testvériséget. Az ilyennek aztán barát nélkül kell útra kelnie és egyetlen útitársa a félelem. Sivár és nyomorúságos vidéken kell keresztül haladnia, ahol kopár sziklák és kiszáradt, sivár pusztaságok között látszólag végtelen messzeségben húzódik az út. Feje fölött köd gomolyog, mert az ilyenekre nem süt sem nap, sem csillag fénye. Hátuk mögött valami szörnyű alak lépked - legtitkosabb félelmeik megtestesülése. És bár küszködve igyekeznek, hogy minél hamarább elkerülhessenek erről a helyről, megfeszülő lábukat visszahúzza a ragadó sár.

És itt kell maradniok, amíg valaki - akinek barátságára nem érdemesek többé - meg nem könyörül rajtuk és vissza nem vezeti őket az emberek testvériségébe.

A HAMIS PAP

Aztán eljutottam ahhoz az emberhez, aki valamikor Anubis papja volt Atlantis egyik kis templomában. O volt az egyetlen igaz álomlátó ebben a szentélyben, ahol a Fénynek kellett volna világítania; de engedte eltompulni akaratát és elveszítette álomemlékezetét. Elhomályosult tükörré vált, amely nem verte vissza többé a Fényt. Túl lusta volt ahhoz, hogy igyekezzék elveszített erejét visszaszerezni, de sokkal büszkébb, semhogy kudarcát bevallani hajlandó lett volna. Olyanokról számolt be tehát, amik nem voltak igazak, sőt nem voltak egyebek, mint földi gondolatainak szövedékei. Amikor aztán eljött az az idő, hogy az igaz papok meghallották a Végzet Jövendölését, ennek a templomnak a hívei nem értesülhettek róla idejében és hamis papjukkal egyetemben belevesztek a tenger árjába.

Most azután már több mint kétezer esztendeje egyedül él egy templomban, amelynek udvarai visszhangozzák magányos lépteit. Istenségek szobrai sorakoznak körülötte, de ezeknek arcát nem ismeri. Más híjján ezekhez fohászkodik, bár tudja, hogy fülük süket és szívük kőből van faragva. És könyörög hozzájuk, hogy a pusztulás földjén legalább csak egyetlenegy hívő maradjon, aki őt felkeresse - mert az a tudat kínozza, hogy az egész világ elpusztult az ő bűne miatt.

Sokszor megáll a templom kapujában és végigtekint a végtelen síkságon. Időnként megpillant egy-egy kedves gyermeket, amint feléje szalad és akkor azt hiszi, hogy imája meghallgatásra talált. Amikor azonban feléje nyúl, olybá tűnik, mintha keze fehéren izzó hőt sugározna: a gyermek összezsugorodik és ő csak egy megszenesedett fadarabot tart kezében. Időnként feltűnik előtte egy alak, aki az igaz papok öltözetében közeledik feléje. De ahogy üdvözlésül kezét nyújtja, ujjai csak egy régen vízbefulladt ember megfehéredett csontjai köré kulcsolódnak. Néha anyját látja közeledni, végtelen részvét kifejezésével az arcán; ahogy azonban megérinti, érzi, hogy csak csepegő vízihínárt tart a kezében. Máskor meg a kopár síkságon a távolban virágokat lát. De ahogy feléjük szalad, éles korallokká változnak, amelyek azután felsebzik lábait...

Amikor odaértem hozzá, megállt előttem, de nem merte kinyújtani a kezét, nehogy érintésétől hamuvá váljak. Vállára tettem a kezemet, mire azután vízbefúlt arca felsugárzott. - Eljött az idő - szóltam hozzá. - Vissza fogsz térni a Földre, hogy gyakorold emlékezetedet. Öt életre lesz szüksé-

ged, hogy megint elnyerd azt a tökéletességet, amellyel valaha bírtál. De nagy magányosságod véget ért. Öt hónap múlva megszületsz anyádnak méhében és érezni fogod karjainak szelíd vigaszát. Társadul három fivéred is lesz. S amikor hétéves leszel, egy látnók jön majd a házatokba és azt fogja mondani, hogy tizenkettedik életévedben be kell lépned a templomba, hogy ott tanulj. És eljön majd az idő, amikor bölcsességet fogsz osztani a földieknek és olyan szavakkal fejezed ki tudásodat, hogy „Ezüstnyelű Pap" néven válsz majd ismeretessé...

A FÖLDI KINCS

Elkerültem azután arra a helyre, ahol azok tartózkodnak, akik a Földön faragott képet csináltak maguknak vagyonukból és azt istenségként imádták.

Láttam egy férfit, aki valamikor egy nagy szőlőskert ura volt. A növények szeretete békességet hozhat a szívnek - ennek az embernek a gondolatát azonban egészen betöltötte és szellemét tökéletesen rabul ejtette.

Most fogva tartják házában a szőlőfolyondárok, amelyeket annyira szeretett. Behálózzák a falakat és kifeszítik az ajtókat, meg az ablakok záródeszkáit. Végigkúsznak a padlón és buja leveleikkel kizárják a fényt, úgyhogy a szoba levegője olyan, mint a sötét víz a tenger fenekén. Vadul burjánoznak és kígyóznak feléje, mint a piócák az őserdő ösvényein. Kiáltani próbál, de néma, mint a hal. És úgy érzi, hogy a feléje tapogatódzó kacsok vak, zöld ujjaikkal mindjárt köréje fonódnak és ráhurkolódnak, mint ahogy valamikor irántuk való szeretete ráhurkolódott a szívére.

A Földön nem ismert más ellenséget, csak azokat a rovarokat, amelyek szőlőjét megtámadták és az égboltozatot csak háttérnek tekintette, amelyen szőlője levelei kirajzolódtak. Az életet nem tekintette egyébnek, mint töveik kihajtásának, a halálban pedig csak a venyigék elsorvadását látta. Úgy rendelkezett, hogy ha meghal, a háza falán kúszó nagy folyondár alá temessék, hogy teste annak erejét táplálhassa. Szőlőtövei voltak apja és anyja, gyerekei és istenei; azért imádkozott, hogy akkorára növekedjenek, amekkorára még nem növekedtek szőlőtövek a világ fennállása óta.

És mikor meghalt, az istenek meghallgatták a fohászkodását...

Aztán láttam egy embert, aki földi életében ritka kincsekkel töltötte meg házát. Féltékeny volt arra a gyönyörűségre, amelyet szépségük másoknak adhat, mégis egyre-másra hívta az embereket házába, hogy megirigyeljék ritkaságait. Gyönyörűséget okozott neki, ha látta, amint ujjai körülvonódnak kelyhei sima görbületein, mert azt hitte, hogy bánkódnak szívükben, amiért az ő óboruknak nincs ilyen kecses edénye. Szerette, ha látogatói vé-

giglépkednek cédrusra padlóin, hogy azután a maguk otthonának padlója olybá tűnjék előttük, mintha egy halászkunyhó ledöngölt agyagpadlóján járnának. Szerette, ha ott alszanak aranyozott leopárdokkal díszített ágyain, hogy aztán a saját ágyukra úgy gondoljanak, mint szalmával fedett fapriccsekre. Szobáról-szobára járt a házában; megsimogatta bútorai drága fáját és úgy becézte kis elefántcsont-szobrait, mintha kedvenc vadászkutyái lennének. És ha ujja csak egyetlen porszemet talált az asztalon, megkorbácsoltatta a szolgáit. A csillagokat nem látta, mert szemét a falfestmények gyönyörűsége töltötte be. Nem látta az élő fa szépségét, mert csak azt találta szépnek, ami az övé volt. És házából templomot csinált, amelynek egyedül ő volt a papja és ahol a vagyona volt az egyetlen istene.

Miután meghalt, szelleme nem tudott kiszabadulni házának falai közül és azok a dolgok, amelyek szívét betöltötték, rabszolgájukká tették. Azt látja, hogy valamelyik elefántcsontszobrocskája repedezni kezd és csak akkor válik megint éppé, ha kezeibe fogja. Fehér hangyák támadják meg a bútorait, kénytelen fehér, puha ruhával kifényesíteni őket. Azóta is ide-oda szaladgál házának szobái között és igyekszik megmenteni vagyonát a pusztulástól. Szomjas, de boros kancsói szárazak. Éhes, de arany edényei üresek. Alvásra vágyik, de nem mert pihenni, mer attól tart, hogy reggelre minden holmija, ami szívének kedves, tönkremegy.

Amikor odaértem hozzá, hogy felszabadítsam, éppen azon fáradozott, hogy kisöpörje a port, amely kedvenc szobájának padlójára ülepedett. A por úgy kavargott körülötte, mint fojtogató felhő és a szürkeségen keresztül csupán ott csillogott a fényezett cédrusfa, ahol éppen állott. Ahogy feléje közeledtem, a porfelhő visszahúzódott és elfoszlott, mint a hullámtajték a tengerparton. Előttem simává vált az út, mint a holdfény, amikor letűz a vízre. És így szóltam hozzá: - A Földön sírkamrát építettél magadnak - nem tested, hanem szellemed számára - és lelked abban is élt! Most eljött az ideje, hogy felszabadulj!

Kezénél fogva kivezettem abból a börtönből, amelyet a maga számára csinált és megmutattam neki a Földnek azt a részét, ahol majd újjá kell születnie: az országot, amelyet a tengerből kiemelkedő fehér szirtjeiről Fehér Szigeteknek neveznek. Közöltem vele, hogy itt nem igen talál majd olyasmit, ami elvonná őt a valóságtól, vagy azokra a dolgokra emlékeztetné, amelyet ezelőtt oly túlságosan szeretett. Szíve szomjazott a^udásra, de ha ezt a szomjúságot felismerte is, valójában a test szomjúságának tartotta. Hogy ezt csillapítsam, egy agyagedényben vizet adtam neki. S amikor szomját oltotta vele, összetörte az agyagedényt, nehogy túlságosan megszeresse.

A SZÁNANDÓK

Aztán eljutottam arra a helyre, ahol azok tartózkodnak, akik a Földön nem ismerték a valódi isteneket, hanem az igazságtalanságnak holmi vak alakját imádták, akit ők Sorsnak neveztek. Nem az akaraterejük irányította őket, hanem saját képzeletük gyeplői.

Ott vannak köztük azok, akik az éhenhalástól félnek. Bár csűrjük telve van és telezabált testtel alszanak, itt valósággal csontvázzá soványodtak az éhségtől; körülöttük üres gabonatömlők hevernek és még a vizeskancsójuk is megrepedezett és eltörött.

És itt vannak azok, akiknek a Földön csak kis lázuk van, itt azonban elszenvedik a testnek minden betegségét, amit csak valaha láttak vagy hallottak és most éjszakájukat agóniában verejtékezve töltik, ami nem más, mint a saját képzeletük szüleménye.

És itt vannak azok, akik akkor is, amikor országuk békességben él, attól rettegnek, hogy elesnek a csatában. Alvó testük biztonságban fekszik saját házukban, a fekvőhelyen, de minden éjszaka nyilak fúródnak hasukba és koponyájukat ellenségeik buzogánya hasítja be.

És itt vannak azok, akiknek a Földön dúsan hozták a gabonát a jólöntözött mezők s kövér teheneik teje kifreccsent a duzzadt tőgyekből; de itt kezüket tördelik, miközben végigjárnak kiszikkadt szántóik pusztulása közt, vagy elnézik, ahogy beteg tehenük felfordul az istállóban.

Ezekhez mentem oda és megmondtam nekik, hogy ugyanolyan kegyetlenek önmagukhoz, mint az írnok lenne, aki levágná a jobbkezét, vagy mint a kertész, aki elpusztítaná legértékesebb növényeit. És megértettem velük, hogy saját kínzó félelmeikből alkották azokat a valószerűségeket, amelyektől félnek, úgyhogy az istenek bölcs szánalmát a maguképítette korlátokkal zárják el maguktól. Nem igen hallgattak rám. De volt köztük egy, aki esztendőkön keresztül éjszakáról-éjszakára újra és újra átélte a halált; ő a Földön Na-kish helyőrségének egyik katonája, akit felderítő útra küldtek délfelé egy sűrű erdőségbe. Tudtam, hogy a tábor körül lesben állnak a törpe népek. Megmondtam neki, hogy térjen vissza a Földre és húsz emberét vezesse át azon a vízmosáson, amelyen áthaladva, kimenekülhetnek a köréjük fonódó hálóból. Vállára tettem a kezemet és azt mondtam: - Megkapod a bátorságot, amelyért imádkoztál és nem maradsz itt tovább ebben az árnyékvilágban, hanem bekerülsz a bátrak társaságába. - Félelemtől kitágult szemei megnyugodtak. Visszatért testébe és eltűnt tekintetem elől. Tudtam, hogy mielőtt a Nap ismét lenyugodna Kam fölött, elérkezik száműzetésének vége és hogy halálában nem fog többé ezer halált szenvedni, hanem tiszta tekintettel és félelem nélkül megy majd a Fény felé.

Aztán beszéltem egy emberrel, aki állandóan fájdalomtól és a betegségtől rettegett. Megmondtam neki, hogy ne gondoljon többé nyavalyáira, hanem gyűjtse össze udvarában a szenvedőket és nyomorékokat, akik útját keresztezik. S ha a rászorulókon segít, ő is megszerzi majd azoknak a bátorságát, akik szörnyű fájdalmakat állnak ki és mégis bátran mosolyognak, ahelyett, hogy jajongásukkal töltenék meg a levegőt.

Egy gazdag embernek, aki attól félt, hogy éhen fog halni, megmondtam, hogy ne őrizze tovább a csűrjeit, hanem bőségét ossza meg a szegényekkel. És ha ezt megteszi, osztozni fog azoknak elégedettségében, akiknek enni adott és megfogja tanulni, hogy jobb éhesen feküdni a szalmán és csak a Földtől távol kielégülést találni, mint az éhenhalástól félni és azt álomban végigszenvedni.

Ezek hárman hallgattak rám. De sokan voltak, akik elutasították szavaimat és nem voltak hajlandók ráfanyalodni arra a bátorságra, amely felszabadította volna őket. Ott maradtak hát a szánandók között, önkezűképítette börtönökben.

AZ ISTENEK HÁZA

Aztán megpillantottam a Nagy Oszlopos Épületet. Ragyogott a fénytől, mintha élő lánggal átvilágított alabástromból épült volna.

Az épület előtt két hatalmas oroszlán strázsált. Nagyságra és kegyetlenségre a földi oroszlán csak macska hozzájuk képest. Úgy magasodtak fölém, mintha nem lennék nagyobb egy mezei egérkénél. Tudtam, hogy nyugodt és egyenletes léptekkel, minden segítség nélkül kell feléjük közelítenem, mert belátnak a szívembe és annak nyugalommal kell eltelve lennie. Bíznom kell erőmben és nem szabad félnem. És ahogy közeledtem feléjük, már nem magasodtak többé fölém; olyanokká váltak, mint a földi oroszlánok. És ahogy elhaladtam köztük, lehasaltak a földre, szelíden, mint az oroszlánkölykök az apám udvarában.

Felhaladtam a lépcsőn és a nagy szemöldökfa alatt átlépkedtem az oszlopos tornácon. S akkor egyszerre csak ott állt előttem a Kapu Őrzője és felszólított, mondjam meg neki, mi van felírva a szemöldökfára. Ahogy felpillantottam oda, simának láttam, de aztán elolvastam a lángbetűkkel írt szöveget: *„A Békesség, Igazság és Bölcsesség egy és ugyanaz - belőlük sugárzik az örök Fény, mely nem vet árnyékot".*

És ekkor a kapuszárnyak megnyíltak előttem.

Sok különös dolgot láttam itt, amit mégsem találtam különösnek. Sok mindent láttam, amit földi szemeim nem ismertek és amit mégis valahogy jólesően ismerősnek találtam. Mert olyan voltam itt, mint a fa, amely tuda-

tában van egész növekedésének a korokon keresztül és nem úgy éreztem magam, mint a Földön, ahol csak annyi vagyok, mint egy falevél egy ágon.

Aztán beléptem egy nagy csarnokba, ahol sokan ültek egy hosszú asztalnál, amely fehér volt, mint a csiszolt kő, vagy mint a gyöngy, vagy mint az elefántcsont és mégis mindezek közül egyikre sem hasonlított, mert valami enyhe fényt árasztott. Erre az asztalra merednek a „Nézők" és látják benne a Föld bármely részét, mint valami tükörben.

Ezek a fenkölt lények túl vannak az általunk ismert formákon, mégis emberi alakjukban láttam őket. Arcukon a kor bölcsessége és az ifjúság dicsősége tükröződik; nem férfiak és nem nők, de mégis meg van bennük mindkét nem tudása, szépsége, ereje és megértése.

Ezen a helyen minden Elő Anyag - minden Fény.

A FELJEGYZÉSEK HELYE

Eljutottam azután a Feljegyzések Helyére, ahová Tahuti Nagy Mérlegserpenyőinek Őrzői viszik azokat az embereket, akik nem látják magukat a múltban. És itt megmutatják nekik azokat a dolgokat, amelyek jövőjükben tükröződnek, hogy a Földön tisztában legyenek azzal, mit kell cselekedniök szabad akaratukból, hogy a Mérleg serpenyőit egyensúlyba billentsék.

Ez a hely valami nagy kihallgatási teremre hasonlít. A falak sima-fehérek, de akik idekerülnek, mégis úgy látják, mintha ez lenne a földi feljegyzések tárháza, mégpedig abban a formában, ahogyan az a saját országukban szokásos.

Vannak, akik agyagtáblák raktáraként látják, mások szemében viszont a feljegyzések aranylemezekre vannak vésve, vagy élénk színekkel pergamen-papírra rajzolva. Ismét mások papirusztekercseket, vagy templomi falfestményeket fedeznek fel bennük.

De bármilyen formában látják is őket, van a feljegyzések között mindig egy, amelyen meglátják a maguk igaz nevét és csak ezt az egyet tudják azután elolvasni. Amikor ezt a kezükben tartják, egyben azt is látják, amit tudniok kell ahhoz, hogy siettessék hosszú utazásukat. Úgy érzékelik, mint a néző-tálban feltűnő látomást, vagy mint az álom-emléket - csak sokkal tisztábban.

Láttam itt egy öreg embert a Sárkány Népből. Fehér *jade*-táblácskát tartott a kezében és ebben úgy látta önmagát, amilyen legutóbbi életében volt: mint fiát egy kertésznek, akinek dolga abban állt, hogy urának peóniáit gondozza. Búslakodott, valahányszor egy-egy szirom lehullott és szerette volna selymes szépségüket megörökíteni. Ura tudta ezt. Házába vette a fiút és kitaníttatta az Írnokok tudományára. Ez a fiú azóta gazdag ember lett

s házában megtalálható minden gyönyörűséges földi dolog, *jade-ből* és elefántcsontból, kalcedonból, bronzból és olajsimaságú törékeny porcellánból. Az az ember viszont, aki valamikor jóságos gazdája volt, most szegény lett és a rizsföldeken dolgozik. Reggel azután ez az ember, aki most ezt a táblácskát elolvasta, találkozni fog vele a templom felé menet és el fognak beszélgetni egymással e nép szelíd bölcseleti eszméiről; együtt térnek majd haza és elfelejtik, hogy az egyik hímzett köntöst, a másik kék gyapjú-kabátot visel. És barátságuk megújul.

Aztán láttam egy meddő asszonyt. Itt mutatták meg neki, hogy volt egyszer egy gyereke, aki hat esztendős korában meghalt. Reggel majd, amikor hordszéken áthalad az utcákon, egy kis fiúcskát fog látni játszadozni a porban. S bár nem emlékszik vissza rá, érezni fogja, hogy valami szeretet gerjedezik iránta a szívében. Megállítja majd a hordszéket és karjaiba veszi a gyereket. S amikor megtudja, hogy a fiúcska szülei elhaltak s a kisgyerek nagybátyjánál, egy rideg ezüstművesnél él, az öreg embernek egy zacskó aranyat ad majd és a gyereket magával viszi. S boldogok lesznek egymással, mert fia, aki kétszáz esztendővel ezelőtt meghalt, ismét visszatért hozzá a házába.

Láttam azután egy fiút, akit - amikor utoljára élt - kínzásokkal rávettek egy barátja elárulására. Teste győzedelmeskedett akarata fölött és szíve ellenére való szavakat csikart ki belőle. Ez aztán elfelhőzte napjait, mert gyávának érezte magát. Ez idő szerint egy minoasi kecskepásztor fia. Boldogan éli szelíd életét, amely békességes, mint a legelők, amelyeken jár. De majd el kell mennie a Szent Bikák Udvarába, ahol meg fogja tanulni, hogy testét alája rendelje akaratának, hogy az félelem nélkül engedelmeskedjék neki, amíg csak a Bátorság meg nem jelöli fiaként a homlokán.

AZ IDŐJÁRÁSOK HELYE

Elmentem azután arra a helyre, ahonnan a Föld időjárását irányítják.

Itt csapkodnak - uraik parancsszavára - az égiháborúk tűzostorai; itt rohannak végig az égbolton a pusztító viharok, amelyek hatalmas erdőket fűszálak módjára hajlítanak meg és figyelmeztetik az emberiséget a *Wadon* kezeiben suhogó ostorra.

Itt tanyáznak a szelek, amelyek felkorbácsolják az óceán mélységeinek nyugalmát és hegymagasságba tornyozzák a hullámokat, hogy szinte elérik az égbolt felhőit, amelyek Ra arcát eltakarják a halandó ember elől.

Itt vannak a békességes, álmosító nyári szellők, amelyek megborzolják az érő gabona végtelen tábláit és itt lengedeznek a fiatalos, friss esti fuvallatok, a felkelő nyári hold hírnökei.

Itt vannak a tengerek, átváltozva esővé, amely ezüstös harmatot perget a Földre; itt erednek forrásai a csermelyeknek, vízeséseknek és patakoknak, amelyek virágokat és füveket varázsolnak elő a pusztaságból.

Itt gomolyognak duzzadó vitorláikkal a nehézkes felhők, amelyek mélabús esőkbe burkolják a Földet, meg a reggeli ködök, amelyek árnyékba borítják a Napot, ugyanúgy, mint délidőben a sűrű vadszőlőlugas az embert.

Itt terül szét a hó kristályleple, amely a Föld tökéletlenségét fehérbe burkolja. Benne szunnyad minden szín, ami azután csak a Nap érintésére ébred ismét életre.

Itt van a halál kisebbik mása, a didergető fagy, amely a Föld dobogó szívét hatalmas jég-szarkofágba zárja, ahonnan csak akkor kél ki újjászületve, amikor Ra kopogtat a koporsó födelén.

A DALLAMOK HELYE

Azután elmentem arra a helyre, ahol minden zene.

Itt - mintegy az édes hangok kivonatában - felfokozódik a hallás gyönyörűsége. Úgy érzékeltem ezeket a gyönyörű harmonikákat, mint ahogy a víz ismeri a folyó sodró ösztökélését a viharzó tengerek tajtékos tarajú hullámhegyei felé és beleolvad az enyhe vízesések párájába és érzi a tavak békességes csöndjét a Hold alatt.

A Földön ennek a hangnak csak a visszhangja él. Itt azonban az éjszaka örvénylésében tisztán dalolnak a végtelenség hideg ragyogásában a csillagok jeges hangjai. Napként ragyogó diadalénekek harsannak fel a lobogó tűz hevével és anyák dalolnak, hogy gyermekeik álma oly édes legyen, mint a melegségtől illatos alkonyati árnyék. Itt zendül fel sokféle gyönyörűségében minden szerelmes szívének melódiája, aki csak az idők végtelen során ujjongó önkívületben pengette szerelmének ezüst húrjait. És itt párolódnak le a bánat halk könnyei, amíg csak a világ szomorúsága fel nem oldódik a nyári eső csendes zizegésében.

És itt kavarognak a hangok csillagrajai, amelyek bonyolult mintákba fonódnak össze, türkizkék, lila, égkék és rózsaszín, sáfránysárga, pipacsvörös, ametiszt és zöld színű, egyetlen égi dallamban.

És itt van a forrás, amelyből minden zene fakad. De ennek csak elszóródott ezüstös cseppecskéi érnek le a Földre, mint a hárfa húrjainak, vagy a fuvolának hullámzó hangjai, vagy mint a fülemüle remegő torkának bugyborékolása, mely felébreszti az alvó virágok illatát.

Vannak zenészek, akik álmukban idejönnek és azon fohászkodnak, hogy majd testük felébredése után is megőrizhessék emlékeiket. Aztán a Földön sírva panaszolják, hogy minden emberi hangszer csak a hangok árnyékát

tudja visszaadni. Mert akár ezer fuvolával kísérlik is meg visszaidézni a zene élő nagyszerűségét, ugyanolyan, mintha a halász kivetné hálóját, hogy megfogja benne a Nap aranyló ragyogását.

Zenészek, ha bölcsek vagytok, ne jöjjetek ide! Mert különben kísértésbe estek majd, hogy felkiáltsatok Ptah-hoz: „Ha visszatérek a Földre, engedd, hogy süket legyek és testi porhüvelyem csöndességében hallgathassam újra emlékeimet".

AZ ILLATOK HELYE

Eljutottam aztán oda, ahol az Illat felfedezi harmóniáját.

Itt van a rózsa sötétvörös párája, az alkonyati babföldek álmos nyugalma, a sűrű őszi erdők szelíd halála és az eső utáni szántóföld tiszta szaga.

Itt van a tűzhelyek fahasábjainak barátságos füstje, a sülő kenyér jóllakató illata, a frissen vágott fű földöntúli zöldje, az éjszaka nyíló virágok holdtól ittas édessége.

Itt van a méhek körülzsongta lóhere melege, a hársfasorok álmos nyugalma, a tubarózsa bágyadt gyöngédsége, a szirti virágok hideg egyszerűsége.

Itt van a déli százszorszépek sárgás melege, a kövek fölött átfutó víz illata, a folyó párájának magányos bánata, a gyolcs s a hó sima, fehér egyszerűsége.

Itt van a papirustekercsek poros bölcsessége, a cédrusra és a mirrha meleg fűszerszaga, a tömjén forró, türelmetlen gőzölgése, a kalapált ezüst féligeszmélt álma.

Itt van a citrom héjának tiszta élessége, a narancsfa szerelmes bujasága, a téli éjszakák mélabús illata és a jácint azúrkék sóhaja a tavasz felé.

Itt van a szélsodorta hab, a tengerek vándorló, ösztökélő üzeneténeк sós párolgása, a napszikkasztotta virágok csendes emlékezése, a déli szántóföldek méla elhagyatottsága.

Itt van a frissen szüretelt szőlő rozsdás bíbora, a söröstömlő vidám kotyogása, a száguldástól tajtékos paripa izgalma, az oroszlán sörényének büszke párolgása.

Itt van a rézkard csípős érdessége, a szélben lobogó fáklyák megnyugtató szava, a szertartási ruhák dohos pompája és a kátrány ünnepélyessége.

Itt gyönyörködtetheti a szaglásunk annyira a szívünket, hogy elfelejtjük a színeket és eltompultakká válunk a hangokkal szemben.

AHOL AZ IMÁKAT MEGHALLGATJÁK

Azután elmentem arra a helyre, ahol meghallgatják az igaz könyörgést, még akkor is, ha a Földön még nem jött el az ideje annak, hogy az beteljesedhessék.

Ez az a hely, ahol az éhínséget szenvedő országok lakói csillapíthatják éhségüket és a szomjazok hűvös folyóvizekből olthatják szomjukat.

Ez az a hely, ahol a meddőségükön siránkozó asszonyok karja nem üres többé, mert mindegyik párnául szolgál egy-egy gyerek fejének. És a magányos árvákat itt becézik és ők érzik, hogy szeretik őket.

Itt látnak a vakok szemhéjaik sötét függönyein keresztül; itt élvezik az édes muzsikát a süketek és itt hallgatják barátaik szavát.

Itt diadalmaskodnak gyors futással a bénák és itt találja meg a némák nyelve simán a szavakat.

Itt kapják vissza kijavítva a gyerekek összetört játékszereiket és itt térnek vissza hozzájuk elkóborolt állataik.

A pusztaságok lakói itt találnak kerteket, ahol egy éjszakán át virágok bukkannak ki a földből és ahol megpihenhetnek a magukültette fák árnyékában. És azok, akik eltévedtek az erdőn, itt bukkannak rá ismét barátaik táborára.

Azokat, akik viharkorbácsolta hajókon küzködnek, itt ringatják a békés tenger sima hullámai. És a végtelen óceánokon szélcsendbe került hajók itt hasítják a vizet a kedvező széllel.

Itt látja a szegény szobrász esetlen vésőjétől korlátozatlanul ragyogni a szobrát és a zenész azt érzi, hogy hárfájának húrjai úgy hullámoznak ujjai alatt, mint a búzaföld az északi szélben.

Itt változik a fájdalom békességgé, a félelem nyugalommá. És a szerelmesek itt jönnek rá, hogy a halál vagy a földi eltávolodás nem emelhet korlátot közöttük. Mert itt megint összekerülnek szívük gyönyörűségére.

A TANÍTÓMESTEREK

Azután fölkerestem a tanítómestereket, akik azokhoz szólnak, akik szellemben gyermekek maradtak és akik földi tartózkodásuk alatt nem tudják, hogy miért vannak ott, vagy hogy milyen látóhatárok felé vezet az útjuk.

A sötétkék tenger mellett egy partot láttam és a mieinktől elütő alakú pálmafákat, amelyek levelei között nagy, érdeshéjú gyümölcsök húzódtak meg. Ezek az emberek rézbőrűek és szépek. A nők haja köpenyként hull köréjük és virágfüzérekkel díszítik és koszorúzzák magukat. Egyikük - aki

alakra ugyanolyan, mint ők, úgyhogy tanácsadójukul ismerik - szól hozzájuk egy égbenyúló fa alatt, amely ott nő a korallzátonyokon belül, a csendes víz mellett, ahol skarlátvörös, lila, zöld és arany halak cikáznak a kéklő tenger tiszta vizében, mint a szárnyaló madarak a nyári égbolt kék mélységein keresztül. O pedig beszél nekik azokról a további szépségekről, amelyet majd akkor fognak megtalálni, amikor sok-sok életük evezőivel hajtott nagy csónakjukon túlhaladnak a tenger határain és diadalmas füzéreket fűznek azokból a virágokból, amelyek világukon túl teremnek és amelyek tükröződése elhomályosítja az alkonyati ég fellegeit.

Aztán elkerültem egy másik szigetre, nyugat felé, ahol egy nagy havasfejű hegy fúródik a felhőkbe. Ezt a hegyet a népek isteneik lakóhelyének tekintik. Sok-sok mandulafa virágzik itt, meg más fák is, hóra emlékeztető fehér virágszirmokkal. Itt a tanítómester földi évektől elnehezült, de nyugodt és komoly tekintetű férfi. Arca olyan színű, mint a sötét elefántcsont. Zöld és ezüst szálakkal hímzett, virágokkal díszített, sáfrányszínű selyemruhát viselt. És azoknak, akik körülötte ülnek a virágzó fák árnyékában, elmondja, hogy ne gondoljanak a templomok ragyogására - bár teteje arany és az égi sárkány ezüstfogú - hanem csak az igaz szavakra hallgassanak, mert jobb rizst enni egy fatálból, mint mérget inni egy /ade-csészéből.

Aztán elmentem a Földnek egy másik részére. Hatalmas vízesés van itt, amelynek tajtékzó ritmusa visszhangzik a szakadékban, ahol a hajnal színeiben lángoló sziklák kapaszkodnak felfelé, hogy az égbolttal társalogjanak. A fáknak itt átható illatuk van, mint az értékes fűszereknek, vagy az égő fahasáboknak, és törzseik szabályos közökben sorakoznak, mint valami oszlopsor. Ezeknek az embereknek az arca a miénkhez hasonló, csak az ajkuk keskenyebb és a bőrük sötétebb rózsaszínű. Barlangokban laknak és dárdákkal halásznak a folyókban; nyílt tűzön főzik eledelüket, de járásukban megőrizték a királyok büszke örökségét. Harcosaik skarlátvörös tollat hordanak a hajukban és ennek itt más értelme van, mint Kam-ban. Náluk ugyanis ez a toll olyan embert jelent, aki „nem hajol meg a félelem előtt". És ha a toll viselője nem tudná véghezvinni a kiszabott feladatot, törékeny háncs-csónakján ki kell eveznie az örvénylő vízre - ha azután át tud hajtani a tajtékos sziklák között, népe ismét befogadja maga közé. Ha azonban a vizek magukénak követelik, akkor csatlakozhatik majd a hatalmas vadászokhoz az ő szellemországukban.

A földi bátorságot itt a legélesebb formában fejlesztik. És hogy ezt néha úgy szerzik-e meg, hogy megmásznak egy csupasz sziklacsúcsot, máskor meg párbajban legyőzik a másik vitézt, aki más harcos törzshöz tartozónak vallja magát - a megszerzés módja nem számít. A fontos csak az, hogy a test fölötti uralom megszerzésével hatalmasan növekszik az akarat ereje. Tanítómesterük sárga tollat visel, amely szemükben a Földön túlról szár-

mazó bölcsességet jelképezi. Bár nincsen a miénkhez hasonló papi testületük, akadnak köztük egyesek, akiket mi Anubis papjainak neveznénk, mert ezek álmok révén szerzik meg a tudást embertársaiknak. Valahányszor népük irányítására emlékeket idéznek vissza, joguk van újabb tollat hordani. És így néhányan - a legidősebbek és legbölcsebbek, tehát az elismert főnökök - olyan hosszú tollas fejdíszeket viselnek, amelyek szinte a földet söprik. Ezeket a népeket ismerem, mert valamikor réges-régen, az Idő tengerén túl, már éltem közöttük.

Aztán elmentem a Fehér Szigetre, amelynek lakói sok bölcseséget ismernek. Itt sokan hallgatják az igét, mert vannak tanítómestereik a Földön, akik terjesztik a tudást a nép között, egy *A-vey-baru* nevű helyen, ahol a papok Anubis módszereit gyakorolják. Templomukat széles árok övezi és falai faragatlan, nagy terméskövekből épültek, amelyeket fával és fehér vakolattal bevont agyaggal illesztenek egymáshoz. A nép oly tiszteletben tartja ezt a helyet, hogy az emberek álmukban felkeresik, megtanulni azokat a dolgokat, amelyek ismerete előnyös számukra.

Az év váltakozó évszakait itt - a miénktől elütő módon - éles elválasztásokkal jelölik. Most éppen az az idő volt, amikor a Föld álomba dermed. A hullámzó dombokat ellepő sűrű erdők levelei - mielőtt lehulltak volna az ágról - olyanok voltak, mint a rézpajzs, amelyet megvilágít a tűz fénye. Az erdei ösvényeket vastagon takarta a zizegő aranyszőnyeg, hogy megvédje a talajt a hideg széltől. S ahogy figyeltem, megláttam az évszakok további változását. A téli fák mintákat rajzoltak az égre, bonyolultabbakat, mint bármely írnok rajza. És fölöttük egyszerre csak valami zöldes köd kezdett terjengeni, amely áthúzódott a völgyön és a fák között s mint zöld tűz nyalogatta végig az ágakat addig, amíg a fák új leveleket nem hajtottak, hogy azután a nyár kibonthassa föléjük árnyékos lugasát.

Ezek az emberek keveset tudnak a művészetről, inkább csak a szemmel látható szépséget ismerik. Hárfák és fuvolák helyett éneklő madaraik vannak, amelyek magasan szárnyalnak a levegőben, mintha égi daluk szökőkútja fölött lebegnének.

Sokan jönnek ide, akik úgy találták, hogy útjukat az élet bonyolultsága szegélyezi. Mert itt nincs semmi, ami zavarná gondolataikat: sem faragott templomok, se istenek képmásai, se táncosnők, se borok, se palotai ünnepélyek. Itt végtelen egyszerűségben, az erdős lankák csöndjében közeledhetnek a fák között isteneikhez, akiket tisztábban látnak az ágak között, mint ahogy azt akár a legnagyobb szobrász művészete meg tudná jeleníteni.

Ismeretlenek itt a rang és a vagyon megkülönböztetései. Minden embert kizárólag aszerint ítélnek meg, hogy mit tud. A fiatalok és tudatlanok tehát követik papjaik irányítását, mint ahogy a boldog gyermekek követik azokat, akiket szeretnek.

A BÉKESSÉG FÖLDJE

Felkerestem azután a Békesség Földjének lakóit, akik most aratják le azt az örömet, amelyet a Földön vetettek.

Itt lakoznak minden időknek és minden népeknek emberei, akiknek szívét lemérlegelték az Igazság Tollával szemben és akik szabadon léphették át Tahuti nyitott kapuját.

Itt, kegyességük fényében, ismerik meg azt a boldogságot, amely után vágyódtak, míg aztán egy nagyobb vágyakozás nem tölti meg szívüket - hogy tovább haladjanak a csillagok felé.

Itt élik át újra a nagy örömök pillanatait, amelyeket nem árnyékol be a jövő sürgető szárnya, nem felhőz el a múlt bánata és mindig megőrzi dicsőséges napjaik hasonlatosságát.

Vannak itt olyanok, akik tízezer esztendővel Atlantis pusztulása előtt születtek meg utoljára a Földön. És vannak, akik békességes nyugalomban pihennek, amíg majd újra fel kell emelniök a kardot.

A festő gondolatainak szépségét itt nem korlátozzák a fa és a festék kötöttségei. Arany- és /ade-tetőjű templomok állnak itt, olyanok, amilyeneket a távoli Sárkány Nép vágyakozott mindig építeni.

Végtelen tengereken vitorlás hajók siklanak, amelyeket kedvező szelek hajtanak a Napnyugati Szigetek felé, amelyeket régen halott tengerészek próbáltak megtalálni, akik csak álmdoztak fűszeres illatú levegőjéről, de tudták, hogy ilyen szépség nem lehet a Földön.

Itt fedezik fel a búvárok a tenger titkait; megosztják a halakkal az áttetsző mélységeket és keresik a szépséget a korall-barlangok között.

Van itt egy ember, aki madár szeretett volna lenni, hogy kiterjesztett szárnyakkal lebeghessen a szélben. Itt osztozik a gyorsaságban a szálló hattyúval és sas módjára szárnyalva üdvözli a napkeltét.

Itt láttam embereket, akiket a Földön nem ismertem, de mégis jártam távoli országaikban és akkor magam is ugyanolyan voltam mint ők. Éltem a régi Atlantisban és a még régibb Földön és itt ráismertem mind a kettőre, mintha csak ébredésem után oda kellene majd visszatérnem...

ISHTAK

Ezután magányosan megküzdöttem Ishtakkal, aki ötezer esztendeje vezeti híveit Set szolgálatában.

Valamikor testvérek voltunk. Amikor azonban utoljára találkoztunk a Földön, ő hatalmas pap volt Atlantis déli tartományában. Visszaemlékezett

régi barátságunkra és ha hajlandó lettem volna csatlakozni hozzá, nagy hatalmat adott volna kezembe. De én tudtam, hogy ereje nem a Fény szolgálatában, hanem azzal szemben áll. Nem hallgattam tehát szavaira. Inkább vándorló katonák egy csoportjához csatlakoztam. Ezek kardjuk élével védték a papok elnyomásával szemben az embereket, akikkel vándorlásaik során találkoztak. Aztán mikor még testem fiatal volt, elestem a csatában és bár csontjaim ott fehéredtek meg a harcmezőn, legalább szabadságban haltam meg.

Amikor Ishtak ismét megkísértett, hogy csatlakozzam seregéhez, megjósoltam neki, hogy eljön az idő, amikor majd én is hatalomra jutok és akkor párbajra hívom ki és erőmmel rá fogom kényszeríteni, hogy visszatérjen a Fényhez.

Most azután elérkezett az idő, hogy beváltsam szavaimat. Ha ereje nagyobbnak bizonyul az enyémnél, akkor testem meghal. Ha azonban győzedelmeskedem, akkor neki kell kivezetnie seregét az Árnyékból.

Mindketten abban az alakban jelentünk meg egymásnak, ahogy utoljára találkoztunk a Földön. Hatalmas termetű volt, arca büszke és rendületlen, mint egy gránitszobor, bőre hamvas, mint a kéklő szőlő. Fekete és vörös jelképekkel kihímzett, bíborszínű ruha fedte testét. Jómagam a vörös-barna nép egyik ifja voltam és a harcosok vörös ruháját és a kapitányi arany nyakláncot viseltem.

Nem kardokkal, hanem csupasz akaraterővel küzdöttünk. Magányosan álltunk egy hegytetőn, mint egy szigeten, a felhők tengerének végtelenségében. Mögötte felsorakoztak seregének ezrei, hogy figyeljék urukat, amint értük küzd: de csak úgy láttam őket, mint sötét viharfelhőt. Mögöttem, mélyen lent a Tér üres mélységében, egyetlen vöröslő fénysugár világított.

Ereztem, hogy az egész világegyetemben egyedül vagyok és egyedül küzdök ez ellen a sötét, lenyűgöző erő ellen. Akaraterőm villámokat bocsátott ki magából, de Ishtak tekintete rendületlenül szegeződött szembe velem. A múlt és a jövő egyként elveszett számomra - csak küzdelmünk örök jelenje élt. Azt hittem, már elértem kitartásom végső határáig. Megszűntek az istenek, megszűnt minden erő. Egyedül voltam. De akaraterőm mégsem volt hajlandó meghajolni az övé előtt... Ismét megvillantottam az olvadt tűzvillámokat, hogy szemének fehéren izzó akaraterejével szembeszálljak...

Ruhájának égő vörös fénye fellobbant, majd elszürkült és a mögötte gomolygó felhőket átfúrták a fénysugarak. Aztán akaratom végső fellobbanására megingott és védtelenül zuhant lábam elé.

És akkor megint fiatal fiúként láttam, olyannak, amilyen akkor volt, amikor még testvérek voltunk. Olybá tűnt, mintha most meghalna és én volnék az, aki megöltem - de tudtam, hogy újra visszatér a Földre. Ott majd megtanulja az alázatot és ha büszkesége elhamvad annak tiszta fehér lángjában, akkor világlik fel majd legvakítóbban a Fényben.

Mielőtt eltűnt volna a szemem elől, még egy utolsó parancsot adott híveinek: térjenek vissza és járjanak azon az úton, amelyet a Föld Urai előírtak számukra. Aztán a felhők szétoszoltak és megpillantottam a hatalmas síkságot, amelyen hosszú sorban menetelt Ishtak nagy hadserege a száműzetés felé.

A HÉT NAGY MEGPRÓBÁLTATÁS

Ezután kellett átesnem a hét nagy megpróbáltatáson.

Most már nem nézhettem vissza többé az idők tengere fölött és nem használhattam fel hosszú utazásaim bölcsességét, mert akaraterőmnek ebben a próbájában a jelenhez voltam kötve, a Föld korlátozásai vettek körül és átéreztem minden félelmetességüket.

Szemem előtt hatalmas, süppedékes mocsár terült el, telis-tele azoknak a régen elhalt embereknek szemével, orrával és nyitott szájával, akik abba belefulladtak. Sötét felszínéről csontvázak karjai nyúltak ki, kétségbeesésben megmerevedett, kapaszkodó ujjaikkal. Bűzös buborékok gőzölögtek fel - utolsó lélegzetei azoknak, akik itt lemerültek. Itt-ott elszáradt nádcsomók álltak, és ahogy rájukléptem, besüppedtek alattam és lefelé húzták a lábamat. De azt akartam, hogy lépteim könnyűek legyenek és mielőtt egy-egy csomó lesüllyedt volna alattam, már elértem a következőt. Sehol sem láttam a mocsár végét és végtelen ideig küzködtem ott. Végre azután szilárd talajt éreztem a lábam alatt; akkor tudtam, hgy győzedelmeskedtem az első megpróbáltatáson.

Azután egy hegyoldalban egy barlangot pillantottam meg. Innen keskeny ösvény vezetett meredeken lefelé a sötétségbe, amelyben denevérek csapongtak körülöttem bőrszárnyaikkal. A sikátorszerű folyosót csak valami halvány villódzás világította meg, amely azokból a testekből eredt, amelyeknek rothadó húsa nehéz, émelyítő bűzzel töltötte be az amúgy is fojtogató levegőt. És a folyosó egyre meredekebben lejtett lefelé. Azután összeszűkült, úgyhogy négykézláb kellett másznom; majd még jobban keskenyedett, hogy egészen le kellett hasalnom és csak úgy tudtam utat törni magamnak, hogy ujjaimmal ástam bele a sziklába. S így haladtam előre a sötétségben, amely jobban rámnehezedett, mint a sírkamra feketesége. S azt hittem, hogy most már csapdába kerülve örökre itt maradok hatalmas hegység alatt, vakond módjára túrva utamat a földbe. Az idő itt megállott és mégis végtelenségnek tűnt. Azután utamat egyszerre tömör szikla zárta el. De akaraterőm megfeszítésével mégis rákényszerítettem kezeimet, hogy kétségbeesetten utat kaparjanak rajta. Addig erőlködtem, amíg az ujjaim csontig lekoptak. S akkor kiküzdöttem magam a szabad levegőre. Diadalmasan megálltam a második megpróbáltatást.

Azután égő síkságot láttam magam előtt. A levegőt elsötétítette az égő hús füstje. Az éhes lángok izzó oszlopai mögött megszenesedett testeket láttam, még mindig meggörbedve a kíntól. És ahogy elgondoltam, hogy milyen szörnyű kínokat állhattak ki, olybá tűnt, mintha az én bőröm is megrepedezne a hőségtől és csontjaim megfeketednének felhólyagzott húsomban. Mégis belevetettem magam az emésztő lángok poklába. És azok kettéváltak előttem, majd elhamvadtak, mint mikor a mezőn végigfutó tűz eléri a folyót. Mentem tovább az ösvényen az izzó hamu között, de vöröses izzásuk nem vérezte fel lábamat. Végül éreztem, hogy hűvös szél csapja meg az arcomat és fülembe nem zúg többé a tűz ropogása. És így estem át a harmadik megpróbáltatáson.

Azután ott álltam egy széles folyó partján és tudtam, hogy azon át kell kelnem. De ahogy lenéztem, láttam, hogy a vízben csak úgy nyüzsögnek a krokodilusok. A rémülettől kishíjján elszaladtam, mert eszembe jutott, hogy egyszer láttam, amikor egy krokodilus elkapott egy embert és mint a gallyat roppantotta szét az állkapcsai között. Most itt úszkáltak a folyó partja mentén, mint a fatönkök. Nehézhéjú szemükkel fel-felpislogtak rám. A víz csendes volt, csak a krokodilusok sustorogtak, ahogy felém úsztak, mint az összeverődő éhes halak a halastóban. S akkor akaraterőmmel megdermesztettem őket, úgyhogy összeálltak, mint valami tutaj. És merev hátukon lépdelve haladtam át a folyón. De csak azok szelídültek meg, amelyeket a tekintetem ért. A hátam mögött gyűrűs farkukkal dühösen paskolták a vizet, ahogy vadul utánam vetették magukat. S már borzadva éreztem lehelletüket, amikor biztonságban elértem a túlsó partot és tudtam, hogy győzedelmesen kiálltam a negyedik megpróbáltatást is.

Azután keskeny ösvényt láttam magam előtt. Az ösvényt kétoldalt íjjászok szegélyezték. Köztük feküdtek azok az emberek, akiket rezgő nyilaikkal leöltek. Egyesek még kínlódva vonszolták magukat és vörösre festették vérükkel az utat. Ahogy végighaladtam itt a süvítő halál között, tudtam, hogy ha csak egyetlen nyílvessző is belefúródik az oldalamba, kudarcot vallok és földi testem elpusztul. Egyetlen védőpajzsom az volt, hogy ha nem mutatok félelmet és egyenletes léptekkel haladok tovább. A nyilak szele forrón csapta meg arcomat, dühös darazsak módjára zümmögtek körülöttem. Lassan haladtam végig a halálnak ezen az ösvényén, míg végre éreztem, hogy a levegő elcsendesül és egyedül állok egy füves térségen. És így estem át az ötödik megpróbáltatáson.

Azután hatalmas szirtet láttam magam előtt, amely magasan a fejem fölött a felhők közé fúródott. A szirt szürke volt, mint azok a barlangok, ahová sohasem hatol be a fény. A szikla lábánál ott feküdtek a lezuhantak eltorzult testei, tört csontokkal és szétmállott hússal. Tudtam, hogy meg kell másznom ezt a meredeket, amely sima falként emelkedett fölém. Ahogy

azonban jobban megnéztem, láttam, hogy sima felületén repedések vannak, amelyekbe kétségbeesett ujjakkal belekapaszkodhatom. Testem kőnél nehezebbnek tűnt, ahogy erőlködve egyre följebb és följebb vonszoltam magam. Időnként a szikla lemállott a kezem alatt, úgyhogy csak egy-egy ujjal kapaszkodhattam meg. Izmaim kifeszültek, mint a fájdalom húrjai; minden erőm rongyokká tépett karomba és szétroncsolódott ujjaimba összpontosult. És mikor már úgy éreztem, hogy a tátongó szakadék vonzásának nem tudok ellenállni többé, egy végső, kétségbeesett erőfeszítéssel felértem a csúcsra és végigvágódtam a földön, mintegy boldog révbe érve. És akkor láttam, hogy testem sértetlen - győzedelmeskedtem a hatodik megpróbáltatáson.

S akkor vár rám a végső megpróbáltatás, amely félelmesebb volt, mint minden, amin eddig keresztülmentem - mert ez foglalta magában minden félelmeim összesűrítését. Hatalmas gödröt láttam magam előtt, ahol kígyók háborgó tengerében egy összecsavarodott óriási kobra emelte magasra a fejét. A gödör alján viperák csavarodtak és szőtték a mérgező halál végtelen mintáit. Nekem pedig át kellett haladnom a gyűrűzésükön és össze kellett zúznom a kobrát. Szeme vörösen csillogott és hatalmas csuklyáján villogtak a kemény pikkelyek. Olybá tűnt, mintha végtelen hosszú ideig állnék ott megdermedve, csupasz félelemmel a szememben. Azután leléptem a sziszegő katlanba és a viperák gonosz gyűrűzéssel húzódtak hátra előlem. Ingadozó nyakánál megragadtam a kobrát és távoltartottam magamtól, miközben felém akart marni. Tízezerszer és újra tízezerszer úgy éreztem már, hogy elszánt akaraterőm legvégső cseppjét is kimerítettem. Az idő végtelennek tűnt és a Föld kihűlt, míg végre akaratom utolsó rohama alatt a hatalmas kígyó visszacsúszott gyűrűibe. És ott álltam döglött testével az üres gödörben.

A SZÁRNYASLÉLEK

A légbe most zene harsant és egyszerre csak nem voltam többé ezen a hideg, szürke Földön. Nagy sárga fénysugárban fürödve, megpillantottam Ney-sei-ra-t, akinek hangjából az öröm dallama csengett, amikor megszólalt: „Most már te is beléptél a Szárnyas Lelkek közé. Tetszésed szerint szabadon jöhetsz és mehetsz, bejárhatod az Alvilág Barlangjait, hogy világíts nekik, anélkül, hogy félelmetességük árnyékot vethetne rád. Hallottad a hangokat ott, ahol a Zene él és láttad a szépséget a Fény házában. S mindezeket a dolgokat el kell mondanod a Földön, hogy néped szíve örvendezzen. A gonoszok szíve pedig ismerje meg a félelmet, hogy azután megtalálhassa az utat, amely a csillagok szabadsága felé vezeti őket... Bontsd ki

szárnyaidat és lebegj vissza szelíden a Földre, mint a fehér galamb, amely megtér fészkébe és magával hozza a Szárnyas Lelkek üzenetét."

Ekkor azután visszatértem testembe, amely négy napon és négy éjszakán keresztül feküdt a fehér mészkő-szarkofágban, a Beavatás Helyén. Szemhéjaim még nehezek voltak, testem csak lassan engedelmeskedett akaratomnak, mintha csak valami hosszantartó láz merítette volna ki. Azután láttam, hogy már nem vagyok többé sötétben. Thoth-terra-das ült mellettem, hogy feljegyezze szavaimat és a kis olajmécses fénye elhessegette az árnyékokat. Mindannak emléke, amin keresztül mentem, úgy borított el, mint a folyó árja és imádkoztam Ptah-hoz, hogy tiszta, ezüstös cseppekbe, mérlegelt szavakba foglalhassam őket.

Beszámoltam Thoth-terra-das-nak a földi képzeletet meghaladó szépségről; a dallamokról, amelyeket földi fül nem hallhat, a színekről, amelyek elhomályosítják a Nap ragyogását, a békességről, amely kitárul az elcsendesedett szív előtt. És beszámoltam a földöntúli félelmekről, a kínokról, amelyek meghaladják testünk érzékeit, a könnyekről, amelyeket halandó szem sohasem hullathat.

Mialatt nyelvem beszámolt emlékeimről, hallottam, hogy léptek közelednek lefelé a folyosón és ekkor megpillantottam Ney-sei-ra-t - földi alakjában. S amikor megláttam az örömet az arcán, tudtam, hogy méltó tanítványának bizonyultam.

Nem engedett addig megmozdulni, amíg ki nem pihentem magam és amíg valami főzetet és bort nem itatott velem. Azután jött egy gyógyítópap és új élettel töltött meg, hogy a rám súlyosuló fáradtság elszálljon.

Akkor azután Ney-sei-ra kézenfogva vezetett - mint ahogy sokszor én vezettem másokat - a Nyugalom Helyére és a folyosó túlsó végén megpillantottam egy arany falat, ami nem volt más, mint Kam földjének napfénye. Már nagy sokaság várakozott rám, ünneplőbe öltözve, virágokkal megkoszorúzva és a tóhoz vezető kövezett úton kétoldalt aranyozott diadalmi póznák álltak, amelyeken skarlátvörös, sárga és zöld zászlók lobogtak.

Azután az Idő Bárkájának kormánylapátját fogva, átvezettem a hatalmas csónakrajt a tavon, mint a harcos, aki visszatér a diadalmas csatából. Körülöttünk a vizet teleszórták ragyogó virágokkal és a levegő visszhangzott népem hangjától, ahogy énekelték a Szárnyas Lélek diadalénekét:

Örvendezünk,
Mert sötét éjszakában jártunk
És most az égbolt csillagoktól ragyog.

Örvendezünk,
Mert szürke ködtől megült sivatagban jártunk
És most Ra dicsőségében felragyog.

Örvendezünk,
Mert elleneink dárdái zuhogtak reánk
És most győzedelmeskedve, szabadon járunk.

Örvendezünk,
Mert hangunkat elfojtották a néma üregek
És most a tiszta magaslatokon dalolunk.

Örvendezünk,
Mert az éhenhalástól féltünk
És most cipó sül a kemencében
És borostömlóink kicsordulnak.

Örvendezünk,
Mert köveken jártunk, tüskés fák között
És most a Saruk Viselője jött el hozzánk,
És nyugalmas tájakra vezetett.

Örvendezünk,
Mert árnyékban síró gyermekek voltunk
És most megvigasztalódtunk
S a sötétbe bevilágított egy fénysugár.

Örvendezünk,
Mert a röghöz voltunk kötve
S most olyanok vagyunk mint a fák
És hallgatjuk a galambok üzenetét,
Amelyek ágaink között fészkelnek.

Örvendezünk,
Mert szomjasak voltunk,
És most az Élet Folyójából iszunk.

Örvendezünk,
Mert magányosak voltunk
S most testvérkéi vagyunk
Annak, aki bennünket szeret.

Örvendezünk,
Mert féltve-féltünk
S most a kard őrködik felettünk.

Örvendezünk,
Mert eltévedtünk az összekuszált utakon,
Most pedig követjük a Szárnyas Lelket
A Szabadság felé.

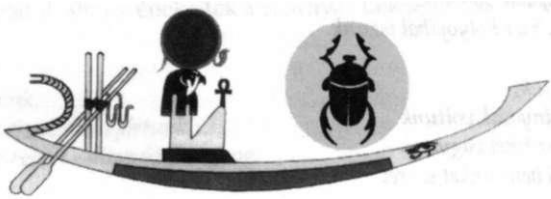

ÖTÖDIK RÉSZ

A fáraó házassága

Csak beavatásom után eszméltem rá, hogy hosszú esztendőkön keresztül tulajdonképpen mindig úgy gondoltam erre, mint valami nagy szakadékra, amely átvágja utamat. Most áthaladtam rajta, olyan ösvényen, amelyet saját magam építettem. És az Arany Sarukkal a lábamon, félelem nélkül folytathattam az utamat az előttem emelkedő hegyormok felé.

Neyah-val való mennyegzőmet a beavatás utáni tizenötödik napra tűzték ki és ennek előestéjén visszatértem a palotába. Ezen az estén sokáig beszélgettem Neyah-val és szívünk örvendezett, hogy együtt leszünk majd fáraók. Bár szerettük egymást, házasságkötésünk csak jelképe volt annak, hogy majd egy-fáraóként közösen fogunk uralkodni. Néha vágyakoztam azután, hogy olyan lehessek, mint más nők, akik számára a férjük még a fivéreiknél is közelebb áll és aki a gyermekeik apja. És megkérdeztem Neyah-t, vajon nem szeretne-e ő is inkább olyan királynét, aki valóságos feleség, nem pedig a húga.

- Senki sincs - felelte, - akivel inkább megosztanám az uralkodást, mint veled. Esztendők óta vágyakoztam arra a napra, amikor majd elfoglalod helyedet mellettem a trónon és amikor ismét együtt lehetünk majd, úgy mint gyermekkorunkban. Mert az uralkodás magányos dolog, Sekeeta. Vannak vadásztársaim, varrnak harcosok, akiket vezethetek, vannak tanácsadóim és helytartóim. De mindezek számára, bármilyen közel állnak is hozzám, én a Fáraó vagyok. Csak közted és köztem nincsen semmi elválasztó korlát.

Mégsem tudtam biztosan, nincs-e nő, akit testével is éppúgy szeret, mint a szívével. Amikor ezt megkérdeztem tőle, így válaszolt: - Nem jártál még a nők lakószárnyán és nem láttad alantasabbrangú feleségeimet? Négyen is vannak. És van két lányom és egy fiam. De bár szeretem a feleségeimet, egyiküket sem ültetném a trónra. A fáraónak olyannal kell uralkodnia, aki vele egyenrangú. És bár Sesket - a fiam anyja - szelíd természetű és igen szép, még a sarum díszítése dolgában sem bíznám magam az ítéletére. Rád azonban, húgom, nyugodtan rábíznám az országom kormányzását.

Eszembe jutott, hogy láttam Sesketet egyszer, Horus ünnepén. Tudtam, hogy a palotában lakik, de nem is gondoltam rá, hogy Neyah felesége. Hirtelen rosszul esett, hogy egy másik nő gyermeke uralkodjék majd utánam.

- Neyah - mondtam - neked gyermekeid vannak egy másik nőtől. Mi lesz, ha nekem meg egy másik férfitől lesz gyermekem?

Neyah összeráncolta a szemöldökét. Mindig így csinált, ha úgy tetette magát, mintha nem értene. - Te vagy a Királyi Feleség, tehát ha neked lenne gyereked, az lesz az első örökös. Mert azt úgy kell megítélni, mintha - az istenek közbenjárása folytán - az enyém is lenne. De, Sekeeta, ha van eszed, akkor nem engeded magadat egyetlen férfitől sem ágyába vezetni. Mert a nők természetében rejlik, hogy szeretik, ha a szerelmesük uralkodik fölöttük. Már pedig a fáraó nem ismerhet el urat maga fölött, az isteneken kívül. S akkor rájönnél, hogy amikor a nő gyerekkel viselős, annyira lefoglalja az állapota, hogy a bölcsesége beletompul.

Amikor tiltakoztam, így folytatta: - Tíz esztendőn keresztül gyakorlatoztál az uralkodásra. Ostobaság lenne engedni, hogy bölcsességedet elhomályosítsák azok a dolgok, amelyek betöltik az olyan nők életét, akiknek látóhatára nem terjed túl egy kenőcsös tégelyen és akik nem uralkodnak máson, csak a fekvőhelyükön... és remélik, hogy még ezt is valaki meghódítja. Sekeeta, jobb a korbácsot kézben tartani, mint asztalkendőt kötni egy bőgő gyerek nyakába; jobb a trónon ülni Tahuti Mérlegserpenyői alatt, mint ágyban feküdni egy férfivel.

- Könnyű szavak ezek. Te fáraó vagy és lehet száz feleséged is; de tőlem még egyetlen férfit is megtagadnál...

- Nincsen száz feleségem! Csak négy van és ezek közül is kettő csak névleges feleség: az egyik tizenegy, a másik kilenc esztendős. Két helytartóm lányai ezek. Nem is látom őket, csak olyankor, ha játékokat viszek nekik, vagy ha meg akarok győződni róla, hogy jól érzik magukat a házamban.

- Talán megszívlelem a bölcseségedet, Neyah. De az is lehet, hogy majd engem is ugyanazok a törvények irányítanak, amelyek téged. Mert jóllehet: én feleséged vagyok a szertartások alapján, de neked azért vannak más földi kapcsolataid is. Lehet, hogy nemcsak a trónodban, hanem az előjogaidban is osztozni fogok.

- Vedd hasznát oly hosszú időn át gyakorolt emlékezetednek és próbálj rábukkanni valami régi emlékedre, amiből jobban kiderül majd elgondolásod botorsága, mint ahogy azt érvelésemmel elérni tudtam.

Azután megjegyezte: most már ideje, hogy elmenjen, mert sokat kell aludnom, tekintettel a másnapi fárasztó ceremóniákra.

Mielőtt kiment volna, kezét a vállamra tette, mintha csak mondani akart volna még valamit. De végül is semmit sem szólt s aztán nem is láttam viszont már a szertartás előtt.

Annak a napnak a reggelén, amikor fáraó lettem, hosszasan fohászkodtam az istenekhez, hogy a Pásztorbot és a Korbács bölcsességük, igazságosságuk és könyörületességük igaz jelképe legyen a kezemben; és ha lete-

szem Fáraó Esküjét, hív szavakat találjak gondolataim tolmácsolására, beszédem pedig tiszta és értelmes legyen.

A Földtől távol beszéltem apámmal és tudtam: ő is örül, hogy még mielőtt újra aludnék, beteljesedik az a vágya, hogy uralkodni lásson engem Neyah-val.

Menyegzői ruhám finom gyolcsból készült. A kebelnél és a vállnál ráncokba fogva, egészen a földig ért. Méhekkel, nádakkal és lótuszokkal volt kihímezve, a szegélye körül pedig hét arany fonálsor húzódott, amitől úgy állott szét, mint egy virág harangkelyhe. Az ötrétű mellpáncélt viseltem, amelynek minden egyes lemeze egy-egy levél - egy-egy földi élet jelképe - alakját viselte. Az első lemez fajansz volt - a *khat* jelképe. A második réz: a *ba*. A harmadik ezüst: a *nam*. *A* negyedik acél: a *za*. Az ötödik háromszor finomított arany: a *maat*. Arany karkötőim minden láncszeme egy-egy kettősfejű oroszlánt ábrázolt, a mindent látó földi hatalom jelképezésére. És az Arany Kobra fejszalagját viseltem, amelyet csak az hordhat, aki legyőzte a Hetedik Megpróbáltatás Kobráját és ezzel annak erejét is megszerezte.

Huszonnégy szolga vitte a királyi hordszéket, amellyel megindultam a menyegzői menet élén a templom felé. A gyerekek virágokkal szórták be előttem az utat. Zeb - oldalán Natee-vel és Simmá-val - mögöttem lépkedett, lobogómmal a kezében. Azután következett a Királyi Testőrség három kapitánya, mindegyik a maga száz emberével: íjjászokkal, buzogányhordozókkal és lándzsásokkal. Mögöttük kétszáz zenész, akik közül egyesek énekeltek, mások fuvolán, hárfán, vagy nádsípon játszottak. Aztán négy-négy szolga által vitt hordszékeken következtek a Királyi Udvar nőtagjai és a nemes urak feleségei, rangjuk szerinti sorban. Utánuk lányok lépkedtek, akik vörös liliomokkal koszorúzott fehér ökröket vezettek, amelyeket Ptah-nak ajánlottam fel annak a napnak az emlékére, amikor először találkoztam Ney-sei-ra-val. Legvégül jöttek azok a szolgák, akik a Két Ország népének ajándékait hozták: elefántcsont agyarakat és arany nyakláncokat, kenőcsös tégelyeket és alabástrom kancsókban értékes olajokat, lapis-lazuli, karneol, fehér-kő nyakláncokat, ezüstöt, malachitot és leopárdbőröket.

Atet templomának előudvarában sorakoztak, a hadsereg kapitányai, akiknek ragyogó pajzsán fényfalként tükröződött a nap.

Az oszlopos tornác lábánál felállították Ptah aranyozott cédrusfa szobrát. A belső udvarba vezető kapu előtt pedig a vörös gránitból faragott, nagy, kettős trón emelkedett, amelyen Za Atet szobrát helyezték el. A tornác lépcsőin a papok tömege helyezkedett el szolgálattévő szertartási ruhájában: a Látnokok Maat kettős vörös tollával, Horus papjai összehajló ölyv-szárnyakkal beárnyékolt arccal, Ptah papjai az élet arany kulcsával, a Nézők szárnyas holdsarlóikkal, Anubis papjai pedig két aranysakálfejjel összefo-

gott sárga köpenyeikben. Napfényben csillogó fehér ruháikon lila szegélyezések húzódtak végig - minden egyes szegély a templomi gyakorlatban töltött egy-egy életnek felelt meg.

Neyah - kezében a Korbáccsal, fején a Vörös Koronával - a szobor előtt várakozott rám. Mellette anyánk állt, fején a Fehér Koronával, kezében pedig a Pásztorbottal.

Először Neyah és én szertartásszerű áldozatot mutattunk be Ptah-nak. Aztán anyánk a papoktól kísérve, átvezetett bennünket a belső udvaron keresztül a Szentélyek Csarnokába. Neyah és én egyedül léptünk be Ptah szentélyébe, mert mindazok, akik az istenek előtt egyesülnek, egyedül vannak, kivéve a papot, aki az istenek megszemélyesítője.

Magasan a szobor mögött a főpap állt, hogy olybá tűnjék, mintha maga Ptah szólna hozzánk.

Először valódi nevünkön szólított bennünket, majd azt mondta:

- Te, akit születésedkor Neyah-nak neveztek és aki, mint Fáraó másodikként viseled a Za-Atet nevet; valamint te, akit születésedkor Sekhet-a-ranak neveztek és aki mint Fáraó a Zat Atet, - vagyis Za Atet felesége és leánya - nevet fogod viselni: mostantól fogva mutassátok meg minden népeknek, hogy a Földön ugyanazon az úton jártok, miképpen szellemetek is együtt tette meg az utat a szférákon keresztül.

- Ha egyiktek elfárad, a másik adjon neki erejéből. Ha egyik eltévedne, a másik mutassa meg neki az utat a szabadság felé. Ha az egyiket a gonosz nyilai támadnák, a másik legyen amannak pajzsa.

- Olyanok legyetek egymás mellett, mint a Korbács a Pásztorbottal, mint az íjj a nyíllal, mint az evezőlapát az Idő Bárkájával.

- Együttesen legyetek atyjai egy nagy népnek és gondozzátok őket, amiként én, Ptah, gondoztalak benneteket. Ti legyetek a fül, amelyen keresztül meghallják a bölcsességet, a száj, amelyen keresztül kimondják a bölcsességet és a szem, amellyel meglátják a bölcsességnek gyümölcseit a Földön.

- Napotok most áll delelőn. És amikor életetek alkonyathoz ér és visszatértek igaz otthonotokba, akkor az Én szívem kísérjen majd benneteket az utatokon.

- Mostantól fogva, Za Atet és Zat Atet, fáraók vagytok!

Azután anyám a Szentélyek Csarnokában a papok jelenlétében levette a Fehér Koronát és az én fejemre tette.

Amikor Neyah meg én kiléptünk a Lótuszok Tavának Udvarára, eszembe jutott az az idő, amikor még mint gyermekleány várakoztam ott Neysei-rá-ra, azon a napon, amikor beléptem a templomba, hogy a tanítványa legyek.

Most az udvaron nagy sokaság várakozott, némán, mint a búzaföld, amelyet csak a szél fodroz. Mind hallani akarta, amint leteszem az esküt az

istenek előtt. Megálltam Ptah szobra előtt, anyámmal szemben, aki ott ült a gránittrónon, a nagy Za Atet szobra előtt, és így mondtam el a Fáraók esküjét:

„Hatalmas Ptah, halld meg a hangomat, hogy az istenek testvériségében bizonyságot tehess róla: ezek a szavak szívemből és szellememből fakadnak és igazak.

Ezzel a Pásztorbottal terelem majd népemet, hogy lábuk el ne kóboroljon az igaz ösvényről, hanem gyorsan haladjon a Nagy Folyó felé, ahol elfoglalják helyüket az Idő Bárkájában és áthajóznak a vizén, hogy ott lakozzanak majd a Békesség Országában.

Ezzel a Korbáccsal visszakergetem azokat, akik betörnének országomba. Védelmezője lészen ez az ártatlanoknak; a gonosztevők pedig félni fognak tőle, hogy megváltoztassák szíveiket és visszairányítsák léptüket a szabadság ösvénye felé.

Az Arany Kobra hatalmának segítségével fogok küzdeni a gonoszság erői ellen. Kam templomai mécsesek lesznek, amelyekben tisztán világít a Fény, hogy senki se járjon sötétségben. A templomok udvarai visszhangozni fogják az Arany Saruk Viselőinek lépteit, hogy az emberek nyelve igaz tudással beszéljen a Ti országotokról.

Egyetlen gyermek sem fogja ismerni a félelmet, vagy az éhséget, és nem marad gondozó nélkül. Se férfi, se nő nem szűkölködik majd barát híjjával és nem szenved ínséget akkor sem, ha teste már nem elég erős ahhoz, hogy munkáját elvégezze. Mert minden népem számára olyan leszek, mint az apa.

Szeme leszek a vakoknak és tiszta hang a süketek számára. Gyógyító kenőcs a sebesülteknek és istápoló gyógyfőzet a betegeknek. Támaszték a gyengéknek és pajzs azoknak, akiket ellenségek szorongatnak.

Mindig emlékezni fogok arra, hogy a Földön mindenki Tőletek kapja az életet és ez emlékezés révén tudni fogom, hogy minden népem egyúttal atyámfia is.

Szellemem kapuja mindig kitárva fog állni bölcsességtek számára, hogy az istenek fénye ragyogjon népem fölött és a Ti kezetek rajtam keresztül irányítsa őket.

Ptah, akinek életerejével járok e földön; Horus, aki megtanította akaratomat az uralkodásra; Anubis, aki megmutatta nekem az istenek útját: valamennyien halljátok szent eskümet: meg fogom őrizni Tahuti Mérlege serpenyőinek egyensúlyát."

Népem most egyetlen harsány kiáltással fáraónak kiáltott ki és gondolataim megint visszatértek arra a napra, amikor először léptem be a templomba. Olybá tűnt, hogy szinte látom azt a szomorú kislányt - aki én magam voltam -, amint először halad át a tanítványok szállásának kapuján.

Miután minden egyes tartomány helytartója hűséget esküdött nekem, Neyah-val együtt - mint társfáraó - visszatértem a palotába, egyenesen állva a két fehér ló vontatta harci szekerén. Az utat népünk szegélyezte és a levegő megremegett az örömkiáltásoktól.

Aznap este a Kihallgatások Csarnokában nagy lakomát rendeztünk a papoknak, helytartóknak, nemes uraknak és kapitányoknak, akik mindenfelől összesereglettek a Két Országból, hogy üdvözöljék a Fáraót. A palota kertjében álltak a lakásukként szolgáló sátrak, a falakon kívül pedig ökröket sütöttek nyárson és a palota borából ezer tömlőt ivott meg a nép. Volt sült hal és kacsa, meg ludak, édességek és sütemények, fűszeres fehér cipók és sör, hogy a sokaság is kivehesse részét az ünnepségből.

Miután a lakoma véget ért és mi magunkra maradtunk, úgy éreztem, hogy gondolataim túl sebesen száguldanak, semhogy álomba menekülhetnék előlük. Bementem tehát Neyah szobájába és láttam, hogy még ő is ébren van. Egy ideig elbeszélgettünk a nap különböző eseményeiről. Aztán Neyah így szólt: - Mindketten sokkal nyugtalanabbak vagyunk, semhogy aludni tudnánk. Ne menjünk le a folyóhoz és vitorlázzunk? Ma éjszaka telihold van és enyhe szellő - nézd csak, hogy kidagadnak a függönyök!

Visszamentem a szobámba, felvettem egy egyszerű tunikát és szabadon hagytam lobogni a hajamat. Kimentünk a kerten keresztül, ahol a fügefák között áttűző holdfény olyan élesen kirajzolt árnyékokat vetett, mint az ibisz fekete és fehér tollazata. Néhány szem fügét is szedtem, hogy magunkkal vigyük. Még gyerekkorunkban is mindig úgy éreztük, hogy sokkal kalandosabb a dolog, ha valami elemózsiát viszünk magunkkal, még akkor is, ha nem vagyunk éhesek - és az is eszembe jutott, hányszor játszottuk azt, hogy felfedező úton járunk valami ismeretlen földön! Ilyenkor a magunkkal vitt gyümölcs jelképezte az eleségként szolgáló állatokat, egy vizespalack pedig a katonák elemózsiáját a sivatagi menetelésben.

Egy őrszem meglátott bennünket a sötétben, azonban nyilván valami szerelmes párnak nézett - nevetett és boldog emlékeket kívánt nekünk.

A bárka ott állt kikötve egy fapalló mellett a nádasban. Eloldottuk a cövektől és kitoltuk a sekély vízben, messzire a parttól. A vitorla, amint kibontottuk, kidagadt s ahogy elkapta a szél ereje, simán siklottunk ki a tóra. Láttunk egy vízilovat, amelyet szépen elkerültünk, mert előfordul, hogy különösen, ha kölykük van, mint ennek is - felfordítják a bárkát.

Aztán kidobtuk a kőnehezéket, levetkőztünk és hosszú ideig úszkáltunk a holdfényben. A víz úgy simogatta a bőrt, mint a hűvös vászon. Általában nem igen szoktam fürödni a tóban, mert néha még a mély vízben is előfordultak krokodilusok - ezen az estén azonban nem törődtem velük.

Miután visszakapaszkodtunk a bárkára, felhúztuk a nehezék követ és tovább siklottunk a szélben.

Itt, ebben a csendes sötétségben olybá tűnt, mintha nem fáraók volnánk, hanem két ismeretlen ember, akiket együtt láttunk egy menyegzői szertartáson.

Amikor testemtől távol vagyok és lenézek porhüvelyemre, amelybe majd felébredésem után vissza kell térnem, mindig valami valószerűtlenséget érzek a Földdel kapcsolatban: testemet nem érzem jobban önmagam részének, mint valami ruhát, amely fölveszi testem vonalait, mialatt viselem. Most is úgy látszott, hogy csak Neyah és Sekeeta a valóság - a Fáraó azonban oly távol van tőlünk, mint a templomi szobrok azoktól az istenektől, akiket jelképeznek.

Tíz esztendőn keresztül iparkodtam - szólaltam meg -, hogy a Föld dolgai megvilágosodjanak előttem. Papi dolgokon gondolkoztam és sokat voltam egyedül, hogy meghallgassam szellemem hangját. Igyekeztem kitárni emlékezetem kapuját és megfürödtem abban a fényben, amely az örökké nyitva álló kapukon áttűz. Eltem népek között, akik a paloták és az udvaroncok ceremóniáit csupán gyerekek számára alkalmas játéknak tekintik. Nehéz lesz észben tartanom, hogy sok ember fülének bölcsebben hangzanak a szavak, ha azokat olyasvalaki mondja, aki szertartási ruhát visel. Egy királynőnél minden jelentéktelen cselekedet megnagyobbodik, akárcsak az árnyék alkonyatkor - egy kis udvariasság már értékes kegynek tűnik, egy apró türelmetlenség pedig a királyi harag korbácsának.

- És neked mégis könnyebb, Sekeeta, mint nekem. Neked csak aludnod kell és emlékezettől felfrissülve ébredsz. Néha én is álmodom, de az alvás leggyakrabban nem egyéb, mint egy sötét függöny, amely elválasztja azt az időt, amikor este lefekszem, és amikor reggel felébredek.

- Ezzel szemben a tested, Neyah, a gondolataid páncélja. A te szájadról nem hullanak olyan könnyen szavak, mint az enyémről. A te beszédedet a bölcsesség irányítja. Az emberek csak azt hallják tőled, amit alkalmasnak ítélsz fülük számára. Én viszont túlgyakran mondom ki azt, ami a szívemben van; azt hiszem, hogy a hallgatóim érettek erre, pedig gyakran tévesen ítélem meg a korukat. Azokban az esztendőkben, amelyeket Ney-sey-ra mellett töltöttem, nagy bölcsességű ember tanítványa voltam. Olyan emberé, aki sohasem állította megoldhatatlan feladat elé az erőmet és aki mindig tudta, hogy szellememnek milyen táplálékra van szüksége. Most azonban egy nagy nép tekint fel reám irányításért. Sohasem szabad bizonytalannak látszanom, mert akkor félnek majd követni. Sohasem szabad türelmetlennek, vagy meggondolatlannak mutatkoznom, nehogy kételkedni kezdjenek a fáraó igazságosságában.

- Itt vagyunk és mindig itt leszünk egymásnak, Sekeeta. Nem kell többé egyedül lennünk, mint ahogy nekem egyedül kellett lennem annyi éven keresztül.

- Egymástól kapjuk majd az erőt, Neyah, hogy olyanokká válhassunk, mint két hatalmas oszlop. Kam lesz a szemöldökfa és népünkkel együtt így alkotjuk majd a Fény felé vezető kapubejáratot.

- Ennek a napnak az emlékére nem állítunk emléktáblát, csak majd egy pylont építünk a palota udvarához. Egyik oldalon a te neved fog állni, a másik oldalon az enyém. A szemöldökfán pedig ott lesz a Nád és a Méh, a Lótusz és a Papirusz, a Delelő Nap és Tahuti Mérlegserpenyője. S nem lesz rajta kapu-szárny, mert ez a bejárat örökre nyitva fog állni a fáraó felé. S akik majd utánunk következnek, ebből megtudhatják, hogy uralkodásunk alatt megőriztük a jogot és az igazságot a Két Országban.

HÉTKÖZNAPOK

Amíg az uralkodás újdonságszámba ment, a napi ceremóniák olybá tűntek, mint azok a játékok, amelyeket Neyah-val játszottunk gyerekkorunkban, amikor borostömlőket neveztünk ki a Negyvenkét Bíróvá, a folyóparton vágott nádszál jelentette a fáraó Korbácsát és a szélben hajladozó fák a hódoló népet.

Még mindig a hajnalpirkadással ébredtem és táblácskámon feljegyeztem azokat a földönkívüli emlékeket, amelyeknek azután hasznát vehettem napi feladataim elvégzésében. Lakosztályom mellett kis szentély állt, amelyet annak a szobának a másául építtettem, amelyben a templomban szoktam aludni. Bútorzat nem állt benne és a fehér falakat nem díszítette más, mint a magas ablakok alatt a bemélyedésekben néhány szál virág. Felébredés után és elalvás előtt itt fohászkodtam az istenekhez, hogy méltónak bizonyulhassak örökségemre és hogy bölcsességet, igazságot és együttérzést adhassak minden népemnek.

Aztán úsztam egyet Neyah-val Za Atet füveskertjének tavában, amelyre a szobáink nyíltak. Fürdés után lefeküdtem egy magas, keskeny heverőre és Pakee bedörzsölte testemet illatos olajokkal, amíg csak izmaim meg nem puhultak az ujjai alatt. Aztán ledörzsölt egy ezüst tálban álló hűvös folyadékkal, majd mialatt ernyedt izmokkal pihentem, kezelésbe vették kezemet és lábamat; a körmöket vörösre festették, vagy - ha valami ünnepség napja volt - arany leveleket festettek rá.

A templomban egyetlen fésűm s egy kis réztükröm volt, amely azonban olyan homályosan verte vissza képmásomat, mintha csak szélborzolta tóban nézném. Most elefántcsont fésűimet pecsétem faragása díszítette, amely mint szárnyas Fáraót ábrázolt: a fegyelmezett akarat ölyvét a győzelmi bárkán, a Szárnyas Lélek fölött; ez alatt Horus-adta nevem, Zat, kígyóval ábrázolva és mellette az Elet Kulcs, kétoldalt pedig a hatalom két

pálcája, az egyik a földi, a másik a földönkívüli hatalom jelképe. Ugyanez a pecsét volt belevésve kenőcsös tégelyeimbe, amelyeket ugyancsak anyámtól kaptam ajándékul menyegzőm napján. S voltak illatos olajokkal telt alabástrom-korsóim, faragott elefántcsontnyelű ezüst kézitükreim és kőtáblácskáim a malachit porrátörésére, amivel a szemhéjamat árnyékosra festettem. Voltak kemény fekete zsír-rudacskáim, amelyeket meghegyeztek, mint az íródeák nádvesszejét - ezzel hosszabbítottam meg a szemem vonalát, mint ahogy az istennők szobrain látható. Szemöldökömet pedig ezüst csipeszekkel formáltam, hogy felfelé kanyarodjanak, mint a szálló madár szárnyai. Ezután Pakee megfésülte vállamig érő hajamat és kifényesítette puha gyolcskendőkkel, amíg csak olyan sima nem lett, mint a fekete csődör ragyogó szőre.

Néha felvettem a vászonból készült szfinx-alakú fejdíszt, vagy az aranyvégű, rövid gyapjúszálakból font parókát - de rendszerint csak egy virágfűzérrel kötöttem meg a hajamat, vagy szűk türkizes hálóval fogtam át. Szertartások alkalmával a Királyi Kobra arany fejdíszét, vagy a Fehér Koronát viseltem, amelyek - bár ugyancsak több rétegű keményített vászonból készültek - súlyosan nehezedtek a fejemre.

Ha forrón sütött a nap, Neyah meg én a Növények Sátrában költöttük el első reggelinket, ha meg hűvös volt, akkor valamelyikünk magánlakosztályában Alabástromcsészékből ittuk a tejet és lapis-lazulival berakott tálakról ettük a gyümölcsöt: érett datolyát és fügét, dinnyét, barackot és szőlőt. Illatosított vízzel teli tálakban mostuk meg a kezünket és kendőkkel töröltük meg, amelyekbe gazellák, vörös halak, vagy szőllőlevelek voltak belehímezve.

Minden másodnap, Neyah vagy én egészen délidő előtt egy óráig kihallgatásokat adtunk, vagy ha ő nem tartózkodott a Királyi Városban, én adtam kihallgatást minden hét napban négyszer. Amelyikünk nem adott kihallgatást, az a Pecsétek Szobájában tanácskozott a helytartókkal és a felügyelőkkel, meg mindazokkal, akik döntésért fordultak a Fáraóhoz. Távoli városokból érkeztek hozzánk küldöncök, híreket hozva az aratásról, a nép boldogulásáról, gondjukról-bajukról. Minden, ami Kam népét érinti, legyen az út vagy öntözőcsatorna-rendszer, új templom építése, vagy olyan ház, ahol az öregek békés nyugalomban tölthetik napjaikat, esetleg országút beültetése fákkal, hogy az utasok árnyékban haladhassanak, vagy közterhek tervezése, minden ilyesmire rá kellett ütni a Fáraó pecsétjét. Mert Kam népe a Fáraó szemében olyan, mint a saját háza népe, Kam földje a Fáraó számára ugyanaz, mint a saját kertje és Kam házai ugyanazok a Fáraónak, mint a saját palotája. Népének öröme az ő megelégedettsége, bánatuk pedig az ő szívének könnycseppje.

Minden ügyben, ami a templomokat érintette, azt a pecsétemet használtam, amelyen papi nevem - Merineyt: Ney-sey-ra Kedveltje - állott, az a

név, amelyet ő adott nekem, mint tanítványának, a beavatásom után. A Ney-sey-ra név annyit jelent: „a Fénynek egy papja született", mert már születésekor tudták, hogy a Földre való visszatérése előtt is már teljesen beavatott pap volt. Nevét Ney-t istennő jelképével írta, aki azoknak istennője, akik korban éretten születtek: Ez a jel pedig egy kötéllel átfogott búzakéve, ami azt mutatja, hogy a bölcsesség, amelyet jelképez, már beérett - a kévét pedig a fegyelmezett akarat két nyila fúrja át; az egyik a földre, a másik a földöntúlra mutat, azt jelezvén, hogy ezt az akaratot mind a két felé lehet irányítani. Ney-t ünnepén ezt a jelképet lobogón viszik és nevének írásjeleként a lobogó nyele is búzakévét ábrázol. így hát ezen a pecsétemen szerepelt az eke - „meri" - is, ami viszont annyit jelent, mint „szeretet", mert amint az eke felszántja a földet aratás előtt, ugyanúgy termékenyíti meg a szívet a szeretet - és emellett ott állt a pecséten Ney-sey-ra jele is.

A nagy Meniss neveinek egyike Za-ab volt, - a Bölcs Szívű - és ennek a nevének a pecsétje egy vörös kötelékkel átfogott nádat és papirus-köteget ábrázolt, mert szívének bölcseségével és a harcosok erejével ő egyesítette az Északot, a Papirus Földjét, a Déllel, a Nád Földjével. Ezt a pecsétet használta apám is. Neyah és én azonban két alakban használtuk: vagy mint papirus-, vagy mint nád-mezőt, amelyet gyakran egy madárfióka egészített ki, ami annyit jelent, mint „földi gyermek"; továbbá a Za nevet, a „szita" alakjában. Az egész ennyit jelentett: a Fáraó, Horus fia, Za: Za fia".

Apám ezenkívül a kígyó és a kar jelével is írta a nevét, amik a Za név hangjelei. Neyah és én a kígyót egymagában használtuk.

Ezeket a pecséteket oszlopos négyszögek vették körül annak jeléül, hogy belépést nyertünk az Istenek Házába, az Oszlopos Nagy Épületbe. Efölött a négyszög fölött lebegett az ölyv, a fegyelmezett akarat jele, ami azt mutatta, hogy ez a fáraó Horus-adta neve. Ehhez a Horus-adta névhez néha hozzáírtuk az Atet nevet is: „a" - a toll - ugyanaz a toll, ami a bölcsességet jelképezi; a „t" jeléül pedig a félkör. Ha azt akartam jelezni, hogy én ütöttem oda a pecsétet, akkor a magam saját alakját használtam, amelyen ott szerepelt a vízcseppet ábrázoló papi jelkép, ami azt mutatta, hogy miként az eső hull az égből, úgy hozom le a *maat* vizét a földre. Ez a jel, amely annyit jelent, mint „emlékezetemben visszaidézett bölcsesség", egyben a „tet" hangjele is.

Rey-hetep volt a Királyi Háztartás főnöke. Az ő írnokai vezették a feljegyzéseket az adókról, amelyeket aztán az ő tanácsai alapján fordítottak Kam jólétére. A Királyi Háztartás Felügyelője apám ideje óta látta el hivatalát. Az ő hatásköre alá tartoztak a palota összes szolgái, a húsz szakács és valamennyi kuktagyerek, a száz varrónő, a vászonszövők, a mosónők, a vízhordók. Harka volt még mindig a Kocsik Felügyelője és az ő gondozása

alá tartoztak az összes királyi állatok: a lovak és oroszlánok, vadászkutyák és tehenek, szamarak, ludak, kacsák és tejelő kecskék. A Fáraó Pohárnoka egyúttal a Szőlőskertek Felügyelője is volt. Az ő rendelkezései alapján ültették a szőlőtöveket, szüretelték a szőlőt és nyomták ki hordókba, majd állították be borostömlőkben a pincékbe. A Kertészek Felügyelője még mindig Maata testvére maradt. Irányítása alatt háromszáz férfi és nő dolgozott a palota virágos és gyümölcsös kertjeiben és a Fáraó búzaföldjein.

Mindezek azonban időnként a Fáraóhoz fordultak tanácsért, elmondván neki, hogy valami új növény virágzott ki elsőízben, vagy hogy a külországi szőlő gyökeret eresztett; hogy a kancának csikaja született, vagy hogy üszög támadta meg a gabonaföldet. És a Fáraó mindezt meghallgatta és jószívvel elintézte.

A meleg évszakban délidőben mindenki két órán keresztül aludt a palotában. S amikor aztán Ra már megszelídülve folytatta útját, Neyah és én időnként vitorlázni mentünk a tóra, vagy vadásztunk a nemes urakkal, dárdahegyre kapva a krokodilusokat, vagy dobó-fáinkat hajítva a vadmadarakra a mocsarakban. Harcikocsijainkkal versenyt rendeztem a kapitányokkal, de ebben senki sem ért fel Neyah-val, mert ha ő tartotta a kezében a gyeplőt, a ló úgy vette a fordulókat, mint egy cikázó fecske és ösztökélő hangjára sebesebben száguldott, mint a szél.

A palota nagy csarnokában gyakran rendeztünk lakomákat, de legjobban azokat az estéket szerettem, amikor Neyah-val magunkra maradtunk. Ilyenkor beszámoltunk egymásnak mindarról, amit napközben csináltunk és ha mondjuk, ítélőszéket tartottam, elmondtam neki az elémkerülő eseteket és megkérdeztem, hogy ő milyen ítéleteket hozott volna. S olybá tűnt, hogy azok a hosszú évek, amelyeket tőle távol töltöttem, oly gyorsan röppentek el, mint ahogy az árnyék egy ölnyit halad a földön. Szívünk közel állt egymáshoz, gondolataink pedig oly közösek voltak, mint ahogy két egymás mellé fogott ló lépked a kocsiban.

Most, miután fáraó lettem, anyám nem lakott többé a palotában. Bár fárasztotta az uralkodás, megosztotta Kam gondozását Neyah-val, amíg én kezembe nem vettem a Korbácsot. Akkor aztán végre otthagyhatta a szertartásos életet és bevonulhatott abba a házba, amely a Föld minden lakóhelye közül a legkedvesebb volt számára - ott, ahol apámmal együtt töltötték ifjúságukat. Ezt a kis palotát, amelyet még Meniss építtetett, szikamorfák övezték és gyepágyai a tóra néztek. Neyah és én gyakran elmentünk oda meglátogatni és a hosszú, felelősségteljes nap után ismét boldog gyermekekké váltunk az ő nyugalmas árnyékában.

KIHALLGATÁS A FÁRAÓNÁL

A kihallgatások előtt minden este így fohászkodtam: „Uram, ha holnap olyasmi kerül elém, amit saját tudásommal nem bírnék igazságosan elbírálni, adassék meg nekem a földöntúli tapasztalat, ami a megértéshez szükséges, hogy megláthassam az igazságot és a Mérleg, amely alatt ülök, az igazság valódi jelképe legyen".

• * ?

Egy reggel, amikor felébredtem, tudtam, hogy két nő között kell majd ítélnem: az egyiket a bal karján viselt öt arany karkötőről fogom felismerni, a másikat - az ártatlant - a jobb halántékán egy nyílhegy-alakú fehér forradásról.

A Kihallgatások Csarnokának trónszéke aranyozott fából készült és a trónszék lábai oroszlán-mancsokat ábrázoltak. Amikor egyedül adtam kihallgatást, a Pásztorbotot és a Korbácsot tartottam a kezemben, ha Neyahval együtt adtuk, akkor az Arany Lótuszt. A terem mindkát oldalán egy-egy asztal állott. Ennél ültek az íródeákok, akik feljegyzést készítettek minden ítéletről. Mellettük ültek azok, akik a szőnyegre kerülő eset előzményeit felolvasták. Ezt a szokást Neyah vezette be uralkodásának ötödik évében. Azelőtt úgy volt, hogy mindegyik perlekedő külön-külön elmondta a maga történetét és előfordult, hogy egy ember egy álló órahosszat beszélt és a hallgatói még mindig nem tudták, hogy mit akar mondani. Most hát mindegyiknek kijelöltek egy-egy íródeákot, aki azután a hosszú, zavaros történetet néhány szóba foglalta össze.

Az első esetben, amelyet felolvastak előttem, egy abidwa-i gazdag nemes úr özvegye állott szemben egy lánnyal, akinek hajadon létére gyereke született. Ennek a gyereknek az apja - aki még a gyermek születése előtt meghalt - a fia volt a gazdag özvegynek, aki ilyenformán jogot formált unokájához és ahhoz, hogy a gyereket a házába vegye, mondván, hogy az tisztességes otthon, a gyermek anyja viszont romlott nő, akinek nem lehet igénye sem a gyerekre, sem pedig az ő jótékonyságra.

Az anya viszont maga mellett akarta tartani a gyermeket, mondván, hogy miután egy kis gazdaságot örökölt, megvan a módja rá, hogy ruházza, táplálja és hogy a Fény tanításaival egybehangzóan felnevelje.

Megparancsoltam, hogy vezessék elém a két nőt.

Az egyik körülbelül negyvenöt éves asszony lehetett. Túlságos pompával öltözködött ki - szája keserű volt, keze puha és kövér. És bal karján öt arany karkötőt viselt. A másikon, a fiatal lányon, durva szövésű fehér tunika és kék köpeny volt, amely csuklyaszerűen vette körül arcát és eltakarta a haját; de így is észrevettem, hogy egy forradás húzódik végig a halántékán.

A nemes úr özvegye láthatólag meg volt illetődve színem előtt és nem tudta, hogyan viselkedjék. Láttam rajta, hogy jobban szeretné, ha valami ünnepélyre jött volna a palotába, ahol kitűnt volna nemesi rangja, nem pedig igazságszolgáltatásért, amely előtt mindenki egyenlő. Arca után ítélve, nem tartozott a tiszta fajhoz. Talán valami gazdag kereskedő lánya lehetett - orrának formája után ítélve, némi kis zuma-vér is csörgedezhetett benne... Kövér keze nyugtalanul izgett-mozgott, ujjaival mindegyre a nyakláncait csavargatta, miközben a karkötők csörögtek a karján. Mégis biztosnak érezte magát tekintélyében és gazdagságában s félvállról vette ellenfelét, akit esett nőnek tartott.

A lány mozdulatlanul állt, leengedett karokkal, annak a nőnek a büszke tartásával, aki megszokta, hogy tömlőt vigyen a fején. Tekintetét le nem vette az arcomról. Nyugodt volt, mert tudta, hogy igazságot fogok szolgáltatni és hogy ismervén szívét, az ő gondozásában fogom hagyni a gyereket.

A lányhoz szólva megkérdeztem: - Miért született ez a gyereked?

O pedig így felelt: - Horus leánya, a Kettős Bölcseség viselője, Szívek Mérlegelője és az Igazság Tükre! Én szerettem ennek a gyermeknek az apját, az én szívemnek férjét. De nem mehettem feleségként házába, mert kevés vagyonom van és férjem anyja azt kívánta, hogy valami nemesi vérből származó leányt vegyen el, aki kincseket hoz magával háza gazdagítására. A papok előtt nem lehettünk egymáséi, de földi testünk mégis egyesült és amikor együtt aludtunk, félelem nélkül álltunk az istenek előtt és szívünkben nem éreztünk szégyenkezést... Amikor gyermekünk születése előtt betegségbe esett, szolgálója elmondotta nekem, hogy gyakran szólongatott engem. De nem engedték, hogy láthassam, bár odakünn várakoztam a kertben és szóltam az anyjához és megkértem, nagyon alázatosan, hogy bemehessek, megnézhessem és megvigasztalhassam szerelmesemet. Ő azonban látva, hogy gyereket hordok a szívem alatt, kijelentette, hogy elvetemült teremtés vagyok és jelenlétemmel falusi szemétdombnál bűzhödtebbé teszem a kertjét. Amikor azonban fia más gyermek hátrahagyása nélkül meghalt, kémekkel vétetett körül, amíg a gyermekem meg nem született, aztán elküldte a házamba szolgáit, akik megpróbálták elvenni tőlem a fiamat.

Megkérdeztem tőle, mit tud nyújtani a fiának?

- Lesz ennivalója és födele, lesz nap és levegő, folyó, amelyben fürödhet, növény, amit termeszthet, állat, amivel játszhat. Aztán ha felcseperedik, lesz mező, amit felszánthat, tehén, amelyet megfejhet és kihajthat a legelőre. Aztán majd megtanul csónakokkal bánni, meg halászhálót kivetni. Szelídségre és igazságra fogom oktatni, hogy ha a tükörbe néz, ne kelljen félnie attól, amit a szeme kiolvas a tekintetéből. És megtanítom rá, hogy tisz-

tán és erősen tartsa a testét és hogy a Földön a legnagyobb boldogság az, ha olyasvalakit talál, akit jobban szeret, mint önmagát.

Tudtam, hogy mindaz, amit ez a lány mond, igaz, mert így hallottam ezt már álmomban. Aztán a másik nőhöz fordulva megkérdeztem, hogy mit nyújthat ő az unokájának.

Kifakadt a lány ellen, hazugnak és erkölcstelennek nevezte, akiben fia csak egy órai röpke gyönyörűséget talált. Kifejtette, hogy csak jószívűségének tulajdonítható, ha úgy határozott, hogy fia iránti kötelességből meg kell óvnia fiának gyermekét attól, hogy ilyen nővel éljen. Minthogy pedig nemesi származású, nem engedheti, hogy unokája mezőt szántson és szolgasorban éljen. Aztán elsorolta, hogy milyen gazdagság vár rá: gyümölcsösök és szőlőskertek, szolgálólányok és sok-sok arany. Özvegye létére mindez az övé s ha majd meghal, az egész átszármazik a gyerekre, akit örökösévé szándékozik tenni.

Miután befejezte, vártam egy percig, mielőtt beszélni kezdtem. Bizonyosra vette, hogy az ő javára fogok dönteni. Nem vette észre, hogy átlátok a szívén és felmérem annak értékét. S akkor így szóltam hozzá: - A gyermeknek házadban meglenne mindene, ami testének jólétéhez szükséges. Volna aranyozott fekvőhelye, de mi lenne a szellemével? Bizonyságot tettél róla, hogy sejtelmed sincs arról, hogyan segíthetnéd a gyerek szellemének növekedését. Azt hiszed, hogy a gazdagság fontosabb, mint a szeretet; mert vagyont akarsz adni a gyereknek, de el akarod szakítani az anyjától. Ami azt mutatja, hogy ostoba vagy.

- Ha elismered a gyereket unokádként, akkor anyját leányodnak kellene tekintened. Felfuvalkodottságodban azonban lenézed ezt a hajadont. Miután úgy véled, hogy vétkezett - és ennélfogva fiad is osztozott ebben a vétekben - minden tőled telhetőt meg kellene tenned, hogy helyrehozd azt, amit fiad okozott. Ehelyett azonban el akarod rabolni tőle a gyermekét. Ami azt jelenti, hogy tolvaj is vagy.

- Elkergetted fiadnak szerelmesét a küszöbödről. Tehát könyörület sincsen benned.

- És mégis, te, aki könyörület nélküli, ostoba, tolvaj vagy, merészelsz lenézni valakit, aki önzetlenül tud szeretni egy férfit és egy gyereket! Ez azt bizonyítja, hogy nincsen benned bölcsesség és tapasztalat.

- És végül, nem mertél saját lakóhelyeden igazságot keresni, mert ott tudják, hogy rátartiságod nélkül ez a lány a fiad felesége lett volna. Idehoztad hát az ügyedet elém, gondolván, hogy engem, a Fáraót, félrevezethetsz. Ez azt mutatja, hogy könyörület, tudás és tapasztalat híjján szűkölködő, ostoba tolvaj létedre még meg is veted uralkodódat, abban a hiszemben, hogy az igazságot elrejtheted előttem.

- Ezért meg fogják korbácsolni a talpadat!

- Egyébként pedig unokád anyjának oda fogod adni minden vagyonodnak azt a részét, amely őt illetné, ha fiadnak felesége lett volna a papok előtt is, nemcsak a szívében és így az istenek előtt. Ezenfelül pedig adni fogsz neki egy szamár-rakomány aranyat és egy rakomány ezüstöt. S ha ennek folytán kevesebb étel kerül az asztalodra és kevesebb szolgálólány a házad körül, az majd eszedbe juttatja, hogy én vagyok a Fáraó és az Igazság.

Aztán bevezettek elém egy férfit, aki a Sakál Országa helytartójának atyafia volt, egy Shalnuk nevű gazdag nemes ember, aki ragaszkodott ahhoz a jogához, hgy a fáraónak adhassa elő ügyét. Ez az ember a vízcsatornát elvezette a saját szőlője felé; három tövet akart ültetni ott, ahol azelőtt csak egy tövön termelt. Ennek következtében aztán a birtoka széle és a folyó közé eső földek kiszáradtak és a vetés mind elpusztult.

Miután rájöttem, hogy mindezt nem tudatlanságból művelte, hanem azért, mert úgy vélte, hogy a mellette fekvő kis földek nem számítanak és a gazdálkodók szíve méltatlan a könyörületére, ezt az ítéletet hoztam:

- Vétkeztél, mert nem értetted meg, hogy mit követtél el másokkal szemben. Kertednek zöldellő árnyékában megfeledkeztél a kiszáradt földek bánatáról. Miután a megértés a tapasztalat gyümölcse és éppen a megértés az, aminek híjával szűkölködöl, enni fogsz ebből a számodra ismeretlen gyümölcsből. Egy szántóvető kunyhójában fogsz élni, lesz dús termőfölded és hozzá két ökröd, amely majd az ekédet húzza. Új otthonod mellett egy hat öl magas és három öl átmérőjű gabonatartály fog állni. Ha majd ezt megtöltötted olyan gabonával, amit saját vetésedből arattál, akkor visszakapod a földjeidet.

A tartályt három hónap alatt meg lehetett volna tölteni; Shalnuk mégis három esztendőn keresztül verejtékezett. Amikor gabonájának szárai már aranylani kezdtek, a növények lelke elszállt és a gabona megrothadva, értetlenül pergett ki a kalászból. így dolgozott a forró nap alatt, amíg földjét szívének könnyeivel nem öntözte és amíg nem osztozott mindazoknak bánatában, akik miatta szenvedtek. Aztán, mikor már csaknem végkép kihunyt benne a remény, gabonája beérett és csűrje megtelt. Házának padlója ismét visszhangozta a gazda lépteit. És azóta a Sakál Földjének nincsen jobbszívű ura nálánál.

A MÉREGKEVERŐ

Egy napon, amikor Neyah-val sétáltunk a szőlőskertben, a napnyugta után leereszkedő homályban, megjegyezte, hogy éppen most értesült arról, milyen helyes volt egyik ítélete. S ekkor elmondta nekem Benshater, az

Ölyv Országa helytartója fő-főirnokának esetét. Három hónappal ezelőtt, - tehát röviddel utóbb, hogy Fáraó lettem - a helytartó meghalt és a halálának hírét hozó küldönc egyben kérvényt is hozott Benshatertől, hogy őt nevezzék ki erre a tisztségre. Neyah már éppen pecsétjével akarta ellátni az új kinevezést, amikor eszébe jutott, hogy én a közelmúltban elmondtam neki egy álmomat, amelyben egy aranysárga ölyvet láttam döglötten feküdni a napon felpuffadva, mintha méregtől hullott volna el. Ámbár annakidején egyikünk sem tulajdonított az álomnak semmi fontosságot, Neyah egy szempillantás alatt átlátta a jelentést, mert az elhunyt helytartó zászlaja egy kék földön álló aranysárga ölyvet ábrázol. Neyah tehát üres kézzel küldte vissza a küldöncöt, mondván, hogy a hivatalért folyamodónak meg kell jelleme a Királyi Városban, mielőtt kinevezését megkaphatná.

Amikor aztán Benshater megjelent a kihallgatáson, Neyah rájött, hogy nemcsak íródeák, de tudós is és arca oly ügyesen kendőzte szívének gonoszságát s nyelve oly ügyesen forgott, hogy még magát a Fáraót is félre tudta volna vezetni. A látnók azonban - aki figyelte - azt jelentette, hogy bfl-ja fényét annyira megzavarja a kegyetlenség, kapzsiság és féltékenység, hogy nemcsak mások vezetésére méltatlan, de fénye még egy sötét üregre is árnyékot vetne. Benshater minden kérdésre sima választ adott és Neyah látta, hogy sokkal ravaszabb, semhogy elárulná magát. Megmondta tehát neki, hogy térjen vissza a következő napon, meghallgatni a Fáraó döntését. Közben Neyah megkérte Ney-sey-ra-t, hogy pillantson bele Benshater emlékének tömlőjébe, mert a *maat* vizében visszatükröződnek a földi tettek, amelyek ezt a tömlőt megtelítik.

Ney-sey-ra megvizsgálta a dolgot, aztán közölte Neyah-val, hogy Benshater megmérgezte a helytartót. Megmondta még a méreg nevét is, sőt még azt is, hogy a mérget fűszeres tejben adta be neki; a helytartó ugyanis mindig ezt itta bor vagy sör helyett. És közölte azt is, hogy Benshater tizenöt napon keresztül tett mérget a helytartó italába.

Benshater másnap megjelent Neyah előtt, abban a hiszemben, hogy meg fogja kapni a helytartó nagy tisztességeit, címeit és hivatalát. Ehelyett azonban meghallotta bűnének történetét. Neyah részletesen fejére olvasta mindazt a gonoszságot, amit elkövetett és Benshater azt hitte, hogy bűnének valami rejtett megfigyelője árulta el, mert el sem tudta képzelni, hogy az másképp napvilágra kerülhessen. Arcra vetette magát a Fáraó előtt és irgalomért esedezett.

Neyah pedig kihirdette az ítéletet: - Te, aki lassú és fájdalmas halált adtál olyasvalakinek, akit tisztelned kellett volna, ugyanolyan módon fogsz elpusztulni, mint az, aki miattad meghalt. De nem fogod tudni szabadulásod idejét. Sötét tömlöcbe vetnek, ahol bűnös szíved fel fogja idézni gaztettednek és áldozatodnak képét. Ezek lesznek egyedüli társaid, akiktől majd

borzadva húzódol vissza. Nehogy tested elgyengüljön, éjszakánként sétálni mehetsz, de szemed be lesz kötözve, mert nem érdemes rá, hogy megpillanthassa a csillagokat. Napjában kétszer hoznak majd neked ételt és mialatt eszel, egy mécses fog világítani neked. Sok napon keresztül élvezni fogod az eledelt, egy napon azonban - bár ugyanolyan íze lesz, mint máskor - miután megetted, beleid összecsavarodnak, mintha csak ki akarnák szakítani a szellemedet a testedből. De fel fogsz épülni és ismét megerősödöl, amíg majd ugyanez megismétlődik. És meg fog ismétlődni sokszor, nagyon sokszor, míg végül a kínoktól elgyötörve könyörögni fogsz az istenekhez: tegyék vergődésedet annyira elviselhetetlenné, hogy szellemed végre kiszabaduljon porhüvelyéből.

- Azt hiszed talán, hogy elkerülheted a büntetést oly módon, hogy vonakodol megenni a beküldött ételt. De nem ismered az éhség hatalmát. A tiédnél erősebb akaratra lenne szükség az éhhalálhoz, amikor remegő orrcimpáid beszívják a királyi konyhán készült, válogatott ínyenc falatok illatát. Amellett tudni fogod, hogy a legtöbb fogás csak kellemes telítettség érzésével jár majd és ha az éhség mardosása erősödik, akkor könnyű lesz elfelejteni, hogy az étel talán meg van mérgezve. De még ha az éhségnek ellent tudnál is állni, a szomjúság még nagyobb kín. És rá fogsz jönni, hogy nagyon kevesen tudnak szomjan halni, ha ott áll a kezük ügyében az ivókehely, meleg, fűszeres tejjel telve. És addig a napig, amíg meghalsz, nem fogsz más folyadékot inni, mint azt, amelyben uraddal halált itattál.

Neyah szünetet tartott, én pedig kifejeztem azt a véleményemet, hogy ítéletét méltányosnak tartom. Nevetve felelte, hogy valóságos bölcsességének még csak negyedrészét hallottam. - Ma reggel Benshatert holtan, megmeredve találták. Összeharapott ajkai felhúzódtak, teste meggörbedt, mintha még mindig végső halálküzdelmében vonaglana. Vak szemei kimeredtek, mintha csak valami szörnyű borzalmat látna. Pedig húgom, bölcsességemben még csak egy csöpp mérget sem tétettem az ételébe. Nem is sejtette, hogy három hónapon keresztül ugyanazokat a fogásokat kapta, amiket háztartásunk többi tagjai, sőt, néha egyenesen ugyanazokat, amelyek a mi asztalunkra kerültek. Miután azonban állandóan előtte lebegett a szörnyű halálos ítélet, amit lélekben tízezerszer el kellett szenvednie, szelleme végül annyira elhatalmasodott testén, hogy annak rendje és módja szerint meghalt, mint saját gonoszsága emlékeinek áldozata. *

ADÓK

Kam népe évenként kétszer önként beszolgáltatta tizenkettedrészét mindannak, amivel az elmúlt hat hónap leforgása alatt gyarapodott. Ezt az

adót az ország közjólétére fordítják, kivéve egytized részét, amely a papoké és egy tizedrészét, amely a Fáraóé.

Kam vagyonát a helytartók kezelik, akik azokat a dolgokat, amelyeknek bőségében vagyunk, elcserélik olyan országokkal, amelyek ezekben szűkölködnek. Minden nagyobb városban működnek a Folyó Őrzői, akik feljegyzik a víz magasságát. És a folyó emelkedéséből ítélik meg, vajon az aratás megtölti-e a csűröket és marad-e elcserélni való gabona, vagy pedig éhínség fenyeget és az aranyat és elefántcsontot kell-e majd odaadni kenyérért.

Azok az emberek, akiknek gabonaföldjeik, állataik, vagy más olyan dolgaik vannak, amelyeket az idő nem pusztít el hamarosan, ennek egy részét adják adóba: aratásuknak, nyájaik állatainak, vagy az általuk szőtt vászonnak tizenkettedrészét. A halászok, vagy az olyanok, akiknek árui romlandók, naponta szolgáltatják be a tizenketted-részt a templomnak vagy a szegényeknek, önkéntes adományként. Azok viszont, akik mások szolgálatában dolgoznak, vagy akiknek nincsen vagyonuk, minden tizenkét hónapból egy hónapot a Fáraónak dolgoznak, a gabonaföldeken, a téglaégetőkben, vagy utak, vízcsatornák építésénél.

Az adót országszerte a templomok veszik át, kivéve a Királyi Városban, ahol azt egyenesen a Fáraóhoz hozzák. Uralkodásom első évében Neyahval együtt a palota külső udvarának lépcsőin vettük át az adót. Két zebrabőrrel bevont dísztrónon ültünk. Alattunk helyezkedtek el az írnokok, akik feljegyzést készítettek mindenről, amit behoztak. Az udvar bal oldalán álltak azok a tisztviselők, akik azután gondozásukba vették az adót: a Csűrök Főfelügyelője, a Királyi Nyájak Gondnoka, a Fáraó Helytartója és a Királyi Udvar Főfelügyelője.

Az adófizetés sorrendjében nem számít se cím, se rang, mert a Fáraó előtt Kam minden embere egyforma. Egy gazda után, aki búzazsákokkal megrakott két kis szamarat vezetett, egy nemes úr következett, akinek szolgái elefántcsont-agyarakat cipeltek. Aztán következett egy nő, aki két kacsát hozott egy nádkalitkában, majd egy kereskedő, aki hat korsó *sheptees* olajat szolgáltatott be; azután egy kis lány egy köteg retekkel és egy hagymafüzérrel, majd egy fiú egy kecskével és két gidával; utána egy férfi két köteg nyers-gyapjúval, aztán egy nemes úr négy arany nyaklánccal, majd a Királyi Ház egyik nőrokona két szelíd gazellával, szolgái pedig hat arannyal és lapis lazulival berakott kenőcsös korsóval; azután egy férfi, aki egy vörös és egy fehér bikát vezetett, utána egy asszony, aki gyönyörűen hímzett vászon-asztalkendőket hozott, majd egy délvidékről való nemes úr arannyal és malachittal; azután hat szekér jött megtetézve gabonával, és két másik szekér ritka termésű borokat tartalmazó tömlőkkel.

Az adót elsősorban a templomok lakóinak jólétére fordítják: a papok élelmezésére és ruházására, a templom szolgáinak ellátására, az országot járó látnokok és gyógyító-papok utazásai céljára és általában arra, hogy az élet apró gondjai ne terheljék a papok életét.

Másodsorban arra használják az adót, hogy gondoskodjanak az elárvult gyermekekről és azokról az öreg emberekről, akik nem tudnak többé a mezőkön dolgozni. Ez utóbbiak vagy valamelyik barátjuk házában élnek - akit azután a csűrökből bőségesen kárpótolnak gabonával az ellátásukért - vagy a Fáraó által egyenesen számukra épített házakban laknak. Minden városban van egy kertekkel körülvett ház gyerekek számára, ahol együtt játszhatnak és megtanulhatják a növények gondozását, meg egy gazdaság, ahol arra oktatják őket, hogy testvéreiket lássák az állatokban. Egyeseket kitam'tják a halászatra, másokat a téglával való építésre. A lányok vászonszövést, ruhakészítést, főzést és a ház gondozását tanulják. A növendékeknek gyermektelen, de az apróságok után vágyó asszonyok viselik gondját.

Azokat a betegeket, akiknek családjuk gondjukat tudja viselni, a gyógyító-papok saját otthonukban keresik fel. Ha azonban magányos emberek, akkor beviszik őket a templomba és ott maradnak mindaddig, amíg ismét erőre nem kapnak.

Az adót harmadsorban a helyőrségek haderejének és Kam kereskedelmi és hadihajóinak fenntartására fordítják.

Negyedsorban pedig közmunkákra, mint amilyen az utak és vízcsatornák fenntartása, fák ültetése és a városok tisztántartása.

Neyah-val együtt napkelte után két órától kezdve egészen napnyugtáig vettük át az adót és közben csak délben pihentünk egy órát. Az udvar falain túlról hallottam a barmok bőgését és a szekerek kerekeinek nyikorgását, ahogy a nyájakat kihajtották a Királyi Legelőkre, vagy a gabonát beszállították a csűrökbe.

És aki jött, nem a Korbácstól való félelemből jött, hanem hálából a Fáraó Pásztorbotja iránt, mintha csak szüleinek születésnapra valami ajándékot vitt volna.

MIN ÜNNEPE

Miután elültek az áradás vizei és új erőre kaptak a mezők, megünnepeltük Min ünnepét, mint a termékenység új szakasza megnyílásának határállomását.

Neyah és én két díszfogaton hajtottunk át Atet templomához, a nemes urak és kapitányok, valamint a hordszékeken vitt helytartók kíséretével. Én a Dél Fehér Koronáját, Neyah az Észak Vörös Koronáját viselte.

A templom előudvarában harmincszor tizes sorban háromszáz gabonatömlő állott. Apám uralkodása idején - aki nemcsak fáraó, de gyógyító pap is volt - ő maga töltötte meg élettel az első búzatömlőt. Most azonban Ptah főpapja kényszerítette a búza növény-szellemét a gyors keringésre, hogy a mag hamar bújjon ki a talajból és bőségesen adja a kalászokat a gazdag aratásra. A főpap kilenc fiatal gyógyító-pap társaságában járta végig a tömlők sorait. Mindegyik csoport első tömlőjét ő maga töltötte meg Ptah életerejével, majd utána egyenként a fiatal papok mindegyike a maga tömlőjét.

A Gabona Gondozása után a tömlőket szekerekre rakták, amelyek mindegyikét három, virágfüzérekkel díszített, zöldre és vörösre festett, aranygombos-szarvú fehér ökör húzta. Aztán Min „teremtő embert" ábrázoló szobrát hozták ki a templomból, arany levelekkel bevont fahordszéken. Neyah és én vezettük a díszmenetet, amelyben a szobrot negyven fiatal pap körülhordozta Men-atet-iss királyi határain. Amerre elhaladtunk, mindegyik föld tulajdonosa már várakozott ránk, hogy megkapja a vetőmagot, amellyel nyomban meg is kezdte a vetést, úgyhogy a menet nyomában a búzaszemek arany zuhatag módjára szóródtak szét a földön. Az útvonalat mindenütt emberek szegélyezték. Gyerekek álltak ott kecskékkel és nők kacsa-ketrecekkel. Egyesek teheneiket is elhozták, hogy Min árnyéka rájuk essen, amitől azután termékennyé válnak. S amerre a menet elhaladt, a nép *Min Fohászát* énekelte:

„Min, aki megkönyörültél az ember magányosságán és első szülőinkből megalkottad őt, adj termékenységedből Kam országának. Engedd, hogy a föld méhébe fogadja a magot és szépségesen szökkentse kalászba Ra láttára. Engedd, hogy gyümölcsfáink ágai megerősödjenek, hogy hordozhassák gyümölcsöskertjeink termését. Engedd, hogy szőlőtőinken ametisztként csillogjanak a levelek. Tedd sóvárakká bikáinkat, hogy teheneink szívesen adják tejüket. Engedd, hogy kecskéink gida-ikreket elljenek s a folyók nyüzsögjenek a haltól. Engedd, hogy rucáink után uszályként ússzanak a kis kacsák a tavon s a nádasok zizegjenek a vadmadártól. Kam országa váljék lakóhelyeddé és szívednek szeretteit küldd el nekünk gyermekeinkül".

A Nap még magasan járt, amikor ünnepi lakomát rendeztünk a palota nagy csarnokában. Neyah és én, a nemes urak, helytartók és fő-főkapitányok körében díszszékeken ültünk a csarnok egyik végében. Előttünk a térség üresen maradt és a terem másik végén a nagy bejáratot kifeszített fehér függöny takarta, amelyen a lakoma alatt árnykép-jeleneteket játszottak el. Látni lehetett, amint az adók hordozói menetben elhaladnak arany láncaikkal, elefántcsont-agyaraikkal és lapos kosarakon magasra tornyozott gyümölcsökkel; fiatal fiúk feszülő pórázokon vadászebeket és szelíd leopárdokat vezettek. Szünet nélkül mozgott a fehér-fekete árnykép.

Fejemet virágkoszorú díszítette, halványzöld ruhámba arany búzakalászok voltak belehímezve, jelképül a folyóvíz sarjasztotta friss, fiatal zöldelésnek, amelyet hamarosan megaranyoz majd a Nap. Sugaras melldíszem minden egyes ékköve különböző virág, vagy gyümölcs formájára volt kifaragva. Neyah kék ruháját halakat, madarakat és őzeket ábrázoló hímzések díszítették, jelképéül a folyónak, amelyből az állatok isszák az életet a Hold alatt.

A többi vendég a díszcsarnok két oldalán felsorakozva helyezkedett el. Mindegyik szék mellett egy alacsony asztal állott. Erre helyezték az ételeket. És minden asztalon egy-egy lótusz virág. Mindenki azzal ült, akivel beszélgetni kívánt - egyesek kis csoportokban, mások párosával, némelyek meg - akiket kielégített a szemük és gyomruk zavartalan gyönyörködtetése - egyedül. Az asszonyok némelyike áttetsző vászonból készült, berakott ruhát viselt, amelyen keresztül látni lehetett kebleiket és hasuk szép vonalait. Mert ha egy fiatal lánynak szép a keble, helyes, hogy azt látni lehessen. Ugyanolyan botorság lenne azt eltakarni, mintha egy vöröshajú nő fekete parókát viselne. De ha botorság elrejteni a szépséget, még sokkal botorabb mutogatni azt, ami már nem szép többé.

Mialatt étkeztünk, zenészek játszottak szórakoztatásunkra. Zenéjük nem hozott tűzbe, mint a csatába induló katonák dala, inkább csak úgy frissítően hatott a fülre, mint ahogy a víz pezsdíti a poros kertet. Nádsípok és fuvolák szőtték dallamaikat a hárfák pengésébe és mint a magasból lépcsőzetesen lecsörgedező tiszta víz, lehűtötték a levegőt ezüstös zenéjükkel.

A Nyúl Országának vezére - aki már több mint hetven esztendős volt - egyedül ült, mert zavartalanul szerette élvezni az ételt. Szakácsai híresek voltak ügyességükről és úgy keverték az ízek finomságait, mint ahogy a festő diák válogat a színei között. Az ő szemében ugyanolyan fontosnak tűnt pontosan betartani azt az időt, amíg a kemencének dédelgetni kell a fürjet, hogy méltó legyen ínyére, mint amilyen fontos egy verssor hosszúsága a versfaragónak.

A vezértől jobbkézre ült a Királyi Testőrség egyik kapitányának felesége, férjével és egy másik nővel. Megfigyeltem, hogy háromszor intette oda a felszolgálólányt, aki egy nagy tálban hordta körül a mézzel édesített tejszínt, amelyben érett datolyák és naptól édesre szikkasztott narancsgerezdek úsztak. Kíváncsi voltam rá, mikor fog rájönni, hogy a dús édességek szeretete és az áttetsző gyolcs viselése nem mindig egészíti ki egymást szerencsésen.

Jobbomon Ptah-kefer ült. Igen hosszú történetet mesélt el arról, hogy gyerekkorában fivérével együtt Nekth-an-tól délre vitorlázott a folyó áradása idején. Bárkájuk szirtnek ütközött és kivetődtek egy szigetre, ahol apjuk csak három nap múlva akadt rájuk. Nem túlságosan figyeltem oda,

mert a történetet már sokszor hallottam. Régi mély barátság fűzött bennünket egymáshoz és sokszor sétáltunk együtt. Ilyenkor bőkezűen részesített bölcseségében, de még jobban szeretett beszélni az élet apró eseményeiről. Számára egy gyerekes kaland sokkal érdekesebb beszédtéma volt, mint valami nagy győzelem a Gonoszon. A legtöbb ember számára a földi élet a munkája, a szellemi élet pedig a szórakozása - a nagy Saru-Viselők, mint Ptah-kefer számára is, az istenek ösvénye az az út, amelyen terhüket cipelik és a Föld az, ahol szórakozásukat megtalálják.

A napsütötte gyümölcsök kellemes szaga és a virágok nehéz illata terjengett körülöttünk. A felszolgáló lányok zöld vászontunikájukban, fejükön fiatal zöld búzából font koszorúkkal jártak körül a vendégek között a tálakkal. Kínálgatták a szőlőlevelekbe burkolt apró madarakat, ezüst nyárson egészben sült fiatal gazellákat, gőzölgő rizsre ágyazott friss datolyákat, gyengeszemű kukoricát, amelyet akkor vágtak le, amikor a csöve még csak ujjnyi hosszúságú volt, és ehhez fürjeket, amelyekbe fügét sütöttek bele. Ez volt a kedvenc ételem.

Sesket, Neyah fiának anyja, a Királyi Asztalnál ült. Keveset beszélt és miközben evett, emlékeztetett a tónál ivó gazellára, amely megérzi a nőstény oroszlán szagát. Nagy, tisztavágású, lágy tekintetű, félénk és egyben kicsit ostoba kifejezésű szemei voltak. Nem tudtam eldönteni magamban, mit szeret rajta Neyah. Talán az ereje élvezte a gyöngédségét, mint Natee, amikor megengedte, hogy az istálló macskája odatörleszkedhessék a fekhelyéhez.

Még egy alsóbbrangú feleség is jelen volt: Tetab. Figyeltem, ahogy a szőlőt ette. Miközben barna ujjait kinyújtotta, hogy kivegyen egy fürtöt a tálból, a majmom jutott eszembe, amint mohón kap a lépesméz után. Csak éppen a majmomat nagyon szerettem - de bárhogy vizsgáltam a szívemet, a vonzalom nyomát sem tudtam felfedezni Tetab irányában. Merész tekintetű szeme volt, kerek, mint a csiszolt onyx-kő. Mikor észrevette, hogy rápillantok, leengedte a szemhéjait. Neyah bizonyára megbánta már azt a tiszteletet, amit atyjával szemben tanúsított azzal, hogy lányát házába fogadta...

Lányok jártak körben a vendégek között, lapos nádfonatú kosarakkal, amelyeken virágkoszorúk feküdtek, úgyhogy a nők mindig friss virágokat választhattak, ha a koszorújuk már elfonnyadt a hőségben. A Folyó Őreinek Főfelügyelője a kelleténél többször ürítette ki serlegét és valahányszor egy-egy virágoslány elhaladt mellette, kiválasztott egy aranyeső-koszorút és rá akarta illeszteni a mellette ülő nő fejére. De ügyetlen volt és szétzilálta a nő parókáját, úgyhogy előbukkant a rövidre borotvált hajvonal, amivel az asszony homlokát akarta magasítani. Megérdemli majd a figyelmeztetést, hogy ne feledkezzék meg róla: a Fáraó díszcsarnoka nem a saját háza, de nem is valami helyőrségi csapszék.

Ezután mezítelen és nádszálkarcsú fiatal leányok járták el az Északi Szél Arnyéktáncát. Előbb mozdulatlanul álltak, mint a búzamező egy csendes napon. Tompa dobok dünnyögése érzékeltette az álmosító hőséget. Aztán a nádsípok kezdtek suhogni az esti szellőről és a táncosnők karja meglebbent, mint a völgyben a magas fű, amikor felborzolja a szellő. Aztán lassan megmozdultak, mint ahogy a levelek libbennek meg a vihar első leheletére. A szél erőre kapott a hárfák dallamában és a táncosnők ide-oda ingadoztak, mint a hajladozó papirus-sás a nádasban. S amikor a zene a vihart jelezte, olyanok voltak, mint a fák, amelyek ágaiba belekapaszkodik a szilaj szél és leveleiket mint a viharnak szóló áldozatokat szórják szét a száguldó fellegek között. Mennydörgés zúgott a dobok erősödő pergésében, míg végre olybá tűnt, mintha hatalmas viharba kerültünk volna. S ahogy aztán a zene fokozatosan elhalkult, a táncosnők ütemes mozgása is egyre szelídebbé vált. Végül a zene teljesen elhalt és ők is mozdulatlanul álltak megint, mint a fák egy csöndes estén.

A lakoma befejezése előtt felköszöntő hangzott el, amelyet Na-mer pohárnoka írt, aki megmentette urát a méreghaláltól. Ennek emlékére szokott elhangzani a felköszöntő ezen az ünnepen, mind a mai napig. Aztán még utoljára megtöltöttük alabástrom-serlegeinket hűvös borral:

Borral, mely elég ritka ahhoz,
hogy a Fáraó pecsétje zárja le agyagtömlőjét;
borral, amelyet mély borospincékben őriznek,
ahol a sötétben lassan születik meg
a tömött szőlőfürtök s a forró nyári nap e gyermeke.
Ha - mint a köznép italát -
ezt használnák pajzsul
a gondolat és a félelem ellen,
olybá tűnne, mintha a Korbács a Fáraó kezében
fellázadva homlokon sújtaná,
vagy mintha a lábainál szunnyadó oroszlánkölyök
fehérlő csontig szaggatná le húsát.
Takarják csak el a balgák és botorok
lelki szemük elől a gondokat
e bíborvörös köpennyel!
Mi azonban a Tudásra, Bátorságra és Igazságra,
ellenségeink pusztulására
és a Fény diadalára iszunk!

DIO

Mialatt a templomban éltem, gyakran gondoltam el, hogy ha majd pap leszek, kielégülést fogok találni abban a hatalomban, amelynek elérésére törekedtem. Most azonban - miután osztoztam a Kettős Koronában - szívemet gyakran töltötte el vágyakozás Ney-sey-ra csendes ereje után és a vele folytatott beszélgetésekkel összehasonlítva, a nemes urak és szolgálattévőim fecsegése olybá tűnt, mint egy árva nádsíp éles rikoltozása a hárfák és fuvolák gyönyörű összhangja után.

Mindig Fáraónak kell lennem - távolinak, bölcsnek és zavartalannak. Önfegyelmezésem e köntösét Neyah-n kívül senki más előtt nem vethetem le. Ha a tükör rendetlennek mutatta a hajamat, nem volt szabad bosszankodnom és ha a szemem körvonala elkenődött, nem vághattam a földhöz a festékrudacskát, mint ahogy néha szerettem volna. Mindig meg kellett őriznem a zavartalan nyugalmat, mintha a Fény körülöttem gyöngyszemen villódznék és sohasem színezné a harag vörösre. Senki sem tudott róla, hogy gyakran úgy éreztem magam, mint egy túlságosan megfeszített húrú hárfa, amely minden érintésre diszharmonikus hangokat ad, hogy a tunika és a kibontott haj után nehéznek találom a koronákat és parókákat és szertartási ruhákat; hogy a trónon való mozdulatlan ülés halálosan fárasztja szabadsághoz szokott izmaimat. A templomban sokat voltam egyedül. Most azonban - kivéve ha aludtam, vagy ha magánszentélyemben tartózkodtam - mindig emberek vettek körül; emberek, akikkel szemben bölcsnek és barátságosnak kellett mutatkoznom, emberek, akiket megbánthattam egy meggondolatlan szóval amit mástól fel sem vettek volna. Az, aki felé hűségükkel fordultak, akinek bölcsességét tisztelték, csak tükörképem volt, amelyet szívükben őriztek. De senki sem ismerte titkos kételyeimet és félelmeimet, senkisem hallotta a balga, dühös szavakat, amelyek nem hagyták el ajkamat, csak gondolataim csöndjében visszhangoztak. Neyah és én együtt voltunk - és mégis magányosnak éreztem magamat. Mert bár társam volt, vágyakoztam arra a kettős kötelékre, amelyben egyik fél olyan a másiknak, mint az egyensúlyban álló mérleg serpenyője. Vágyakozásaimról Neyah-nak sem tehettem említést, mert attól féltem, elszomorítaná, ha tudná azt, hogy bár vele együtt uralkodom, mégis érzem azoknak a nőknek a magányosságát, akiknek nincsen férfijuk, akivel megoszthatnák életüket.

Dio gyakran kísértette gondolataimat és vágyakoztam a visszatérésére, mert ő volt az egyetlen ember, aki nem mint papnőt, vagy Fáraót, hanem mint Sekeeta-t ismert engem.

Öt hónap telt el, amióta elment Délre, a bányákba - és a Hold közben ismét teljes kört írt le. Ma éjszaka fog várni rám Dio a tó mellett.

Röviddel napnyugta után bementem a szobámba és közöltem a szolgálattévőkkel, hogy fáradt vagyok és egyedül akarok maradni, senki ne jöjjön tehát a közelembe, amíg nem hívom.

Aztán elhagytam a palotát a magánkerten keresztül, ahol apám gyógyfüvei árasztották fűszeres illatukat, majd áthaladtam a szőlőskerteken és végig a kis ösvényen a nádasban. Valami súlyos testű állat csörtetett az éjszakában és megriasztott. A nádasban, a keskeny ösvény két oldalán a víz oly fekete volt, mint a kátrány.

Aztán a víz tükrén visszaverődve fényt pillantottam meg, amely a tó mellett álló kis kertiház nyitott ajtaján szűrődött ki. Ott várakozott rám Dio. Ahogy beléptem az ajtón, kitárta felém karjait. És én úgy pihentem meg az ölelésében, mint a fáradt vándor, aki végre hazaért.

Dióval azután sokszor találkoztam, részben itt, részben Ra Völgyében. Azt mondtam neki, hogy a királynő egyik udvarhölgye vagyok. így hát megértette, hogy nem kereshetem fel bármikor, tetszésem szerint.

Azokon a napokon, amikor nem találkozhattunk, üzeneteket hagytunk egymás számára a palota kertjének külső falánál álló fügefa odvában. Néha egy-egy rajzot hagyott ott számomra, néha egy költeményt.

Egyszer ezt írta:

Udvaromon a kiszáradt tó
édes vízzel és kék lótuszokkal telt meg,
mert rápillantottál.
Kopár kertemben virágok nyílnak,
mert lábad érintette ösvényeit.
Szőlőtöveimet lehúzza a fürtök súlya,
mert megérintetted meddő venyigéit.
Elhagyott földjeimen madarak dalolnak,
mert meghallották a hangodat.
Törött hárfám tovább zeng,
mert téged hallott énekelni.
Szegény viskóm palota lett,
udvarokkal és oszlopokkal ékes,
mert te vetettél rá árnyékot a déli napban.
És én, aki csak kőfaragó vagyok,
nagyobb lennék a Fáraónál,
ha nekem adnád a szívedet.

Én meg így feleltem:

Ha én volnék a szelíd északi szél,
homlokod mindig hűvös lenne.
Ha én volnék a borostömló,
serleged sohasem lenne üres.
Ha én volnék a folyó,
kerted sohse ismerné az aszályt.
Ha én volnék a sarud,
lábad nem érezne követ az úton.
Ha én volnék a gyümölcskosár,
sohasem ismernéd az éhséget.
Ha én volnék a lándzsa,
nem érhetne el ellenség a csatában.
De csak nő vagyok,
és még a szívemet sem adhatom neked
Mert már úgyis a tiéd.

Később azután ezt találtam a fügefa odvában:

Láttam szerelmemet szunnyadni,
csendes kert a Hold alatt.
Láttam szerelmemet ébredni:
a Nap szétszórja a folyó páráit.
Láttam szerelmemet sírni:
a csillagok az éjszaka könnyei.
Hallottam szerelmemet nevetni:
fülemülék dalolnak délben.
Láttam szerelmemet járni:
hűvös északi szellő fodrozza a vetést.
Láttam szerelmemet felém kitárt karokkal:
s tudom, hogy ha eljutok az Égi Mezőkre
mindent ismerősnek fogok ott találni.

A folyó mellett jártunk. Hűvös esti szellő fújdogált és a víz halk sóhajtozó hullámokkal csapdosta a partot.

- Dio, miért szeretsz engem, ha mindabból, amit mondok neked, semmit sem hiszel? Száz meg száz táncosnőt találhatsz, akik szebbek nálamnál. Nem hiszed, hogy a szerelem örökéletű; olybá veszed, mint ami hirtelen

megtörténik két ember között, mint ahogy a száraz pálmafa háncsa előbb füstöl, aztán lángra kap, amikor a tüzet megpiszkálják.

- Sekeetá-m, miért töprengsz folytonosan a dolgok értelmén? Nem elég az, hogy szeretlek? Nem tudom, miért van az, hogy emlékezeted mellett a leggyönyörűbb táncosnő is olybá tűnik, mint egy búzát taposó kövér, nubiai nő, vagy miért van az, hogyha a hangodat hallom, a legédesebb ének is olyan a fülemnek, mint a véső csikorgása a köszörűkövön. De én megelégszem azzal, hogy így van. Gyönyörű vagy, Sekeetá-m, és ha nagy szobrász volnék, akkor be tudnám bizonyítani neked! És a történetek, amelyeket elmesélsz, szebbek, mint azok a legendák, amelyeket anyám szülőházában a rőzsetüzek körül mesélnek, a legendák arról az időről, amikor a Föld még fiatal volt és az istenek az emberekkel együtt jártak a Napnyugat Kertjeiben.

- Oh, Dio, a te szegény országod! Szeretnék odamenni és beszélni a népeddel. Annyira nem ismerik az igazságot, hogy hitüket csak egy regélő legendáiból merítik.

- Szeretnéd azt az országot! Megtanítanának arra, hogyan lehet a pillanat szépségét megragadni úgy, hogy az olybá tűnjék, mintha örökké tartana ... mint ahogy a madár röptét is meg lehet fogni kőben a jövő számára. Nevetne a szemed és dalolni kezdenél a szíved túlcsordultságától. Rózsákkal és fehér jázminokkal koszorúználak meg és együtt futnánk a fehérlő parton a tenger zúgásában. Együtt másznánk meg magas hegyeket, ahol a felhők a lábunk alatt maradnának. A csillagok alatt aludnánk és együtt sétálnánk a völgyeken át, vad tulipánok között... Lesz ott egy fehér házunk, kerttel, amilyet még sohasem láttál, egy meredek domboldalon, ahol a vízesés moraja fog elaltatni és széles függő kertek néznek a tenger felé. Lesznek fehér galambjaink, oly szelídek, hogy korall-színű lábukkal válladra ereszkednek. És bugásuk a boldogságunkat fogja visszhangozni. Kertünk útjait kakukkfű és rozmaring szegélyezi. És országomban minden virág a maga idejében megszépíti majd számodra a világot. Ha most ott lennénk, látnád, ahogy a dombokon vöröslik a szélrózsa és a leanderek az ablakod alatt. Mindig együtt leszünk. Szemem addig issza be szépségedet, amíg végül kőben is megtudom faragni. És sok-sok ezer évvel azután, hogy meghaltunk, megtalálják majd rólad mintázott szobromat, akkor fogják tudni, hogy az emberek a Föld fiatal-kora óta keresik a szépséget, amely egyszer egy nőben testet öltött Minoasban!

Fejét az ölembe fektette, én pedig simogattam a szemét, hogy kénytelen legyen lehunyni a pilláit és ne lássa meg a könnyeket a szememben. Hiszen csak azokat a dolgokat mondta el, amiket együtt már megéltünk álmaimban. Aztán emlékeztem a vad tulipánok völgyére s oly pontosan láttam hegyes szirmaikat, mintha itt lettek volna Kamban és éber állapotban

néztem volna őket. Miért születtem arra, hogy koronát viseljek és csak álmodhassak a jázminkoszorúkról? Ha rájön, hogy ki vagyok, elveszíthetem itt a Földön. Talán álmomban majd ő is megérti, hogy még az álmai is szomorúak lesznek? Ez a boldogság csak rövid ideig tarthat - de emléke örökre részemmé válik és ha majd végre belépek az Égi Mezőkre, *ezt* a jelent fogom átélni mindörökké.

Bár megmondtam Diónak, hogy sohasem hagyhatom el örökre a palotát, nem hitt nekem. Azt gondolta, valószínűleg elvakít valami magas tisztség, vagy túlságosan nagy fontosságot tulajdonítok a királynő barátságának. Remélte azonban, hogy az udvar fénye idővel majd csak elhomályosul számomra és akkor hajlandó leszek követni őt a Delta mellett lévő otthonába.

Dio gyűlölte a királynőt. A királynő jelképezte számára mindazt a pompát és szertartást, amelyet ő megvetett. Gyakran mondta, hogy a királynő önző és könyörtelen lehet, amiért maga mellett tart és nem engedi, hogy megtaláljam a boldogságomat. Amikor védelmembe vettem a királynőt és megpróbáltam megértetni vele, milyen nehéz a Fáraó élete, nem is hallgatott rám. Tudtam, hogy előbb-utóbb rájön arra, hogy a királynő és én egyugyanazon személy vagyunk és sokszor töprengtem rajta, vajon melyik kép marad meg majd a szívében: a királynőé-e, akit gyűlöl, vagy a nőé, akit szeret?

Imádkoztam Ptah-hoz, hogy gyermekem lehessen tőle. Mikor aztán megtudtam, hogy Ptah meghallgatta fohászkodásomat, megmondtam Diónak is. Erre kijelentette, hogy most már senki sem állhat többé közénk és hogy kihallgatást fog kérni a királynőtől és szabadságot követel számomra, hogy a felesége lehessek.

Ekkor be akartam vallani neki mindent, de az idő már későre járt és vissza kellett térnem a palotába. Megkértem tehát, hogy másnap alkonyatkor találkozzunk és addig ne kérjen kihallgatást.

Tudtam, hogy ez a közjáték - amikor Dióval a titkos kertünkben együtt lehetek - vége felé közeleg és zöldelő árnyas rejtekhelyünket elhagyva ki kell lépnem vele a tiszta napfényre. Mert a Nap sem áll meg útközben az égbolton - az emberek élete sem maradhat változatlan. Boldoggá tett, hogy osztozhattam a szerelmesek szabadságában, hogy azt éreztem, mintha az egész életemet betöltené a szerelem és hogy megismerhettem azt a boldog örökséget, amelyet Min az emberiségnek juttatott. Botorság lenne nem élvezni a zsenge levelek friss zöldjét csak azért, mert az ember sóhajtozik a Hold felé nyúló kopár ágak gondolatára, vagy a nyár levélkoronás árnyára vágyakozik... Sőt, ezentúl együtt fogunk dolgozni Kam dicsőségére.

Kiterveltem közös életünket... Azok az épületek, amelyek még Dio agyában szunnyadnak, kőben fognak kivirágozni. Széltében-hosszában az or-

szagban új templomok fognak emelkedni, ahol majd ugyanúgy tanítják az embereket, mint ahogy engem tanítottak. A tengerentúlról hozatok ajtóknak való cédrusfát és bárkák szállítják majd a fehér mészkövet Északról és a rózsavörös gránitot Za-an bányáiból. Összegyűjtöm a két Ország mesterembereit, a kőműveseket és szobrászokat, ácsokat és íródeákokat és a kőépületek keretéül kerteket terveztetek, lótusz-tavakkal a szabályosan elültetett fák között. Építtetek majd egy kis palotát lenn Délen, ahol sziklás szigetek dacolnak a folyó sodrával. Még a bútorzat is Dio elképzelése szerint készül: hibátlan, értékes fákból, berakva sima tükrözésű ostriga-kagylóval, az eget visszatükröző lapis lazulival, elefántcsont csíkokkal és arany szegélyekkel. Függönyeim röpülő hattyúkat fognak ábrázolni, ahogy ékalakban húznak el a nádas fölött - a falak vakolatát lótuszvirágok fogják díszíteni és még a padlók is cédrusfából lesznek. Dio-t egy nagy birtok urává teszem, mintha csak a Fáraó másodrendű feleségétől származó fiú lenne. Ha majd átutazik az országon, hogy megtekintse az épületeit, negyven-evezős bárkán fog utazni és saját lovait hajthatja majd kocsijában. Valósággal isteni magaslatra emelem, mert - bár senki más mégcsak nem is sejti - ő tudni fogja, hogy a Fáraó, Horus gyermeke, az ő fia.

Milyen ostoba is voltam, amikor amiatt bánkódtam, hogy a Királyi Házban születtem! Ha csak Sekeeta volnék, felesége lehetnék ugyan a papok előtt, de szerelmemen kívül egyebet nem adhatnék neki. Ha szeme nyitva állna a Fény számára, már régen beszéltem volna neki örökségemről, mert az apró földi dolgok nem számíthatnak azok szemében, akik ismerik az Idő hatalmas szárnyait és sietség nélküli lebegésüket az űrben. Ezek minden földi rangtól mentesen látják az embert és tudják, hogy egy kis halászleány is lehet gazdag, viszont ezer láda arannyal is lehet valaki szegény - tudják, hogy két ember, aki szereti egymást, járhat a Földön sokféle alakban, beszélhet egymással százféle nyelven és pihenhet egymás karjában palotában, és lehet egymásé pásztorkunyhóban. Mégis, miért féltem hát attól, hogy szerelme meghalhat, ha megtudja, hogy Sekeeta és a Fáraó egy és ugyanaz? Meg fogja látni, hogy hajam csillogása ugyanaz marad, ha a Fehér Koronát viselem is - tudni fogja, hogy ajkam akkor is forrón tapad az ajkához, ha kimondta a Fáraó Esküjét és hogy kezem ugyanaz a hosszúkás keskeny kéz marad, amelyet ő annyira szeret, akkor is, ha ujjaim ismerik a Korbácsot és Pásztorbotot.

Holnap este találkozom vele és szívem nem rejteget tovább ki nem mondott gondolatokat. Ezentúl nem lesz választófal közöttünk és a vele való közösségben megerősödve még odaadóbb szolgája leszek az isteneknek. Nemsokára majd nevetni fogunk szavain, amikor azt mondta, hogy gyűlöli a királynőt - gyűlöli azt, akit a karjai között tartott! És meg fogja tanulni, hogy a gyűlület csak úgy élhet, ha a gyűlölködést és a megértést elkülönít-

jük egymástól - mert ha ezek találkoznak, gyermek sarjadzik belőlük és ennek a gyermeknek a neve: szeretet!

Másnap reggel, a kihallgatáson, olybá tűnt, mintha két nő ülne a trónszéken: a Fáraó, aki a Korbács és a Pásztorbot igazságát szolgáltatja, és Sekeeta, aki arról az örömről álmodik, amit majd este fog megismerni, amikor félelme boldogságban olvad fel és annak tiszta biztonságában végre megtalálja a nyugalmat.

Meleg nap volt és az órák végtelennek tűntek. Már éppen befejezettnek akartam nyilvánítani a kihallgatást, amikor az írnok ezt a nevet olvasta fel: „Hyksodiomenes".

Szívemben visszhangoztak a szerelmes szavak, amelyekkel közölni akartam vele, hogy az ő Sekeeta-ja nem más, mint Zat-Atet. Ahogy a hosszú termen keresztül felém közeledett, tekintetét a lábamnál kushadó Natee-ra szegezte. Most meg fogom tudni, vajon szerelme időálló-e, vagy pedig képzelt mélysége csupán sekélyes tócsa, amelyet az igazság napja egyszeriben kiszárít. Agyamon átvillant a második Meniss története - valamikor ő is mozdulatlanul ült a trónon és figyelte, hogy vajon azok, akik feléje közelednek, ajándékot vagy tőrt szorongatnak-e kezükben.

És akkor Dio megállt előttem. Felemelte a fejét és rámpillantott. Láttam, hogy a megrökönyödés gyűlöletté válik tekintetében. Aztán szó nélkül sarkonfordult és kiment a kihallgatási teremből.

Aznap este megtudtam, hogy Hykso-diomenes elhagyta a Királyi Várost és az új templomépületek kicsinyített mintái összetörve hevernek üres házának udvarán.

Sekeeta megszűnt számára. A királynő volt az egyetlen valóság. A királynő, aki elszórakozott az építőmesterével...

KAM TÖRVÉNYEI

Az új esztendő első napján kihirdették a törvényeket Kamban: minden templomban a főpap, minden kerület legfőbb városában a helytartó, minden faluban az előljáró, a helyőrségekben a fő-főkapitány, a tengeren vagy a folyókon a hajók kapitánya, a Királyi Városban pedig maga a Fáraó.

Uralkodásom első évében én hirdettem ki a törvényeket népem előtt a palota nagy udvarának lépcsőjéről:

„Halljátok hangomat!

Senki se gördítsen akadályt a Két Országban annak útjába, aki bölcsességért fordul a Templomhoz, vagy igazságért a Fáraóhoz.

Kam népei atyafiak és úgy bánjanak egymással, mint ahogy bánnának valamely szeretett fivérükkel.

Senki se tagadjon meg istápolást a betegektől, sem ennivalót az éhesektől. Senki se tulajdonítsa el azt, ami jog szerint meg nem illeti. Senki se félemlítse meg gyermekét és ne engedje gyengeségétől szenvedni az aggastyánt, nehogy magán érezze a Fáraónak, egész népe atyjának haragját.

Mindazok, akik szolgát tartanak, bánjanak vele úgy, mint amilyen bánásmódot maguknak szeretnének: igazságosan és részvéttel. Azok pedig, akik szolgálnak - akár a házban, akár a mezőkön - legyenek méltók a jó gazdához.

Azok közületek, akik asszonyt tartanak a házukban: bánjatok vele barátságosan, hogy mosolyogjon, amikor meghallja lépteiteket és a feleség örömmel szüljön nektek gyermeket. Azok közületek, akiknek férje, fivére, vagy apja van: vigyázzatok, hogy nyelveteken méz legyen és ne tegyétek nyugtalanná otthonotokat a szavaitokkal. Hadd örüljön mindenki a házatokban, aki azt megosztja veletek!

Ne engedjetek szenvedni állatot kegyetlenség, gonoszság vagy hanyagság miatt. Aki állatot éheztet, tizenkét napig ne kapjon élelmet, hogy megértse, mi az éhség. Mert ha majd rájön, nem fogja azt másnak okozni. Aki jószágának felsebesedett a háta a veréstől vagy a hanyagul rárakott szerszámtól, minden egyes ilyen módon elhanyagolt állatért öt korbácsütést kapjon a talpára és ötöt a hátára.

Azok, akik hagyják növényeiket elszáradni vízbőség idején, minden földjük egyszeri teljes termését adják oda önkéntes ajándékként a Templomnak, hogy megismerkedjenek az éhség valóságával.

Azok, akik a szükségletüknél több halat fognak és azután hagyják őket megrothadni a folyóparton, ne vethessenek ki hálót három hónapig.

Azok, akik közületek kereskedők, ha csalnak az áruval vagy igaztalanul kereskednek azokkal, akiknek nincs elég eszük ahhoz, hogy átláthassanak tisztességtelenségükön hat hónapon át ne kereskedhessenek Kamban. És ha ez megismétlődik, vagyonukat szét kell osztani a nép között, csak annyi földet kell meghagyni nekik, amelyen kezük munkájával és minden erejük megfeszítésével annyit termelhetnek, hogy éppen megélhessenek.

Minden pecsétem alá tartozó tisztviselő, legyen az helytartó vagy piaci őr, íródeák vagy felügyelő, aki rosszul sáfárkodik és ilyképen meghazudtolja a Fáraó szavát, száműzettessék Kamból.

Bárki, aki megszegi ezeket a törvényeket, érezni fogja, hogy a Fáraó valamennyietek ura és gondja van rá, hogy ugyanolyan bánásmódban legyen részetek, ahogyan ti bántok másokkal.

Ha valamilyen cselekedet helyességében kételkedtek, kérdezzétek meg önmagátokat: ha az, akivel ezt teszem, a Fáraó volna, vagy a Fáraóhoz tar-

toznék, akkor is így járnék-e el vele szemben? És ha szívetek igent mond, akkor helyesen cselekedtetek.

Ne felejtsétek el, hogy az én gyermekeim vagytok; amit tehát egymásnak tesztek, azt velem is teszitek. Ne ejtsetek ki olyan szót, amitől félnetek kellene, hogy meghallom. Úgy bánjatok gyermekeitekkel, mintha azok az én testemnek gyermekei lennének. Úgy bánjatok állataitokkal, mint ahogy ezzel a lábammal hasaló oroszlánnal bánnátok. Úgy gondozzátok vetésteket, mintha az a Királyi Kert volna.

Törekedjetek mindig elérni azt az állapotot, amikor elmondhatjátok: „Nincs senki, aki bármely cselekedetemnél fogva bűnbe esne, szenvedne, vagy könnyeket hullatna". Mert ebben az állapotban nyilvánul meg az istenek bölcsessége és ezt kívánja a Fáraó az ő népe javára.

HADJÁRAT PUNT ELLEN

Hat hónappal azután, hogy Fáraó lettem hírvivők jelentést hoztak arról, hogy délkeleti határainkat dúlja és sarcolja Punt népe, amely ebben az esztendőben nem szolgáltatta be adóját.

Neyah elindult, hogy észretérítse őket és vele együtt ment a Királyi Hadsereg tízezer katonája. Ez a sereg a Fáraó személyes vezénylete alatt áll és csak háború idején szólítják fegyverbe. Mindegyik vitéz nemes úr száz embert állít ki saját birtokáról. Ezek barátai, mert együtt nevelkedtek gyermekkoruk óta, ugyanattól a mestertől tanulták a dárdavetést és a nyilazást, mint a földesuruk. Ha bármelyikük elesik a csatában, feleségüket és gyereküket a földesúr háztartása tagjaiként látják el. Mindegyik harcos kap egy házat, amelyben családjával él, földet, amelyen zöldséget termeszthet és annyi gabonát a magtárakból, amennyi kenyérre szükséges és mégegyszer annyit kereskedés céljára. A legtöbb nemes úr harcosainak havonta egyszer egy tömlő sört, évente egyszer pedig egy vég durva vásznat és egy vég gyapjút is ad.

Neyah elindulása előtt szemlét tartott csapatai fölött. Ötezer íjjász sorakozott fel, ezer buzogányos és kétezer lándzsás. Minden száz ember élén egy kapitány, minden ötven kapitány élén pedig egy-egy főkapitány állott. A sereghez tartozott azután kétezer gabonahordó, sátoros ember, szakács és más egyéb, akinek az élelmiszer, a víz és a poggyász után kellett néznie. Minden katona fel volt szerelve egy rövid karddal, amelyet hüvelyben viselt az övén - ezt vadászkésként ugyanúgy használhatta, mint harcra. Minden embernek volt vászonfövege védelmül a nap ellen - a szfinx-fejdísz egyszerűsített formája - aztán egy gyapjú köpenyege, amelyet menetelés közben poggyászként vitt magával és amelybe burkolódzott, ha lefeküdt aludni. A kapitányok arany karkötőket viseltek és az ő szfinx-fövegeiket

zöld és skarlátvörös csíkok díszítették. Mindegyik kapitánynak volt külön zászlaja, rajta a saját és törzse jelképével - a százada ugyanezt a jelképet viselte a fövege szalagpántján.

Lovakat nem vittek a hadjáratra, mert miután Zumával megszűnt a kereskedelem, a ló ritkaságszámba ment Kamban. Régebbi időkben arany, elefántcsont, illatszer és malachit ellenében cseréltünk csődöröket Zumából. Kancákat nem akartak eladni nekünk, nehogy mi magunk tenyészthessünk lovakat és azután ne adjunk többé olyan sokat cserébe az övéikért. A zumák ellen vívott utolsó ütközetben öt kancát zsákmányoltunk, úgyhogy most ötven ló állt a Királyi Istállókban. Ez alkotta vagyonunk egyik legértékesebb részét és ha dögvész ütött volna ki az istállókban, nem maradt volna ló Kamban. Háború idején a Fáraó, a fő-főkapitányok és a kapitányok harci szekereit két-két fehér szamár húzta. Reméltük, hogy egyszer majd meghódítjuk Zumá-t és a tőlük keletre élő népeket s akkor majd minden nemes úr a saját lovait hajthatja.

Négy gyógyító-pap, két fiatal látnok-pap és hat nézőleány is ment a hadsereggel. A Templomból minden nap hírt hoztak nekem Neyah előrehaladásáról és hosszasan fohászkodtam Ptah-hoz, hogy védelmezze meg őt és engedje meg, hogy győzedelmesen térhessen vissza.

A hadsereg kilencven vitorlás bárkán haladt lefelé a folyón. A torkolatnál keletre fordultak, ahol a Keskeny Föld kezdődik, a Két Víz között. Itt partra szálltak és négy napig meneteltek, amíg elérték a Keskeny Tengert, ahol egy száz hajóból álló flotta várakozott rájuk. Ezután délkeletnek vitorláztak a tengerpart mentén és kikötöttek Punt északi partján, ahol csak néhány helyőrség állomásozik, mert a puntbéliek biztosra vették, hogy Kam részéről csak a sivatag felől érheti őket támadás.

Királyuk, Sebastes, székvárosa négy napi járóföldre fekszik a parttól. Neyah két bekerítő szárnyra osztotta csapatait, úgyhogy egyszerre kétoldalról támadták meg a várost. Punt hadserege vad csőcselékből verődött össze. Hamarosan megtörtek katonáink szabályos sorai előtt, amelyek oly könyörtelenül zúdultak rájuk, mint az árvíz. Ekkor Neyah körülvette a várost és várta, hogy megadják magukat, mert csak Kam hatalmát akarta megmutatni nekik, nem pedig kiirtani a népet. AJiarmadik napon Sebastes ki is jött a városból és hozta az adót. Letérdelt és meghódolása jeléül homlokával érintette Neyah lábát, majd hűséget esküdött Kamnak. Aztán kijelentette Neyah-nak, hogy le fogja vágatni kétezer harcosának a kezét, hogy ezzel is mutassa megbánását, amiért valaha kezet emeltek Atet országa ellen. Mire Neyah azt válaszolta, hogy rendkívüli módon fájna neki arra csak gondolni is, hogy Sebastes olyasvalamit tegyen, amiről úgy érezné, mintha kétezerszeresen megcsonkítaná önmagát. Ehelyett inkább azzal mutathatja ki jószándékát, ha törvényeinket Punt törvényeivé teszi.

Neyah negyven napig maradt Sebastes városában és ezalatt minden törzs főnöke és minden falu elöljárója hűséget esküdött neki, mint legfőbb urának. Neyah ezután a sivatagon keresztül tért haza, mert meg akarta látogatni Na-kish-t. A puntbéliek pedig - akik úgy tekintettek rájuk, mint akik felszabadították őket elnyomatásukból - bánkódtak utánuk és kétszáz teherhordót küldtek a hadsereggel, hogy adójukat szállítsák.

AZ ARANY LÁNCSZEM

Népem örül annak, hogy gyerekem lesz, akit kétszeresen királyinak fognak tekinteni, mintha nemcsak az enyém, hanem Neyah-é is lenne. Az olyan királynőnél, aki fivérének felesége, a gyermek apját sohasem nevezik meg. Természetesen akadnak a népben olyanok is, akik szellemileg még mindig gyermekek; ezek nem jutottak még túl a legendákon és azt hiszik, hogy az a királyi cím - „Horus Fia" - amelyet az ilyen gyermek visel, nem puszta elnevezés, hanem egyben valóság is.

Testemet eddig mindig könnyűnek éreztem. Most azonban lehúzott a földre és ha az Istenek Ösvényén jártam, nem hoztam vissza magammal semmi emléket. Azon fohászkodtam, hogy Neyah térjen vissza, mielőtt még a gyermek megszületik és foglalja el a helyet a Mérleg alatt, ahol most egyedül ültem.

A nők, akiknek szerelmese meghalt, tovább élnek emlékeikben - csak álmodniok kell, hogy ismét találkozhassanak szerelmesükkel. Dio azonban még álmaimban is elhagyott. Nem szerethettem, mert ez a szerelem betöltötte volna szívemet és elhomályosította volna tudásomat, ami mind népemé volt - és nem is gyűlölhettem, mert hiszen magamban hordoztam gyermekét, akinek méltónak kell lennie arra, hogy Kam felett uralkodhassék.

Úgy próbáltam visszagondolni szerelmem rövid időszakára, mintha az egy más nő életéhez tartoznék - igyekeztem idegen szemmel nézni a szerelmi dal két bizonytalan körvonalú hősét.

Miután a templomot elhagytam, Thoth-derra-das velem jött, mint írnokom. Ő még mindig úgy tekintett rám, mint aki megosztom vele a szavak iránti szerelmét. Hivatalánál fogva ismerte gondjaimat-bajaimat és mindannyiszor figyelmeztetett: - Ne felejtsd el, Sekeeta, amire tanítottalak; az örömet szavakkal ékesítsd, hogy azok ragyogjanak mint egy ezüst korong, amely boldogságot tükröz bánatos napjaid árnyékára. Ha gondolataidat szavakba formálod, tisztán és önmagádtól elkülönítve szemlélheted őket és megláthatod az elröppent öröm el nem múló sugárzását a bánat röpke jelentéktelensége mellett. Ne válaszd társadul a bánatot, hogy lépteidet ár-

nyékkai visszhangozza, hanem csinálj szobrot belőle és ahogy egyedül jársz, hagyd hátad mögött - a szobrot az elhagyott út mellett,

így hát bánatos szívemre a szavak enyhítő írját kerestem.

Minoasban fehér jármin virágzik,
de én nem fogom látni elhervadni ágain.
Szél süvít a vad tulipánok völgyén át,
s szétszórja a csillogásukat vesztett szirmokat.
Az utakat bíborvörösre festi a kakukkfű,
de lábam nem gázol illatos tengerükben.
A part fehérlik a tenger zúgásában,
de lépteimet nem visszhangozza.
A Hold messzire veti a leanderek árnyékát,
egy szoba felé, amely üres, mint a szívem.
Le kell engednem álmom szelíd függönyeit,
bár nem dalol vízesés az ablakom alatt.
Es szomorú Földemen túl így találok majd békét,
amely mélységesebb, mint a galambok álmos bugása...

Már eljött az ideje, hogy gyermekemet nem viselhettem tovább a testemben, de Neyah még mindig három napi járóföldre volt a Királyi Várostól.

Szerettem volna olyan lenni, mint más nők, akik magányosan szülik meg gyereküket az ágyon, és férjük szeretetéből merítik bátorságukat. Az én gyermekemnek azonban a Királyi Szülőszéken kellett világra jönnie, miközben nekem majd beszélgetnem kell a szolgálattévő papokkal, annak bizonyságául, hogy akaraterőm ura testemnek és hogy a kín rohamai sem tudnak jajkiáltást kicsikarni belőlem.

Ptah-kefer volt mellettem és ő viselte gondját testi jólétemnek. Amikor a gyerek megszületik, ő figyeli meg majd azokat, akik útján siettetik - és társait látva, tudni fogja, hosszú múlttal rendelkező, vagy fiatal szellemű lesze az a lény, aki majd megjelenik a Földön. Mellettem volt azután egy gyógyító-pap is, készen arra, hogy megerősítse a gyermeket, ha kimerítenék a születés megpróbáltatásai. S a hátam mögött Maata várta, hogy felvehesse a gyereket, megfürdethesse meleg olajban és beburkolhassa hűvös vászonba, ugyanúgy, mint ahogy valamikor engem is ő vett először a karjaiba. És mellette állt Pakee, aki viszont az én testemet veszi majd gondozásba, ha elernyedtem és rábízom magamat.

A nyaknál aranyszárnyas holdsarlóval összefogott szülő-ruha szétterült körülöttem a padlón. Bő ujjainak leple alatt tenyerembe fúrtam körmeimet. És ez megnyugtatóan hatott agyamra, mint a tőrszúrás, amelytől a szív elfelejti a bánatát. Éreztem, hogy a verejték végigpatakzik az arcomon. Soha-

sem tudtam, hogy a Földön ekkora kín létezhet. Vörös hullámokban csapkodta akaratom szirtjeit, de mielőtt még elömlött volna, visszahúzódott, hogy még dühösebb erőt gyűjtsön. Férfi testét viselő pap nem is tudhatja, mekkora erővel képes húzni a Föld a nőt - és közben komoly dolgokról kellett társalognom, sietség nélküli szavakkal és meg nem szakadó lélegzettel.

Az új országútról beszéltem, amely Men-atet-iss-ből Abidwa-ba vezet. Megpróbáltam elgondolni az útvonal minden ölnyi szakaszát. Agyamat teljesen árnyas vonalának nyugodt békessége felé fordítottam. Úgy éreztem, hogy önuralmam magányos lángnyelv, amelyet kezemmel óvok a viharral szemben, amely ki akarja oltani, hogy egyedül maradjak és belefulladjak a kín sötét tengerébe. Megpróbáltam elgondolni a földi lények sokaságait, próbáltam észbe tartani, hogy amin én most keresztül esem, azon valamennyiünknek anyja keresztülment - a fájdalom és a félelem azonban olyan börtönök, amelyekben mindig egyedül vagyunk.

Még hallottam a hangomat, ahogy az árnyas fákról beszélt, amikor a kín fehéren izzó szaggatásainak utolsó rohamában megszületett a gyermekem. Hallottam a sírását... Aztán a gyógyító-pap szemei eltávolítottak a testemtől és akkor megismertem a békét.

*

A Földtől távol felfrissültem és amikor visszatértem testembe, az szelíden fogadott. Felnyitottam a szememet és láttam, hogy Pakee áll várakozva az ágyam mellett. Elmondta, hogy Ptah-kefer szerint gyermekem méltó hordozója lesz a Korbácsnak és hogy a *Den* nevet kell viselnie, amelyet egyszer már viselt harcos-korában, bár ezúttal leánygyermek alakjában tért vissza a Földre.

Lányom haja halvány rózsaszínű volt, mintha az apja hajának rezes csillogását arannyal vegyítették volna. És ezért adtam neki a „Chekeea" becenevet.

Ahogy ránéztem, Dio jutott eszembe... Számára minden ajándéknál, amit neki adhattam volna, többet jelentett egy sima, fehér kőfal, amely mohón várja, hogy megfaragja és életre ébredhessen a keze alatt. Az aranyat is csak fémnek tekintette, amit széppé lehet formálni. Számára a Templomban nem a tanítás, hanem a vonalak tisztasága volt a fontos. S ha ilyenformán neki magának semmit sem adhattam, lányának majd trónt adok és sohasem szülők több gyereket, aki ezt a trónt elvitathatná tőle. Dio sohasem tudta, mennyire szerettem volna itthagyni súlyos örökségemet és boldogságért elcserélni egy nagy nép irányítását. Talán majd nevetni fog, ha arra gondol, hogy gyerekének apasága az Istenekre hárul. Nők, akik hozzám fordulnak, kiöntik előttem a szívüket, megcsodálják a megértésemet és azt hiszik, hogy ez valami nagy bölcsesség gyümölcse - nem tudják, hogy

mindennek csak az a titka, hogy én is osztozom velük minden nők botorságában.

Lányom háromnapos volt, amikor Neyah visszatért. Amint a Palotába ért, bejött a szobámba. Ahogy megállt az ágy mellett, tekintete a gyerek vörös hajára esett. Hideg és kősima hangon mondta: - Horusnak skarlátvörös szárnyai nőttek, amióta elmentem itthonról!

Aztán sarkonfordult és el akart menni. Utána szóltam, mire vonakodva visszajött, megállt mellettem és várta, hogy beszélni kezdjek.

Úgy vágyakoztam utána és mégis roppant haragos voltam. Ezt gondoltam magamban: Mit szóljak az ő asszonyaihoz? Olyanok, mint négy színes és ostoba, fecsegő papagáj. Csak azért élnek, hogy szénnel fessék a szemhéjukat és kimázolják a körmüket. Sima testűek, de üresek, mint a szobrok. Érzékiek, mint a macskák, csak sokkal kevesebb eszük van. Ha belépek a lakosztályaikba, elsuhannak az árnyékba, amint megpillantanak. Amíg én Fáraó vagyok, ők semmik sem lehetnek. De miért törődjem velük? Neyah szemében csak annyit jelentenek, mint egy finom puzdra vagy egy élesszaglású kutya, vagy egy harciszekér, amely gyorsabban fordul mint a többi - természetesen kedves hozzájuk és elefántcsontot és nyakláncokat és drága olajakat hoz nekik ajándékba. Félnek tőlem. Én vagyok a Fáraója a Két Országnak, amelynek határait a tenger, a sivatag és a hegyek alkotják. Szellemem el tud szállni testemből az istenek küszöbére. És mégis féltékeny vagyok közönséges nőkre; nőkre, akiknek birodalma a szobájuk négy fala, akiknek trónja a fekvőhelyük matraca, akiknek vágya és elképzelése nem terjed tovább egy férfi testénél. Őket irigyelni annyi, mintha az istállóban kérődző ökrök megelégedettségére vágyódnék. Mennyire gyűlölheti Neyah ezt a porontyot! Neki három gyereke van és én ismerem mindegyiknek az anyját. Ő azonban sohasem fogja ismerni az én gyermekem apját! Három nemes urának, meg egy kapitánynak, meg a főírnoknak ugyanilyen furcsa, rézszínű haja van. Sohasem fogja tudni, melyiket üdvözölheti sógoraként...

Hosszú ideje tartottam gondosan lepányvázva ezeket a gondolatokat. Most azonban, amikor súlyosan nehezedett rám a Föld vonzása, kiszöktek agyam kerítésein. Hónapok és hónapok óta börtön volt testem és akaraterőm kardját vastag szövet burkolta, úgyhogy a kéretlen gondolatok letörték a korlátokat és kegyetlenül gázoltak szívem titkos kamráiban.

Neyah várta feleletemet. Oly elhagyatottnak éreztem magam nélküle és mégis ezt mondtam: - Ha jól tudom, neked nincs vöröshajú nőd. Pedig ostobaság tőled: rájönnél, hogy olyan különös gyönyörűséget tudnak okozni, amiben eddig még nem volt részed...

Szó nélkül faképnél hagyott. És magamra maradtam.

Mikor Chekeea tizenkét hónapos lett, megkapta a járványt, amely átsöpört az országon és úgy látszott, hogy belepusztul. Arcán és testén kékes foltok ütöttek ki. Előbb valami furcsa belső tűz égette, aztán meg jéghideggé vált a karjaimban. Nem tudott enni - csak tejet és bort csöpögtettünk egy nádszálon az ajkai közé.

Neyah éjjel-nappal mellette maradt és a kislány az ő karjai között találta meg azt a békességet, amelyet az én karjaimban nem tudott elnyerni. A tizedik napon aztán száraz kis homloka hűvössé és verejtékessé vált és Ptahkefer kijelentette: a veszély elmúlt és a kislány életben marad.

S amikor megint erőre kapott, Neyah-hoz szaladt vigasztalásért, ha megütötte magát és hozzászaladt akkor is, ha valami játéknak örült. És a gyerek, aki valamikor lándzsaként fúródott közénk, a legerősebb láncszemévé vált a bennünket összefűző aranyláncnak.

Fájdalmat okozott az a gondolat, hogy eddig elfordítottam arcomat a gyermekeitől; ettől fogva gyakran felkerestem feleségei lakosztályát, elbeszélgettem a másodrendű feleségekkel is és igyekeztem megérteni gondolkodásmódjukat. Ajándékokat és értékes holmikat vittem nekik. Eleinte - amikor láttam, hogy milyen örömüket lelik egy karkötőben, egy berakott ruhában, vagy valami újfajta kenőcsben - titkos megvetéssel adtam át az ajándékot. De aztán megismertem őket és megértettem, hogy ezek a dolgok olyanok számukra, mint a lándzsa a harcosnak, vagy a táblácska az íródeáknak. És szeretettel és gondoskodással fordultam gyermekeik felé, ugyanúgy, mint Neyah Chekeea felé.

És azt is megtanultam ilyenformán, hogy a féltékenység roppant gonosz dolog. Mert a féltékeny ember számára a szeretet olyan, mint egy ezüst nyaklánc, amelyet állandóan a kezében szorongat, mert attól fél, hogy valami tolvaj ellophatja - és ha elveszíti, azt hiszi, hogy mindent elveszített. Pedig hát valamennyien olyanok vagyunk, mint a Nap, amelynek sugarai - a szeretet és a barátság - mindenkire sütnek. És azok, akikre a napsugarak hullanak, nem éreznek nagyobb meleget akkor, ha testvérük az árnyékban áll.

És erre szeretnék megtanítani minden férfit és minden nőt, aki ugyanazt a bánatot érzi, amely valamikor az én szájam ízét is annyira megkeserítette.

HATODIK RÉSZ

Utazás a tengeren

Amikor Chekeea hároméves lett, Kiodas, Minoas királya hivatalos látogatásra érkezett Kamba. A barátság kötelékei erősek voltak a két ország között és mi megígértük, hogy egy éven belül visszaadjuk a látogatást szigetikirályságában.

A következő évben - amely uralkodásom ötödik esztendeje volt - a negyedik hónap második napján elbúcsúztunk a kis Chekeea-tól és anyámtól. Szerettem volna, ha ők is velünk jönnek Minoasba. Távollétünk alatt azonban anyánknak kellett pásztorkodnia a nép fölött és tudtam, hogy Chekeea sokkal jobban fog örülni, ha anyám mellett szabadon élhet a palotában, mintha egy hajó szűk fedélzetére korlátozva kellene sok-sok napig utaznia.

Már régen szerettem volna látni Minoast. De nem sok örömet jelent az utazás, ha az, akit az ember szeret, minden megtett öllel távolabb és távolabb kerül tőle. Kamban nyugalom honolt, mert amióta Neyah leigázta Punt népét, senki sem merte kihívni Atet erejét - amikor azonban az evezősök a folyón lefelé hajtották a Királyi Bárkát és a parton anyám kezét fogó Chekeea egyre jobban és jobban elmosódott a távolban, szinte azt kívántam, hogy bárcsak valami veszély fenyegetné Kamot, hogy szólhassak a hajóskapitánynak: forduljon vissza!

Mögöttünk hat bárka haladt. Velünk utazott Ptah-kefer, Zertar és két néző-leány; négy személyes szolgálattévőm és tíz kiszolgálóasszony; hat fiatal nemes úrfi és Neyah húsz kamarása; Zeb és három másik kapitány, a Királyi Testőrség háromszáz emberével; nyolc zenész, - három hárfás, két fuvolás és három nádsípos - akik valamennyien énekesek is voltak egyben. A királynak ajándékképpen vittünk egy négyhónapos szelíd oroszlánkölyköt, két arannyal telt cédrusfa-ládát, lapis lazuli, karneol, ametiszt és fehérkő nyakláncokat, ötven vég finom gyolcsot, négy arannyal és ékkövekkel díszített ládát és tizenkét elefántagyarat.

Hat napba telt, amíg elértük a tengerpartot, mert minden nap megállapodtunk, hogy kihallgatást adjunk az egybegyűlt népnek, mint ahogy atyám cselekedte, amikor gyermekkorukban vele utaztunk Nakish-ba.

Észak népei termetre kisebbek, bár erősebbek és izmosabbak, mint a déliek. Hangjuk érdesebb és szavuk nem oly zenei. Itt az esztendő bizonyos szakaiban eső is esik és ennélfogva soha sincsenek szűkében a víznek. A nagy magtárak országa ez, ahol aratás előtt a földeken búzatenger terül el,

ameddig csak a szem ellát. Az Észak fővárosa a folyó keleti torkolatánál, a tenger közelében fekszik. Iss-an-nak nevezik, éppúgy, mint az Északi Helyőrséget, amely a városon kívül keletnek fekszik. Innen kormányozzák a Delta vidékét. Azokban az időkben, amikor a Lótusz és a Papirusz még nem ugyanabban a tóban sarjadt és a Méh nem lakozott a Nád között, Iss-an volt Észak Királyának fővárosa.

Horem-ka, a helytartó, a régi palotában lakott. Hatalmas harcos és nagy bölcsességű férfiú volt, aki ott küzdött apám oldala mellett a zumák ellen vívott utolsó ütközetben. Volt egy nyolcéves fia, akit ugyancsak Horem-kanak hívtak. Megmondtam a fiúnak: kövesse apja példáját, hogy egy napon ő is Kam helytartója lehessen. Megajándékoztam egy szikamorfából készült, elefántcsontevezős kis játékcsónakkal, olyannal, amilyeneket valamikor Neyah faragott. Húgocskáinak játékszereket, anyjának pedig egy arany és lapis lazuli nyakláncot ajándékoztam.

Három napig maradtunk itt és kihallgatásokat adtunk a népnek, amely messzi-távolból összegyűlt a búzaföldekről, hogy láthassa a Fáraókat. A negyedik napon aztán felszálltunk nagy tengerjáró hajóinkra. A királyi hajó vitorlája skarlátvörösre, fekete törzse pedig kék és arany színűre volt festve. Még öt Kam-béli hajó jött velünk és Kiodas nyolc hajóját küldte elénk kíséretül. Az ő hajói magasabbak a vízen, mint a mieink és két sor evezőjük van, de a vitorláik kisebbek. Mindegyiknek az orra hal alakúra van faragva, jelezvén, hogy a tenger az életelemük.

Három napig vitorláztunk északkelet felé, amíg megláttuk a partot, aztán kedvező széllel újabb nyolc napig vitorláztunk északnak, jobb kéz felől mindig dombos vidék volt a láthatáron. Három Kam-béli hajóval is találkoztunk, amelyek cédrusfával megrakodva haladtak dél felé.

Nem tudtam osztozni Neyah-val a hajók iránti szeretetében, amikor viharos tengerbe kerültünk. Szeretem, amikor egy kis vitorlás csónak úszik, mint egy vízimadár és szeretem egy bárka méltóságteljes haladását, amikor a hattyú fenséges nyugalmával ereszkedik le a folyón. De utáltam ezeket a viharokat, amelyek most megtámadtak bennünket. Hajónk hol zöld hullámhegyekre kapaszkodott, hol meg reménytelenül mély hullámvölgyekbe zuhant. És minél erősebbé vált a vihar, annál jobban gyönyörködtette Neyah szívét. Órákon keresztül állt a kormányrúdnál és olybá tűnt, mintha élvezné a tajték csapkodását bőrén. A hullámok átcsaptak az evezősökön, akik erejük megfeszítésével húzták az evezőlapátokat, hogy hajónk orrát büszkén szembefeszítsék a széllel. Amikor a födélkamra ajtóit és ablaktábláit becsukták, olybá tűnt, mintha egy hal hasában lennénk; ha meg kinyitották őket, bezúdult a víz, hogy fokozza egyéb gyötrelmeinket. Asszonyaim a matracokon hevertek és Ptah-hoz fohászkodtak könyörületért, hogy engedje őket meghalni. Én nem lettem beteg, de szerettem volna

valami istenség lenni, hogy kinyújtott kézzel csendet prancsoljak a hullámoknak. A végtelennek tűnő éjszaka után elült a vihar és a tenger nyugodttá vált. Asszonyaim kifésülték a moszatot a hajukból és letörölték a szemfestéket, amely végigcsurgott az arcukon. Felmásztak a fedélzetre és lustán sütkéreztek a napon. Most, hogy a tenger szelíddé vált, óvatosan dicsérgetni kezdték, mint az olyan ember, aki egy vad leopárd ketrece előtt halad el és nem egészen biztos benne, elég erősek-e a rácsrúdak...

A tizenkettedik napon kikötöttünk egy nagy szigeten, Minoas egyik tartományán és itt hajónkat ellátták friss készlettel, káposztával, retekkel és zöldségekkel, gránátalmával, szőlővel és narancsokkal, kecskesajttal és vajjal, meg olajban eltett apróhallal. Itt vannak azok a szőlőskertek, amelyekben a híres bor terem, amelyből évente száz tömlőt küldenek ajándékul Kamba és azok az ibolyamezők, amelyekről a kenőcsök olaját párolják. Az éjszakát a kormányzó házában töltöttük és búcsúzásul neki két aranykarkötőt, feleségének pedig egy nyakláncot ajándékoztunk.

Aztán megint észak felé vitorláztunk, amíg meg nem láttuk a hegyes partvidéket, amely mellett azután öt napon keresztül haladtunk. Akkor délnek fordultunk és elhaladtunk Bakiss szigete mellett, amelynek remek kikötőjében a minoasi hajóhad hajóinak nagy részét építik. Ennek a szigetnek a fensíkjain él egy hosszú selymesszőrű kecskefajta, amely a legfinomabb gyapjút szolgáltatja. A szél kedvező lévén, nem állapodrunk meg itt, hanem tovább haladtunk délnek, amíg meg nem pillantottuk Minoas nagy szigetét.

Amikor a part közelében feltűntek hajóink, a kikötőből ötven hajóból álló raj futott ki, hogy üdvözöljön bennünket. Közülük a legnagyobbnak a vitorlája kornéliánvörös és fehér színű volt, amelyek Minoas királyi színei.

Amikor a két királyi hajó megállt egymás mellett, nyugodtan, mint két ökör az istállóban, egy fahidat raktak le a kettő között és ezen mentünk át üdvözölni Kiodast. A király bíborral és arannyal szegélyezett, berakott fehér tunikát viselt és vállára göndörödő bronzszínű haját sima aranyabroncs szorította le. Saruit ametisztkövek díszítették és jobb keze első ujján is egy nagy ametisztet viselt. Amint a fedélzetre léptünk, mandulavirágszínű áttetsző tunikákba öltözött leányok szólaltatták meg a lantokat és cimbalmokat és ezt énekelték üdvözlésül:

Hosszú éjszaka után felkelt a Nap,
Rügyek borítják a kopár fákat,
Hangosan dalolnak a néma madarak,
A tenger szelíd, mint egy kerti tó,
A kiszáradt folyókban ezüstösek a halak,
Míg örömünket daloljuk, hogy Kam Fáraói
Látogatásukkal ajándékoznak meg bennünket.

Kiodas közölte velem, hogy a királyné Artemiodes, a palotában várakozik reánk. A kikötőben nyüzsögtek a kis csónakok és mindenfelől éljenzés hallatszott, miközben a királyi hajón a kikötőpart felé eveztünk. A parton sűrű sorokban álltak a szomszédos falvakból összecsődült emberek; egymás mögött ágaskodtak, hogy jobban láthassanak bennünket és össze-vissza fecsegtek izgalmukban. Szemrevalóan öltözködtek, ragyogó színekben, amelyek nem oly keményes és élesek, mint Kam népének ruhái, mert itt minden színhez sokféle árnyalatot alkalmaznak. Akire csak ránéztem, barátságosan mosolygott vissza, a gyerekek gyors nyíltszívű vonzódásával és úgy éreztem, hogy mindegyikük külön-külön örül, amiért meglátogattuk országukat.

KIODAS PALOTÁJA

Hordszékeken két órába telt az út a palotáig. A meredek út minden kanyarulata új meg új gyönyörű kilátással szolgált szemünknek: kis öblök fehér partja, aranyosan csillogva hullámtörés fehér tajtékjában, aztán a tenger váltakozó árnyalataival, a zöldtől és türkisztől egészen a mélykékig, aztán aranyesővel befutott olajfák, majd egy sziklaoldalon vízesésszerűen hulló vadrózsák... kis falvak, fehér, sárga, vagy halvány rózsaszín házakkal - olybá tűnt, hogy ezeknek a meredek domboldalon álló házaknak olyan keményen kell megkapaszkodniuk a talajban, mint egy kőszáli kecskének. A szellő szelíden lengedezett és virágok illatát hozta magával a völgyek felől. Az olajfák csavaros, koros ágait fiatal hajtások ezüstzöld levelei borították. Olyanok voltak, mint valami vén tudós, aki egyszerre megfiatalodik. Amerre elhaladtunk, gyerekek szaladtak ki a házakból és virágokat dobáltak hordszékeinkbe, mert itt a domboldalak az istenek kertjei.

Kiodas palotája a távolból olyan volt, mint valami hegyoldalon fekvő gyönyörű város, vagy mint valami óriások számára készült, ötven öl magas lépcsősor. Ahogy a nagy kapuhoz közeledtünk, Artemiodes lejött a hosszú lépcsőfalon, hogy üdvözöljön bennünket. Hangja melegen és édesen csengett, miközben az üdvözlő szavakat elmondotta. Valami szép kis réz- és elefántcsontszobrocskára hasonlított: bőre sima, mint a halvány méz, haja szikrázóbb az aranyesőnél.

Mialatt bemutatta nekem háza ékességeit és a függőkertek meg a fák virágzó gyönyörűségét, maga is ujjongott, mint egy boldog gyermek, aki megosztja játékszereit valami kedves játszótársával. A ciprusfákkal szegélyezett kertek az olajfaerdők felé lejtősödtek és az ember meg a természet oly kitűnően osztotta meg munkáját, hogy olybá tűnt, mintha minden egyes rózsaszál, minden ibolyaföld, minden jácintbokor a maga gyönyörűségére bontakoznék ki itt a Nap alatt.

A palota szobái széles teraszokra nyíltak, amelyek tetőszerűen emelkedtek az alattuk fekvő függőkert fölé. Hálószobámat táncosnőket ábrázoló fekete-vörös szegélyfestés díszítette és fölötte a falon egyenlő távolságban fehér kőből faragott bikafejek emelkedtek ki, szarvaik között harmatos friss virágláncokkal. Az ágyat - amelynek feje csigakagylót utánzott - sárga-selyem puha matracok és párnák borították. Minoasban még a palotákat is kőből építik. Vörös cserép tartókban rózsaszín leanderek álltak a három boltíves bejárat oszlopai előtt, amelyek a magánlakosztály külön kertjére nyíltak és a szoba egyik végét alkották, úgyhogy az egész olyan volt, mint egy szabad égre nyíló sátor. A bejáratot rovátkás táblákkal be is lehetett zárni védelmül az eső ellen és bévülről kék függönyök voltak, arra az esetre, ha déli alváshoz el akarom sötétíteni a szobát.

A fürdőkádam - amely itt nincs a padlóba mélyítve mint nálunk - holmi kőszarkofágra emlékeztetett. Egy kőhal szájából ömlött belé a hideg víz, amely azután a padlóba vágott kis csatornán keresztül folyt le. Művészi alakú cserépvázákban száraz füvek és virágok álltak, hogy illatossá tegyék a fürdőt. Ezek polcokon sorakoztak a falak mentén, amelyeket tengeri madarakat, kagylókat és ágasbogas koraitokat ábrázoló festmények díszítettek.

A terasz egyik végében - távoli kilátással a tengerre és az égre - egy úszómedence állott. A másik végén pedig vadszőlővel és hegyes bimbójú futórózsával befuttatott lugas hívogatott pihenésre.

Miután visszatértem lakosztályomba, hogy előkészüljek a tiszteletünkre rendezett lakomára, asszonyaim kiszedték ruháimat az útiládákból és elrakták őket hosszúkás, festett cédrusfa szekrényekbe. Maata közölte velem, hogy abban a szobában, ahol a ruháim vannak, tizenkét paróka-állványt talált, amiből azt következteti, hogy a Minoas-béliek nyilván kopaszoknak képzelnek bennünket, mert hallomásból úgy tudják, hogy szertartások alkalmával néha parókákat szoktunk hordani. Édes Maata! Sokkal büszkébb volt a hajamra, mint a magáéra és szilárd meggyőződése volt, hogy attól olyan fényes, mert gyerekkoromban sajátkezűleg kefélgette serényen a fürtjeimét!

Csak úgy tolakodott nyelvére a mondanivaló és mialatt a hajamat fényesítette, elmesélte, hogy azoknak a lányoknak, akik forró vizet hoztak a fürdőmhöz, csupasz a keblük és a mellbimbójuk vörösre van festve és hajuk narancssárga, fürtökbe van rakva és szalagokkal átkötve, amelyet, hogy rendes parókákat viselnének, meg vászontunikákat, mint a mi szolgálólányaink - nem is hiszem, hogy akad egyetlen lány ebben az egész országban, akinek a férje meglepetéssel szolgálhat már a mennyegzőjükön".

Kinevettem, és figyelmeztettem hogy legyen türelmesebb más népek szokásaival szemben, különben oly unalmasaknak fognak bennünket találni, mint egy szobrokkal agyonzsúfolt szobát.

Maata megvetően húzta fel az orrát. - Ravasz, vihogó fehércselédek! Egyikükre sem bíznék a palotánkban még félnapra sem munkát, még azt sem, hogy az oroszlánketreceket tisztogassák! És ha azok, akiket láttam, nincsenek másállapotban, az nem az ő erényük, hanem azért van, mert az idevalósi férfiak túlságosan el vannak foglalva az arcuk kifestésével, meg a hajuk bodorításával, úgyhogy nincs idejük arra gondolni, hogy férfiak!

- Csitt, Maata! Ezek mások, mint mi; talán fiatalabbak, mint mi - de barátaink. Talán beléjük tudunk csepegtetni egy kis bölcseséget... mert amennyire a papjaikat ismerem, szükségük is van rá. Az összeráncolt szemöldök és a helytelenítő tekintet azonban elzárja a szíveket a szavak elől, amelyek helyes útra téríthetnék őket. A te arcodat látva, azt hihetné az ember, hogy dárdaerdők vesznek körül, a borunk meg van mérgezve és az ágyainkban skorpiók nyüzsögnek.

- Ha úgy kívánod, elrejtem majd gondolataimat. Ami pedig szavaimat illeti, úgysem számít, hogy mit mondok - ezek éppoly kevéssé értik az én szavaimat, mint én az ő pogány kotkodácsolásukat.

- Hát akkor az én kedvemért mosolyogj, Maata. Magam is nehéznek találom kifejezni magamat a nyelvükön, de azért örülök, hogy valamennyire megtanultam a tavalyi látogatásuk alatt. És tőlük is szép volt, hogy anyanyelvünkön üdvözöltek bennünket.

Maata magamra hagyott, amikor Neyah lépett be a szobámba, hogy megnézze, elkészültem-e. Elmeséltem neki Maata véleményét a Minoas-béliekről. Neyah nagyon jó hangulatban volt és folytonosan nevetgélt magában. Mialatt lementünk a díszcsarnok felé, megjegyezte: - Még szerencse, hogy Maata nem kukkantott be az *én* lakosztályomba, mert amikor bementem fürödni, hat fiatal kiszolgálóleányt találtam ott. És amikor azt mondtam nekik, hogy menjenek ki, úgy tettek, mintha nem értenének, aztán egymásra meg az ágyra mutogattak, mintha afelől érdeklődnének, hogy melyikük szolgáljon ki majd éjszakára?

A díszcsarnok egyik oldalán oszlopok sorakoztak és itt függönyök zárták ki a napfényt. A terem kétoldalán két hosszú márványasztal húzódott végig, a túlsó végén pedig egy emelvényen egy rövidebb asztal, ahol Neyah és én foglaltunk helyet, Kiodas és a királyné között.

Ibolyával szegélyezett viaszkék fodros ruhája szoros ráncokban vette körül a királynő csípőjét és derekát. Mély kivágású derékrésze szabadon hagyta kebleit az aranyra festett mellbimbókkal. Kis csigákban magasra fésült haját ametisztfejű ezüst tűk tartották össze.

A király asztalánál foglalt helyet Ptah-kefer és Zertar továbbá Minoas főpapja, Kiodas fővezére és a hajóhad főkapitánya is. A nemes urak és kapitányok a két udvartartás hölgyei mellett ültek párnázott padokon, a hosszú

asztaloknál. Itt mindenkinek a tőle kétoldalt ülőkkel kell foglalkoznia a lakomán és nem választhatja meg a társaságát, mint nálunk, Kamban.

Az ínynek kedves, nagyon hideg, halványarany bort kecses alakú, hosszú nyakú, kétfülű kancsókból öntötték rövidtunikás fiatal fiúk, akiknek göndör haját szalagok szorították le.

Felszolgáltak sokféle halat, amit még sohasem ízleltem és sok édességet. Az egyik ilyen édesség mézből, tört mandulából és cukrozott rózsalevelekből készült. Az asztal ibolyákkal és fehér rózsákkal volt telehintve. S mialatt nyelvünk az ínyencfalatokat élvezte, zenészek bűvölték fülünket, táncosok pedig szemeinket.

Nádsípok hangjára befutott egy táncos a terem közepére. Agyékát vadszőlőlevelek övezték. Hosszú virágláncokhoz kötözve hat lányt vonszolt be, akik ugyanúgy voltak öltözve, mint ő. Azt mímelte, mintha rabszolgákat hozna a királynak. Akkor a lányok hirtelen táncra perdültek. Ő maga állva maradt a középen; a lányok körültáncolták, egymásba fonódó lépésekkel, úgyhogy végül teljesen behálózták a virágláncfűzéreivei és megkötözték, mint foglyukat. Aztán, mikor gúnyos dalokkal csúfolódtak rajta, egyszerre csak eltépte virágláncait, mire a lányok tettetett rémülettel elmenekültek, ő pedig üldözésükre utánuk szaladt, ki az éjszakába.

Majd két férfi és egy lány következett, akik - bár roppant kecsesen mozogtak - inkább erőművészek voltak, mintsem táncosok. A férfiak a terem egyik végéből a másikig labdáztak a lánnyal, aki szárnyszerűen hátrafeszített karokkal repült át a levegőn, mint a széllel szembeforduló madár.

A társaság minden egyes szám után ünnepelte a táncosokat és virágokat dobált nekik. Első ízben, mikor ez történt, meglepődtem. Kamban ünnepelni egy táncost az előadása után annyi lenne, mintha valaki megállna a szobrász előtt, elkezdené őt bámulni és észre sem venné az általa faragott szobrot. Számunkra a tánc ritmusa annyira különálló az előadójától, mint a szobor az alkotójától - itt azonban magát a táncosnőt dicsérik és nem azt a gondolatot, amelyet testi eszközeivel életre kelt.

Fogtam egy fehér rózsát, amely ott feküdt a tányérom mellett és odadobtam az egyik lánynak, aki éppen befejezte a táncot. Láttam, hogy ezzel örömet szereztem Kiodasnak. Amikor nálunk járt látogatóban Kamban, valószínűleg úgy találta, hogy fukarkodunk az elismerésünkkel, nem tudván azt, hogy számunkra az árnyéktánc előadóit magasztalni annyi lenne, mintha a Holdat ünnepelnénk azért, amiért a fügefa árnyékát a falra veti.

Éjszaka, mielőtt elaludtam volna, Neyah jött be a szobámba. Előzőleg úszott egyet a tóban; hajáról még csöpögött a víz és figyelmeztettem, hogy szárítsa meg, mielőtt ágyba bújna.

- Nincs ágyam -, felelte - mert ott egy lány alszik, aki láthatólag engem vár. Nem kedvelem ezt a túlzott vendégszeretetet. Aludni szeretnék. Ha

kizavarom a szobámból, Kiodas azt fogja hinni, hogy az itteni nőket méltatlanoknak tartom magamhoz... Viszont én magam szeretem megválogatni, hogy kivel osszam meg ágyamat.

- Szegény Neyah! Mondd meg a lánynak, hogy ma szent ünnepnap van Kamban, amikor is a férfiak egy éjszakára nőtlenséget fogadnak és a női nemet átengedik Min istenségnek. Ezek itt úgyis elhisznek rólunk, akármit. Meggyőződésük, hogy varázslók vagyunk, akik tetszésünk szerint békákká változtathatjuk őket, vagy krokodilháton lovagolhatunk az égbolton!

- Örülök, hogy azt a rózsát odadobtad, Sekeeta. Tetszett Kiodasnak. Feleségével nehezen ment a társalgás. Könnyebb lett volna, ha ő is járt volna már Kamban, de csak most tavasszal házasodtak össze.

- Boldog népek ezek, Neyah, vidámabbak mint mi, akár gyerekkorunkban. Lehet, hogy nem tudják, kicsodák, vagy honnan jönnek, vagy hova vezet az útjuk, de nevetve élik át azt a villanásnyi időt, ami a Jelen.

- Igen. De vidámságuk olyan, mint a tajték, amely hamar szétfoszlik.

- Lehet, Neyah. De ez a tajték, amíg tart, varázslatos színekben csillog, gyönyörűbben, mint a tengerek minden mélységei. Mi a hosszú múltban találtunk kielégülést, ők viszont a jelent ölelik keblükre és megmarkolják az idő minden porszemét, mintha csak valami rózsa volna, amelyből mohón kisajtolnak minden illatcseppet, mielőtt szirmai végleg lehullanának.

- Csak éppen fogalmuk sincs az igazi bölcsességről. Ha rá tudnám venni Kiodast, hogy ezeket a templomokat papjaimmal töltse meg...

- Fiatalok és vidámak. És ez így jó nekik. Megváltoztatni az életüket époly kegyetlenség lenne, mintha én fognám Chekeea kedvenc játékbabáját, felhasítanám, kiszórnám a pihéket belőle és megmutatnám neki, hogy közönséges vászondarab és nem baba az, akinek a meséit mondja. Hagyd csak őket! Nem rosszak, csak fiatalok. És ha majd megöregszenek, újjá fognak születni valami olyan országban, mint a miénk... De későre jár. Hosszú volt a nap, ki kell aludnunk magunkat. Jóéjszakát, Neyah-m! Eredj a szobádba és reggel majd meséld el nekem, hogyan aludtál!

ARTEMIODES

Artemiodes gyakran keresett fel lakosztályomban és sorra végigpróbálgatta a számára ismeretlen kenőcseimet. Minoasban nincs malachit, így hát az enyémet használta a szemhéjai zöldre festésére. Megmutattam neki, hogyan kell puha péppé kenni egy csepp olaj segítségével és megígértem neki, hogy amíg nálunk, Kamban lesz malachit, addig ő sem fog hiányt szenvedni benne; küldök majd neki hozzá egy faragott palettát, amilyet magam is használtam, hogy azon törje majd porrá.

Öltözködése hosszú időt vett igénybe. Sok kis hajcsigáját egyenként kellett rácsavarni egy kis botocskára, átkötni fonállal, aztán megnedvesíteni rózsavízzel, majd legyezőkkel megszárítani. Bőre nagyon fehér volt, csaknem gyöngyszínű. Naponta friss kecsketejben fürdött és juhtejszínnel dörzsölte be kezeit, hogy simák maradjanak.

Egy hosszú, keskeny szobában tartotta a ruháit, mindegyiket külön széles polcon, színek szerint elrendezve. Különösen tetszett nekem az egyik, egy türkiz-szalagos sárga selyemruha. A másik fehér- és piroscsíkos volt, mint a tulipán, nyakánál és alján élénkzöld szegéllyel. A harmadik - egy halvány lila rozmaringszínű - öt fodrát kis gyöngyszemek szegélyezték. Ugyanolyan sokféle színű sarut viselt, mint ruhát. De ha csak kettesben voltunk, legtöbbször egyszerű tunikát hordott, amelyet keble alatt színes szalagok fogtak össze.

Oly élénken tudott beszélni a ruhákról, mint ahogy egy kapitány magyarázza a bajtársainak a csata haditervét. A színek összeállítását úgy írta le, mint egy költő, aki képzeletének alkotásait szavakkal érzékelteti dalcsináló társa előtt és ugyanolyan gyönyörűséget talált egy-egy díszítmény elhelyezésében, mint Thoth-terra-das, ha rábukkant egy simafordulatú mondatra.

Meglepődött, amikor látta, hogy minden ruhám még négy példányban van meg, amelyek pontosan olyanok, mint az eredeti. Megmagyaráztam neki, hogy legtöbb ruhánk, amelyet Kamban viselünk, ugyanegy divat szerint készül, már több mint száz éve.

Bár királynő-felesége volt Kiodasnak, mégsem osztozott vele az uralkodásban. Azt hiszem, sajnált is engem, amiért meg kellett osztanom a királyi felelősséget ahelyett, hogy mint királyné, annak csak a gyönyöreit élvezhessem.

Artemiodesnek egy oroszlánkölyköt hoztam ajándékba, mert visszaemlékezve arra, hogy mennyi örömet szerzett nekem Natee, úgy gondoltam, ennek jobban fog örülni, mint bármilyen más ajándéknak. Látszólag csakugyan örömét lelte benne és kijelentette, hogy az oroszlánkölyöknek ott kell majd aludnia egy lila párnán az ő ágya mellett. De a legszelídebb kölyök mancsai is érdesek, és kis fogai élesek. Hamarosan felfalta a lila párnáját és leszaggatta Artemiodes ruhájának szalagjait. A királynő végül is rájött, hogy a ruhák és az oroszlánkölykök szeretetét összeegyeztetni ugyanolyan nehéz, mint összepárosítani a galambot a vadmacskával. Érdeklődött tehát, vajon nem érzem-e magamat elhagyatottnak Natee nélkül és nem vigasztalna-e meg, ha a kis oroszlán minoasi tartózkodásom alatt, az én szobámban aludna? Mellettem rögtön egészen jól viselkedett és ha valami számára ismeretlen ember jött a közelembe, rögtön ráordított rekedt kis hangján. Annyira megkedveltem, hogy elhatároztam: hazaviszem és odaajándékozom Chekeeanak. Azt mondtam tehát Artemiodesnek,

hogy véleményem szerint a minoasi tél túl hideg lesz a kölyök számára és barátságunk jeléül inkább hímzett gyolcsokat és faragott karkötőket küldök majd neki helyette.

Minden egyes nap újabb és újabb virág volt az idő fáján. Az uralkodás gondjai távoliaknak tűntek és csak saját gyönyörűségünkkel kellett törődnünk, hogy örömet szerezzünk vendéglátó gazdáinknak.

Öt csodálatos napot töltöttünk egy kis nyári palotában a tenger mellett, egyedül Kiodassal és Artemiodessel. Egyszerű tunikákat viseltünk, mint amilyet a halásznép hord és az ennivalót rőzsetűz izzó parazsán sütöttük meg.

A sziklás partokon, ahol a tenger susogott a Hold felé, kis tavaskák álltak, élő virágokkal, amelyek érintésre összecsukták selymes szirmaikat; skarlátvörös tengeri moszat lengedezett, mint a vízisellők haja és sárga rákok kúsztak ferde járással a védelmetadó sziklák közé.

Neyah a derekára csavarta a halászó-zsinórt, aztán együtt kiúsztunk egy sziklához, amely meredeken emelkedett ki a mély vízből. Itt kidobtuk súllyal ellátott horgainkat és vártunk, amíg valami izmos hal elkezdi ráncigálni a zsinórt. Egyszer egy kis polipot fogtam. Csápjaival kígyófészekre hasonlított és szeméből gonoszság sugárzott, míg aztán Neyah megölte a vadászkésével. A fogott halakat kopoltyújukon átfűzve Neyah vállára vetette, aztán visszaúsztunk a parthoz. Ott aztán sütkéreztem a melegben, mialatt a nap égette bőrömet, amely csillogott a tenger sókristályaitól. Ruhát csak akkor vettünk, ha leereszkedett az alkonyat, mert itt még a déli nap tüze sem túlságosan erős.

Nagyon megkedveltem Artemiodest, bár sohasem ismertem a szívét és sohasem értettem a gondolatmenetét. Szerette, ha mesélek az életkörülményeinkről, de sohasem érdeklődött a gondolataim felől és sohasem mutatott hajlandóságot arra, hogy földöntúli dolgokról beszéljen. Arról szeretett hallani, hogy nálunk mit esznek az emberek, mennyi ideig dolgoznak és mivel szórakoznak. Amikor azonban elmondtam neki, hogy miket tanulnak, láttam, hogy csak udvariasságból hallgat. Amikor pedig igyekeztem kifürkészni, hogy miben hisz, elkezdett beszélni valami új ételről, amit a szakácsa csinált, vagy valami újabb ötletéről, amit Kiodas szórakoztatására kieszelt.

Néha úgy beszélt a férjéről, mintha annak kedvenc táncosnője lenne. Elmondta, hogy még olyankor is, mikor a hajóhadról nem érkeztek hírek, akkor is el tudta hessegetni az uralkodás gondjait férje agyából és meg tudta tartani őt ölelése bűvkörében. Néha úgy beszélt róla, mintha valami szépséges ifjú lenne, akinek még le kell küzdenie Artemiodes szüzességét, néha meg úgy, mint ahogy egy türelmes anya büszkén beszél akaratos gyerekéről. Férje iránti szerelme látszólag hangulataival együtt változott. Talán

azért volt ez így, mert Minoasban az emberek nem tanulják meg az „Ismerd meg tenmagadat" elvét és még azt sem tanulták meg, hogy a szeretet kitartásának és erejének titka az, ha ismerjük a másik jóságának és gonoszságának, bölcseségének és botorságának mértékét és azt a maga kendőzetlenségében ismerve, még mindig az oldala mellett akarjuk megtenni a hosszú útat.

Egy este - miközben lefüggönyözött hordszékekben pihentünk - felvittek bennünket a szigetet koronázó nagy hegyek egyikére. Életemben először tartottam a kezemben havat és néztem, ahogy az ujjaim melegétől feloldad. Ismertem a gyöngy ragyogó fehérségét, a frissen vágott elefántcsont meleg fehérjét, a megtörő hullám tajtékjának fehér taraját és a napfényben csillogó százszorszép-szirmokat - most azonban a fehérség szívét tartottam a kezemben, minden színek tisztasággá változott kivonatát.

A keleti égbolton kibomlottak a felkelő Nap lobogói és a hajnali szellő kioltotta a csillagok pislákoló mécseseit. Mélyen alattunk a Föld még szunnyadt a ködben, mi azonban - fehér szigeten a felhők fölött - néztük, amint lábunk alatt a hideg csillogás az istenek korai-trónusává válik. Az Idő Kerekéhez hasonlóan hatalmas látóhatár kör alakban fogott körül és az alvó Föld megmozdult. Ra szekerének dübörgésére, ahogy a hajnalhasadás színegyvelegében visszatért, hogy köszöntse alattvalóit az új napon.

MINOASI MŰVÉSZET

Amint a minoasiak istenségei is különböznek a mieinktől, épúgy mások festményeik, szobraik, kertjeik és épületeik is. És csak az országukban töltött hosszabb idő után jöttem rá, hogy tulajdonképen miben is rejlik a különbség.

Mi Kamban a világegyetemet szabályozott rendként fogjuk fel, amelyben nincs zűrzavar és nincs véletlen - a csillagok felszántják megszabott barázdáikat az égbolton; a búza kicsírázik a magból, megérik, lehull a kalászból, majd újjászületik sima körforgásban. Mint ahogy nincs kő, amely a vízbe esve ne vetne gyűrűket, úgy nincsen cselekedet - legyen az jó, vagy rossz -, amelyet nem hoz pontos egyensúlyba az a jövő, amely a jelenből adódik. Nemcsak a világegyetemet, nemcsak az életünket, de minden egyes szélsodorta homokszemet is gondos egyensúlyban tart az a tökéletes igazságosság, amelyet számunkra Tahuti Nagy Mérlege jelképez. Ennek a"töretlen ritmusnak velünkszületett tudata tükröződik minden általunk alkotott dologban, hogy jelképezze azt a formát, amelyben mi a Szépséget látjuk a Földön.

A mi szobáink két szemben fekvő oldala mindig tükörképe egymásnak. Ha az egyik oldalon ablak van és a másikon nem lehet ablak, akkor annak

mását odafestjük a falra: nem azért, hogy azt gondolják, hogy a festett ablak valóságos, hanem azért, mert ez mutatja annak felismerését, hogy a szépség ikernővére az egyensúlyban álló mérlegserpenyőknek. A letépett lótusz már elvesztette szépségének felét - mert amikor még a tiszta vizű tavon lebeg, a virág és annak visszatükröződése egyesül kiegyensúlyozott harmóniában. És ugyanerre a harmóniára törekszünk kertjeinkben is: ha a tó bal oldalán egy gránátalmafa áll, akkor ikertestvérének ott kell állnia a jobb oldalon is; ha Ptah vörös liliomai nyílnak a balkéz felőli fal mentén, akkor pontos másuknak ott kell nyílniok a szemközti fal mentén is.

A jelent úgy látjuk, mint a múlt tükröződését, vagy mint olyasvalamit, ami tovább tükröződik a jövőben. Csak így lehet felfogni a jelent a maga teljességében - mert ha a mérlegnek csak egyik serpenyőjét látjuk, az jelentőség nélkül való és nem töltheti be hivatását.

Mi tudjuk, hogy a szépség örök és - miután örök - a test öt érzékszervének határain kívül esik és csak a szellem révén fogható fel. Mi nem úgy festünk meg egy falfestményt, hogy arról igyekezzünk meggyőzni a szemet, hogy amit lát, az nem *a kéve* egy embernek, hanem *maga az ember.* Hanem rajzoló-diákjaink azokat a dolgokat ábrázolják, amelyek révén a szemlélő *szellemét* igyekeznek felébreszteni, hogy az azután belső látomása segítségével újjáteremtse magában azt, amit a rajzoló a maga szellemében látott.

Mint ahogy az írásjelek szavakat közvetítenek, amelyek viszont gondolatokat közvetítenek, amelyek végül azt a képet közvetítik, amit az író látott agyában - ugyanúgy a mi festményeink azt közvetítik, amit a festő látott; de nemcsak szeme, hanem szíve útján is. Ha a mi festődiákjaink egy kert szépségét akarják ábrázolni, akkor nem úgy festik le, ahogy azt a szemük látja - mert a valóság illúzióját teremteni ugyanannyi csak, mint egy illúziót teremteni. Senki sem ülhet egy festett fa árnyékában, ha mégoly élethűen van is ábrázolva minden egyes levele - és a mégoly gyönyörűen rajzolt virág sem ad más illatot, mint a vakolat illatát, amelyre festették. De amint a búza kicsírázik a száraz magból, úgy veti el a rajzoló-diák elképzelései magvát: az ő tava vízvonalakkal jelölt négyszögletes tér és ha lótuszok, vagy halak vannak benne, akkor azokat is jelzi; fái formaszerűek és azt mutatják, hogy hol állnak és milyen gyümölcsöt, vagy virágot hordoznak; és a néző agyában ezek a gondolatmagvak kicsíráznak, míg végül suhogni hallja a szelet a levelek között, látja a halakat elcikázni a lótuszok árnyékában, nyelvén érzi a gránátalma levének hűvösséget és kielégülést talál ebben az agyában élő kertben.

A szobrot nem úgy faragjuk, hogy az emberek azt higgyék: valósággal lélegzik kő-orrcimpáin keresztül. Nem faragjuk ki minden egyes erét és izmát, vagy a bőr szövetét - mert a test szerkezetének élethűsége sem fontos. Nagy szobrászaink azonban lobogó szelleműek és közvetíteni tudják azt a

szellemet is, ami annak az embernek a testében lakozik, akinek képmását kőben rögzítették. Amint a nádszál a vízben nádszálat tükröz, úgy tükrözi a szobrász szelleme annak az embernek a szellemét, akit megmintáz. És művészetünknek ez a jellegzetessége legmagasabb fokon a nagy Meniss szobrán látható, amely pontosan érzékelteti igazságosságát és bátorságát, úgyhogy ősöm minden tudása és emberségessége tovább él ebben a gránitdarabban.

Minoasban kétféle felfogással megmintázott szobrokat láttam. Először is olyanokat, amelyek kizárólag a test visszatükrözései: minden izomhajlatot, a szemhéjak ráncát, a csukló és a könyök finom érhálózatát úgy adták vissza, mintha a hús kővé változott volna. Ezek a szobrok azonban olyanok voltak, mint egy szép holttest, amely elfelejtette, hogy valaha szellem is lakozott benne. Aztán voltak olyan szobrok, amelyekben a szobrász lelke visszatükrözte a lelket is. És ezeket látva, meg lehetett mondani: ez az ember kéjsóvár volt, ez meg túlságosan szerette az aranyat; ez a nő ravasz volt, ez meg folytonosan lázadozott a szerelemben. De egy sem volt, amelyikről azt lehetett volna mondani: ez gondolkozó lény volt, ez könyörületes, ez meg erős szellemű.

És festményeiken is a szellem jelentőségének ugyanez a hiánya érezhető. Először, amikor megnéztem egy táncosnőket ábrázoló falfestményt, olybá tűnt, hogy ha elfordítom tőlük a szememet, megmozdulnak és vékony ruháik lobogni kezdenek a szélben. Aztán rájöttem, hogy csak szegényes érzékeltetései a táncosnőknek - még annyira sem valóságosak, mint a tárgyak árnyéka a falon. Képük nem tudta felidézni a fuvolák hangját, füzéreik nem tudták visszahozni a virágok röpke illatát - csak üres porhüvelyek voltak, amelyeknek mozgó testében sohasem keringett a vér. Sohasem szerettek, vagy bánkódtak: mert szellemük csak festék, világuk csak kő volt.

Minoasban élvezik a test szépségét. De még ebben is különböznek Kam népétől. Mert számunkra a testet nemcsak a külső burok formája teszi széppé, hanem az a szellem is, amely benne lakozik. Mi malachitot teszünk a szemhéjainkra és finom vásznakat viselünk, mint ahogy egy férfi gyönyörű lugast épít hátterül annak a nőnek, akit szeret. Itt azonban a férfiak a testet önmaga kedvéért szeretik és ez olyan, mintha füveket szórnának egy üres ház padlójára, ahol az örök idők óta lerakódott porréteget soha élő láb meg nem zavarja.

És mégis élvezik ifjúságukat. És a mi gondolatmenetünket megértetni velük olyan lenne, mintha az anyja melegében békésen szopó újszülött kismacskának akarna beszélni az ember azokról a dolgokról, amelyeket majd akkor fog látni, amikor a szemei kinyílnak.

A SZENT BIKÁK UDVARA

Napdelelő után két órával érkeztünk meg a Szent Bikák Udvarára, amikor a nap még magasan jár, de nem vet árnyékot, hogy megzavarja a játékosokat.

Neyahval együtt helyet foglaltunk Kiodas két oldalán, alacsony hátú, minoasi vörössel és fehérrel festett székeken. Udvartartásunk tagjai is ott helyezkedtek el a királyi emelvényen, amely szemben feküdt azokkal a kapukkal, amelyeken keresztül a bikákat behajtják.

A tojásdad alakú udvart tíz erkélysorban széles kőlépcsők vették körül és ezeken helyezkedtek el a többi nézők. Egyesek párnákon ültek, mások élénkszínű összehajtogatott köpenyeken. Borárusok és vízhordók, meg lapos kosarakon cukrozott süteményeket, gyümölcsöt és édességeket áruló leányok jártak körül a tömegben.

Ahogy elnéztem a gyerekek módjára vidáman nevetgélő sokaságot, az jutott eszembe, milyen másképp viselkednek királyuk jelenlétében, mint a mi népünk a Fáraó színe előtt. Láttam egy lányt, aki egy kis szőlőfürt szárát tartotta a fogai között, miközben szeretője igyekezett a gyümölcsöt kienni az ajkai közül - meg egy férfit, aki folytonosan sugdosott a mellette ülő lány fülébe, majd megcsókolta a vállát.

Mi Kamban - bár áttetsző lepleket hordunk - testünket nem tartjuk jelentősebbnek, mint kezünket, vagy lábunkat. Itt azonban a testben nem az akarat kardját, hanem azt az edényt látják, amelyben az érzéki élvezetek párolódnak le. A lányok keble sima, mint az alabástrom csésze - edény, amelyben fűszeres bor van a vér feltüzelésére. Ruháik úgy tapadnak fiatal csípőikhez és ívelt hasukhoz, mint a szerelmesek karjai. Tejfehér testük - amely szelídnek látszik, mint a gezella - a leopárd vadságát rejti bársonyos melegében. Férfiaik éppoly sima-izmúak, mint Kam férfiai, de úgy tűnik, mintha ezt a simaságot nem a buzogány forgatásával, harcikocsi hajtásával, vagy dárdavetéssel szerezték volna, hanem gyorslábú kedvesük üldözésével, akinek kacagása vezette őket a nap-pettyezte árnyékos sűrűségben, mohó hódításra, valami zúgó barlang mélyére. Kamban a mi testünk csak ruhának számít, amit hosszú utunkon viselünk - itt azonban a test az öröm öltözéke. Ok dallamot tudnak hallani a kebeltől a csípőig ívelő hajlatból, oly tisztán, mintha a fülemüle hangját hallanák. Nem bölcseségről beszélnek, hanem bókot súgnak, amely oly tisztán érzékelhető, mint egy fehér virág a holdas éjszaka sötétjében. Hajuk hálóként fogja körül a szerelem szárnyait, míg az aztán foglyul esik karjaik közé. Lábuk nem ismeri a gondolat mértéktartó lépését, de tánccal ki tudják fejezni feltörő önkívületüket - árnyékban járnak, de rózsakoszorúval a fejükön és az alvó madarak

kidugják szárnyaik közül álomittas fejüket, hogy ők is beleröppenjenek a vidám szertartásba.

Miért vágyódna szívük a templom békéje után, amikor mézvirággal befuttatott lugasokban hűsölhetnek? Miért álmodozzanak az Égi Mezőkről, amikor aranysárga jácint sarjad a lábuk körül és jázminok szikráznak az éjszakában, hogy koszorút fonjanak belőlük? Ne sóhajtozzatok a bölcseség után! Majd megismeritek nyugalmát, ha utazástok során ti is tapasztaltakká váltok majd az életben! De amíg ezt a Földet át tudjátok fonni karjaitokkal, gyűjtsétek össze mézes boldogságtok emlékét, takarítsátok be ifjúságtok dicsőségét, hogy aranyos édessége felfrissíthesse szíveiteket, ha majd elfáradtok a zarándokúton!...

Kiodas zavarta meg gondolataimat és közölte velem, hogy ma öt lány és hét férfi vesz részt a küzdelemben. Mialatt beszélt, egy férfi jelent meg az arénában és felolvasta azoknak a nevét, akik ügyességüket próbára teszik majd a bikákkal szemben.

Azután kitárultak a fakapuk és bevonult a játékosok menete, akiket - a vállmagasságban tartott hordszékeken állva - a nézőközönség éljenzése közepette körülvittek az arénában. A férfiak és a nők egyaránt mezítelenek voltak, csak az ágyékukat vette körül egy arannyal bevont védőpárnázás. Olajozott testük csillogott, mint az elefántcsont. A lányok haja époly rövidre volt vágva, mint az ifjaké és tömött fürtökben borította fejüket. A királyi emelvénnyel szemben a játékosok leugrottak hordszékeikből és mindegyikük egy-egy szál virágot dobott Kiodas felé.

Azok hárman, akik az első mérkőzésben részt vettek - egy ifjú és két lány - előreléptek és elhelyezkedtek a pálya közepén. Aztán trombita harsogás közben újra megnyíltak a kapuk és egy remek fekete bika dübörgött be a porondra. Előregörbülő szarvai be voltak aranyozva, nyaka körül pedig vörös virágokból font füzér lógott. Hirtelen megfeszítve elülső lábait, megtorpant és dühösen bőgött. Az egyik lány elindult feléje. A bika nekirugaszkodott. De ahogy támadásra szegte a fejét, a lány kezével elkapta a szarvát, átugrott a feje fölött és futva földet ért mögötte.

A bika megrökönyödött. Aztán észrevette a tőle jobbra álló ifjút és megint nekitámadt. Ezúttal az ifjú bukfencet vetett a levegőben és egy másodpercig egyenesen állt a bika hátán, csak aztán ugrott le, hogy elmeneküljön. A tömeg éljenzett és ordítozott izgalmában. Miközben a bika átdübörgött az arénán, a másik leány elkapta a farkát. S ahogy az állat ellene fordult, átugrott a hátán. Ezt a mutatványt zajosan ünnepelték és Kiodas odaszólt nekem: - Nincs még valaki az országban, aki erre képes volna!

Mialatt két tehenet hajtottak be, hogy azok kivezessék a bikát az arénából, a három győztes odajött Kiodas elé, aki bíborvörös rózsákkal koszorúzta meg őket, mert legyőzték a Rózsák Bikáját. Kiodas elmondta nekem,

hogy miután ezt a bikát ember legyőzte, már nem méltó többé arra, hogy szent bika legyen - kiviszik majd a legelőre, ahol az áldozati állatokat őrzik addig az ideig, amíg sor kerül rájuk.

A következő bika ibolyákkal koszorúzott fehér állat volt. Lassabban támadott, mint az első és a játékosok - valamennyien lányok - bukfenceket vetettek a szarvai között. Miután a tehenek ezt is kivezették, odajöttek elénk a leányok, hogy megkoszorúzzák őket. Kiodas felszólította az egyiket, hogy maradjon velünk. Ez a lány Kiodas hajóskapitányai egyikének a leánya volt. Izmos teste felvette a versenyt akármelyik ifjúéval és a csípőjén keresztbe egy hosszú sebforradás látszott. Amikor kifejeztem csodálatomat ügyessége fölött, nevetett és a forradásra mutatva így szólt: - Néha én is követek el baklövést és szerencsém volt, hogy ennél az egynél többet is elkövethettem. - Szerettem volna tudni, vajon félt-e valaha, vagy pedig gondolatait túlságosan összpontosítania kellett a tökéletes ritmusra, semhogy ideje lett volna a félelemre gondolni?

Mialatt vele beszélgettem, a Vízesések Országának vörös-barna népe jutott eszembe. Itt, Mineas bikaarénájában - a bátorságot még magasabb fokra fejlesztik. A mi országunkban azt tanítják, hogy ha veszedelem torlaszolja el az utat, amelyen haladnunk kell, támadjunk neki és győzzük le. Itt azonban egyenesen keresik a veszélyt, mint ahogy a vadász cserkészik prédája után a magas nádak között. Ez a lány olyan nép között él, amely azt hiszi, hogy teste a valódi lénye és hogy ifjúsága csak egyszer virágzik - és mégsem fél ezt a rövid ifjúságát odavetni az öklelő szarvak elé, amelyek végezni akarnak erejével, ezek elé a dobogó paták elé, amelyekben a halál morajlásának visszhangját kell hallania...

A következő bika fekete volt és aranyeső füzér koszorúzta, mint a győzteseket. Az utána következő - egyben az utolsó - állat vörös és fehér volt, foltos és ilyenképpen Kiodas tulajdona, mint minden egyes ilyen színű újszülött borjú az egész királyságban. Valóban királyi dühvel mennydörgött keresztül az arénán, de két játékos azért mégis biztosan ugrott át a szarvai között. Mielőtt az utolsó ifjú nekirugaszkodott volna, kiáltott valamit, amit nem értettem meg - Kiodas megmagyarázta: az ifjú azt jelentette be, hogy a legnehezebb mutatványt akarja megpróbálni, amikor is a játékos a szarvak között vetett bukfenc közben megfordul a levegőben és lovagló helyzetben, arccal előre fordulva éri el a bika hátát.

Miközben a bika támadott, mindenki elnémult. Az aréna úgyszólván üresnek tűnt, csak az állat patáinak dobogását lehetett hallani. A játékos felugrott, magasabbra, mint addig bármelyik. Amikor azonban teste megfordult a levegőben, a bika megtorpant, úgyhogy a játékos nem az állat hátára, hanem éppen a szarvai hegyére esett. A tőrhegyes szarvak úgy szakították fel a hasát, mintha valami túlérett füge lett volna. És mielőtt még

bárki a segítségére siethetett volna, a bika felnyársalta és péppé taposta a testét.

Megdöbbentőnek találtam ezeknek az embereknek a viselkedését. Mert ahelyett, hogy - mint vártam - a tömeg jajveszékelni kezdett volna, vadul kitörve ünnepelni kezdték a bikát. Virágok záporoztak le rá és miközben a tehenet kicsalogatták az arénából, az emberek az izgalom önkívületében ordítoztak feléje. A holttestet letakarták egy köpennyel, én pedig kezemet a lábamnál ülő lány vállára tettem. Nyilván megdöbbentőnek kellett, hogy érezze, amikor látta társa halálát, tudva azt, hogy maga is még sokszor fog szembenézni ugyenezzel a halállal - arca azonban semmit sem tükrözött szíve érzelmeiből.

Kiodas el volt ragadtatva. - Látod - mondta nekem - az istenek az én bikám mellé szegődtek! Dús aratásunk lesz. Csak maga Zeus győzhette le az ország legnagyobb atlétáját! - És amikor megkérdeztem tőle nem sajnálja-e, hogy egy ilyen ember elpusztult, ezt felelte: - Nagyszerű fiú volt. Kétségtelenül csak Zeus lehetett az, aki legyőzte. Ez a bika, amelyet az istenség azzal tisztelt meg, hogy akárcsak egy pillanatra is benne öltött testet, a templom udvarán fog élni. Húsz szűz fogja kiszolgálni és vinni az ételét és istállóját térdmagasságnyira beszórni édes szénával és virágokkal. Külön legelője lesz és annyi tehene, amennyivel csak el tud bánni. Miután pedig királyi bika, a templom köteles lesz megfelezni velem az adományokat, amelyeket majd a bikának hoznak. Azok az emberek, akik majd odaviszik hozzá megtermékenyíteni a tehenüket, öt tömlő olajat, nyolc tömlő bort, vagy más hasonló értéket fognak fizetni minden tehén után. És az ilyen bika trágyája erős varázsszer a torokfájások ellen, úgyhogy annyit ér, amennyit ezüstben nyom. Magunk közt szólva, az a gyanúm, hogy a papok azzal növelik a jövedelmüket, hogy elkeverik silányabb állatok trágyájával, de az emberek ezt nem is gyanítják és vannak olyanok, akik még egy finom gyöngyöt sem sajnálnak érte cserébe, csakhogy rárakhassák a trágyát a beteg gyerekek mellére.

Amikor elhagytuk a Szent Bikák Udvarát, megint az az ember jutott eszembe, akinek teste ottmaradt köpennyel letakarva a kiürült arénában. És szívemben megrezdült az emlékezet húrja. Visszaemlékeztem rá, hogy már láttam őt a Feljegyzések Csarnokában, amikor próbálgattam szárnyaimat. Akkor azt a sorsot szabták ki számára, hogy a Bikák Udvarában keresse meg a bátorságát.

Most megtalálta.

MINOAS TEMPLOMI SZERTARTÁSAI

Kam templomaiban minden nap egyforma. Egyik nap sem fontosabb, mint a másik abból a szempontból, hogy a papok tanácsát kikérjék. Megkülönböztetett napokon foglalkozni a bölcseséggel ugyanolyan, mintha valaki hat napon keresztül szomjazna és csak a hetediken inna vizet a háza mellett hömpölygő folyóból. Kamban minden hét napban egyszer az ember nem dolgozik; a halászok otthagyják hálóikat s kisétálnak a babföldekre, az ökrök tétlenül állnak, míg a szántóvető sörét kortyolgatja, - mert helyes az úgy, hogy mindenkinek legyen ideje egy kicsit elszundikálni az árnyékban.

Ha az ember komoly gondolatokkal foglalkozik, éppúgy tud gondolkozni, ha kezei dolgoznak, mintha a déli napsütésben éppen csak egy legyezőt mozgat, hogy hűsölve pihenjen. Minoas népe számára azonban az istenek nem számítanak az élet lehelletének, mert hétköznapi életüktől különálló lényeknek tekintik őket. Csak különleges, meghatározott napokon - amikor a vincellérek nem szüretelnek és a hajók horgonyaikon pihennek - keresik fel ezek az emberek a templomot. De ez sem a szívük ügye, csak szertartás, amit éppen elvégeznek.

Neyah meg én egy ilyen napon elmentünk Kiodas-szal Praxitlares templomába. Megálltam egy széles teraszon a hegyoldalon. Előudvar nem volt, csak egy hosszú lépcsősor vezetett a bejárathoz, amelynek rovátkás oszlopai halvány rózsaszínűre voltak festve. Olybá tűnt, mintha az egész templomot halvány korallból faragták volna. Belülről egy nagy kihallgatási teremre hasonlított, amelyet a mennyezeten elrejtett ablakok világítottak meg. A falak festése boltívet utánzott, amelyen keresztül szentelt bikákat, lányokat és nádsípokat fúvó ifjakat ábrázoló falfestményt lehetett látni. Egy tömör kőoltáron állt Zeusnak, a Mennydörgés Istenének szobra. Jobb kezében kardot, feje fölé emelt baljában pedig villám-csóvát tartott. A szoborral szemben két magastámlájú, aranyozott és művésziesen faragott királyi trónszék állt. Ezek mellé Neyahnak és nekem egy-egy külön trónszéket állítottak. Mögöttünk helyezkedtek el rangsor szerint a minoasi előkelőségek, míg a csarnok hátterét részben álló, részben fapadokon üldögélő sűrű tömeg töltötte be.

Miután helyet foglaltunk, a szobor mögül egy lefüggönyözött bejáraton keresztül a főpap lépett be. Bíborvörös selyemköntöse - amely félvállra vetve a másik oldalát szabadon hagyta - súlyos ráncokban lehullva egészen a földig ért. Mögötte élénkzöld ujjas tunikákban fiúk jöttek, illatos levelekkel telt réz füstölőket lóbálva. Majd két lány következett. Ezek egy kétfülű tálat hoztak, amelyen egy frissen levágott kecskegida feküdt. A vér

még csöpögött a torkából, amikor elhelyezték az oltár előtt. Azután a főpap belekezdett szertartásos imájának elmondásába.

Keveset értettem abból, amit mondott és úgy találtam, hogy hangja eltompítja a tiszta értelmet, ahogy zümmög, mint a méh a meleg nyári napon. Az idő múlása oly lassúnak tűnt, mint ahogy a csiga mászik az ösvényen. Kíváncsi voltam, vajon tényleg azt hiszik-e, hogy Zeus gyönyörűségét találja ebben a hosszadalmas és egyhangú fohászkodásban és hogy vajon a főpap elduruzsolt szavaival csakugyan tud-e fohászt küldeni a csillagok felé, vagy pedig üzenete elhal a visszhanggal együtt ebben a teremben?

Aztán az emberek - akik nyilván ugyanúgy elálmosodtak, mint jómagam - hirtelen ébredezve mocorogni kezdtek, ami úgy hangzott, mint amikor a réti antilop átcsörtet a száraz nádason. Akkor jöttem rá feltámadt érdeklődésük okára, amikor a cimbalmok és a tiszta magashangú fuvolák hangjára tizenkét táncoslány lépett be a lefüggönyözött ajtónyíláson keresztül. Kezükben íjjakat tartottak és nyílvesszős puzdrák lógtak a derékszíjaikon. Fejüket ezüst holdsarló díszítette és áttetsző tunikájukat - amelynek színe olyan volt, mint az éjszakai égbolté, ezüst fonalak tartották össze keblükön. Artemiodes suttogva közölte velem, hogy ezek a Hold Istennő szolgálólányai és azért jöttek, hogy megkörnyékezzék Zeust: ne bolygassa meg az istennő nyugalmát az éjszakai égbolton viharfelhőivel. A lányok könyörgő táncot lejtettek a szobor előtt; karjuk kígyózott, mint a holdfény a hullámzó vízen. A sípok hangja élesebbé vált és a lányok azt érzékeltették, mintha remegnének a Mennydörgés Isten haragjától, amikor a cimbalmok - Zeus hangszerei - dübörgése a vihart jelezte. Majd annak jeléül, hogy sikerült őt szelídségre bírniok, a cimbalmok elhalkultak és végül már csak halkan dünnyögtek, mint a hosszú hullámok, amelyek a vihart követik.

Ezután a táncosnők és a segédkező fiúk dicsénekbe fogtak, amelyben megígérték Zeusnak, hogyha féken tartja villámait és megengedi, hogy a mandulafák gyümölccsel terhesek legyenek, meg fognak telni az olajtömlők és ezer mécsest gyújtanak tiszteletére, - ha pedig a szőlőskertek termékennyé válnak, csordultig megtelnek a boros kádak és mindenki inni fog az ő nevére.

Az egész annyira hasonlított valami díszlakomára, hogy kishíjján közöltem Artemiodes-szel, mennyire csodáltam a táncosokat és énekeseket, akiket szórakoztatásunkra felléptetett, amikor eszembe jutott, hogy templomi szertartás az, aminek szemtanúja vagyok. Ennek a népnek nem olyan a természete, hogy érzéketlenül nézze a táncoslányokat, mégis olyan komolyak maradtak, mint akár a Két Ország népe, amikor a Törvények Olvasását hallgatja végig. Kamban a templom az a hely, ahol az akarat megacélozódik, a gondolat pedig tisztává válik. Itt azonban az agyat eltompítja a szer-

tartás, úgyhogy a hallgatóság először az álom határán lebeg, azután pedig érzéki gyönyörűségben részesül.

Az oltáron templomi jeleneteket ábrázoló, fekete-vörös festésű, finom mázas cseréptál állott, színültig telve olajjal, amely egy mandulafából származott, amelyet a villám kettéhasított, de mégsem halt el, hanem most már két fa képében él tovább. A főpap ezzel az olajjal felkente a királyt és a királynét, homlokukon, keblükön és szemükön, majd felkente Neyah-t és engem is - miután beleegyeztünk. Nagyon tetszett neki, hogy mi is részt veszünk a szertartásában. Nem tudta, hogy mi Kamban más országok istenségeit is tiszteletben tartjuk, kivéve azokat, akik Set csatlósai. Csak egy Igazság és csak egy nagy Testvériség van - és minden igaz istenség ehhez a testvériséghez tartozik, bármilyen formában képzeli is el őket a Föld népe. És még ha az, amit istenségnek tartanak, nem is egyéb, mint egy szobor, aminek nincsen szelleme a világegyetemben - ellentétben állna tanításainkkal, ha jelentéktelensége miatt - ugyanakkor, amikor hívői számára a legfontosabb - lekicsinylően kezelnénk.

A főpap ezután ünnepi menetben elvonult az istenség színe elől, ugyanazon az úton, ahogy jött. Majd mikor mi is kiértünk a templomból, csodálkozva tapasztaltam, hogy még mindig két óra hiányzik délig - mert azt hittem, hogy már az alkonyat árnyéka ereszkedik le a Földre, oly sokáig tartott ez a ceremónia.

*

A kora délután bágyasztó óráiban, amikor a palotában mindenki pihent, Neyah és én sokáig elbeszélgettünk a délelőtti szertartásról. Elkülönített terraszunk lugasában voltunk. Én kék párnákon feküdtem és lustán figyeltem a levelek égre rajzolódó körvonalait, Neyah pedig karját térdei köré kulcsolva ült és kibámult a tenger felé. Hirtelen megszakította az álmos csöndet és így szólt: - Ha a megértés a tapasztalat gyümölcse, akkor valószínűleg olyan ember vagyok, aki első ízben születtem a Földre, mert mitsem értek ezeknek az embereknek a templomaival kapcsolatban. Ma délelőtt két órát töltöttem azzal, hogy figyeltem főpapjukat, ahogy eljátszotta a szerepét ezen a ragyogó ünnepségen és közben szertartásszerű fohászokat szajkózott, de egyetlen bölcs szó sem érte a fülemet; még a legegyszerűbb szabályt sem hallottam arra nézve, hogy az emberek hogyan éljenek egymással. Vagy ostoba, vagy szélhámos, vagy mind a kettő. Ahogy az istenével alkudozni próbált, beillett volna árusnak a piactérre: borok és áldozati állatok ígéretével igyekezett megvásárolni a kegyét és megpróbálta behálózni táncoslányokkal, mintha csak valami kiszáradt ágyékú gazdag kereskedő lenne. Egyetlen egy sincs közöttük, aki „Szárnyas" lenne, aki túl tudna repülni a Föld szűk határain. Bár senki sem láthat többet az istenségből, mint amit szellemének kora lehetővé tesz, - legalább annyi bölcsességet

kellene feltételezniük istenségeikről, mint amennyivel önmaguk rendelkeznek. És, noha még a leghiúbb nemes úr sem bízna meg az olyan emberben, aki szemtől-szembe dicséri, - hiszen a hízelgés hálója durva csomózású - mégis úgy magasztalják Zeust, mintha hízelgéssel le lehetne venni a lábáról.

Elmeséltem Neyahnak, hogy amikor affelől érdeklődtem Kiodasnál, vannak-e Minoasban templomi tanácsadók, a király meglepettnek tűnt és azt mondta, hogyha alattvalóinak valami vitájuk támad, elteszik arra az időre, amikor felügyelői egyike felkeresi majd falujukat.

Mire Neyah így szólt: - Megfigyelted, hogy ezek az emberek zavarba jönnek, ha valaki egy hagyományos szabályt sértett volna meg és körülbelül úgy érzik magukat, mintha én, mondjuk, kihallgatáson ülve hirtelen rájönnék, hogy elfelejtettem felvenni a szakállamat. Látszólag nem félnek a haláltól, de azért nem akarnak beszélni róla. Gondolj csak vissza rá, milyen bátorságot mutattak a bikaviadalon; nem veszik szívükre társaik halálát, és amikor azt a fiút felnyársalta a bika, megfigyeltem, hogy még a nők sem fordították el a tekintetüket. Arról, amit ismer az ember, nem fél beszélni. Nyilván úgy állhat tehát a dolog, hogy a halál arcát fátyol takarja számukra. Mit remélnek a haláltól? Valószínűleg valami árnyékos helynek képzelik, ahol újra átélik földi életüket, vagy feledést találnak a végtelen éjszaka tavában?... Még azt sem tudják, hogy a papnak olyasvalakinek kell lennie, aki elmondhatja: „Én tanúskodhatom a halál jelentéktelenségéről, mert kapui régóta ismerősök számomra és elmondhatom nektek, hogyan éljétek életeteket ahhoz, hogyha ismét egyszer átléptek ezeken a kapukon, örömet találhassatok abban, ami ott fogad benneteket".

Neyah rámutatott öt hajóra, amelyek éppen megkerülték nyugat felé a sziklás hegyfokot. - Joggal büszkék a hajóhadukra - mondta - és nem vennének a fedélzetükre egy vak révkalauzt, mert attól nem várhatnák, hogy biztos kikötőbe vezesse őket. És olyat sem alkalmaznának, aki azt mondaná nekik: „Én bizony nem tudom, hol rejtőznek a sziklák, de az *hiszem,* hogy erre felé kell eveznetek". Ha az ilyen ember azt merné állítani, hogy ő révkalauz, beledobnák a tengerbe ... és meg is érdemelné a kiadós fürdetést! De azt megengedik, hogy életük útirányát olyan emberek szabják meg, akik előtt a kapuk nem állnak nyitva... Sekeeta, bár Kiodasnak sejtelme sincs arról, hogy egy pap valójában micsoda, azt hiszem, mialatt Kamban tartózkodott, láthatta, milyen sokat jelentenek népünk számára a templomok és hogy mennyi erőt adnak nekünk a mi isteneink. Mély megbecsülést érez tudásod iránt, bár azt felfogni nem tudja. És ha te megkérnéd arra, hogy engedjen ideküldeni országába egy papot, aki járna a nép között és beszélne hozzájuk, biztosra veszem, hogy beleegyezne, egyrészt irántunk való udvariasságból, másrészt azért, mert nagyraértékeli a barátságot Kam-mal.

- Neyah, emlékszel-e még, amikor egyszer régesrég álmomban felkerestem ezt az országot és láttam főpapot, aki hattyúnak álcázta magát és úgy kéjelgett a harmadik szentélyben? Mielőtt idejöttem, már tudtam, hogy ezekben a templomokban nincsen világosság és azt reméltem, hogy mi leszünk talán az a szikra, amely majd világosságot gyújt nekik. Azt hittem, hogy ez a nép talán már nagyon öreg és eltompult és hogy a tudás azért van rejtve előlük, mert azt rosszul használták fel a múltban. Az ilyen nép hasonlít egy halom száraz pálmalevélhez, amelyet egyetlen kis láng fel tud lobbantani. Most azonban már tudom, hogy reményem hiú volt. Mert a Földtől távol értesültem róla, hogy a minoasiak nem eltompultak, hanem fiatalok. Már pedig fiatal, zöldkérgű fával nem lehet rőzsetüzet gyújtani!

- Arra nem alkalmasak ugyan, hogy önmaguk papok lehessenek, de azért mi küldhetnénk hozzájuk tanítót. És ha meghallgatnák bölcseségét, szavait egyik nemzedék örökül hagyhatná a másikra.

- Ha maga Ptah jönne ide és ha lennének, akik meghallgatnák és tiszteletben tartanák szavait, sőt továbbadnák mindenkinek, akivel találkoznak, leírnák tanításait és kőbevésnék törvényeit, száz esztendő múlva az emberek mégis elfelejtenék szavai értelmét, hacsak nem jönnének utána igaz papok. Mert ahhoz, hogy a Tanítás eleven maradjon, a tudásnak nyitott kapukon keresztül kell hömpölyögnie a Földre, mert különben éppúgy elhal, mint a szobrász levágott karja, amelynek ujjai elvesztik erejüket, ha uruk életadó vére nem éri el többé őket.

- De ha még halványabban emlékeznének is az igaz tudásra, mint valaha, ez is még mindig jobb lenne, mint az, hogy semmit sem tudnak, ami örök és időálló?

- Minoas csak félig elfelejtett igazságok emlékével lenne szegényebb. Mert ha egy homokkal telt edényben néhány szem arany akad, csak kevesen vannak olyanok, akik hajlandók megkeresni a csillogó szemeket; a legtöbben azt mondják, hogy az egész értéktelen. Ezekben a templomokban emberek vannak és nem papok. Mit használna nekik, ha más szavakat mondanának? Mi lenne, ha a mi papjaink arra a kérdésre, hogy honnan tudják, amit tudnak, a jövőben nem azt felelnék, hogy: „Ezeket a dolgokat én magam láttam és tudom, hogy igazak" hanem ehelyett azt mondanák: „Természetesen ezt nem saját tapasztalatomból tudom, hanem réges-régen egy bölcs ember mondta ezeket a dolgokat, amelyek fel vannak vésve egy hét öl magas kőtáblára és le vannak írva egy ősrégi papirustekercsben"? Ha Kam bármely papja ilyen választ adna, az egész országban nem akadna olyan bolond, aki hallgatna a szavára. Sok bölcseség akad a múlt feljegyzéseiben és helyes is, hogy ezeket a feljegyzéseket elolvassák, mert bár minden korban minden igaz tanító ugyanazt tanította, voltak olyanok, akik különösen jól tudták megfogalmazni az igazságot, úgyhogy szavaik feléb-

resztik azoknak a szívét, akik hallgatják őket. Ennek az egy igazságnak sok fokozatú fénye van. És akik ennek a fénynek birtokában vannak, azokból eleinte úgy sugárzik, mint egy kis mécses, amely még csak a szoba árnyait tudja elkergetni, de végül már ragyog, mint a Nap, amely az egész világ sötétségét el tudja oszlatni. A Fény mécsese azonban csak úgy sugározhat a Földre, ha vannak papok, akik lángjára vigyáznak. És ha a papok eltűnnek, a kanóc egy kis ideig még pislákol, de aztán már csak az üres mécses marad. És hiába gazdag faragású alabástrom mécses az, csakhamar élettelenné válik és kihuny.

- Eljön az idő, amikor ezek az emberek rá fognak ébredni éhségükre. Akkor majd a papjaik hiába fognak dicshimnuszokat zengni és gajdolni, senki sem fog figyelni az isteneknek erre a kigúnyolására. És azok, akik valamikor még részt vettek ezeken a ceremóniákon, nagyobb bölcsességet fognak találni a piactereken. Aztán megindul a suttogás a rőzsetüzek körül, a szőlőkben, a legelőkön és a hajókon. A suttogás, amely azt mondja: „Egyedül vagyunk, nem tudjuk sem azt, hogy hová megyünk, sem azt, hogy honnan jöttünk. Félünk." És idővel ezek a szófoszlányok megdagadnak, míg végre szembeszállnak az istenekkel, mondván: „A ti bölcseségteket követeljük magunknak!" És az isten majd leküldi hozzájuk gyermekeit, akik hosszúk években és akik ismerik az Istenek Ösvényeit. Ezek majd visszatérnek a Földre, tiszta hangon szólnak az emberekhez és a bölcs biztonság erejével fogják mondani:

„Ez az igazság, mert én pap vagyok."

A VARÁZSLÓ

Nem messze a palotától volt egy kis völgy, amelyben sűrűn álltak a fák és azok között egy rombadőlt templom húzódott meg. Napnyugta után, vagy hajnalhasadás előtt senki sem mert közelébe menni ennek a helynek, mert a közhit azt tartotta, hogy gonosz szellemek tanyája és aki teliholdkor odamegy, megvakulva jön vissza, olyan borzalmakat lát ott. Amikor Kiodast megkérdeztem a dolog felől, kényelmetlenül érezte magát és láttam, hogy ez olyasmi, amiről fél beszélni. Kíváncsi voltam, vajon tényleg van-e valami gonosz dolog azon a helyen, vagy pedig csak valami test nélküli szellem került ott börtönbe saját tudatlansága folytán és most segítségre lenne szüksége.

Elhatároztam tehát, hogy éjszakának idején csendesen kilopózom a palotából és végére járok a rom titkának. Ptah-kefer is helyesnek találta a vállalkozást, így hát a holdfényben együttesen elhagytuk a palotát és a cédrusfák mély árnyékában lementünk a völgyhöz.

A templom kis szentély volt, összedőlt oszlopokkal. A feltöredezett padlón keresztül egy fa nőtt ki valami istenség máladozó szobra mellett. Rothadó levelek és az enyészet dohos illata terjengett. A kétségbeesés és a félelem hangulata úgy lebegett körülötte, mint valami vastag, szürke pókháló. Megtudtam érteni azoknak a félelmét, akik ide betették a lábukat.

Ptah-kefer intett, hogy maradjak csendben; majd szemét eltakarva, belső tekintetével szemügyre vette a helyet. - Itt van valaki, - mondta azután - aki ötszáz esztendővel ezelőtt halt meg. Keirondeides-nek hívták. Valami kis tudással született és ha türelmes lett volna, megtanulhatott volna egyetmást a látnokság tudományából. De mohón kívánta a tudást és alattomos eszközökkel próbálta felnyitni mások ismereteinek kapuit. Tudta, hogy az elgyengült testű, vagy magas láztól gyötört emberek olyan dolgokat is látnak, amelyek nem minden ember szemének valók. Idehozott tehát erre a helyre három nőt, három gyönge akaratú fiatal leányt és mindenféle utálatosságokkal etette őket, egészen addig, amíg annyira elgyöngültek, hogy testük nem tudta többé visszatartani a szellemüket s földöntúli dolgokat láttak, amelyekről azután borzadozva számoltak be. És így azután ez az ember, akinek papnak kellett volna lennie, varázsló lett.

Esztendőkön keresztül jegyezte fel beszédeiket, míg végül az egyik lány fellázadt ellene, valami mérges gombát csempészett az ételébe, amitől azután nagy kínok között meghalt.

Azóta az esztendők során át újra meg újra csak ugyanazt az egy dolgot műveli: eszi a mocskot, amelyet másokkal megetetett, aztán halálos kínban vonaglik tőle; majd újra a tűz fölé hajlik, látja a szörnyűségeket fortyogni az üstben, de nem tudja megállítani a kezét, hogy az undorító holmit szájához ne emelje. Nem tudja, hogy már ötszáz esztendeje van itt, mert az örök jelenben élve csak annak az egy pillanatnak a tudatát ismeri, ami számára mindig újra és újra ezt a végtelen borzalmat jelenti.

Ptah-kefer ezután felszólított, hogy szabadítsam fel a szerencsétlent. Miután előbb megbizonyosodott róla, hogy minden rendben van, elhagytam testemet, amely köpenyemmel beburkolva maradt a földön. Aztán éreztem, hogy valami szürkeség ülepszik rám, amit azonban élénk sárga fénynyel előztem magamtól. Tudtam, hogy a felszabadítandó lélek itt van a lábam előtt, de nem láttam tisztán, csak mint valami háttérben húzódó árnyékot. És akkor ráparancsoltam: - Halljad szavaimat! lélegzetedben ne legyen többé halál, nyelved ne ismerje többé a pusztulást és szemed ne lássa többé a mocskot! Aludni fogsz! És ha majd felébredsz, újjá fogsz születni a Nap alatt!

És akkor egyszerre csak nem a varázslatokban megöregedett embert, hanem egy ifjút láttam, olyannak, amilyen akkor volt, mielőtt még belegázolt volna a mocsárba. Egy fiatal kecskepásztorra emlékeztetett, akit a napon szunnyadva láttam, mialatt nyája az olajfák alatt legelt a hegyoldalon.

Aztán visszatértem testembe. Ptah-kefer pedig a békesség vizével megtisztította a helyet, hogy elmossa az emlékeket, mint ahogy Ptah életereje megtisztítja a mérgezett sebet. És a völgy a békesség helyévé vált, amely fölött most már felhőtlenül sugárzott a holdfény.

POSEIDON ÜNNEPE

Az a nap, amely Kamba való visszatérésünket megelőzte, Poseidon ünnepének napja volt, amikor is áldozatokat mutatnak be a minoasi Tenger-Istennek és arra kérik: küldjön kedvező szeleket hajóhaduknak s csak akkor bocsássa szabadon viharait, amikor gályáik már biztos révbe értek.

Kiodas megkért bennünket, hogy mi is vegyünk részt az ünnepélyen és erre az alkalomra minoasi ruhákat viseljünk. Miközben Maata segített az előkészületeknél, éreztem, hogy szeretné, ha ismét gyermek lennék, mint akkor, amikor még ő adta rám a tunikát. Hajamat minoasi divat szerint fésültem és korallfejű tűkkel rögzítettem le. Fodros ruhámat kis kagylók és gyöngyös sújtások díszítették. A ruhaderekat korall-ágak szegélyezték, szabadon hagyva keblemet, amelyet Maata helytelenítése ellenére arannyal kifestettem. És amikor hangot akart adni méltatlankodásának, figyelmeztettem, hogy jobb az udvariasság gyermekének, mint a szokások rabjának lenni. - A jó és a rossz törvényei, Maata, ugyanazok minden időben és minden országban. A szerénység és az udvariasság azonban sokféle gúnyát visel. Ezek a maguk idejének és helyének termékei és mértéküket az ember környezete szolgáltatja. Ha itt a Fáraót akarnám játszani, az ugyanolyan botor dolog lenne, mintha a Fehér Koronát viselném, amikor úszom a tóban, vagy mintha meztelenül ülnék a kihallgatási trónszéken... Nehéz egy hajót felvontatni egy kiszáradt folyóágyban, de ugyanolyan könnyen tud siklani a vízen. És a Föld népei között az udvariasság ugyanazt a szerepet játsza, mint a víz a hajó és a folyóágy között. Talán nem tündöklik a bátorság bíborvörös, vagy a bölcseség csillogó sárga színében, de olyan, mint a völgyek enyhe zöldje, amelynek keretében minden más szín még gyönyörűbbnek tűnik. Az udvariasság olyan, mint a hűvös vászon a fáradt tagok számára, vagy mint a parazsas lábas izzása hideg éjszakákon. Talán nem a tapasztalatok nagyszerű szele az, amely hajónkat ezen az úton hajtja, de mégis ki tudja duzzasztani vitorláinkat, mialatt más utasok szélcsendben vesztegelnek a folyón.

Miután elkészültem, csatlakoztam a többiekhez, akik már összegyűltek a teraszon. Artemiodes gyöngyöket fűzött a hajába, Kiodas pedig korallal koszorúzta homlokát. És megállapítottam, hogy azokban a ruhákban, amelyeket nekünk adtak, Neyah és én ugyanolyan királyian festettünk, mint

ők. A hordszékek, amelyekben levittek bennünket a meredek domboldalon, kagyló-alakúak voltak, a hordszéket vivő szolgák pedig halakat ábrázoló, festett álarcokat viseltek.

Amikor még magasan a domboldalról először megpillantottam a kikötőben veszteglő hajóhadat, a hajók sáfrányszínű, narancssárga és indigókék vitorláikkal, frissen vágott szép barna cédrusra törzsükkel olybá tűntek, mintha virágszirmok úsznának egy lapis-lazuli tálban.

A királyi gálya fedélzetét ibolyákkal hintették tele, amelyeknek édes illata elkeveredett a víz éles, sós szagával. Zöld zászlócskák lobogtak tengeri hínár módjára az árbocokról és az evezőket vörösre és fehérre festették. Kiodas vette át a kormányrudat a hajóskapitánytól, miközben a hajóhad élén kiúsztunk a kikötőkből. Élénk, de szelíd szél fújt és vidám kis hullámokkal csapkodta a hajót. Artemiodes közölte velem: ez azt mutatja, hogy Poseidon kegyes hangulatban van; az elmúlt évben viharral fogadta őket, úgyhogy haragja elől be kellett menekülniök a kikötőbe.

Sohsem tudtam biztosan, mennyire osztozik Artemiodes alattvalói hitében. Vajon tényleg azt hitte-e, hogy a tenger egy éhes istenség, akit évenkénti ajándékokkal jó hangulatra lehet bírni? Mintha csak kitalálta volna a gondolataimat, hangosan felelt rájuk: - Ha Poseidon kegyes érzelmekkel viseltetik irányunkban, elfogadja áldozatainkat. Ha azonban visszautasítja őket s ha nem merülnek le a vízben, akkor népünk rettentő szomorú lesz. Mert sokuknak van szeretettje, aki tengerész, vagy halász és akit bizony veszélybe sodorhat a haragja. Kiodas úgy véli, hogy a nép számára nagyon ártalmas, ha megtudja, hogy Poseidon haragszik, így hát mostanában már a királyi áldozatot súlyokkal látják el és így ez mindig alámerül, tekintet nélkül Poseidon hangulatára. Én féltem attól, hogy az istenség ezért megharagszik, de a főpap megnyugtatott, hogy az előjelek kedvezőek és annyi bizonyos, hogy a viharok nem sűrűbbek, mint általában és a hajóhad is elégedett...

Elértünk egy hegyfokot, ahol a vizek örvénylése sok hajót sziklára futtatott. Kiodas itt szertartásos fohászt intézett Poseidonhoz és beledobta az első áldozatot a tengerbe. Utána valamennyi többi hajóról is virágkoszorúkat dobáltak, amelyeket a nézők nagy örömére az örvény ugyancsak elnyelt. Miután kiderült, hogy az áldozatokat elfogadják, Kiodas kinyitott egy fűzfa-kalitkát, amelyből három fehér galamb röppent ki, köröket írt le a hajó körül, majd visszarepült a sziget felé a jó hírekkel.

Ezután a hajóhad hosszú sorba állt fel és a királyi gálya jelzésére hátukban a széllel megindultak, orrukkal hasítva a vizet, versenyezve az elsőségért. Távol balkéz felé egy hajó előreszökkent a vonalból. A víz porzott a hajóorr figuráján, narancssárga vitorlája kiduzzadt az iram lendületében és valamennyi közül elsőnek érte el a kikötő torkolatát. Győzelmét visszhang-

zó örömkiáltásokkal fogadták és Kiodas elmondta, hogy a hajó elnyerte a flotta legnagyobb dicsőségét: orrán viselheti a minaosi bika arany jelképét egészen a következő évi ünnepélyig, amikor is újra meg kell küzdenie az elsőségért.

UT HAZAFELE

Felvontuk vitorláinkat, hogy elinduljunk hazafelé, aztán a szelíden fodrozó tengeren néztem, amint a hegyek lassanként eltűnnek nyugati irányban. Ez az ország, amelyet valamikor régen csak álmaimban kerestem fel, a valóságban is szép volt. De a virágos közjáték véget ért és ismét kezembe kellett venni a Pásztorbotot és a Korbácsot.

Ptah-keferrel együtt ültünk a fedélzeten és néztük az ezüst barázdát, amelyet hajónk szántott a sima vízen. Ptah-kefer köpenyébe burkolózott, mert a szél nem melegíti már az öreg vért. Tudtam, hogy most olyan hangulatban van, amikor gondolatai könnyen formálódnak szavakká. Megkérdeztem hát, vajon sajnálja-e, hogy el kell hagyni Minoast és hogy mi a véleménye ezekről az emberekről, akikkel két hónapon keresztül megosztottuk életünket? Úgy tett, mintha komolyan beszélne, de a szeme nevetett, amikor így szólt: - Attól tartok, Minoas főpapja nem igen tiszteli kettős tollamat, mert közönséges szélhámosnak tart engem. Annyira csekély tapasztalatú ember, hogy nemcsak képtelen ésszel felfogni a földöntúli dolgok bonyolult voltát, de - azt gyanítom - még abban is kételkedik, hogy ilyen világ egyáltalán létezik. Olyan bizalmaskodva kezelt, mintha mind a ketten csepűrágók lennénk, akik tisztában vagyunk egymás fogásainak titkával. És amikor megkérdezte tőlem, hogy hogyan csapom be a népemet és én viszont azt feleltem, hogy éppen ellenkezőleg: balhiteiktől megszabadítani szeretném őket, nem pedig ilyen balhiteket kelteni bennük, - láttam, hogy udvariassága ellenére is azt képzelte, hogy őszinteségem a legkörmönfontabb ravaszságot takarja. Olyan volt, mint a bűvész, aki miután elárulta a másiknak, hogy látszólag hogyan húz ki egy élő fürj-csibét egy ember füléből, természetesen fel van háborodva, amikor kollégája nem hajlandó elmondani neki, hogy egy szobrocskát hogyan változtat át egy tollbokrétává és három gránátalmává.

- S attól félek, meglehetősen férfiatlanoknak is tartja Kam papjait. Mert igen barátságosan említést tett nekem egy fiatal nőről, akinek titoktartásában megbízik és aki megtisztelve érezné magát, ha egy főpap-társával hálhatna. Amikor azután visszautasítottam ajánlatát, adott nekem egy kis palackban valami sárga folyadékot, amiről azt állította, hogy attól még az öreg ember is olyan kéjvágyóvá válik, mint egy kos. Közölte azt is, hogy

szüzességi fogadalmamat nem kell túlságosan komolyan vennem és hogy a hozzánk hasonló bölcs embereknek az a kötelességünk, hogy fajunkat tovább plántáljuk... természetesen csak titokban. Miután pedig biztosítottam róla, hogy semmiféle szüzességi fogadalmat nem tettem és hogy nekünk Kamban az a felfogásunk, hogy a bölcsesség nem a szüzesség gyümölcse - azt hitte, hogy ezzel csak tehetetlenségemet leplezni akarom. És őszintén sajnált!

Azután kikérdezett vagyonomról és földjeimről. Én erre közöltem vele, hogy két szobám van a palotában, az egyik, amelyikben alszom és a másik, ahol azt a néhány holmit tartom, amire szükségem van. De semmiképpen sem akarta elhinni, hogy nincsenek hatalmas, összehalmozott kincseim és amikor azt mondtam neki, hogy ilyesmire nincs is szükségem, megkérdezte, vajon a mi papjaink annyira tiszteletlenek-e, hogy nem mutatnak be áldozatokat az istenségeik előtt? Értésére adtam, hogy népünk minden vagyonának tizenketted-részét évente ajándékul adja a templomnak. Mire megkérdezte: „És te, mint főpap, mégis szegény vagy? Azt hittem, Kamot az Arany Országának nevezik!" Közöltem vele, hogy az Arany Országa délen fekszik, de azért Kamban is van sok ebből a sárga fémből és még sok más dologból is, amit jó áron lehet értékesíteni. Majd megmagyaráztam neki, hogyan használják fel nálunk az adókat... Attól tartok, a végén kissé elveszítettem a türelmemet. Mert amikor megkérdezte, hogy mi a véleményem az ő templomában lefolyt ceremóniáról, azt válaszoltam: „Az éneket remeknek találtam". Amikor kimondtam, már megsajnáltam, mert attól féltem, hogy megsértettem, mint vendéglátót. O azonban roppant örült szavaimnak és kijelentette, hogy az énekesek most sokkal édesebb hangúak, mint amikor átvette a hivatalát, ennélfogva az ő templomába sokkal több ember jár, mint bárhova máshova és így a bikaáldozatok száma is megfelelően megsokszorozódott... Annyi bizonyos, hogy furcsa népek ezek! Olyan idegenül éreztem magamat köztük, mintha szép majmok között éltem volna, csak éppen már elfelejtettem volna, hogyan kell farkamra csimpaszkodva hintáznom. Ha az igazat mondtam nekik, bolondnak tekintettek. És amikor végül türelmemet vesztve megsértettem őket, azt bók gyanánt fogták fel.

HETEDIK RESZ

Alomban kapott figyelmeztetés

Neyah minden esztendőben királyi körútra indult a folyón, a tengerhez és déli határainkhoz, hogy a Két Országban ne múlhasson el év anélkül, hogy népünk ne lássa a Fáraót. Aztán húsz napig a Déli Helyőrségben maradt, ahol elvadászgatott kapitányaival és a Dél nemes uraival.

Uralkodásom nyolcadik esztendejében, mialatt Neyah Na-kish-ban tartózkodott, szellemem - amely álmomban őrködött országom fölött - veszedelemre figyelmeztetett. Almomban a templom néző-lányait láttam, akik hangosan jajveszékelve panaszolták, hogy megvakultak. És álmomban azt is láttam, hogy mélyen alattam terül el Kam földje és keletről sötét felhő közeledik, amely kavarogva jön a Keskeny Tenger felől, aztán láttam palotámat, amelynek irányában fekete hangyák kúszó hadseregе közeledett.

Felébredés után tudtam, hogy ez az álom jelképe annak, amire azt akartam, hogy testen emlékezzen, miután sietősen tértem vissza belé. Azzal tisztában voltam, hogy veszély fenyegeti Kam-ot, csak azt nem tudtam, hogy milyen alakban: éhség, dögvész, vagy betörő hadsereg képében-e. Gyors küldöncöt menesztettem tehát Atet templomában, hogy elhívja Ney-sei-ra-t, akit arra is megkérettem, hogy hozzon magával két fő néző-leányt, akiket megkérdezhessek. Mikor megjelentek színem előtt, kikérdeztem a néző-leányokat, mit láttak az elmúlt néhány nap során? Azt felelték, hogy gúláik felülete üres maradt. Ekkor elmondtam Ney-sei-ra-nak az álmomat és megkértem, derítse ki, miféle veszély fenyegeti országunkat. Elvitt az asztalról egy ezüst tükröt és ránézett arra a csillogó pontra, amelyen a napfény visszatükröződött és így szabadította ki szellemét a testéből. Majd kezével elfödte szemét, beszámolt azokról a dolgokról, amelyeket szelleme a testtől távol járva látott:

- A folyótól keletre sötét felhő kavarog. Gonosz varázslat alkotta felhő ez, hogy elvakítsa azoknak szemét, akik keresztül akarnak nézni rajta. Akaraterőm segítségével azonban szétoszlatom a sötétséget... Nagy hadsereget látok közeledni. A zuma-nép ez, amelyet Zernak vezet, fia annak a Zardoknak, aki a nagy Atet kezétől elpusztult.

- Titkon keltek át a sivatagon. Pásztoroknak öltözött kémeket küldtek előre, akik beszélik Kam nyelvét. S ha ezek az ország népével találkoztak,

földieikként üdvözölték őket s ha barátságukba férkőztek, árulásukat gyilkossággal palástolták... Velük van az árnyék egy papja is, aki igen hatalmas. Ez burkolta felhőbe ezt a népet, úgyhogy akinek nincs nálánál nagyobb ereje, az nem láthat át rajta és nem fedezheti fel gonosz szándékukat. És van közöttük olyasvalaki, akinek testét Set egyik híve irányítja. Ezt az embert Belshazzardak-nak, az „Istenek Szószólójának" nevezik. A hatalmas pap védelme alatt állva, csak gonosz mestere beszél száján keresztül.

- Húszezren vannak és nagy poggyász-kocsisoruk miatt csak lassan haladhatnak. Még mindig háromnapi járóföldre vannak a folyótól és ha nyugat felé haladnak tovább, Abidwa és Men-atet-iss között félúton érik el a folyót.

Mialatt beszélt, tudtam, hogy a pusztulás szárnyai lebegnek Kam felett, mert aratás ideje volt, amikor katonáim legnagyobb része otthon tartózkodik, úgyhogy alig tudok összeszedni ötezer embert. Még ha Neyah, vagy az Északi Helyőrség ma elindulna is, már későn érkezne ahhoz, hogy megmentse népemet; és városom - amelynek védelmére felesküdtem - nem lesz többé a békesség helye. Országom mezői és kertjei el fognak pusztulni. Minden embernek úgy kellene harcolnia, mint egy-egy hadistennek, miután négyszeres túlerőben vannak fölöttünk. Ha Neyah itt lenne, hogy vezesse őket, követnék őt akár az Alvilág Barlangjaiba, még ha maga Set állná is az útjukat... Mindig a Fáraó vezette hadseregét a csatában. Én egy nő testét viselem, de hatalmas eküt esküdtem, hogy megvédelmezem népemet a Pásztorbottal, ellenségeit pedig megfenyítem a Korbáccsal. Asszonytestem is erős szellemem erejétől és Zat-Atet fogja vezetni őket, annak ellenére, hogy a Fáraó - királynő.

Ney-sei-ra-hoz fordultam: - Fohászkodnunk kell az istenekhez, hogy adjanak nekünk bölcseséget a zumák elpusztítására, mielőtt árnyékukkal egyetlen mezőt is megszentségtelenítenének. Hány harci kocsijuk van?

- Pontosan nem tudnám megmondani, de körülbelül ötszáz, esetleg valamivel több.

- Ha valamennyi lovunkat, még a kancákat is, befogjuk - bár szívesebben öntenek aranyport a homokba - legfeljebb száz kocsit tudunk kiállítani. Olyan helyen kell harcolnunk tehát, ahol csatakocsijaiknak nem vehetik hasznát. Egy kicsit délre attól a helytől, amelyről azt mondod, hogy nyugat felé vonultukban elérik a folyót, nagy félkörben magas sziklák állnak, amelyek kétoldalt egészen a folyóig nyúlnak. A félkör közepén a sziklákat szakadék vágja át, amely a hegyek között kanyarogva a Nagy Sivatagig terjed. Itt körülbelül félúton észak felől egy sziklás folyóágy nyúlik bele, amely ebben az évszakban száraz szokott lenni. Ha ott tudnánk meglepni seregüket, ügyességünk kiegyenlíthetné túlsúlyukat. De hogyan csaljuk őket oda?

- Ma este napnyugta után - felelte Ney-sei-ra - mint minden éjszaka, erőt adó papjuk meghallgatja urának, Set követőjének parancsait, amelyeket Belshazzardak nyelve közvetít hozzá. Az, aki Beslhazzardakot irányítja, nagyhatalmú, de én még erősebb vagyok. Sernek ezt a követőjént *én* fogom legyűrni, úgy, hogy szolgája az én szavaimat hangoztassa; majd megkötözöm akaratommal, hogy ne figyelmeztethesse a zuma papot arra, amit véghezvittem. Ma éjszaka Belshazzardak szava fog szólni Zernakhoz és serege parancsnokaihoz, akik a következő szavakat fogják hallani: „Maga Set az, aki beszél hozzátok! Győzelmet fogtok aratni, mert én irányítom lépteiteket. Ha azonban szembe merészelnétek fordulni akaratommal, dögvészt küldök rátok, úgyhogy testetek megrothad, mielőtt meghalnátok. El fogjátok pusztítani Ptah, Anubis, Horus és csatlósaik templomait, elpusztítjátok papjaikat és a szobrokat szentélyeikben, azután megtöltitek majd ezeket a templomokat az én papjaimmal és tíz öl magasságban felállítjátok kőszobromat. Kam országa előkészületlen - könnyű győzelmet és gazdag aratást fogtok találni! Meneteljetek egy napig dél felé, majd forduljatok a lenyugvó nap irányában. Azután a második nap estéjén üssétek fel táborotokat annak a mély sziklás szakadéknak a torkolatánál, amelyet majd magatok előtt láttok. Ez a szakadék egy síkságra vezet, ahol állatnyájak legelnek dús legelőkön. Az az akaratom, hogy áldozzatok fel nekem kétszáz bikát. Mindegyik állat felét égessétek el, hogy füstjében ízlelhessem az áldozat húsát, a maradék részt egyétek meg, hogy testetek megerősödjék az értem való küzdelemben. Harciszekereiteket és poggyászkocsijaitokat hagyjátok a táborban, mialatt Zernak átvezeti harcosait a szakadékon. Ha hűségesek lesztek áldozatotokban, a harmadik nap estéjén új parancsot adok nektek. Addig az ideig nem fogjátok hallani hangomat. Engedelmeskedjetek! Én, Set, szólottam!"

- De vajon nem orrontják-e meg a veszélyt ebben a tervben? Hiszen észre kell venniük, hogy csapdába kerülhetnek a szakadékban!

- Sejtelmed sincs róla, mennyire félnek Set-től. Semmiesetre sem mernének szembehelyezkedni azzal, amiről azt hiszik, hogy az ő parancsa.

- Ney-sei-ra, ez a terv bölcseségében méltó Ptahhoz! A Gonoszba vetett hitük fogja elpusztítani őket és így megkapják a méltó büntetést hamis istenségeikért. Adj nekik még egy parancsot. Mondd meg nekik, hogy hajnalhasadta előtt induljanak el, hogy napkeltekor érjenek a síkságra. Zeb embereivel az Északi Szakadékban áll majd lesben, Maates a hátvédet fogja megtámadni, ha pedig a síkságra érnek, ott harci kocsijaink és a Királyi Testőrség lándzsásai várnak majd rájuk és amiképp apám a tengerbe kergette őket, úgy fog Zuma újra megismerkedni Kam erejével.

- Zeb és Maates lesz egy-egy hadoszlop parancsnoka. De ki fogja vezényelni a harcosokat a síkságon?

- Fáraó harci szekere vezeti a csatasort. Sokszor dobtam ki dárdámat krokodilusokra, vagy lőttem ki nyilamat szálló madárra. Most ügyességemhez méltó prédában lesz részem. Fohászkodom az istenekhez, hogy engedjék dárdámnak megízlelni Zernak vérét! Ney-sei-ra, te tanítottál bölcsességre, hogy uralkodni tudjak. Azt akarnád, hogy most népem csalódjon vezetőjében?

- Más nő esetén azt mondanám, hogy ez botorság. A te homlokodra azonban apád ütötte pecsétjét és te majd méltóan fogod vezetni harciszekereit!

A BÚZA VÖLGYE

A Királyi Testőrségnek nem volt fő-főkapitánya Neyah-n kívül. Amikor én Fáraó lettem, kineveztem Zeb-et zászlóhordozómmá, aki azután a Punt elleni hadjárat során a kapitányi rangig vitte. Maates-t, a másik kapitányt, aki most a parancsnoksággal megbíztam, ismertem attól az időtől fogva, amikor Neyah-val és velem hattyúvadászatra járt a nádasba. Egyetlen fia volt Maata fivérének, a Királyi Város búzaföldjei felügyelőjének.

Egy órán belül már katonák meneteltek lefelé a rakpart mentén. A Zardok idejében történt zuma betörés óta állandóan háromezer ember befogadására alkalmas gyorsjáratú folyami bárkák álltak készenlétben, tökéletesen felszerelve gabonával és borral, nyilakkal, sebkötöző tépésekkel és más, háborúhoz szükséges dolgokkal. Hat kereskedő-hajó is tartózkodott a Királyi városban, ezeket is hozzácsaptuk a hajóhadhoz, a lovak, harciszekerek és a hadsereg tartalékának szállítására. Úgy rendelkeztem, hogy még egy bárka jöjjön utánunk kétszáz tömlő égő olajjal, hogy a zumák holttesteit el lehessen égetni, mert nem méltók arra, hogy Kam földje befogadja őket.

Aztán bementem a Pecsétek Termébe és elővettem apám nagy harci sisakját egy ládából, ahol finom vászonba burkolva feküdt, mióta apám győzedelmesen viselte.

Amikor elbúcsúztam Chekeeatól, a nyakamba csimpaszkodott. A zajos harci előkészületek ijesztőek egy gyermek számára. Sima arcával arcomhoz simult és ahogy magamhoz szorítottam, arra gondoltam, hogy testem rövidesen talán már nem lesz többé az enyém, csak gyermekemben fogok tovább élni Kamban, amíg szellemem tovább utazik majd az Időn keresztül. Fogtam egy szertartási korbácsot és a kezébe adtam. - Látod, Chekeea, amíg vissza nem térek, te fogsz uralkodni helyettem. Te fogsz ülni a főhelyen és senki sem küld majd korán lefeküdni.

- Anyám, miért öltöztél harcosnak? A harcosokat megölik.

- Zeb majd vigyáz rám. De különben is, hogyan eshetnék bántódásom, amikor katonák vannak körülöttem? Ki fogjuk kergetni a zumákat orszá-

gunkból és úgy fognak eloldalogni, mint a bűntudatos kutyakülykök, amikor a libapásztor felesége rajtacsípi őket, hogy a fészkek körül settenkednek. Mosolyogj, Chekeeam, és légy méltó a Korbácsra... Most azonban mennem kell! Gyere velem és nézd végig, hogyan indulnak el a harcosok!

Három órán belül valamennyi katonám hajóra szállt. Zeb kíséretében odarobogtam harciszekeremen, hogy elérjem őket a parton. Már eljutott hozzájuk is a hír, hogy a Fáraó fogja vezetni őket a csatában. Csatakiáltásunkkal - „Atet és a Fény" - üdvözöltek, szinte egyhangúan kifejezést adva örömüknek, hogy én fogom vezérelni őket.

Az evezősök nekifeküdtek lapátjaiknak, miközben a hajókat eloldották a kikötő-cölöpöktől. És haladtunk felfelé a folyón. A kormányosok dala felharsant, hogy az evezősöket ütemben tartsa:

Feszítsétek lapátotokat, evezőseim!
Feszítsétek meg lapátotokat,
hogy hajónk szelje a vizet,
mint a vadludak ékének nyílhegye,
amikor visszatérnek napkeltekor a nádasba!
Fújj erősen szél!
Fújj erősen,
hogy fáradt evezőseim megpihenhessenek
a dagadó vitorlák árnyékában!

A Szelek Istennője ránkmosolygott, úgyhogy mikor a szél estére elállt, evezőseink pihenten hajtották tovább a hajókat felfelé a folyón. Sokáig tanácskoztam Zeb-bel és Maates-szel, továbbá Ptah-keferrel, aki Zertarral és öt gyógyító-pappal együtt elkísért bennünket. Csatatervünket valamennyien helyeselték. A hajók elég közel jártak egymáshoz, hogy egy erős úszó üzeneteket vihessen egyiktől a másikhoz: a hajó tatjáról fejest ugorva elúszott a következőhöz, majd hogy visszatérjen, kötelet dobtak ki neki és így húzták vissza a vezető hajóhoz.

Gyerekkoromban mindig vágyakoztam arra, hogy harcos lehessek és követhessem Neyah-t az ütközetbe. Most szívemben Ptah-hoz imádkoztam, hogy országom ne csalódjon bennem. Emlékeztem még arra, amikor karddal küzdöttem és harcosként éltem Atlantisban - de ez már nagyon régen volt és nehéz megőrizni a harcos bíborvörös sugárzását egy nő testében. Mi lesz, ha félni fogok és félelmemet beleoltom majd azokba is, akik a Fáraó bátorságát zászlónak és csatakiáltásnak tekintik.

A Hold elbújt és az égbolton szikrázva világítottak a csillagok, amelyeket a sima víz visszatükrözött, mintha csak ragyogva hullottak volna le az egekből. Elhaladtunk a néma, alvó falvak mellett. A csendes éjszakában

hallottam a vadászó sakál éles ugatását. A parti nádas megcsörrent, ahogy egy állat, amely inni jött le a vízhez, elmenekült evezőink zajától. Kam csendesen pihent, mint egy alvó gyerek, aki halkan lélegzik, mialatt a padlón egy kobra kúszik feléje. Hirtelen megéreztem, hogy nem fogok félni a csatában. Még a vízipatkány is bátor, ha a parthajlásba fészkelt kölykeit veszély fenyegeti - Kam népe az én gyermekeim és a Két Ország az a födél, amely alatt biztonságba kell helyeznem őket. Szelindekek ki tudják kergetni az oroszlánt a nádasból, de a kölykeit védő nőstény oroszlán hattal is megbirkózik... Kam biztonságban érezheti magát kardjaink védelme alatt!

Két nap és két éjszaka utaztunk és a harmadik napon, delelő után egy órával elértük a Búza Völgyét. Két hatalmas magtár van itt, amelyet azonban közel száz esztendeje már nem használnak. A Két Ország egyesülése előtt ez a hely egyike volt a Lótusz fő gabonatermő földjeinek, amióta azonban a búzát a Papirus Földjéről kapjuk, visszatértek az állattenyésztéshez és azóta alig él itt más, mint néhány pásztor. Itt tenyésztik legremekebb bikáinkat és teheneinket, hogy állatállományunk java szaporodhassak; a fiatal bikákat aztán szétküldözik az országban, hogy megtermékenyítsenek erős borjúkat.

Hajóink nem állhattak egészen a part mellé, mert itt nincs kikötőpart, úgyhogy a lovakat deszkapallókon kellett kivezetni. Némelyik nyihogott és ágaskodott, amíg a kocsisa le nem csillapította és maga ki nem vezette a partra.

Ptah-kefer közölte velem, hogy a zumák még nem érték el táborhelyüket és hogy miután nem akartak abban a színben feltűnni, mintha kételkednének Set parancsaiban és ígéreteiben, nem küldtek ki előőrsöket sem. így tehát anélkül, hogy bevártuk volna az éjszaka védő sötétségét, áthaladtunk a Búza Völgyén és tábort ütöttünk a sziklák tövének közelében.

Öt órával hajnalhasadás előtt Maates ezerkétszáz buzogányosával elindult, hogy elfoglalja a csatatervben megállapított helyét. Feladata az volt, hogy a szakadék déli oldalán felkapaszkodjék a sziklatetőre és ott lehetőleg észrevétlenül várjon a szakadék torkolata közelében. Aztán mikor majd a síkság felé haladó zumák utolsó csoportja is belépett a szakadékba, elzárja a visszafelé vezető utat, úgyhogy amikor majd feléje szorítjuk vissza őket, fejükkel sziklafalba ütközzenek.

Zeb íjjászaival nekivágott a szorosnak, hogy csapatával elrejtőzzék az északi folyóágyban, amely a zumák tábora és a síkság között félúton torkolt a szorosba. Neki át kellett bocsátania a fél hadsereget és aztán támadni rájuk égő nyílesővel, amíg hadoszlopaik vonaglani nem kezdenek, mint a kígyó, amelynek bottal eltörték a gerincét.

A harcosok elindulása előtt beszédet intéztem hozzájuk: - Négyszeres túlerővel állunk szemben, úgy kell tehát harcolnunk, mint egy-egy hadiis-

tennék! A Fény harca ez a Sötétség ellen és minden emberrel akit megöltök, egy gonosz pusztul el, akinek halálán az istenek veletek együtt örvendeznek. Hajnalhasadtakor győzelemre vezetlek benneteket, mint ahogy a nagy Atet vezette atyáitokat!

HARC A ZUMÁK ELLEN

A hajnalpirkadás mély árnyékaiba burkolózva várakoztunk ott, ahol a sziklák meghasadnak, mintha csak az istenek karddal szelték volna át őket. A vöröses égbolton felhők lobogtak, mint füstölő fáklyák a szélben, ahogy harci szekereink csatasorba álltak, mögöttük és kétoldalt a felsorakozó lándzsásokkal.

Aztán az elrejtett előőrsök láncán végigszaladt a hír, hogy Zernak közeledik felénk a szakadékon keresztül. Kocsihajtóink a lovak fejénél álltak és csillapítgatták őket, nehogy dobogásukkal vagy nyihogásukkal eláruljanak bennünket.

A távolból elmosódva hallottam a zumák dübörgő énekét, ahogy felvonultak, hogy áldozatot mutassanak be Set-nek... Hamarosan, nagyon hamarosan vérükkel fogják megfesteni ezt a bitorló hajnalt! Hamarosan megtermékenyíti majd vérük ezeket a mezőket, amelyeket elpusztítani akartak. És felszáll majd a füst és a tűz oszlopa - de nem a Set-nek szánt állatok véres áldozatából, hanem saját testükből. És akik dúlni akarták Kam-ot, azoknak hamvai majd elkeverődnek földünkkel.

A harci szekerek láncának közepén állva apámhoz, a nagy fáraóhoz fohászkodtam, hogy méltón viseljem sisakját. Már tisztán hallottam a zumák énekét és tudtam, hogy egy perc múlva elindítom a csatasort... - Apám, hallgass meg! Ha meg kell halnom, engedd, hogy büszkén és győzedelmesen eshessek el!

S akkor megpillantottam harciszekerét, amely azonban nem volt üres, hanem ő maga hajtotta teljes fegyverzetében.

És ahogy a csatasor megindult a mezőn, intett nekem, hogy kövessem. Kiadtam a jelszót: „Atet és a Fény". És Atet harciszekere vezetett, miközben a hatalmas tömeg dübörgő hullámként megindult.

Harci szekereink mennydörögve robogtak támadásra és elhajítottuk a dárdák első záporát. Láttam, hogy az egyik dárda lágyékon találja a főpapjukat. Gonosz vére szökőkútként lövelt, miközben kiadta lelkét. A zumák megpróbáltak szétszóródni előlünk, de mindkét oldalról - mint az ölyv két szárnya - lándzsásaink sorfala vette körül őket. A jobb kéz felől mellettem haladó harciszekér felfordult, a vinnyogó ló hasát egy kard hasította fel. Láttam, amint egy kapitány levágja egy zuma fejét és a vér felszökken az

üres nyakból, mielőtt a test végigvágódnék a földön. Láttam egy szekérhajtót, amint visszafogja a lova gyeplőjét, mialatt a harcos leugrik a kocsiról, hogy kihúzza dárdáját annak az embernek a bordái közül, aki odazuhan a szekér kereke alá. Láttam egy fiatal kapitányt, amint tovább harcolt, bár balkezét csuklóban leszelték.

Aztán az előttem ide-oda hullámzó tömkelegben megpillantottam a királyi díszbe öltözött Zernakot. Felugrott harciszekerem saroglyájára, hogy lekaszáljon a kardjával. Én azonban ledöftem lándzsámmal, ledöftem mélyen a torkán. A lándzsa nyele átitatódott a száján kibuggyanó zumavérrel. Kialudt az izzó gyűlölet szeméből, amely Kam legyőzetését szerette volna meglátni... Most már ha meghalok is, megöltem ellenfelemet és megízleltem a győzelem kábító borát... Ugyanazt a vad győzedelmes örömet éreztem, mint amikor a Kobra vonaglott a kezeim között. Lekaptam a sisakomat és szabadjára engedtem a hajamat, hogy mielőtt még meghal, tudja meg: egy asszonyfáraó nagyobb harcos, mint egy zumakirály!

Amikor a zumák látták, hogy királyuk elesett, megvadult csőcselék módjára felbomlott sorokban próbáltak visszavonulni a biztonságosnak látszó szakadékba. De az utat saját katonáik zárták el, akiket Zeb kergetett visszafelé. Harci szekereinkkel nem tudtunk behatolni a sziklás szorosba, így hát megállítottam őket, mialatt lándzsásaink a menekülő ellenség üldözésére indultak.

A szakadék közel egy órán keresztül visszhangzott a csatazajtól. Aztán ismét meghallottam a mi csatakiáltásunkat és a szakadék felől Zeb tűnt fel győzelmesen. Zernak halála után magam is megsebesültem és amikor szekereinkkel visszafordultunk a síkság felé, magamra kanyarítottam köpenyemet, nehogy észrevegyék, hogy sebet kaptam. Most azonban, amikor a győzelmet már kivívtuk, megvizsgáltam sebemet és egy beletört nyílvesszőt találtam a bal karomban, a váll közelében.

Mikor megérkezett Zertar, hogy kezelésbe vegye a sebet, kijelentette, hogy kénytelen kivágni a nyílhegyet és megkérdezte, vájjon el tudom-e viselni a fájdalmat, vagy pedig hívjon egy Horus-papot. Azt feleltem, ne hívjon, mert a nyű csak egyszerű éles fájdalmat okoz - gyerekjáték a szüléshez képest.

AZ EMLÉKTÁBLA

Több mint ezernégyszáz harcosunk esett el. A súlyosan sebesültek - akiknek száma közel ötszázra rúgott - összehajtogatott köpenyeken a sziklák árnyékában feküdtek. Végigjártam közöttük a gyógyító papokkal és arról beszéltem nekik, mennyire fognak örülni gyermekeik, ha megtudják, hogy ilyen nagyszerű apjuk van...

Azután értesültem róla, hogy Maates is elesett. Egy nyílvessző ölte meg, miután kilenc zuma fejét zúzta be buzogányával. Úgy rendelkeztem, hogy fejedelmi temetésben részesüljön és abidwai sírboltom mellett helyezzék örök nyugalomra, ahol egy napon majd az én testem fog feküdni. Mindketten ott pihenünk majd a Fényért vívott csata után.

A támadók - háromszáz sebesültet leszámítva - valamennyien elestek. A sebesült zumák ittmaradnak, amíg sebeik begyógyulnak, aztán majd visszakísérik királyuk bebalzsamozott holttestét hazájukba, hogy Zernak népe láthassa, hogyan tér vissza az a király, aki a Két Ország meghódítására indult. A poggyászkocsikhoz tartozó kétezer szolga egy esztendőre Kamban marad. A téglaföldeken fognak dolgozni, ugyanolyan feltételek mellett, mint a saját népünk. Ugyanígy járunk el minden hadifogollyal, hogy aztán országába visszatérve magával vihesse Kam könyörületességének emlékét. A zumatáborban kevés értékes holmit találtunk, kivéve négyszáznyolcvan lovat, amelyek azonban kivétel nélkül csődörök voltak. Viszont elpusztult húsz kancánk; azoknak az ivadékai, amelyeket apám még Zardoktól zsákmányolt.

Estefelé, mikor a Nap már alacsonyan járt, a sebesülteket kihozták a fák árnyékából és levitték őket a hajókhoz, hogy minél gyorsabban Men-ateteiss-be szállítsák. Fáradt voltam és sebem égette a húsomat. Zeb mellett ültem egy fának támaszkodva, a tábortüzek árnyékán túl. Zeb további részleteket mesélt az ütközetről. A zumák sorai felbomlottak, amikor íjászai meglepték őket. Néhányan helytálltak, de a legtöbbje rögtön menekült. Útjukat azonban Maates torlaszolta el. Tudtam, hogy Zeb szíve szomorú Maates halála miatt, miután régi barátok voltak és jobban szerették egymást, mint sok testvér. Elmondtam neki, hogyan jelent meg apám, hogy győzelemre vezessen bennünket és hogy most Maates is nyomába szegődött Napnál fényesebb aranyozott harci szekerének. Aztán beszéltem neki azokról a napokról, amikor még fiatalok voltunk, - hogy első találkozásunk alkalmával miképpen tanított bátorságra és hogy haragomból hogyan született meg barátságunk - hogyan mentette meg Neyah életét azon a vadászkiránduláson délen, amikor egy sebesült leopárd rátámadt. - Az egykori dühös gyerekből és az oroszlánőrző fiúból - mondtam neki - most Fáraó, illetőleg fő-főkapitány lett.

Amikor rájött, hogy a legmagasabb rangot adtam neki, amit harcos elérhet, igyekezett kifejezni háláját, én azonban közbevágtam: - Annyiszor kockázattad már életedet értem és azokért, akiket szeretek...

- De amikor még kislány voltál, - válaszolta - életemet a kezeidbe adtam és most is ott van és azt tehetsz vele, amit akarsz?

És tudtam, hogy Zeb hűségesen szolgálna, ha nem Fáraó, hanem egy pásztor gyereke lennék is.

Az égboltot egész éjszakán keresztül ellenségeink égő holttesteinek fénye világította meg. Hajnalban aztán győzelmesen elesett harcosainkat temettük el a földbe, amelyet életükkel védelmeztek. Köpenyeikbe burkolva, fegyvereikkel a kezükben aludták azt a mély álmot, amelyet a test ismer, amikor szabadjára bocsátotta szellemét, hogy békességben járjon. És sírjaik felett ezeket a szavakat mondottam:

- Hatalmas Ptah, aki életet adtál ezeknek a gyermekeidnek, fogadd vissza szívesen őket birodalmadba, ahonnan jöttek. Övék volt a Harcosok Istenének vörös sugárzása és kardjaik visszatükrözték a Fényt. Büszkén éltek és gyönyörűen haltak meg és emlékezetük ott fog lakozni szívünkben ugyanúgy, mint ahogy ők majd a te birodalmadban lakoznak!

És elrendeltem, hogy nyugvóhelyük jelölésére egy nagy emléktáblát emeljenek, amelyTe ezt véssék rá: *„Itt fekszik a teste ezernégyszáznyolcvanhat kámbéli harcosnak, akik meghaltak, hogy békét szerezzenek a Két Országnak és megvédelmezzék azt az Árnyék ellen".* Aztán írják rá az ő nevüket, meg az enyémet, továbbá a győzelmük idejét: *„Az Aratás negyedik hónapjának tizenkettedik napján, Zat Atet, Nekht, Sekhet-a-ra, Merineyt, Anubis Leánya, a Bölcsesség Arany-Lótuszának viselője, az Igazság Mérlegserpenyóinek Őrzője, a Pásztorbot és Korbács birtokosa, a Két Ország uralkodója, Kam Határainak Védője, Fáraó, uralkodásának nyolcadik esztendejében".* Mindezt mélyen véssék be a kőbe, hogy sok-sok élet tartamán keresztül fennmaradjon. És aztán lehet, hogy egyesek, akiknek nevét így feljegyezték, majd viszontlátják ezt az emléktáblát, amikor újjászületnek Kamban. És akkor majd visszaemlékeznek, mosolyognak és azt mondják: „Valamikor itt voltam eltemetve".

HAZATÉRÉS

A csata hírét kihirdették minden templomban és ahogy {efelé vitorláztunk a folyón, a nép összecsődült a partokon, hogy végignézze a Fáraó és a Királyi Hadsereg győzelmes visszatérését. Negyednapra értük el Men-atet-iss-t. A kikötőparton ott állt az én Chekeeam, harcos királyfinak öltözve és szorongatva a korbácsot, amelyet kezébe adtam, hogy megkönnyítsem a tőle való elválás pillanatát.

Komolyan, mint egy vezér, felém nyújtotta a korbácsot és így szólt: - Amíg távol voltál, vigyáztam a városodra és hűségesen megőriztem számodra a korbácsot. Most megint a tiéd... és most már nem muszáj többé olyan jónak lennem! - Azzal sutba dobva méltóságát, a nyakamba csimpaszkodott.

Saját hordszékemen vittem vissza a palotába és közben hallani akart minden részletet a csatáról. Mindenről kikérdezett és sóhajtozva sopánkodott, hogy nem láthatta, amikor dárdámmal ledöftem Zernakot.

- Mikor rendezünk diadalünnepet? És fennmaradhatok egész éjjel? És senki sem küldhet lefeküdni, miután megígérted? - Megmondtam neki, hogy be kell várnunk Neyah visszatérését, amire két napon belül számítottam.

- Amíg távol voltál - számolta be Chekeea - pontosan úgy viselkedtem, mint te. Ha bárki vitatkozni mert velem, megmutattam neki a korbácsot és figyelmeztettem, hogy azt te adtad a kezembe, tehát mindenki köteles engedelmeskedni nekem. És minden reggel nagyon-nagyon buzgón kértem az isteneket, hogy vigyázzanak rád és engedjenek nagyon gyorsan győzni. És négyszer, ötször, hatszor is napjában megkértem őket, nehogy közben véletlenül elfelejtsék. Mit gondolsz, ha még gyakrabban kértem volna őket, talán meg sem sebesültél volna? Nagyon fájt a nyílvessző?

- Nem fájt jobban, - nyugtattam meg - mintha te valami izgalmas játék közben elesel és felsérted a térdedet. Persze ha nem kérted volna olyan buzgón az isteneket, a nyíl olyan helyen ért volna engem, ahol aztán már igazán fájt volna.

- Eleinte az volt a szándékom, hogy királynőnek öltözöm és malachittal festetem ki szememet és hosszú szempillákat ragasztatok. Azután arra gondoltam, hogy miután te most király vagy, én királyfi leszek. És nem voltam hajlandó felöltözni és nem is engedtem magamat mástól sem felöltöztetni addig, amíg nem hoztak nekem királyfi-ruhákat. És elrendeltem, hogy mindenki Dennek szólítson. Állandóan én vittem sétáltatni Natee-t és folytonosan gyakoroltam az íjazást és a dárdavetést, mindaddig, amíg Benater kénytelen volt bevallani, hogy ügyesebb vagyok, mint egy kétszerennyi fiú... És Ezüst Sörénynek kis csikója született és az is kanca. Neyah már előre nekem ígérte. Lesz külön legelője, fákkal és egy zsúpfödeles házzal védelmül a Nap ellen... És, anyám, egyszer séta közben találkoztam egy kislánnyal, aki elesett és elszakította az egyetlen ruháját. Királyfi létemre nem volt szükségem lányruhákra, így hát nekiadtam tizenkét tunikámat. Ugye nem haragszol érte? Nek-za nem vette nagyon jó néven, de fütyültem rá, miután nálam volt a Korbács... S amikor a templomból megüzenték győzelmed hírét, kimentem a piacra és megmondtam az összes kereskedőknek, hogy mindent, ami a bódéjukban van, adjanak oda a népnek és ne fogadjanak el érte pénzt, hanem jöjjenek a palotába és én majd kétszeres értéket megfizetem mindannak, amit odaadtak. Megmondtam ezt Rei-hetepnek. Csodálkozva nézett rám, tehát rákiáltottam: „Ez királyi parancsom!", így hát szótfogadott és mindenki nagyon örült. Légy szíves megmondani Neyah-nak, rögtön, amint látod, hogy többé ne szólítson Chekeea-nak, hanem ezentúl mindig Den-nek...

Ahogy a palotához értem, a forró déli szél meglebegtette a zászlók színes hullámait, amelyek ott lengedeztek a fehérre meszelt falak mentén és a pyIonokba beágyazva.

Zertar kijelentette, hogy három napig a szobámban kell pihennem, mert a karizmom erősen megsérült és ha nem tartom nyugalomban, a hús nem gyógyul majd be forradás nélkül. Jó volt végre levetni a katonaruhát és elnyúlni a narancsvirágokkal telehintett forró vízben, gyógyítókenőcsökkel ápoltatni testemet és érezni, ahogyan a fáradtság kiszivárog a csontjaimból. Sima és hűvös volt az ágyhuzat, de testem sokkal fáradtabb volt, semhogy aludni tudtam volna. Elhivattam tehát Maatat, aki erős, szelíd ujjaival simogatta fejem és nyakam izmait, míg jótékony kezei alatt testem végre elpihent és útjára engedte szellememet.

NEYAH VISSZATÉRÉSE

Amikor Neyah másnap korán reggel visszaérkezett a palotába, egyenesen szobámba sietett. Homloka ráncokba szaladt a gondolatok súlyától és láttam, hogy elfáradt a gyors utazásban. Mielőtt az eseményekről beszámoltam volna tehát, kenyeret és bort hozattam és rávettem, hogy egyék.

- Leopárd-vadászaton voltam már két napja, Nakish-tól északnyugatra, - mesélte - amikor megjelentél nekem álmomban. így szóltál hozzám: „Térj vissza, gyorsan utaztál lefelé a folyón. Kam veszélyben van!" Azután ujjadat homlokomra illesztve, ezt mondtad: „Ne felejtsd el". Amint felébredtem, elindultam északkelet felé és másnap reggel értem el a folyót. Kölcsönkértem az egyik nemes úr harmincevezős gyors folyami bárkáját és elindultam lefelé, éjjel-nappal haladva, egymás után váltva az evezősöket. Tudtam, hogy a helyőrség látnoka már kétségtelenül hírt kapott a veszélyről és a fő-főkapitányok bizonyára elindultak észak felé, úgyhogy szükségtelen figyelmeztetésül küldöncöt menesztenem Na-kish-ba. Harmadnap éjfélre értem el Nekht-an-ba, ahol közölték velem, hogy a zumák fenyegetnek és hajnalban fogsz megütközni velük a Búza Völgyében. Soha többé nem utazom látnók nélkül, mert csak amikor már Abidwa közelébe értünk és megpillantottam a zászlókat, akkor tudtam meg, hogy győzelmet arattunk. A helytartó jött elém a hírrel, hogy a zumákat elpusztítottuk és hogy a Déli Helyőrség már vissza is fordult Nekhtan-ból.

- Amikor elértem a Búza Völgyét, a halottaik teste még füstölgött. Zernak csődörei a síkságon legeltek és türelmetlenségem lassúnak találta az evezősök karját, így hát igénybe vettem a király harci szekerét és leggyorsabb lovait. így harminc óra alatt elértem a Királyi Várost, útközben csak olyankor állapodva meg, amikor a lovaimnak is pihenniök kellett.

Ekkor beszámoltam neki annak a négy napnak a történetéről, amikor Kam megméretett Tahuti Mérlegén. S amikor elmondtam, hogy apánk visszatért, hogy győzelemre vezessen, Neyah így szólt: - Azt hittem, hogy

hadseregem vezér nélkül fog harcolni, pedig hát tudnom kellett volna, hogy Atet után két fiú maradt, két Fáraó, akiknek harci szekerei a lándzsások előtt haladnak. Soha férfi még nem volt ilyen áldott feleségében, mint én veled, húgom, fivérem, Fáraó és Anubis papja!

BELSHAZZARDAK

Két nappal utóbb hírül hozták, hogy Belshazzardakot nem találták meg a zuma halottak között. Katonákat küldtem ki keresésére. Meg is találták, három napi járóföldre a Nagy Sivatagban, a tenger tájékán, ahol egy általa meggyilkolt pásztor sátrában rejtőzött és visszahozták a Királyi Városba.

Másnap ezer ember gyűlt össze a Kihallgatások Csarnokában, hogy hallja a Fáraó ítéletét Set csatlósa fölött. Amikor színem elé hozták, rögtön tudtam, hogy nem a Sötétség valamely kiválósága, mert hiányzott belőle a büszkeségnek az az erős pajzsa, amellyel azok szembeszállnak a Fény támadásával. Szemét - amelyet a krokodiluséhoz hasonló nehéz szemhéjak takartak - a félelem tette zavarossá.

És ítéletet hirdettem fölötte:

- Belshazzardak, Zuma Isteneinek Szócsöve, halljad hangomat!

- Ha erős pap volnál, - bár ezt az erőt Set nevében használnád is - akaratommal birokra kelnék veled és ha legyőznél, bántatlanul térhetnél vissza országodba. Ha igaz pap volnál, tiszteletbenálló vendégünk lehetnél annak ellenére, hogy országaink ellenségként állnak szemben egymással és békességgel térhetnél meg hazádba. Ha azt találtam volna, hogy erős ember vagy, méltó a gyűlöletre, akkor elítélnélek azért, amiért népedet ellenünk merészelted vezetni országunk megszentségtelenítésére.

- De oly keveset tudsz, - még a rosszról is - hogy eszközül adtad oda magadat az Árnyék egyik Fejedelme kezébe.

- Nem jósolok és nem ítélek. Csak elmagyarázom neked a Törvény működését; csak elmondom neked, mit fogsz aratni abból a magból, amit elvetettél. Azt, amit magadra zúdítottál, az én ítéletemmel megtetézni annyi lenne, mint ha annak az embernek, akinek a kardot megforgatják a szívében, még egy tövist is szúrnának a lábába.

- Testedet átengedted egy idegen szellem használatára. Ha csak a századrészét tudnád annak, amivel dicsekszel, akkor tudnod kellene, hogy csak a Gonosz használja fel más testét a saját céljaira.

- Ha valaki forró szurokkal telt üstbe dugja karját, a kéz megnyomorodik és nem engedelmeskedik többé akaratának. Az olyan ember akarata, aki testét másnak engedi át, annyira meggyöngül, hogy azután sok-sok életen keresztül esztelennek születik. Amikor tehát majd újra megszületsz, ál-

módban le fogsz pillantani tested börtönére, amelybe vissza kell térned és tudni fogod, hogy amikor felébredsz, ez a nyomorúságos porhüvely csúszni-mászni fog a földön és borzadva sikoltozik majd azoktól a szörnyű látomásoktól, amelyek körülveszik.

- Bár csak névleg, de máris papja voltál egy nagy sokaságnak. Fényt kellett volna szolgáltatnod alkonyatukban; de csak mély árnyék voltál sötétségükben! Ezért át fogod élni mindazt, amit ezeknek az embereknek miattad szenvedniök kellett.

- Húszezer emberből álló hadsereg bízta rád magát, hogy győzelemre vezéreld őket. Miután azonban hamis pap vagy, nyelved halálukat idézte fel. Ha meghalsz, vissza fogsz térni ahhoz a pillanathoz, amikor seregedet a szoroson át a sziklák közé vezetted és az áldozati bikák helyett a Fáraó dübörgő harci szekereit fogod látni. És amikor megpillantod őket, tudni fogod, hogy elárultad népedet. Az idő árulásod pillanatában megáll számodra és mégis végtelennek tűnik egy őrült halála és egy hibbant gyermek születése között.

- Hat nappal ezelőtt királyod teste elindult utolsó útjára országod felé. Holnap - mintha csak igaz pap volnál - katonáim el fognak kísérni Zuma határára; mert ha igaz pap lettél volna, népednek szüksége lett volna rád, hogy vezesd őket a megpróbáltatásokban: Érkezésedet megelőzi majd a hír, hogy milyen sorsra jutott a seregük, amiért szavadra hallgatott. És a fogadtatást méltónak fogod ehhez találni. Mi, Kamban, nem kínozzuk a foglyokat.

- És ha majd megint megszületsz Zumában, újra és újra fogod hallani, amint a tábortüzek mellett mesélik hírhedt jósuk, Belshazzardak, megalázásának történetét.

A KÉT ORSZÁG VÉDELME

Zuma kétszer tette próbára Atet erejét és a zumákat kétszer kergették vissza Kamból. Most aztán Neyah és én tanácsot tartottunk fő-főkapitányainkkal, továbbá Menatet-iss, Abidwa, Iss-an és Nekht-an helytartóival, hogy eldöntsük: hogyan tegyük biztonságossá határainkat gyermekeink számára.

Könnyű dönteni, ha a döntés csak az ember saját életét érinti. Ha azonban emberek ezreinek életéről van szó, akkor a felelősség járma súlyosan nehezedik az ember vállára. Bár minden, amit teszünk, befolyásolja jövőnket, egyes cselekedetek már egy nap múlva visszavetítődnek, míg mások csak a távoli jövőben bontakoznak ki. Mielőtt valaki nekivág egy magas hegy megmászásának, nemcsak a legyőzendő meredekekre jó gondolni,

hanem azokra az új tájakra is, amelyeket majd meglátunk, ha a csúcsot elértük.

Neyah egy kétszázezer emberből álló hatalmas hadsereggel alaposan megfenyíthette volna Zuma népét, úgy, hogy amíg bennük és sok-sok nemzedéken át gyermekeikben él az emlékezet, soha többé ne merészeljék kihívni Kam hatalmát. De mit érnénk vele, ha hadseregünk győzelmet győzelemre halmozna és oly könnyen söpörne végig Zuma országán, mint ahogy a kard átszeli a lépesmézet? Határaink háromszorosra nőnének. De ha nem csupám Kam, de Zuma fáraói is lennénk, vajon népünk boldogabbá válna-e azáltal, hogy ezt a hármas koronát viseljük? Mi hiányt szenved népünk a Két Országban? Van elég gabonánk ahhoz, hogy senki sem maradjon éhesen: minden embernek van földje egy kis kertészkedésre; szőlőskertjeink bort adnak; gyapotföldjeink kék tavakként terülnek el a gabona között és takácsaink nem ismerik az üres szövőszéket.

Mit adhat nekünk Zuma földje? Búzaföldjeik olyanok, mint az óceánok a mi tengereinkhez képest, de ha hatalmunkba kerítenénk őket, a mi földjeink válnának ugarrá és ha népünknek nem kellene többé dolgoznia a kenyérért, tétlenségükben elégedetlenkedni kezdenének. Most csak olyanokból áll hadseregünk, akik a harcosok útját járják. Ha azonban ilyen hatalmas határokat kellene tartanunk, földműveseinknek, kézműveseinknek és írástudóinknak meg kellene változtatniok életük egész rendjét és nekik is be kellene állniok a harcoló emberek hosszú sorába. Pedig ők nem is találnának muzsikát a csatakiáltásban, mert csak azok lelik örömüket a kardban, akikben a skarlátvörös szellem sugárzik.

Ha valaki egy szőlőfürtöt lop a szőlőskertekből, a Mérleg Törvénye alapján te is elvehetsz egy fürtöt tőle és ilyen módon helyreállíthatod az igazságos egyensúlyt. De egyik szőlősfürt hasonlít a másikra; lehet tehát, hogy azon, amelyet tőled ellopnak, kilencven szem szőlő volt, azon viszont, amit te lopsz vissza, esetleg száz van és így azzal, hogy elvetted, adósává váltál a másik tolvajnak. A bölcs ember tehát, ha szőlőskertjét megdézsmálta a tolvaj, nem válik maga is tolvajjá, hogy helyrehozza a hibát, mert tudja, hogy más módja is van annak, hogy a Mérleg Serpenyői egyensúlyba kerüljenek: a tolvaj kénytelen lesz becsületes emberré válni, hogy visszafizethesse azt az adósságát, amit a múltjában csinált.

Ha azonban valaki rájön, hogy a házát kifosztották, ostoba lenne, ha nem állítana föl őrt. A Kamba nyíló zumai kapu a Két Víz között fekvő Keskeny Föld. Elrendeltük tehát, hogy északkeleti határainktól öt napi járóföldje - egymástól két-két napi járásra - helyőrségek láncolata épüljön. És megnöveltük a Keskeny Tengeren állomásozó hajóhadunkat is keleti partjaink védelmére. Az Északi Tenger ura a minoasi hajóhad és a mi flottánk az övékével közösen őrködik; Punt elismert bennünket uraiul, az Arany Országa

felől pedig Nakish gondoskodik biztonságunkról. Ha most már ez a hatalmas északkeleti erőd is kiépül, országunk nyugalomban várhatja az élet folyását.

Ha hódítókként törnénk országukba, Zuma népe meggyűlölne bennünket és meggyűlölné isteneinket. Mert hiába adnánk nekik igazságunkat és törvényeinket, azokban a korbácsot látnák és nem a Pásztorbotot. De eljöhet az az idő, amikor Zuma Népéhez majd eljut hangunk a délnyugati szél szárnyán - akkor majd kardélre hányják gonosz papjaikat és megdöntik királyi zsarnokaikat, mert hallani fogják, hogy elégedettség virágzik Kamban és azt kívánják majd, hogy uraik legyünk. Ha eljön ez a nap, akkor hatalmas győzelmet aratunk - de nem a karddal a kezünkben, hanem pusztán akaratunk pallosával.

NYOLCADIK RÉSZ

Anyám delelője

Amikor anyám meghalt, imádkoztam az istenekhez, hogy fájdalmammal ne vessek árnyékot delelőjére. Békésen, és csöndben hagyta el a Földet, úgy, mint egy vitorlás bárka, amely napnyugtakor a hűvös szélben lesiklik a folyón. Olybá tűnt, mintha lefüggönyözött házban élt volna s most kinyitná az ajtót a kertre, ahol álmok virágoznak dicsőségükben, ahogy kilép a Fénybe és ott látja apámat, aki már várakozik reá.

Teste apám teste mellé került az abdiwai sírkamrába. Mellette - ahogy kívánta - elhelyeztük azt a festett faládikát, amelyet valamikor régen Neyah faragott számára. Abban tartogatta azokat az ajándékokat, amelyeket neki és apámnak adtunk, amikor még gyermekek voltunk: kis elefántcsontlemezkéket, amelyekre a nevemet írtam, amikor még ugyancsak nehezemre esett a betűvetés; mészkődarabokat, amelyeken Neyah gyakorolta a faricskálást és két elefántcsont játékbábut abból a készletből, amelyet Neyah kezdett el neki csinálni, de amelyet sohasem fejezett be. Szarkofágjában még mindig viselte azt a karkötőt, amelyet akkor adtunk neki, amikor én kilencéves voltam. És ott volt mellette sok más apróság, amit szeretett: Shambanak, apám nősténynyoroszlánjának kicsinyített szobormása, meg néhány festett cserépholmi, amit Minoasból hoztunk neki, Kiodasnál tett látogatásunk alkalmával.

Amikor a nagy Atet sírboltját felnyitották, a virágok, amelyeket kislány koromban elhelyeztem ott, halvány barna árnyékként még mindig megőrizték szirmaik körvonalait. Mielőtt anyám megtért volna férjéhez, a termet friss virágfüzérekkel aggatták tele, mint valami nászéjszakára. És testük ott aludt egymás mellett, ugyanúgy, ahogy szellemük ismét egyesült.

A FÁRAÓ GYERMEKEI

Bár a szellemvilágban találkozhattam anyámmal, a Földön gyakran magányosnak éreztem magam tanácsa és megértése híján. Megszoktam, hogy beszámoljak neki gondjaimról és bölcsességének fénye elhessegette bizonytalanságom árnyékait, hogy tisztába jöhessek szívemmel és pontosan láthassam az előttem álló utat.

Amikor Den még gyermek volt, úgy gondoltam, hogy mire felnő, megtalálom vele ugyanezt a harmóniát, amelyet anyámmal megosztottam. De jóllehet szerettük egymást és gondolataink gyakran értek ugyanahhoz a célhoz, más-más utakon jutottunk el odáig.

Számomra mindig fontos volt a dolgok okának ismerete. Egész életemben mindig voltak álmaim és látomásaim, és tisztában voltam valóságukkal, de sohasem éreztem megelégedést addig, amíg nem tudtam, *hogyan* látom őket - mert a törvényszerűségeket akartam ismerni és nem elégedtem meg azzal, hogy lássam azoknak működését. Ha alkonyatkor egy szép fát látok, azt nemcsak a szívemmel, hanem az agyammal is érzékelem. Tudom, hogy *miért* találom szépnek, *melyik* vonal adja azt az összhangot, amelynek következtében agyam számára szépnek tűnik. Den szemében azonban egy dolog vagy szép, vagy csúnya, egy cselekedet jó, vagy gonosz - nem valamely oknál fogva, hanem azért, mert *így* érzi szívében. Időnként kinevetett és azt mondta: magyarázatot keresni arra, hogy az egyik tömlő görbülete miért tetszetősebb, mint a másiké, ugyanolyan, mintha valaki foszlányokra tépne egy virágot, hogy felfedezze illatának titkát.

Reméltem, hogy példámat követve ő is bevonul majd Atet Templomába. De nem szívelte a papi dolgokat és tudtam, hogy ugyanolyan hasztalan lenne ráerőltetni akaratomat, mintha úgy próbálnék megszelídíteni egy vad leopárdot, hogy ketrecrácsok mögé zárom. De azért volt benne bölcseség, anélkül, hogy annak eredetével tisztában lett volna és meg tudta ítélni a szíveket anélkül, hogy ismerte volna a Mérleg Serpenyőit.

Tizenkét éves korától gyakran ült mellettem, amikor kihallgatásokat adtam. És mielőtt kihirdettem volna az ítéletet, titkos jelt adott, hogy vajon az előttem álló embert ártatlannak vagy bűnösnek tartja-e. Én a szíveket a földi tények és a szellemi tudás alapján mérlegeltem, de sokszor kiderült, hogy Den már előbb rájött az igazságra, mint én. Eleinte azt hittem, hogy talán látnók - de nem az volt. Ezt szokta mondani: „Tudom a dolgokat, csak azt nem tudom, hogy *honnan* tudom őket... és nem is törődöm vele." Bár nem volt hajlandó alávetni magát a papi kiképzésnek, idők múltával megbizonyosodtam róla, hogy ítélete méltó lesz a Mérleghez, amely alatt majd fáraó korában ülnie kell.

Den mindig elkísérte Neyah-t évenkénti körútjára a helyőrségekbe. Neyah délvidéki vadászataira is magával szokta vinni és azt mondta róla, hogy nincs.olyan oroszlánvadász, akinek dárdája biztosabban röpülne, mint az övé és nincs íjász, aki pontosabban és gyorsabban lőné ki nyilát. S bár Dio gyermeke volt, azt hiszem, sokkal inkább volt Neyah fia, mint az én lányom.

Neyah-nak másodrangú feleségeitől négy lánya, de csak egyetlen fia született, Seshet, aki kétesztendős volt akkor, amikor én Fáraó lettem. Hé-

téves koráig anyjával lakott a nők lakosztályán, anyja halála után azonban Denhez költözött, a Királyi Gyermekek lakosztályába, ahol mi is laktunk, amikor még fiatalok voltunk. Úgy hasonlított az apjára, mint a fa árnyéka a fára és azt hiszem, hogy ha imádkozott, nem az istenekhez, hanem Neyahnak szívében melengetett képéhez fohászkodott. Boldogságot talált volna az életben, mint gyógyító pap, vagy mint tanult ember; miután azonban Neyah harcosfáraó volt, jómaga is az ő nyomdokaiba akart lépni. Ideje nagyrészét a Feljegyzések Termében töltötte. Fölkapaszkodott a legmagasabb polcokra, lehozott olyan papiruszokat, amelyeknek pecsétszalagjait esztendők óta senki sem bolygatta és olyan mohón bontogatta szét, ahogy más gyerek a mesemondóra figyel. Végigolvasta Meniss és nagyatyja régi ítéleteit és azokat a jelentéseket, amelyek a különböző esztendőkről az adó felhasználásáról szóltak. Az írnokok tervezetei különböző új utak, vagy új csatorna-rendszerek megépítésére - amelyeket Kam népe időközben már réges-régen megszokott - oly frissek voltak számára, mint azon a napon, amikor tervezőik agyában megszülettek.

Neyah mindig nagyon gyöngéden bánt fiával és rendszerint magával vitte vadlúd-vadászatra, bár úgy találta, hogy nem árul el túlságos ügyességet a nyilazásban. Egyszer azonban megfigyeltem Seshetet gyakorlás közben, amikor is céltáblája egy virágzó papirusznádszár volt, amely ingadozott a szélben. Három nyíllal is átfúrta, mielőtt észrevette volna, hogy figyelem. És akkor rájöttem, hogy ha elhibázott egy röpülő vadludat, az nem azért volt, mintha nem tudta volna eltalálni, hanem azért, mert irtózott attól, hogy annak tökéletességét elpusztítsa. Mondtam neki: magyarázza meg Neyahnak, hogy nem szereti megölni a madarakat, de megígértette velem, hogy megőrzöm titkát. Alltam is szavamat, mert tudtam, hogy Seshet sokkal jobban szenvedne valamely gyöngeség bevallásától, mint attól, hogy ügyetlensége miatt kinevetik. Megmagyaráztam neki, hogy sokféle út vezet a szabadság felé és az, aki a szabadságot az íródeák útján éri el, olyanolyan bátor lehet még, mint az, aki azt a harcosok útján éri el; de sehogy sem tudtam megértetni vele, hogy az, ami benne rejtőzik, nem gyávaság, hanem könyörület.

Jelenét állandóan beárnyékolta a jövő. Mert Seshet már előre látta minden cselekedetének árnyékát. Den, ha túl gyorsan fordította meg kocsiját, úgy, hogy az kis híján felfordult, sohse gondolt arra, mi történt volna, ha a kocsi még egy kicsit jobban megbillen. Seshet számára azonban - aki nézte - csaknem ugyanolyan élőnek tűnt az, ami megtörténhetett volna, mint az, ami megtörtént és a csontjai fájtak, annyira élesen átérezte azt a fájdalmat, amit Den érzett volna, ha megsebesül. De lelke mélyén ott lobogott az igazi bátorság lángja, amely nem hátrál meg akkor sem, ha szembe találja magát a veszély kendőzetlen arcával.

Gyermekkorától kezdve Den-nek adta a szívét és Neyah-val együtt mindig azt reméltük, hogy majd összeházasodnak és utánunk ők fognak együtt uralkodni. Den volt a Trón Örököse s ha csak feleségül nem megy Seshet-hez, egyedül fog uralkodni és Seshet nem lehet Fáraó. Amennyiben nekem nem lett volna gyermekem, Neyah bármelyik gyermekét a trón örökösévé nyilváníthatta volna. Ha pedig neki sem lettek volna gyerekei, látnok-papjai megkérdezése után nevezhetett volna ki valakit a „szellemben régiek" közül Horus legközelebbi Fiává.

Amikor Den tizennégy éves lett, eljött az idő, hogy bejelentsék a népnek Seshet-tel való eljegyzését, hogy valamennyien uralkodójukként ismerjék el őket, amikor majd Neyah és én átadjuk nekik a Pásztorbotot és a Korbácsot. Seshet számára Den volt a Delelő Nap. Ha vele volt, eltűnt az árnyék - nélküle pedig az égen kihunytak a csillagok. A leány azonban csak mint fivérét szerette őt és szívében nem tudta életre ébreszteni azt a lobogó lángot, amelyet a szerelmesek ismernek. Seshet viszont - éppen mert annyira szerette - ismerte a szívét. És tudta, hogy Den, mint az ő felesége, sohasem fogja megtalálni azt a teljes boldogságot, amit egy másik férfi megadhatna neki; olyasvalaki, aki nemcsak szellemének testvére, de az a szerelmes is, akit testével kiválaszt. Seshet számára a Den-nel való házasság azt jelentette, hogy elnyerheti feleségül azt a nőt, aki a világon a legtöbbet jelenti számára és ezenfelül még a Fáraó koronáját is. De jobban szerette Dent, mint a hatalmat, sőt - ami még ennél is több - jobban szerette, mint a dicsőséget. Vágyott arra, hogy Fáraó lehessen, mert hiszen a Pásztorbotot, amelyet akkor majd kezében tarthat, előzőleg Neyah tartotta kezében és mert a koronát, amelyet akkor majd viselhet, előzőleg Neyah viselte. És azt is tudta, hogy nem engednék lemondani az örökségéről, ha csak egy szóval is elárulná apjának, hogy azért mond le a trónról, mert túlságosan szereti azt a nőt, akivel a trónt meg kell osztania. így hát Seshet azt mondta apjának, hogy nem lehet Fáraó, mert nem merné a Királyi harci szekereket csatába vezényelni. Neyah szerette a fiát. És ahogy végighallgatta, szíve bánkódott amiatt, hogy nem lesz ivadéka, aki nyomdokába lépjen. De tudta, hogy ez a fiú hosszú lehet már években, ha imigyen elnyerte azt az alázatot, amelyet a legtöbben csak útjuk vége felé nyernek el. S úgy találta, hogy Seshet bölcsebb minden tudósoknál, amiért meg tudta mérni saját szívét és miután rájött, hogy nem született harcosok vezérévé, letette a Fáraó harci sisakját és letette a Korbácsot is. Neyah tehát Nekth-an helytartójává tette Seshet-et, aki azután bölcs megértéssel kormányozta a Lótusz Országát.

DEN ÉS HOREM-KA

A múló évek szépséggel és erővel ajándékozták meg Den-t. Haja csillogott, mint az új-réz, teste karcsú volt, mint egy fiatal fiúé. Elment felfedező útra távoli országokba, ahol ismeretlen állatokat és madarakat keresett és hozott haza Kamba, éppúgy, ahogy apám kutatott növények és fák után. O volt a Harci Szekerek Felügyelőjének büszkesége és félelme, mert ha a veszély kinyújtotta feléje a kezét, kacagásával az árnyékok közé űzte. Mindenki szerette a Két Országban, mert akár öreg tudóssal, akár fiatal nemes úrfival, akár valamelyik fő-főkapitánnyal, akár egy pecér-fiúval beszélt, azt éreztette vele, mintha egyenrangú társa lenne. Haragja gyorsan fellobbant, de ugyanolyan gyorsan gerjedt fel rokonszenve és nagylelkűsége is.

Legkedvesebb barátainak egyike Horem-ka, Iss-an helytartójának fia volt. Horem-ka kapitányként szolgált a Királyi Testőrségnél és amikor nem teljesített szolgálatot a Fáraó mellett, akkor a Királyi Város közelében fekvő birtokán élt. Testben-lélekben erős férfi volt. Bőrét vöröses-barnára égette a nap, keze széles tenyerű volt, mint a harcosoké, szemöldöke széles, mint az ölyv szárnya, de szája barátja a nevetésnek.

Bár sokan voltak, akik Den-t szerették, a lány még tizenkilenc éves korában sem választott férjet magának.

Egy napon híre jött, hogy egy oroszlán - amely már lassú volt ahhoz, hogy antilopot foghasson - elragadott egy gyermeket az egyik faluból, két napi járásra délre a Királyi Várostól. Den elment Neyah-val az oroszlánvadászatra. Aztán visszatért - de nem a kocsin, amelyen elindult, hanem lefüggönyözött hordszéken. Amikor nekitámadt a kiszemelt prédának, kocsija kereke eltörött, jómaga kiborult belőle és a mögötte haladó ló fejberúgta.

Négy napon keresztül halottként feküdt. Csak szívének halk lüktetése árulta el, hogy az ezüstfonál még nem szakadt meg. Oly vékony szálak fűzték már csak a Földhöz, hogy olybá tűnt, mintha szelleme madár lenne, amely már emelgeti szárnyait, hogy utoljára felrepüljön. Mintegy bebalzsamozva pihegett álmában és se látnók, se gyógyító pap nem tudta kimozdítani ebből a különös nyugalmi állapotából.

Ahogy ott virrasztottam fölötte, teste mozdulatlannak tűnt, mint egy szobor. Aztán hallottam, hogy valaki belép az előterembe. Horem-ka hangja követelte, hogy láthassa a lányomat. A cselédség közölte vele, hogy nem szabad belépnie. Ő azonban félrelökte őket. Úgy váltak szét előtte, mint ahogy a nád meghajlik az erős szél előtt. A bejárat függönye félrecsapódott, amint belépett. A szoba sötét volt, csak egyetlen alabástrom mécses világított homályosan és azt hiszem, észre sem vette, hogy én is ott vagyok.

Letérdelt Den mellé, megfogta a kezét és kis gyöngéd nevekkel halmozta el, olyanokkal, amilyeneket a szerelmesek használnak. Hangja után iramodott azokra a távoli vidékekre, ahol a leány szelleme kóborolt - és a szellem meghallotta hangját és visszatért a testbe. Den egy pillanatra felnyitotta szemét, rámosolygott a férfire, megvigasztalódva mormolta a nevét; mint egy álmos kisgyerek. Aztán elaludt karjai fészkében de már nem halálhoz hasonló, hanem testét felfrissítő álomban.

Az Aratás második hónapjának harmadik napján, uralkodásom huszonegyedik esztendejében, Den és Horem-ka egyesültek az istenek előtt.

Miután Horem-ka nem származott királyi vérből, nem lehetett Fáraó, csak Királyi Férj, amikor majd Den a trónra kerül. Neyah kihirdette, hogy ő következik örökösként elsőnek a sorban Den után, amennyiben az örökös szülése nélkül halna meg. Mert bár Horem-ka ereiben nem folyt Meniss vére, hagyományaink mélyen éltek szívében. Ő lett a Királyi Helytartó, mert Rey-hetep hetvenhat éves létésre belefáradt már hivatala viselésébe. A hadseregben közvetlenül Neyah után következett és nevét kivéve mindenben a Fáraó fiának tekintették.

Den-nel együtt olyan erősek voltak, mint egy pylon két oldala és úgy egészítették ki egymást, mint a Mérleg két serpenyője. Den most - miután megtalálta azt a békességet, amellyel szívének szerelmese megajándékozta - nem idegenkedett többé a tudás útjaitól és figyelt emlékezetének hangjára, amelyből népének megértése sarjadt. Ney-sei-ra tanácsokkal látta el és most már a papok szavában is megtalálta ugyanazt az örömet, amelyet valamikor csak a harci szekerek gyorsaságában tudott felfedezni.

Horem-ka-val együtt beutazta egész Kam-ot. Tanácskoztak a helytartókkal, aztán kimentek a piacokra a nép közé, beszéltek papokkal és templomi tanácsadókkal, vincellérekkel és marokszedő asszonyokkal, úgyhogy egész népünk tudta: ha a Pásztorbot és a Korbács az ő kezébe kerül, ugyanaz marad, ami Neyah és az én kezemben volt és hogy a mi kettőnk halála után is háborítatlanul fennmaradt életüknek nyugalma.

Házasságuk után két esztendővel született egy fiúgyerekük és Den engem kért meg, hogy nevet válasszak számára. Unokámnak a Seshet-ka nevet adtam, az után, akit az én szívem gyermekének tekintettem, bár testét Neyah és Sesket formálta.

NEYAH HALÁLA

Negyvenhat esztendeje jártam már a Földön, amikor a Nap nem emelkedett többé napjaim látóhatára fölé és a bánat eltakarta szemem elől a csilla-

gokat. Mert Neyah - aki messzi útra ment Kam déli részébe - meghalt mocsárlázban.

Alomban közölte velem, hogy teste, amely huszonhét napi járóföldre van a Királyi Várostól, beteg. És azt is közölte velem, hogy a Földön már nem érem el többé, mert két napon belül ez a test üres porhüvellyé válik.

A Földön túl öröm a halál. Az élő szem számára azonban árnyékba borítja a szépséget, a virágok elvesztik illatukat és az éneklő madarak megnémulnak. De Kam egész népének meg szabad mutatni fájdalmát, csak az én szememből nem buggyanhatnak ki égő könnyek. Mert népem előtt nekem a halál jelentéktelenségéről kell beszélnem. Elmondani nekik, hogy örvendezniük kell, amiért Fáraójuk most már Horus Arany Hadseregében hajtja harci szekerét, elmondani nekik, hogy csak előre sietett és várakozik rájuk, hogy üdvözölhesse őket, amikor majd meghalnak.

Neyah pásztoruk volt, a rajtuk esett sérelmek megtorlója, akit úgy szerettek, mint ahogy az isteneiket szerették. A Fáraó valamennyiök szemében annak a megtestesülése volt, amivé egyszer majd ők maguk is válhatnak. Nekem azonban Neyah csak az a kisfiú maradt, akivel együtt játszadoztam, mikor még magam is apróság voltam: az, akivel mindig megosztottam szívem titkait; az, aki előtt nyelvemre nem kellett féket tennem és aki előtt szívemet szabadon kinyithattam.

És most oly nagyon magányos maradtam!

NAPJAIM ALKONYA

Neyah halála után egy esztendeig a Királyi Városban maradtam és Dennel együtt uralkodtunk a Két Ország fölött.

Kis unokámat rajongásig szerettem. És elmeséltem neki azokat a történeteket, amelyeket annak idején Neyah megsélt nekem: a kis vörös halról, a gazellárról, aki versenyre szólította fel az Északi Szelet, a majomról, aki ember akart lenni és a gőgös teknősbékáról. Mellette újra átéltem ifjúságom napjait és arra gondoltam, hogy ha felcseperedik, majd elmondom neki a legendákat az istenekről és azokról az erősszívű emberekről, akik a múltban éltek a Földön.

Szellemem még mindig őrködött országom fölött. És úgy láttam elterülni magam alatt az országot, mintha ölyv módjára lebegnék felette a magasban. Ahol a vízcsatornák kezdtek eldugulni, az emberek szeme hiába nézte zöldnek a vetést; én a tájat már pusztaságnak láttam. Ha gonosz szavak hordozói szóltak a néphez, nagy légyfelhő képében láttam őket. Ha valaki elnyomta szolgáit vagy állatait, annak vért láttam a kapuja szemöldökfáján. És azoknak a háza körül, akik embertársaikat elpusztították, nem

árnyékos fákat, hanem csontvázakat láttam kiemelkedni az út mentén a talajból - mert az ilyenek halál árnyékában járnak.

És ha olyasmit láttam, ami nincs rendben az országban, szóltam róla Den-nek, úgyhogy bár az ő lótusza még csak nyiladozó bimbó volt, máris Maat Uralkodójának tekintették és nem lehetett olyan helytelenség Kamban, ami rejtve maradt volna a Fáraó szeme előtt.

Ha akadt azután valami nagyon ravasz és nagyon megátalkodott gonosz, a fölött még mindig én ítélkeztem. És előtte való nap, amikor aludt, kilestem a magában ismételgetett szavait, amelyekkel azután félre akart vezetni engem. Amikor ilyenképpen megjelent előttem kihallgatáson, így szóltam hozzá: - Figyelj, és én majd elmondom helyetted a szavaidat! - Ekkor nagy félelem fogta el, mert rájött, hogy kihallgattam szívének szavait, úgy, mintha csendes estén hangosan kimondta volna őket. S aztán mondtam ki én az ítéletet fölötte.

Ahogy telt-múlt az idő, láttam, hogy Den úgy követi életem példáját, mint ahogy egyik lótusz is ugyanúgy virágzik, mint a másik. És azt is láttam, hogy a Pásztorbot és a Korbács biztos helyen van kezében. így hát negyvenhét esztendős koromban elköltöztem Seshet-hez, hogy napjaim szelíd alkonyát Nekht-an-ban töltsem. A lótusztavakban visszatükröződő régi Déli Palota a folyó keleti partján állott és ablakaim a lenyugvó Nap felé néztek.

Bár Seshet a helytartójuk volt, a Dél emberei úgy járultak eléje gondjukkal-bajukkal, mintha templomi tanácsadó lett volna. Kiment a kis tanyák népe közé és ha valaki arról beszélt neki, hogy a káposzta elsorvad a kertjében, az úgy érezte magát, mint amikor valami nagy szőlőskert két gazdája beszélget. A takácsok tudták, hogy tisztában van azzal, milyen bajt okozhat egy megdurvult ujj a finom szálakban a szövőszéken. És a katonák szerették, mert szavai felnyitották a pecsétet a nevetés tömlőjén. Népe *Nekht*-ab-nak, a „Nagyszívű"-nek nevezte, mert virág módjára nyíltak ki megértésének Napja alatt.

Sokat beszéltünk egymással a földöntúli dolgokról. Felkutattuk a tiszta gondolat kristályos fensíkjait és megmásztunk taposatlan csúcsokat, ahol szavakkal el tudtuk fogni a szellemnek valamilyen megnyilvánulását. Elfelejtett dalcsinálók régi papirusz-tekercseiből kihallottuk szerelmesek suttogását, akiknek teste már rég elhalt, de emlékezetük még mindig ott járt az árnyas fasorok között...

Esténként előszólította zenészeit, akik húrjaikon megszólaltatták gondolatainak dallamait. Különös zene volt ez, tiszta körvonalú, mint az árnyék a falon, pontos mértékű harmóniájával, amely olyan volt, mint az oszlopok rovátkája, amely a folyó magasságát jelzi. A fuvolák ezüstje úgy fonódott bele a hárfák zöldjébe, mint ahogy a patak csörgedezik át a békés mezőkön a dombok között a völgyben.

Neyah szelleme megosztotta álmomat és napközben ott volt mellettem a fia.

Seshet, miután a Dél helytartója lett, új templomot építtetett Nekht-anban, a nyugati parton, szemközt a palotával. Amikor a templom készen állt arra, hogy felavassák a béke helyévé, ezekkel a szavakkal fordultam az összegyülekezett néphez:

- Halljátok szavamat! Mert az istenek ezüstből csinálták nyelvemet, hogy szívetek úgy visszhangozza annak szavait, mint ahogy a harangbúra visszhangozza a harangnyelv ütését.

- Mindig gondoljatok arra, hogy a veletek történő dolgok nem mások, mint cselekedeteiteknek igaz tükörben való visszaverődései. Sohasem éri korbács a hátatokat, ha nem emeltétek fel a kezeteket igazságtalanul. Hasatokat nem csikarja az éhség és torkotokat nem szárítja ki a szomjúság, ha nem engedtek másokat ezzel az érzéssel megismerkedni. Nem fogtok sötétségben barangolni a vadonban, ha nem zártátok el szemeteket a Fény elől, amikor az rátok akart sütni. Lábatokat nem fogja felvérezni az út köve, csak akkor, ha nem akartatok hallgatni annak a hangjára, aki figyelmeztetett, hogy öltsétek magatokra bölcsességtek saruját. Nem fogtok belesírni a szélbe magányosságotokban, hacsak nem viselkedtetek hamisan az igaz baráttal szemben. És nem kell félnetek az ösvényen leselkedő haláltól, hacsak meg nem tagadtátok arculatának dicsőségét.

- Erre gondoljatok, ha bármit tesztek: „Örülnék-e, ha ugyan ez velem történnék?" Akkor gyorsan fogtok utazni az Idő Bárkáján, végig az Örök Élet folyóján és nem sodródtok a Könnyek Vizére, amely az Alvilág Barlangjain folyik keresztül.

KAM SZÍVE

Kam nagy folyója mentén fölfelé és lefelé úgy állnak a templomaink, mint a fáklyák sorfala. A papok hangja zeng a szentélyekben és az udvarokon a Saruhordozók lába suhan. De gyermekeink eljövendő papjai még mindig gyermekeink testében rejtőznek. így hát minden esztendő hetedik hónapjának hetedik napján minden hétéves gyereket elvisznek a templomba, hogy a látnokok benézzenek lelkük kapuján. És azok a gyermekek, akiknek teste könnyen ül rajtuk és akik a Nagy Úton a papok ösvényén jártak, tizenkét éves korukban visszatérnek a templomba további kiképzés céljából, hogy azután ők válhassanak Kam szívének életadó vérévé.

Közülök azokat, akik tisztán vissza tudnak emlékezni álmaikra, vagy akiken látható a jel, amely azt mutatja, hogy már megszületésük előtt szárnyakat kaptak, megtanítják arra, hogy növesszenek erősebb szárnyakat,

hogy azután igaz álmok ámodói lehessenek. Ezekből lesznek a Sakál Ösvénykutatói és amikor az álom kapuja örökké nyitott bejárattá válik, amelyen keresztül betűz a Fény, ezek vezetik a többi embert a Föld homályán keresztül ugyanúgy, mint ahogy Anubis átvezette őket a Nagy Ösvényen.

Azokat a gyermekeket, akik, amikor a folyó mellett ülve ránéznek a csillogó vízre és azt színesebbnek látják, mint az álmokat, arra tanítják, hogy elhagyják testüket és keresztül-kasul bejárják a Földet és leírják amit barangolásuk közben láttak, olyan tisztán, mintha fényezett tálon, vagy tükörben, vagy gúláik ezüst síkján látnák. Ezekből lesznek a Nézők, akik éleszszemű madarak módjára őrködnek országunk fölött, hogy annak nyugalma védőszárnyaik alatt zavartalan maradjon. És ezek közé tartoznak Maat Nézői is, akiknek nyelve beszél, mialatt a szellem távoli birodalmaiban járnak.

Azokat a gyermekeket, akiknek szeméből erősen sugárzik az élet, Ptah papjaivá képzik ki. És ők azok, akikből az életerő áramlik. Mint ahogy a vízhordók megmerítik tömlőiket a folyónál, hogy felfrissítsék kertjeik fiatal zöldjét, ugyanúgy merítenek ezek a gyógyítópapok vizet az élet folyójából és adják azoknak, akik arra szomjúhoznak. És ezek adnak egészséget népünknek, ugyanúgy, mint ahogy az áradás életet hoz földjeinknek. Ezek között vannak azok, akik az Ölyv vezetése alatt állnak. A Horus-pap kardját tartva kezükben, elvágják azok kötelékeit, akik az alvilág legtávolibb barlangjában vannak leláncolva, a gonoszok nyakába pedig tüzes hurkot vetnek. Ők viselnek háborút Set hatalmasságai ellen és küzdik le erejükkel a gonosz szemek rontását.

Azokat a gyermekeket, akik szemhéjuk sötét függönyein keresztül is át tudnak nézni, látnokokká képezik ki. De erre csak azokat választják ki, akik férfi testében élnek, mert ez a legnehezebb a templomi kiképzés valamennyi ágazata közül és a testnek erős fellegvárnak kell lennie, hogy sérelem nélkül magába foglalhassa a szellemnek ezt a kisugárzását. Ezek számára a test sohasem lehet enyhe lugas, mert éber állapotban is érzékelik azokat a dolgokat, amelyeket mások csak álmukban látnak. És bár visszatérnek testükbe, nem szabadulhatnak a földöntúli dolgok sokaságától és az Alvilág démonaitól. Ha elnyerték Maat Vörös Tollát, nincs számukra titok többé a Földön. Ránéznek egy beteg emberre és tudják, mi okozta betegségét. Csak egy pillantást vetnek valakire és úgy látják ba-ját, mintha színbe lenne öltözve és ennek alapján ismerik meg szívének állapotát. Meglátják a régi gonoszságok emlékét, amely bemocskolja azt a helyet, ahol a gonosz tettet elkövették. És látják, ahol valami régi hiba, vagy elfelejtett bánat hagyott nyomot egy szobán, tisztábban, mintha vérfolt maradt volna a padlón. Látni tudják a testtelen lényeket, éppoly tisztán, mintha húsba lennének öltözve és azt is látják, hogy az ilyen lény felszabadult szellemű-e,

vagy pedig tudatlanság vagy átok köti-e még a Földhöz. El tudják olvasni a felírás nélküli kövek feljegyzéseit is, amelyekben csak az emlékezet él és szolgál tanulságul azok számára, akik meg tudják szólaltatni - ebben az erőben osztoznak Maat Nézőivel. És keményen harcolnak a Sötétség Seregei ellen, mert belőlük lesznek a Földön éppúgy, mint a Földön túl a Vér Harcosai, akik az Igazságot tudva, küzdeni fognak annak dicsőségéért.

A Szárnyas Lelkeknek ezek a légiói, akik különböző utakon képezték ki akaratukat, együttesen alkotják azt a hatalmas lándzsafalat, amely megvédelmez bennünket attól a sötét, pusztító hullámtól, amely Set nevében el akar önteni bennünket.

MERI-NEYT SÍRBOLTJA

Uralkodásom huszonkilencedik évében elkészült a sírboltom, hogy befogadja testemet, amikor majd szellememnek nem kell többé abba visszatérnie.

Családom szerettei között Abidwaban, az Élő Halottak városában fogok feküdni. Za Atet utolsó kertjében. Körülöttem fognak aludni útitársaim: Ney-sei-ra, aki megtanított az Arany Saru elkészítésére, hogy az Istenek Útja puha legyen a lábam alatt; a helytartók, akik tanácsaikkal segítettek; a kapitányok, akik korbácsul szolgáltak kezemben, hogy megfenyíthessem országom ellenségeit; Maata, aki gyermekkorom fölött őrködött; Harka, aki kioktatott a harci szekerek dolgában; Benater, aki megtanított forgatni a dárdát, amely megölte Zernakot; és még sokan mások, akik velem együtt serénykedtek a Két Ország fölötti pásztorkodásban.

Az istenek Helytartójukká tettek engem és Ptah kezeimbe adta gyermekei életét. Életem tekercse csaknem tele van írva, de ugyanakkor bennem rejtőznek mindazok a lények, amiket a múltban megtestesítettem, amióta megszülettem a Királyi Városban: az a gyerek vagyok, akit anyja bölcsődalával ringatott álomba az alkonyatban; leánya vagyok Atetnek, akinek képe mindig jelkép volt számomra, amelyet követtem; az a lány vagyok, aki bement a templomba, hogy ott bölcseséget tanuljon és én vagyok a Diadalmas, aki kipróbálta ott szárnyait; az az asszony vagyok, aki boldogságot talált szerelmesében és azután bánkódott, amíg szívének könnyeit lassanként meg nem gyógyította az idő balzsama; a Fáraó vagyok, aki igazságot szolgáltatott a Két Országnak és ugyanakkor a harcos vagyok, akinek szekere a lándzsások előtt haladt...

Velem együtt kerülnek a sírkamrába mindazok a dolgok, amelyek az időben utánunk következőknek megmutatják majd, hogy milyenek voltak azok az emberek, akik valamikor Kam-ban éltek. Ott lesznek azok a hol-

mik, amelyeket életem folyamán használtam: a saruk, köpenyek, fejdíszek, amelyeket viseltem; a ládika, amelyben nyakláncaimat tartottam; lakosztályaim bútorzata és az a kis váza, amelyben a virágjaimat tartottam, amikor még a templomban éltem.

Ezek a dolgok fogják jelezni életem környezetét. De csak keveset számít az, hogy mit viselnek az emberek, milyen házakban élnek, vagy milyen holmikat használnak. A gondolatuk az, aminek fenn kell maradnia az Időn keresztül; tudásuk mérete számít és az, ahogy visszaverték a Fényt. így hát ott lesznek mellettem hosszú papirusz-tekercsek, amelyeken majd pecsétem alatt az íródeákok feljegyzik mindazt a bölcseséget, amit megtanultam, az imákat, amelyeket mondtam, a törvényeket, amelyeket Kam-ban hoztam. Ezek lesznek velem a szarkofágomban, mert ahogy testem megőrizte a tudást, amíg a Földön járt, úgy fogják megőrizni továbbra ezek a feljegyzések. A harcosok vörös-színű fonalával lesznek átfűzve és papi nevemmel, a *Meri-neyt* névvel lepecsételve.

Mellettem lesz továbbá a Föld Teremtésének legendája és az Ember Utjának Törvénye. Amikor az ember elindul Útjára, megtanulja a hegyek erejét és a növények szelídséget és bölccsé válik az állatok dolgaiban. De ha egyik oldalon a gonosz áll, a másik oldalon meg a jó, számára olyan az arcuk, mint egy szoboré, amely két tükörben verődik vissza - *maat-ja* ugyanis még üres tömlő. Csak hosszú idő múlva jön rá, hogy a gonosz hangja - bár sima szavakkal hálózza körül - kínt és szenvedést hoz reá. Utána aztán lehetséges, hogy sok életen keresztül egyáltalán nem hajlandó hallgatni semmiféle tanácsra. Aztán a jó hangja üti meg a fülét. Ez a hang csendes, mint a tiszta víz, rendületlen, mint a kőhegy - és beszél neki az Út végéről; az utas hallgatja és felfrissülten halad tovább. A Föld dolgai azonban még mindig ránehezednek, mintha valami nagy terhet cipelne a vállán. Sok országban és a nyelvek sokaságában keresi a bölcseséget. Néha köves sivatagokon vándorol keresztül, ahol lábnyoma vöröslik a homokon, néha meg a folyó mellett jár a fák árnyékában. De akár örömben, akár megpróbáltatásban telik el napja, éjszakára elalszik és felfrissülve ébred az új hajnalra.

Elhagyta az isteneket, hogy útjára induljon - és azt képzeli, hogy eltávolodott tőlük. És sok életen keresztül így is van, mert körbe-körbe jár. Aztán idővel tanítványává lesz valamelyik Fényes szellem tizenkét tanítványa egyikének, aki maga is a tizenkét tanítvány egyikének tanítványa. Ezzel kerül be egy Testvériségbe, amelynek mindegyik tagja része az isteneknek, mint ahogy a szárnyak rostja is része Horus Ölyvének. Amikor ez az idő elkövetkezik, akkor már Útjának második félkörén jár, visszatérőben oda, ahonnan elindult. És amikor a Vég eléri a Kezdetet, tökéletessé válik köre. Akkor eggyé válik alkotójával és testvérévé az isteneknek, akik az életet adták neki.

Ugyanezen a tekercsen lesz feljegyezve a Szívek Megmérése a Halottak Negyvenkét Bírája által.

Amikor az utas elérte utazásának végét, egy folyó partján találja magát. Megpillant egy bárkát, ami az Idő Bárkája; ezen kell azután átkelnie. De mielőtt a fedélzet deszkáira tehetné a lábát, meg kell nevezni őket; és meg kell neveznie az evezőket is, mert különben nem hajlandók hajtani; és meg kell neveznie a bárka orrát, mert különben az nem vezeti a bárkát az úton. Aztán halad a bárkán a sötét vizén, amíg a folyó bele nem torkollik a Nagy Barlangokba. Itt démonok veszik körül, akik félelmetes alakzatokban támadnak rá, de ha meg nem ijed tőlük, visszahúzódnak az árnyak közé. Aztán kiköt egy parton, ahol hét lépcső vezet föl egy nagy ajtóhoz. Nevükön kell szólítania a reteszeket és a sarokvasakat, sőt ismernie kell még a deszkák titkát is, amikből készült. És a nevek hallatára az ajtó megnyüik előtte. Belép egy nagy kihallgatási csarnokba, ahol a Halottak Negyvenkét Bírája ül trónusán. Ott lebegnek fölötte az árnyak között és arcukat nem láthatja, mert völgyben áll a hegyszerű istenségek között.

Mindegyik sorra megkérdezi. És ha nem felelheti igaz lélekkel mindegyiknek azt, hogy: „Az Igazság Tollára mondom, hogy ezt legyőztem", akkor a padló megnyílik lába alatt és sötétségbe zuhan, amíg csak ismét meg nem születik anyjának méhéből.

A csarnok négy oldalán ülnek a Bírák trónjaikon.

Az első megkérdezi őt, mondván: - Bölcsen és megfontoltan bántál-e testeddel, mint ahogy Teremtőd vigyázott reád ifjúságod napjaiban?

A második ezt kérdezi: - Végig élted-e a Földön teljes terjedelmében azt az időt, amit az istenek kiszabtak számodra?

A harmadik ezt kérdezi: - Megőrizted-e testedet, mint tiszta ruhát, amelyet nem mocskolt be a Szenny Folyója?

A negyedik ezt kérdezi: - Csak olyan nővel háltál-e, akit szellemed is szeretett?

Az ötödik ezt kérdezi: - Mentes vagy-e anyád, nővéred, lányod vagy nagynéned testének ismeretétől?

A hatodik ezt kérdezi: - Nem ismertél-e férfit nő gyanánt?

A hetedik ezt kérdezi: - Nincsen-e állat, amely téged házastársának nevezhet?

A nyolcadik ezt kérdezi: - Vett-e el kezed olyasmit, ami jog szerint meg nem illette?

A kilencedik ezt kérdezi: - Megtömted-e magad annyira étellel, hogy hasad kínlódott és felkiáltott ellened, vagy ittál-e erős italt addig, amíg akaratod testednek rabszolgájává vált?

A tizedik ezt kérdezi: - Elvágtad-e erőszakosan valakinek ezüst életfonalát?

A tizenegyedik ezt kérdezi: - Igazságos volt-e haragod és a korbács kezedben hasonlatos volt-e, mint a Fáraó Korbácsához?

A tizenkettedik ezt kérdezi: - Néztél-e gazdagra és ügyesre anélkül, hogy irigységet ismertél volna?

A tizenharmadik ezt kérdezi: - Nem szaggatta-e soha szívedet a féltékenység karma?

A tizennegyedik ezt kérdezi: - Nem beszéltél-e semmi rosszat pusztán a rosszaság kedvéért?

A tizenötödik ezt kérdezi: - Nem hagytad-e az ekét tétlenül heverni a barázdán, amikor a mag készen állt az elvetésre?

A tizenhatodik ezt kérdezi: - Nem vágyakoztál-e olyan dolgok tudására, amelyek nem a te fülednek és a te szemednek voltak szánva?

A tizenhetedik ezt kérdezi: - Nem láttad-e óriási árnyékodat a falon és nem gondoltad-e hatalmasnak hasonmásodat?

A tizennyolcadik ezt kérdezi: - Eltértél-e a helyes ösvényről, ha azon veszedelmek leselkedtek?

A tizenkilencedik ezt kérdezi: Leláncoltad-e magadat a Földhöz arany bilincsekkel?

A huszadik ezt kérdezi: - Bámultad-e a Földnek dolgait, amíg szemeid belevakultak?

A huszonegyedik ezt kérdezi: - Becsületes voltál-e adás-vételedben a piacon?

A huszonkettedik ezt kérdezi: - Hálát mutattál-e mindenekkel szemben, akik támaszaid voltak az Úton, akár társad volt az, akár pedig az a gránátalma, amely felüdített, amikor szomjúhoztál?

A huszonharmadik ezt kérdezi: - Adtál-e kenyeret a szegénynek és a szőlőskert gyümölcséből a fáradtnak?

A huszonnegyedik ezt kérdezi: - Lelakatoltad-e szájadat a hamisággal szemben?

A huszonötödik ezt kérdezi: - Voltál-e olyan gőgös eszedre, hogy bölcseséged elhomályosult?

A huszonhatodik ezt kérdezi: - Barátságod erős szikla volt-e a futóhomok sivatagjában?

A huszonhetedik ezt kérdezi: - Nem láncoltad-e magadat senkihez a gyűlölség bilincseivel?

A huszonnyolcadik ezt kérdezi: - Nem ismertél-e bűbájosságot és nem mocskoltad-e be magadat, hanem tisztán őrizted meg testedet lakóhelyedül?

A huszonkilencedik azt kérdezi: - Megelégedést okoztál-e anyád szívének és tisztességet hoztál-e apádnak házára?

A harmincadik ezt kérdezi: - Megbecsülted-e az igaz papokat?

A harmincegyedik ezt kérdezi: - Nem felejtetted-e el az Isteneket Utadon és kérted-e az ő tanácsukat?

A harminckettedik ezt kérdezi: - Elzártad-e füledet a bölcseség elől, amely harsány hangon szólott hozzád?

A harmincharmadik azt kérdezi: - Csillapítottad-e bölcsességeddel azoknak szomjúságát, akik az igazságot áhítoztak?

A harmincnegyedik ezt kérdezi: - Vajon erődet csak a fény érdekében használtad-e?

A harmincötödik ezt kérdezi: - Kardja voltál-e Horus hadseregének?

A harminchatodik ezt kérdezi: - Irányítottál-e embert azon az úton, amely nem a szabadsághoz vezet?

A harminchetedik ezt kérdezi: - Becsületesnek látod-e magadat ennen szívedben?

A harmincnyolcadik ezt kérdezi: - Ismered-e szívedet és hűséges íródeákja voltál-e minden cselekedetednek?

A harminckilencedik ezt kérdezi: - Tudod-e, hogy az egyik Út vége csupán a másiknak a kezdete?

A negyvenedik ezt kérdezi: - Eszedbe jutottak-e a növények, amelyek valamikor testvéreid voltak, csillapítottad-e szomjúságukat és ápoltad-e őket, hogy virágozzanak?

A negyvenegyedik ezt kérdezi: - Olyan voltál-e minden állatokhoz, mint a te gazdád tehozzád: bölcs, kedves és könyörületes azokhoz, akik valamikor ugyancsak testvéreid voltak?

Végül a negyvenkettedik ezt kérdezi: - Állíthatod-e igazsággal: „Sohasem dolgoztattam embert vagy állatot erején felül, mert tudtam, hogy a Földön mindenek az én útitársaim, és segítségükre siettem az ő útjukon"?

Azután nem fogja többé hallani az istenek dallamos hangját, hanem a csöndben a saját hangja fog megszólalni, mondván: „Mindezeket legyőztem, mert a Földön nincsen senki, aki bűnös, bánatos, vagy szenvedő lenne bármely cselekedetem folytán."

Akkor azután az Igazság Csarnoka napfényessé válik szellemének tiszta, éles lángjától. És ha a Földnek valamennyi szele együttes erővel fújná is, ez a láng továbbra nyugodtan és zavartalanul égne. Ő pedig már nem látja többé az isteneket maga fölé tornyosulni, mert maga is egymagasságú lett velük és arcuk olyannak tűnik, mintha igaz tükörbe nézne és saját arcvonásait látná, annyira testvéri hasonlatosságúvá vált hozzájuk.

Azután meglátja maga előtt Tahuti Nagy Mérlegét. Az egyik serpenyőben ott fekszik szíve, *maat-ja* tömlőjének formájában, a másik serpenyőben pedig Maat Tolla. És ezek tökéletes egyensúlyban állnak egymással, mert mindkét serpenyőben az Igazság fekszik.

És a falak megnyílnak előtte, mint egy hatalmas kapu, ő pedig kilép a Fénybe, a Mennyei Mezőkön, ahol a hét öl magasan álló gabona várja, hogy betakarítsa.

VISSZATÉRÉS A SZÁMŰZETÉSBŐL

Négy esztendeje éltem Nekth-an-ban, amikor pestis söpört végig a Két Országon. Bár a gyógyító papok kimentek a nép közé, sokan voltak, akik csak akkor menekültek a fájdalomtól, amikor a halál már megszabadította őket. A palota kapui nyitva álltak mindenki számára, akinek segítségre volt szüksége és asszonyaim kíséretében magam is kimentem a nép közé és istápoltam őket betegségükben. Aztán a járvány engem is elkapott és mindenki azt hitte, hogy meg kell halnom. Hálás voltam azért, hogy így lészen, mert már belefáradtam száműzetésembe. Amikor azonban azt hittem, hogy az Út legközelebbi kanyarulatánál már feltűnnek otthonomnak kapui, testem erősebben belekapaszkodott szellemembe és továbbra is fogságban tartott.

Testem nem volt többé engedelmes szolgám, hanem elnyomómmá vált, aki fájdalmakkal gyötört. Csontjaim nem simultak többé simán húsomba, hanem éleseknek és törékenyeknek éreztem őket, mint a fák kiszáradt ágait. Bőröm megbarnult és elszáradt, mint a lehullott levél. Minden erőmet össze kellett szednem, hogy át tudjak haladni az udvaron és egész akaratomra szükség volt, hogy szájamat el ne hagyják a jajkiáltások. Fohászkodtam Ptah-hoz, hogy büszkén tudjam elviselni kínjaimat, mintha csak a csatában kapott lándzsadöfés lenne.

Egy hónap leforgása alatt rámszakadt az öregség, de sem békét, sem nyugalmat nem hozott kezeiben.

Két esztendőn keresztül éltem egy öreg asszony testében és gyakran, mielőtt visszatértem volna börtönömbe, megálltam ágya mellett és lenéztem arra a rozzant földi porhüvelyre, amelybe vissza kell térnem. Ifjú és erős képemben felszabadulva, megérintettem sima és csillogó hajamat s rágondoltam azokra a parókákra és fejdíszekre, amelyeket naphosszat kénytelen vagyok viselni, hogy eltakarjam hajamnak szomorú szürkeségét a Földön.

Néha megtörtént, hogy mialatt aludtam, Neyah és én újra átéltük gyermekkorunkat, magas hegyet másztunk meg, vagy holdfénytől zöldellő tavakban úszkáltunk. És mialatt lábam lassan mozgott a palota lótusztavai mentén, eszembe jutottak ezek az álmaim és ez olyan érzés volt, mintha fűzfa-kalitkába zárt fülemüle volnék, amely hallja, amint testvére az égbolt felé szárnyal.

Sokan vannak, akik öreg és elnehezült testtel is kerülik a halál arcát. Miért félnek attól, hogy felújítsák ifjúságukat? Miért félnek attól, hogy megszabaduljanak fájdalmaiktól? Bárcsak hamarosan eljönne az a nap, amikor a pergő homokszemek ennek a kis időszaknak a végét jeleznék, hogy testem elalhasson és ne kelljen felébrednie, én pedig szabad legyek, mint egy ifjú, mint egy bölcs, mint egy aggastyán!

Ötvenhárom éves lettem, amikor végre megláttam felnyílni otthonom kapuit. Együtt sétáltam ott anyámmal és Neyahval, Za Atettal és azzal, akit Ney-sei-ra-nak hívtak, a Lenyugvó Nap Kertjeiben. És megismertem az örömet és a békességet, ami ugyanaz. Mélyen a lábaim alatt láttam a Földet, mint hideg kis szobát, amely végre felnyitotta ajtaját és szabadon engedett engem. Aztán halk kiáltást hallottam, mint amikor magukra maradt gyerekek ijedten felvinnyognak - népemnek fájdalma volt ez, amikor megtudták, hogy meghalok. És bár tudtam, hogy nem kell többé visszatérnem abba a testbe, amelyben a fájdalom lakozott velem együtt, leszálltam az árnyékos mélységbe és testemen keresztül mégegyszer, utoljára szóltam népemhez, amelyet szerettem, hogy osszák meg velem boldogságomat és ne bánkódjanak azért, hogy meghaltam. Amikor éreztem, hogy testem ismét körém zárul, erőért fohászkodtam, hogy utolsó üzenetem tisztán és ezüstnyelven szóljon hozzájuk:

- Sokszor láttam, ahogy az alkonyat ragyogása fátyolba burkolja az eget a világmindenség színeivel, amikor Ra, a nagy Napisten elmegy a Földöntúlra, hogy tanácskozzék testvéreivel. De most a napnyugta színjátékánál nagyobb dicsőséget fogok látni.

- Hallottam ezer és ezer énekesmadarat, amelyek torkából az élet dallama zengett. De most ennél sokkal édesebb dolgokat fogok hallani, amelyek közelebb vannak a muzsika szívéhez, mint a hárfa hangja.

- Vezettem csatasorban harci szekereket és meglobogtattam győzelmes zászlókat a szélben. Békességet találtam a templom oszlopsorai között és hallgattam az igaz papok bölcs tanácsait. Országom szántóföldjeit dúsan termőkké tettem és megosztottam velük együtt népemnek békességét. De tudom, hogy a Föld dicsősége csak megannyi röpke árnyék egy ködös napon, ahhoz a pillanathoz képest, amikor távol az Időben utoljára fogom kinyitni a halál végső kapuját és be fogok lépni az örök Gabonaföldekre.

S ekkor - mint felhőn áttörő napsugár - elhagytam a könnyek és a fájdalom árnyékföldjét, hogy megtérjek drága útitársaimhoz a Fényben.

- V É G E -

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ
A száműzetés 5

MÁSODIK RÉSZ
Ney-Sey-Ra 48

HARMADIK RÉSZ
Az ifjú fáraó 75

NEGYEDIK RÉSZ
A beavatás előjátéka 122

ÖTÖDIK RÉSZ
A fáraó házassága 149

HATODIK RÉSZ
Utazás a tengeren 187

HETEDIK RÉSZ
Álomban kapott figyelmeztetés 215

NYOLCADIK RÉSZ
Anyám delelője 231

Igen Tisztelt Olvasónk!

Amikor e könyv elolvasását befejezte, a kötetet valószínűleg legkedvesebb irodalmi alkotásai közé helyezi majd el a könyvespolcon, hiszen az ANUBIS nemcsak a bölcsesség, hanem a szeretet jegyeit is kisugározza. Őszintén javasoljuk Önnek, hogy válassza ezt a művet karácsonyi ajándékként szeretteinek! Az ANUBIS harmóniával és a megtisztulás élményével hatja át mindazok lelkét, akik sok-sok feszültséggel és igazságtalansággal küzdenek hétköznapjaikban. A kötet korlátozott példányszámban még megrendelhető a Coué Egyesület címén postai utánvétellel, csakúgy, mint az Elméd gyógyító hatalma c. könyv, amely a tavalyi év karácsonyán is csodálatos ajándékként talált olvasókra a fenyő alatt. Kérjük Önt, hogy amennyiben meg kívánja ajándékozni szeretteit a két kötet valamelyikével, úgy minél gyorsabban juttassa el hozzánk megrendelését, hogy legkésőbb december 18-ig[1] postázhassuk a küldeményeket!

Emil Coué Magyarország Egyesület
Veszprém 82001. sz. Postahivatal

„Földi szemünkkel nem látjuk a türelmet vagy a haragot, a féltékenységet vagy a kapzsiságot. Ezeknek csak a visszahatását látjuk. Ha én azonban a szellem szemével nézek egy emberre, akkor a gondolatait, sőt, mondhatnám az érzelmeit is színek képében látom. És minél sötétebb a szín, annál inkább elfelhőzi őt a Föld, és minél halványabb a szín, annál közelebb van annak a fénynek a forrásához, amelyet valamennyiünknek el kell érnünk. A féltékenységet és a mohóságot sötét, tompa zöldként látom. A valódi rokonszenv, vagyis a részvét viszont olyan halvány zöld, mint amilyen az égbolt szokott lenni derengés előtt. A bölcsesség tiszta halványsárga mint a napfény egy fehér falon. A kincséhség meg agyagszínű, mint a sár, amelyből a téglát égetik. És így tovább, minden egyes érzelemnek megvan a maga külön árnyalata. És azoknak az érzelmeknek a színe, amelyeket leggyakrabban érzünk, határozza meg annak a fénynek a színét, amely valamennyiünkből kiáramlik. A félelem piszkosszürkén tompítja a színeket, mint az olajos füst, a vad türelmetlenség meg vörösen pettyezi, mintha apró vércseppek lennének."

690 - Ft